

อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า
วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Influence of Family's Love and Understanding on Morality and Ethics of Thai
Children and Youth

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Demography

Common Course

College of Population Studies

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย
โดย	น.ส.มนทกานต์ รอดคล้าย
สาขาวิชา	ประชากรศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทพร สุขคนธมาน

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....	คณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทพร สุขคนธมาน)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิราภรณ์ โพธิศิริ)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษนก คชานุกาล)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฤาเดช เกิดวิชัย)	

มณฑกานต์ รอดคล้าย : อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย. (The Influence of Family's Love and Understanding on Morality and Ethics of Thai Children and Youth) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ปัทพร สุคนธมาน

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวของตนต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยศึกษาสถานการณ์ความรักความเข้าใจในครอบครัวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาวิธีการและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ผู้ปกครอง แบบแผนการวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้นำมาจากข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ได้รับการอนุเคราะห์จากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงเปรียบเทียบผลการศึกษาศึกษาด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ทราบมุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษาพบว่า ความรักความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเป็นอย่างมากและเป็นไปในทางบวก โดยหากเด็กและเยาวชนได้รับความรักความเข้าใจในครอบครัวมากจะมีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมส่วนตนให้ไปในทางบวกเช่นกัน นอกจากนี้ปัจจัยลักษณะประชากรของเด็กและเยาวชนบางประการมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเช่นกัน ประกอบด้วย ภาคที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และการศึกษา ในขณะที่มีปัจจัยลักษณะครัวเรือนเพียงบางประการเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมและปัจจัยลักษณะผู้ปกครองเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า พ่อแม่เลี้ยงดูลูกด้วยความเอาใจใส่และพร้อมที่จะให้ความรักความเข้าใจแก่ลูกอยู่เสมอ อีกทั้งยังตระหนักและมุ่งเน้นที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานแก่ลูกของตนโดยคุณธรรมหลักที่เน้นปลูกฝังได้แก่ ความซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยมุ่งหวังให้ลูกเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครอบครัวอย่างถูกวิธี เพื่อส่งเสริมการให้ความรักความเข้าใจในครอบครัวอันจะช่วยเสริมสร้างผลผลิตหรือเด็กและเยาวชนที่มีคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพ

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา 2561

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5786956251 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEYWORD: LOVE AND UNDERSTANDING, MORAL AND ETHICS, CHILDREN AND YOUTH

Monthakant Rodklai : The Influence of Family's Love and Understanding on Morality and Ethics of Thai Children and Youth. Advisor: Asst. Prof. Pataporn Sukontamarn, Ph.D

The objective of the study was to explore the influence of love and understanding within families on morality and ethics of Thai children and youth. The study focused on love and understanding situations in each family and other related factors, including parents' approaches and methods in taking care of their children. The methodology of the study is mixed method, the combination between quantitative and qualitative approaches. The quantitative research was based on the secondary data obtained from Thai Children's and Youth's Wellbeing Investigation Project. According to Qualifications Framework, which was supported by College of Population Studies, Chulalongkorn University. The data was analyzed using Multiple regression method. As for the qualitative part, in-depth interviews were conducted in order to obtain information regarding parents' approaches and aspects on raising their children in relation with morality and ethics of the children and youth. The finding of this research is that family love and understanding influence on morality and ethics of children and youth positively. Thus, if children and youth receive adequate love and understanding from family, they will acquire positive personal morality and ethics too. However, there were also children's other demographic characteristics playing a role, including region, gender, age, and level of education. While there were only certain factors from household and non factors from parents' demographic characteristics that impact on morality and ethics of the children and youth. It was also found from the qualitative research that parents raised up their children with intensive care, ready to provide love and understanding for them.

Field of Study: Demography

Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือ สนับสนุนและช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยรู้สึกสำนึกและซาบซึ้งในความเมตตาทั้งการประสิทธิ์ประสาทวิชาและความทุ่มเทของคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.ปัทพร สุคนธมาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่คอยช่วยชี้แนะ สั่งสอนและให้ความช่วยเหลือ สละเวลาส่วนตนในการตรวจสอบแก้ไขอย่างละเอียดและให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์และขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ ผู้ให้ความช่วยเหลือด้วยความเมตตาและให้กำลังใจผู้วิจัยอยู่เสมอ รวมถึงเป็นแบบอย่างในการศึกษาหาความรู้แก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.วิราภรณ์ โพธิศิริ อาจารย์ ผศ.ดร.รักชนก คชานูบาล และรศ.ดร.ฤาเดช เกิดวิชัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและความอนุเคราะห์ต่างๆอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.กมล รอดคล้าย คุณพ่อผู้คอยเป็นกำลังใจและให้ข้อคิดประกอบคำแนะนำในทุกขั้นตอนในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ รวมถึงเป็นแบบอย่างและเป็นแรงบันดาลใจหลักในการตัดสินใจเข้าศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต อีกทั้งมีความเชื่อมั่นในตัวผู้วิจัยอยู่เสมอ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้ และวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะไม่สำเร็จได้หากไม่มีคุณพ่อ

ขอขอบคุณความรักความเข้าใจของสมาชิกในครอบครัวทุกท่านที่ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดหลักและแรงบันดาลใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อีกทั้งยังสนับสนุนด้วยแรงกายแรงใจอยู่เสมอ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณคุณแม่ นางมีนา รอดคล้าย นางสาวระบาย ทองจูด และนายประพันธ์พงศ์ มณีวงษ์ เป็นอย่างยิ่งที่มอบความรักความเข้าใจ ความห่วงใยและกำลังใจ โดยพร้อมที่จะเข้าใจและเดินเคียงข้างผู้วิจัยไปตลอดเส้นทางในการทำวิทยานิพนธ์นี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตวิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่าน ที่คอยเป็นทั้งกำลังใจและให้คำแนะนำรวมถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำไปปรับใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ได้ ความช่วยเหลือระหว่างการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ของทุกท่านเป็นส่วนช่วยให้การศึกษาระดับปริญญาตรีสำเร็จและสมบูรณ์ได้อย่างที่ผู้วิจัยตั้งใจไว้

มนทกานต์ รอดคล้าย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
1.4 สมมติฐานการวิจัย	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1.1 ความรักและความเข้าใจ	12
2.1.2 ความหมายและหน้าที่ของครอบครัว	16
2.1.3 คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย	22
2.1.4 ปัจจัยในครอบครัวที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน	32
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	53
2.3 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
2.3.1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม.....	55

2.3.2 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ.....	57
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	75
3.1 แบบแผนการวิจัย.....	75
3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ	78
3.2.1 แหล่งที่มาของข้อมูล	78
3.2.2 ประชากรและตัวอย่าง	79
3.2.3 ขอบเขตและข้อจำกัดทางการศึกษาเชิงปริมาณ	80
3.2.4 นิยามคำศัพท์	81
3.2.5 นิยามตัวแปรและการจัดการตัวแปรก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล	82
3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	93
3.3 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ.....	93
3.3.1 ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก	93
3.3.2 การพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	95
3.3.3 ข้อจำกัดในการศึกษาของการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	96
บทที่ 4 ลักษณะทั่วไปของประชากร.....	98
4.1 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของเด็กและเยาวชนไทย.....	98
4.2 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนของเด็กและเยาวชน	101
4.3 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของพ่อ แม่ และผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนไทย	102
4.4 การวิเคราะห์ลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย.....	107
4.5 การวิเคราะห์คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย.....	112
4.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและปัจจัย ลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความ แตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test).....	115
บทที่ 5 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	134

5.1 การจัดการตัวแปรก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล	134
5.1.1 ตัวแปรตาม	134
5.1.2 ตัวแปรอิสระ	134
5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยด้วย แบบจำลองสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression)	144
5.3 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน	150
5.4 ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับลักษณะพ่อแม่ของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก และเยาวชน	155
บทที่ 6 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	160
6.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	161
6.1.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม	161
6.1.2 ลักษณะลูกของกลุ่มตัวอย่าง	163
6.2 คุณธรรมจริยธรรมในมุมมองของพ่อแม่	165
6.2.1 คุณธรรมจริยธรรมหลักที่จะปลูกฝังแก่ลูก	165
6.2.2 คุณธรรมจริยธรรมในสายตาของพ่อแม่	170
6.3 การเลี้ยงดูกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ลูก	172
6.3.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	172
6.3.2 ความรักความเข้าใจในครอบครัวที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรม	178
6.4 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	180
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	183
7.1 สรุปผลการวิจัย	183
7.2 อภิปรายผล	185
7.3 ข้อเสนอแนะ	192
7.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	192

7.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	194
บรรณานุกรม.....	196
ภาคผนวก.....	215
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2558.....	216
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย.....	229
ภาคผนวก ค ผลการทดสอบด้วยโปรแกรมทางสถิติ.....	234
ภาคผนวก ง จำนวนร้อยละภาคที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นๆ.....	238
ประวัติผู้เขียน.....	244

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การกระจายร้อยละของประชากรตามการยอมรับทางคุณธรรมจริยธรรม	5
ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความสอดคล้องในการให้คำจำกัดความหน้าที่ของครอบครัวของนักวิชาการ....	20
ตารางที่ 3 การแบ่งคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	23
ตารางที่ 4 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของ Baumrind	46
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนไทย (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)	99
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนของเด็กและเยาวชน (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight).....	101
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)	103
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละลักษณะประชากรของพ่อ (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)	104
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละลักษณะประชากรของแม่ (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)	105
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละลักษณะประชากรของผู้ปกครอง (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight).....	107
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย	108
ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ปัจจัย	109
ตารางที่ 13 คุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวรายข้อและค่าคะแนน	109
ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น.....	110
ตารางที่ 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคุณลักษณะความรักความเข้าใจ.....	111
ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของการพูดคุยปรึกษาปัญหาสำคัญจำแนกตามกลุ่มคนให้คำปรึกษา ของเด็กและเยาวชนไทย.....	112
ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ที่ได้จาก การตอบแบบสอบถาม.....	113

ตารางที่ 18 จำนวนร้อยละของคะแนนคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย	115
ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)	117
ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะครีวเรือนของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)	121
ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะเกี่ยวกับผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการ กระจายข้อมูล (F-Test).....	123
ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของพ่อของเด็กและเยาวชนกับ คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจาย ข้อมูล (F-Test).....	124
ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของแม่ ของเด็กและเยาวชนกับ คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจาย ข้อมูล (F-Test).....	126
ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจาย ข้อมูล (F-Test).....	128
ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชน กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจาย ข้อมูล (F-Test)	131
ตารางที่ 26 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย (ตัวแปรตาม = คุณธรรมจริยธรรม)	148
ตารางที่ 27 การวิเคราะห์ลักษณะประชากรของพ่อแม่ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ	157
ตารางที่ 28 จำนวนและการกระจายร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม	162

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละลักษณะทั่วไปของลูกของกลุ่มตัวอย่าง 164

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow.....	13
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด	54
ภาพที่ 3 แบบแผนการวิจัยแบบผสมผสาน	77

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

บทนี้เป็นส่วนแรกของการวิจัยอันมีการกล่าวถึงที่มาและข้อมูลเบื้องต้นที่นำไปสู่การวิเคราะห์วิจัยในครั้งนี้ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ส่วน ได้แก่

- 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- 1.2 คำถามการวิจัย
- 1.3 วัตถุประสงค์
- 1.4 สมมติฐานการวิจัย
- 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีประชากรจำนวน 66.061 ล้านคน เป็นประชากรสูงวัยซึ่งมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถึง 11.313 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 17 ของประชากรทั้งประเทศ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2560) และจากการคาดการณ์จำนวนประชากรมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 12.57 ล้านคน หรือร้อยละ 20 ของประชากรใน พ.ศ. 2564 ซึ่งเท่ากับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์แบบและจะเพิ่มเป็น 17.52 ล้านคน หรือร้อยละ 27 ใน พ.ศ. 2574 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ในขณะเดียวกัน จำนวนประชากรวัยเด็กก็กลับลดลง โดยอัตราเจริญพันธุ์รวมใน พ.ศ. 2560 อยู่ที่ 1.58 และคาดการณ์ว่าจะลดลงเป็น 1.44 ใน พ.ศ. 2564 และ 1.19 ใน พ.ศ. 2574 ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ผู้หญิง 1 คน โดยเฉลี่ยมีลูกไม่เกิน 2 คน ครอบครัวไทยจึงมีขนาดโดยเฉลี่ยลดลง นอกจากนี้สัดส่วนประชากรวัยแรงงาน ซึ่งเดิมต้องดูแลและให้การพึ่งพิงแก่ผู้สูงอายุลดลงเป็นลำดับ โดยคาดการณ์ว่าจากวัยแรงงาน 3.4 คน ต้องดูแลผู้สูงอายุ 1 คน ใน พ.ศ. 2564 จะเป็น 2.8 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน ใน พ.ศ. 2574 (กระทรวงแรงงาน, 2559; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวจะพบว่าประเทศไทย เป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่กำลังก้าวสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วและจะเกิดความเสียหายหากไม่สามารถปรับตัวได้อย่างทันท่วงที (เกื้อวงศ์บุญสิน และคณะ, 2557) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรจะมีผลกระทบต่อทุกคนในสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การบริโภคนิยม การลงทุน การออม ตลาดแรงงาน ระบบการจ่ายเบี้ยบำนาญ การเก็บภาษี การให้บริการสาธารณสุข แบบแผนการอยู่อาศัย การย้ายถิ่น และสถาบันครอบครัว เป็นต้น

ในขณะที่จำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การเพิ่มจำนวนประชากรวัยเด็กกลับทำได้ยาก เพราะนอกจากอัตราเจริญพันธุ์รวมจะลดลงแล้ว ประชากรมีแนวโน้มจะครองโสดมากขึ้น อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2554 พบว่า เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 32.6 เป็น 35.5 (ข้อมูลจากการสำมะโนประชากรและการเคหะ พ.ศ.2503-2553 และสถิติการจดทะเบียนและหย่าจากสำนักบริหารงานทะเบียนกรมการปกครอง พ.ศ. 2539-2555) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้อัตราการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยเร็วขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์หรือการจัดการใดๆจากรัฐบาลออกมาอย่างแน่ชัด ในเมื่อการเพิ่มจำนวนประชากรเด็กนั้นมีความเป็นไปได้ค่อนข้างน้อยเนื่องจากต้องใช้เวลาและความต่อเนื่องทางด้าน การดำเนินนโยบาย ทำให้อีกมุมมองหนึ่งของการพัฒนาได้ถูกนำมาพิจารณาเช่นกัน คือการเปลี่ยนจากการเพิ่มจำนวนเด็กหรือการเกิด เป็นการเพิ่มคุณภาพของเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นแรงงานที่มีคุณภาพในอนาคต ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถเข้าถึงการแก้ปัญหาได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้สังคมและประเทศชาติสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและเข้มแข็ง โดยผ่านการส่งเสริมจากสถาบันครอบครัวที่แน่นแฟ้นและมีสมาชิกในครอบครัวที่มีคุณภาพ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556)

การมีประชากรรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพตามอุดมคติ ประชากรเด็กหรือลูกจะเกิดขึ้นจาก ความรักของพ่อแม่หรือชายหญิงที่มีความรักให้แก่กันและตัดสินใจจะมีโช่ทองคล้องใจระหว่างคนสองคนและเพื่อสืบทอดทายาทของครอบครัว จึงเรียกได้ว่าหากไม่มีความรักก็อาจไม่มีเด็กเกิดขึ้น และความรักยังเป็นความรู้สึกระหว่างบุคคลในครอบครัวที่คอยหลอมรวมความสัมพันธ์ระหว่างกันให้แน่นแฟ้น ผ่านการแสดงออกถึงความรักต่อกัน (จิตตินันท์ เตชะคุปต์, 2547) แต่อย่างไรก็ตามด้วยสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมทำให้ “ความรัก” ซบซ้อนและแตกต่างออกไปจากอุดมคติที่เคยเป็นมา เช่น ครอบครัววัยใส ที่แม่ในเบื้องต้นอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของวัยรุ่นนั้นเกิดขึ้นจากรัก แต่เมื่อลูกที่เกิดมาจากความไม่พร้อม จึงไม่ได้เกิดมาจากความรักที่เหมาะสม คือพ่อแม่ขาดความพร้อมทั้งวัยวุฒิและสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว (พัชชา เจริญกลิ่นจันทร์ และธรรมาศกร จันประเสริฐ, 2557) หรือในกรณีที่พ่อแม่รักลูกของตนแต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่บังคับให้ต้องทำงานต่างถิ่นหรือต้องใช้เวลาในการทำงานนอกบ้าน

มากจนไม่มีเวลาให้แก่ลูกและครอบครัว ทำให้ไม่มีโอกาสได้แสดงออกถึงความรักต่อกันอันจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันในครอบครัวเสื่อมถอยลงเช่นกัน และในกรณีที่ครอบครัวครบสมบูรณ์แต่มีการให้ความรักอย่างเต็มเปี่ยมโดยขาดความเข้าใจและเหตุผลที่ดีในการให้ความรักอาจก่อให้เกิดความรักที่มากเกินไปหรือไม่พอดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ให้ความรักระหว่างบุคคลซึ่งส่งผลต่อตัวเด็กและเยาวชนนั้นมีความแตกต่างออกไปและมีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น ซึ่งหากไม่มีความเหมาะสมด้านความรักอาจมีโอกาสนำให้เด็กประสบปัญหากับการใช้ชีวิตในสังคมได้มากยิ่งขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2560)

เมื่อความรักซึ่งเป็นบ่อเกิดของการเป็นครอบครัวและการสร้างชีวิตของเด็กมีความแตกต่างออกไปจากอุดมคติ ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานที่เล็กที่สุดและเป็นสังคมแรกของมนุษย์ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน ครอบครัวนับเป็นสถานที่แห่งแรกที่เริ่มให้ประสบการณ์ชีวิตแก่มนุษย์ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของชีวิตในวัยเด็กจนถึงช่วงวัยรุ่น และครอบครัวส่งผลต่อเด็กและเยาวชนในทุกภาคส่วน (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2560) แต่การให้ความรักระหว่างกันในครอบครัวในปริมาณและการมีเหตุผลที่แตกต่างออกไปนั้นกลับสร้างปัญหาให้แก่สังคมได้เช่นกัน ความรัก ความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการก่อปัญหาของวัยรุ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากครอบครัวมีอิทธิพลต่อการคบเพื่อนและการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น เป็นแรงผลักดันวัยรุ่นสู่การกระทำที่ไม่เหมาะสม (ลือชัย ศรีเงินยวง และคณะ 2558) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพการเลี้ยงดู และการให้ความรักความอบอุ่น โดยการให้ความรักความเข้าใจอย่างซื่อสัตย์และไม่ถูกต้องตามความเหมาะสม เช่น ให้ความรักมากเกินไปจนกลายเป็นการตามใจโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง หรือการไม่ให้ความรักเลยเนื่องจากไม่ได้มีความรักต่อลูกของตน เพราะความรักความเข้าใจจากครอบครัวนั้นถือเป็นสิ่งแรกที่มนุษย์หรือเด็กสามารถสัมผัสได้ตั้งแต่มีชีวิต (พรพรรณ มากบุญ และสมทรัพย์ สุขอนันต์, 2556) และ “ความรัก” ยังเป็นสิ่งที่มนุษย์แต่ละคนพึงมีเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ตามหลักความต้องการของ Maslow (1970) อีกทั้งความรักเป็นสิ่งที่ซึมซาบจากประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกันของครอบครัวส่งผลต่อพื้นฐานของอุปนิสัยที่ดีและคุณค่าความเป็นคนต่อเด็กและเยาวชนได้ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2539) ดังนั้นความรักความเข้าใจที่เกิดจากครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนคุณลักษณะอันพึงมีของเด็กและเยาวชนที่จะแสดงออกในอนาคตได้เป็นอย่างดี โดยหากเด็กได้รับความรักที่เหมาะสมประกอบกับความเข้าใจจากครอบครัวจะทำให้เด็กมีโอกาสเติบโตและพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานอันจะทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะพัฒนาและเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพในอนาคต (โพธิพันธ์ุ พานิช, 2544)

ในส่วนของรัฐบาลก็ตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพเด็กและเยาวชน ซึ่งเห็นได้จากการพยายามหาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กและเยาวชน เพราะเชื่อว่า ในทุกสาขาวิชาชีพและทุกช่วงวัย มีความต้องการในเรื่องคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ การเป็นคนดีมีศีลธรรม ฯลฯ ประกอบอยู่ในทุกรูปแบบของการเป็นคนไทยในอนาคต จะเห็นได้ว่ารัฐบาลไทยเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของคุณธรรมจริยธรรม ว่าเป็นสิ่งที่ขาดหายไปในส่วนสังคมแต่ถ้าหากสามารถพัฒนาและเพิ่มเติมได้จะนำความเจริญมาสู่สังคมไทยได้เช่นกัน และคุณธรรมจริยธรรมไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เอง แต่จะเกิดขึ้นและคงอยู่ในตัวมนุษย์โดยผ่านการปลูกฝังสั่งสอนและฝึกฝนจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ดังนั้นหากมีการเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ ดังสำนวนไทยที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” จะทำให้การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลที่ดีกว่าการพยายามมาปรับปรุงแก้ไขในวัยที่มากขึ้นแล้ว

เมื่อภาพความสัมพันธ์ระหว่าง ความรักความเข้าใจ ครอบครัว และเด็ก มีความสอดคล้องและเกี่ยวเนื่องกัน ทำให้เห็นแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทางหนึ่งว่าในช่วงวัยแรกของชีวิตเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นสมาชิกของหน่วยพื้นฐานทางสังคมที่เล็กที่สุดคือครอบครัวอันประกอบสร้างด้วยความรักนั้น มีความเปลี่ยนแปลงใดๆเกิดขึ้นบ้าง ที่จะทำให้เด็กมีบริบทชีวิตและครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร เช่น ค่านิยม ลักษณะครอบครัว สถานะทางเพศ การศึกษา การทำงาน การใช้เวลา วิธีการขัดเกลาเลี้ยงดู การสื่อสาร ความรักความเอาใจใส่ เทคโนโลยี ฯลฯ อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความรักความเข้าใจในครอบครัวและการเลี้ยงดูลูกซึ่งจะมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตมาเป็นแรงงานในอนาคตอย่างเฉพาะเจาะจงมากขึ้น (อมรวิรัช นาคทรพร, 2558)

จากข้อสังเกตดังกล่าวและแนวทางการพัฒนาสังคมไทยของรัฐบาลทำให้มีการสนับสนุนการศึกษาและวิเคราะห์คุณภาพของเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มเติมโดยการจัดทำเป็นโครงการที่ได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ได้แก่ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานสถิติแห่งชาติและกรมกิจการเด็กและเยาวชน เพื่อทำการสำรวจข้อมูลเด็กและเยาวชนใน พ.ศ.2558 ในนาม โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558 : ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนตามคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ 7 ประการ ตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 พบว่าเด็กและเยาวชนไทยจัดอยู่ในกลุ่มที่มีศักยภาพเพียง 4 กลุ่มเท่านั้น คือ การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ การมีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น แต่ยังคงอยู่ในกลุ่มที่มีคุณภาพต่ำอีก 3 ด้าน คือ ความผูกพันในครอบครัว สุขภาพและ

พลานามัยที่แข็งแรงและการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขอย่างเร่งด่วน และแม้ว่ากลุ่มศักยภาพ (หรือกลุ่มที่ถูกจำแนกให้อยู่ในกลุ่มสีเขียวตามระเบียบวิธีวิจัย) จะมีถึง 4 กลุ่มแล้ว แต่หากศึกษาลึกลงไปในรายละเอียด ยังมีข้อคำถามบางส่วนที่ถือเป็นความเสี่ยงในกลุ่มเยาวชนเช่นกัน ซึ่งเป็นเรื่องของแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยอันเป็นพื้นฐานของชีวิตโดย โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558) ซึ่งมีการกระจายร้อยละของประชากรตามการยอมรับในเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การกระจายร้อยละของประชากรตามการยอมรับทางคุณธรรมจริยธรรม

เรื่อง	การยอมรับ			รวม
	รับได้/ยอมรับ	รับไม่ได้/ไม่ยอมรับ	ไม่แน่ใจ/ ตัดสินใจไม่ได้	
นักเรียนกลัวว่าสอบตกแล้วบิดามารดาจะเสียใจจึงแอบนำคำตอบเข้าห้องสอบ	13.7	65.6	20.6	100.0
นักเรียนเห็นว่าเพื่อนหยิบมือถือของคนอื่นไปแต่ไม่บอกครู	9.0	82.9	8.1	100.0
เจ้าหน้าที่การเงินต้องการเงินเพื่อรักษา มารดาที่ป่วยหนักจึงนำเงินของหน่วยงานไปใช้ก่อนแล้วตั้งใจนำมาคืนทีหลัง	17.6	60.2	22.2	100.0
นักการเมืองโกงได้ถ้าแบ่งเงินให้ชาวบ้าน	10.7	82.2	7.2	100.0
ชาวบ้านตอบแทนนักการเมืองที่ให้เงิน ด้วยการไปลงคะแนนเสียงให้	12.1	79.6	8.4	100.0
ข้าราชการรู้ว่ามีที่ดินนจึงไปบอกญาติพี่น้องให้ไปซื้อที่ดินเก็งกำไร	17.2	74.2	8.6	100.0
ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะเกรงว่าจะมีผลต่อหน้าที่การงาน	15.8	77.1	7.1	100.0

(ที่มา: โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์)

นอกจากจะพบว่าความผูกพันในครอบครัวมีคุณภาพต่ำไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินของโครงการแล้ว จากตารางสรุปข้อมูลโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ยังพบว่าจากการยอมรับในเรื่องต่างๆที่เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นนั้น แม้ว่าโดยสรุปจะถือว่าอยู่ในกลุ่มศักยภาพตามเกณฑ์ของโครงการ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสนใจคือสถานการณ์สมมติดังกล่าวที่อยู่ในข้อคำถามถือได้ว่าเป็นคำถามชี้หน้าที่ควรจะต้องตอบว่า “ไม่ยอมรับ” หรือ “รับไม่ได้” อยู่แล้ว แต่เมื่อมีการตอบคำถามจริงกลับยังมีประชากรส่วนหนึ่งที่มีความเห็นต่อสถานการณ์สมมติดังกล่าวเป็น “รับได้/ยอมรับ” และ “ไม่แน่ใจ/ตัดสินใจไม่ได้” แสดงว่ายังมีสัดส่วนของประชากรที่มีระดับความคิดเห็นและแนวโน้มด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ต่างกันซึ่งอาจนำไปสู่การขาดคุณธรรมจริยธรรมในอนาคตหากจะต้องเจอกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนด้านคุณธรรมจริยธรรมมากกว่านี้

ก่อนหน้านี้นักวิชาการไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครอบครัวมาแล้วระยะหนึ่ง โดยการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) แต่ประเด็นที่สนใจต่อเด็กและเยาวชน คือเรื่องของสติปัญญา หรือความสามารถทางการศึกษาเล่าเรียนที่จะมีผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคตและความพร้อมในการเป็นแรงงานคุณภาพสำหรับตลาดไทยและตลาดโลก จึงทำให้มีการวิจัยหลายรูปแบบที่วัดและประเมินเด็กและเยาวชนในด้านทักษะของ cognitive skills หรือมุมมองด้านความสามารถทางวิชาการของเด็กเพื่อมุ่งหวังจะพัฒนาประเทศจากความฉลาดและความสามารถของเด็ก แต่กลับมีกระแสของความขัดแย้งเกิดขึ้น เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีเด็กเก่งมากขึ้น แต่กลับสร้างปัญหาให้กับสังคมมากขึ้นเช่นกัน ตั้งแต่ปัญหาทางพฤติกรรมทั่วไป เช่น ความเห็นแก่ตัว ความไม่ซื่อสัตย์ การเอาเปรียบผู้อื่น ไปจนถึงอาชญากรรมต่างๆมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นประเด็นทางสังคมที่ประเทศไทยต้องกลับมาทบทวนว่าเด็กเก่งอย่างเดียวนั้นเพียงพอหรือไม่ ซึ่งก็พบว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ขาดหายไป ในหมู่เด็กและเยาวชนซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มความสุ่มเสี่ยงทางคุณธรรมและจริยธรรมตามโครงการสำรวจข้างต้นอย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาเหล่านี้สามารถทำได้โดยส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมนั้นสามารถสร้างขึ้นได้จากหน่วยย่อยที่สุดของสังคมคือพื้นฐานหลักที่เป็นความรักของครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุดของเด็กทุกคน (วิลาสลักษณ์ ชิววลี, 2552)

เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดจะเห็นได้ว่าความรักความเข้าใจ ครอบครัว และลักษณะของเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมส่วนบุคคลนี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งเป็นครอบครัวของเด็กและเยาวชนในการอบรมเลี้ยงดูและบ่มเพาะลูกให้เติบโตและพัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านวิชาการและการใช้ชีวิต ผ่านการอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู ด้วยวิธีการที่เหมาะสมพร้อมด้วยเหตุผล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงาน

ปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2560) และเมื่อครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่บ่มเพาะคนให้มีคุณภาพ พ่อแม่ผู้ปกครองก็ควรตระหนักถึงฐานะของตนเองว่าครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมแรกของเด็กที่เป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัวจะทำให้เด็กสามารถเติบโตขึ้นได้อย่างมีคุณภาพมากกว่าการเลี้ยงดูอย่างละเลยของครอบครัว (วิลาสลักษณ์ ชิววลี, 2552) และหากการเลี้ยงดูเด็กนั้นประกอบเข้ากับวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม มีความรักความเข้าใจเป็นหลักแล้วจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กเติบโตมาพร้อมด้วยความรักและมีแนวโน้มที่จะมีมุมมองและแนวคิดในการมองโลกในเชิงบวกซึ่งเป็นส่วนส่งเสริมการเรียนรู้และรับเอาแนวคิดทางคุณธรรมจริยธรรมที่ดีมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้มากขึ้น (พรพรรณ มากบุญ และสมทรัพย์ สุขอนันท์, 2556) จึงทำให้เห็นได้ชัดว่า เมื่อครอบครัวเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในความปกครองของตนอย่างถูกวิธีพร้อมให้ความรักความเข้าใจอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของเหตุผลจะส่งผลดีต่อเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมด้วย และจะทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นวัยแรงงานรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม (ทรงเกียรติ ปิยะกะ, 2544)

ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรักความเข้าใจอันเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมแรกในชีวิตของเด็กและเยาวชน และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนด้านอื่นๆ ต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1. สถานการณ์ความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทยเป็นอย่างไร
2. สถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยเป็นอย่างไร
3. ความรักและความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยอย่างไร
4. ปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและความสัมพันธ์มีลักษณะเป็นเช่นใด
5. มุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่และผู้ปกครองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้จัดทำขึ้นเพื่อหาคำตอบว่าความรักความเข้าใจที่เกิดขึ้นระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวของตนนั้นส่งผลอย่างไรต่อแนวคิดทางคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่พึงมีตามกรอบแนวคิดของรัฐบาลเพื่อเป็นแนวทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครอบครัวอย่างถูกวิธี ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย
2. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย
5. เพื่อศึกษามุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่และผู้ปกครองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้แบ่งสมมติฐานของการศึกษาออกเป็นดังนี้

สมมติฐานหลัก

ปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัว ปัจจัยลักษณะเด็ก ปัจจัยลักษณะครัวเรือนและเยาวชนและปัจจัยลักษณะของผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

สมมติฐานรอง

- 1) ความรักในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 2) ความเข้าใจในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 3) การใช้เวลาแก่ครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 4) การใช้เวลากับครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

- 5) การเลี้ยงดูลูกที่มีเหตุผลและถูกต้องมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 6) ปริมาณการพูดคุยสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 7) ความสุขที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 8) คนที่เด็กพูดคุยปรึกษามีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 9) ภาควิชาที่อยู่อาศัยของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 10) เขตที่อยู่อาศัยของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 11) เพศของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 12) อายุของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 13) สถานภาพสมรสของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 14) จำนวนสมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 15) ศาสนาที่เด็กและเยาวชนนับถือมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 16) ระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 17) สถานภาพการทำงานของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 18) ลักษณะครัวเรือนของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

- 19) สถานภาพสมรสของพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 20) บุคคลที่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 21) อายุของพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
- 22) พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสัมพันธ์กับการทำให้เด็กและเยาวชนในการปกครองมีคุณธรรมจริยธรรมสูง
- 23) อาชีพการทำงานของพ่อแม่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนในปกครอง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

พ่อแม่และผู้ปกครองทราบถึงความสำคัญของความรักความเข้าใจในครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะและแนวทางในการเลี้ยงดูลูกให้มีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยชิ้นนี้ไปปรับปรุงวิธีการเลี้ยงดูลูกเพื่อเพิ่มคุณสมบัติทางคุณธรรมจริยธรรมของลูกได้ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีทิศทางการใหม่สำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในอนาคตได้

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรม เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งลักษณะทางประชากรของเด็กและเยาวชนอันมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยแบ่งการนำเสนอ ออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.1 ความรักความเข้าใจ
- 2.1.2 ความหมายและหน้าที่ของครอบครัว
- 2.1.3 คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย
- 2.1.4 ปัจจัยในครอบครัวที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน

2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.3 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.3.1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม
- 2.3.2 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวไทยที่ยังไม่เพียงพอต่อการวางแผนพัฒนาครอบครัวในทุกด้าน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559) รวมทั้งรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและการให้โอกาสในการศึกษาวิจัย จึงทำให้งานวิจัยด้านนี้ยังมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความรักความสัมพันธ์ในครอบครัวและการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม การรวบรวมองค์ความรู้เพื่อการศึกษาวิจัยในมิตินี้จึงถือเป็นประเด็นท้าทาย ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและศึกษางานวิจัยต่าง ๆ โดยกำหนดประเด็นสำคัญได้แก่ 1) ความรักและความเข้าใจในครอบครัว 2) ความหมายและหน้าที่ของครอบครัว 3) คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย 4) ปัจจัยในครอบครัวที่มีผลต่อเด็กและเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรม

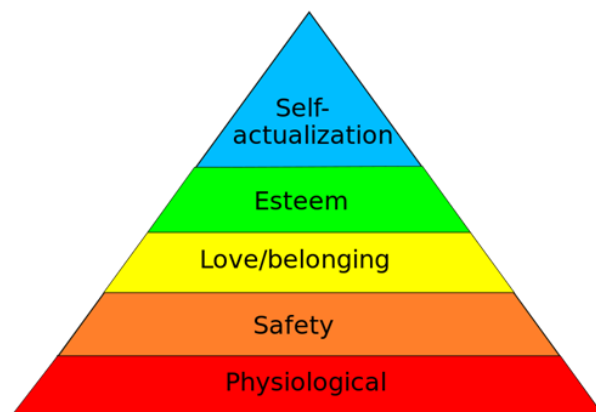
2.1.1 ความรักและความเข้าใจ

ความรักและความเข้าใจเป็นจุดเริ่มต้นของครอบครัว อีกทั้งความรักและความเข้าใจยังอยู่ในทุกส่วนและช่วงเวลาของชีวิต อาทิ ความรักระหว่างหนุ่มสาวซึ่งนำไปสู่การสร้างครอบครัว ความรักระหว่างเครือญาติ ความรักระหว่างพ่อแม่ลูก หรือความรักและหวังดีระหว่างบุคคล เป็นต้น โดยความรักและความเข้าใจถือเป็นส่วนสำคัญของความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวแต่ในทางกลับกันก็เป็นสิ่งที่สร้างและทำให้คงอยู่ในระดับเดิมยากเช่นกัน (สมคิด อิศระวัฒน์, 2542) เนื่องจากความรักเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยจากคนใดคนหนึ่งในครอบครัวอาจทำให้เกิดความแตกต่างที่ยิ่งใหญ่ได้เช่นกัน เช่น การที่พ่อรักแม่น้อยลง อาจส่งผลกระทบต่อทั้งครอบครัว ซึ่งการดูแลเอาใจใส่ระหว่างกันอย่างเข้าใจและมีคุณภาพและความรัก มีผลต่อการเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก (สุนันทา พลับแดง, 2558; สมธิ วุฒิสวัสดิ์, 2552) อีกทั้งยังส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนได้ ดังนั้นปัจจัยด้านความรักความเข้าใจจึงเป็นอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเรียนรู้ความสัมพันธ์และความสำคัญของความรักความเข้าใจในครอบครัวที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้เพราะตามหลักจิตวิทยาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (Maslow's Heirachy of Needs) ได้ชี้ให้เห็นว่า หากมนุษย์ได้รับความรัก ความเอาใจใส่จะมีพัฒนาการที่สูงขึ้นและนำไปสู่การเข้าใจตนเองในที่สุด

2.1.1.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's Heirachy of Needs)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ หรือ Maslow's Heirachy of Needs ถูกพัฒนาขึ้นโดย Abraham Maslow นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด (Maslow, 1943)

ภาพที่ 1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

Source: Maslow, A.H. (1943). "A theory of human motivation". *Psychological Review*. 50 (4): 370–96. doi:10.1037/h0054346 – via psychclassics.yorku.ca.

Maslow (1970) เชื่อว่าความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิดและความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนาตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (The Need-Hierarchy Conception of Human Motivation) Maslow เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นต่อไปได้เป็นลำดับ โดยความต้องการจากขั้นต่ำสุดจะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับคือ 1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) 2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) 3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love needs) 4. ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self-Esteem needs) 5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization needs) โดยในขั้นตอนที่ 3 คือความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาไปสู่การได้รับความนับถือ ยกย่อง และความเข้าใจตนเอง ซึ่งความรักนั้นเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้รับความรัก มีผลต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะและมีทัศนคติเชิงบวก (Maslow, 1970)

2.1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรักความเข้าใจ

ความรักเป็นความรู้สึกพิเศษที่บุคคลมีต่ออีกคนหนึ่งโดย Steinberg (1986) กล่าวว่าความรักมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ ความใกล้ชิดผูกพัน (Intimacy) การอุทิศตนต่อกัน (Commitment) และอารมณ์รัก (Passion)

ความรักถือเป็นสิ่งแรกที่เด็กสามารถรับรู้และเข้าถึงความรู้สึกนี้ได้ตั้งแต่เกิดหรือเรียกได้ว่า ก่อนที่จะเกิด โดยความรักที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวเช่นกัน ดังนั้นความรักจึงเป็นสิ่งหรือวิถีทางสำคัญที่เป็นส่วนประกอบในการสร้างลักษณะนิสัยของมนุษย์แต่ละคนขึ้นรวมถึงสร้างคุณค่าในความเป็นคนแก่มนุษย์ด้วยเช่นกัน และเมื่อความรักเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวจะทำให้เกิดเหตุการณ์ลักษณะต่างๆขึ้นในครอบครัว เช่น การให้ความอบอุ่น ความปลอดภัย ซึ่งถือเป็นพื้นฐานความต้องการแรกในชีวิตของเด็กที่จะเป็นแหล่งสร้างพื้นฐานทางความคิดและจิตใจของเด็กตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต (โพธิพันธ์ุ พานิช, 2544)

ความรักความเข้าใจในปริมาณที่เหมาะสมถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพัฒนาเด็ก (เกษมตันติผลาชีวะ, 2540) เพราะการได้รับความรักจากสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นสมาชิกคนใด ตั้งแต่ในช่วงต้นของชีวิตอย่างต่อเนื่องและมีความสม่ำเสมอจะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเติบโตมาท่ามกลางสภาวะแวดล้อมในครอบครัวที่มีลักษณะอันเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลสืบเนื่องไปในอนาคตเมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น เมื่อมีการปลูกฝังและซึบซับความรักและความเข้าใจในครอบครัวซึ่งเป็นส่วนประกอบในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวมาแล้วนั้นจะทำให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพและลดปัญหาต่างๆที่อาจประสบในช่วงวัยรุ่นได้ (Gray, 1999)

นอกจากความรักแล้ว ความเข้าใจเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมซึ่งจะต้องอาศัยการแบ่งเวลาในการเอาใจใส่และมีวิธีการที่เหมาะสม (Stepp, 2013) ดังนั้นหากครอบครัวประกอบไปด้วยความรักความเข้าใจและการยอมรับในตัวตนของกันระหว่างสมาชิก อีกทั้งยังพร้อมให้การสนับสนุนระหว่างกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมถึงการยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน อันจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้ว จะทำให้สมาชิกในครอบครัวพึงพอใจและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติและวางตัวได้อย่างเหมาะสม (สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ, 2541; วชิราภรณ์ ศรีเบญจกุล, 2543; โสภา ซปีลมันน์, 2547; Scheer & Unger, 1998) และยังสามารถช่วยกันสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเลี้ยงดูที่เหมาะสมให้กับเด็กได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะการส่งเสริมด้านสุขภาพจิตที่ดีและการมีพฤติกรรมอันเหมาะสม (ดุขฎี โยโหล และคณะ, 2545)

โดยจะเห็นได้ว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการให้ความรักความเข้าใจจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีกว่า อีกทั้งยังมีทัศนคติในการมองโลกและชีวิตไปในทางบวกทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์เฉพาะหน้า สังคม รวมถึงผู้อื่นได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของความรักระหว่างสมาชิกในครอบครัว (Amato & Fowler, 2002; Deslandes & Bertrand, 2005; Sheldon

& Epstein, 2005) ซึ่งทำให้ความรักถือเป็นตัวชี้คุณภาพและความเข้มแข็งของครอบครัวได้อย่างหนึ่ง (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2542; วิชัย เทียนถาวร และทัศนภรณ์ ขำปัญญา, 2542; ดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2545; สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546; Goddard, 1999; Schlesinger, 1998; Stinnett et al., 1999; Best, 2003)

2.1.1.3 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความรักความเข้าใจ

แม้ว่าความรักจะเป็นส่วนสำคัญอย่างมากต่อความสัมพันธ์และความเป็นครอบครัวที่เป็นโครงสร้างหลักของการก่อร่างสร้างความเป็นคนของเด็กและเยาวชนในวันนี้ให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า แต่ก็มีความคิดเห็นในทางหนึ่งที่มีนัยว่า ความรักนั้นไม่ว่าจะเป็นความรักในรูปแบบใด หากมีปริมาณมากหรือน้อยเกินไปหรือเรียกได้ว่าการให้ความรักอย่างไม่ถูกวิธีหรือไม่มีความสมดุลก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวบุคคลโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนได้เช่นกัน หรือแม้แต่การให้ความรักในปริมาณที่เหมาะสมแต่มีความบกพร่องทางด้านการใช้เหตุผลหรือความมีคุณธรรมในการให้ความรักก็อาจทำให้การถ่ายทอดความรักความเข้าใจนั้นมีความบิดเบือนไปและส่งผลร้ายมากกว่าผลดีต่อเด็กและเยาวชนได้ ดังนั้นหากจะสร้างความรักความเข้าใจให้เกิดขึ้นก็ควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความพอเพียงด้วย

ความพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆ ระดับ โดยประกอบด้วย คุณลักษณะ 3 ประการพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ความพอประมาณ (Moderation) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-immunity) กล่าวคือ กิจกรรมใดๆ ที่ขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไปจะไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นความพอเพียง (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542) นอกจากนี้ความพอเพียงยังต้องมีเงื่อนไข (Condition of Sufficiency Actions) การตัดสินใจประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้ (Set of Knowledge) และเงื่อนไขคุณธรรม (Ethical Qualification)

ทั้งนี้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2542) ได้เสนอว่าหลักการสำคัญจากแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นหลักในการพัฒนาและใช้ได้ในทุกด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและอื่นๆ โดยมีได้มุ่งเน้นในเชิงเศรษฐกิจอย่างเดียว แม้หลักการพัฒนาหรือตัวอย่างเบื้องต้นเริ่มจากการนำเสนอผ่านเกษตรทฤษฎีใหม่ แต่นั่นเป็นเพียงตัวอย่างเชิงรูปธรรมซึ่งจะนำไปสู่การพออยู่พอกินอย่างพอเพียง แต่สุดท้ายเมื่อประยุกต์เข้ากับหลักการดำเนินชีวิตหรือเรื่องอื่นๆ ก็พบว่า การพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการดำรงชีวิตในครอบครัว การแสดงความรักความเข้าใจที่พ่อแม่มีต่อลูกก็เช่นกัน มักจะมีสภาพการณ์ปรากฏอยู่เนืองๆ ว่า พ่อแม่ให้ความรักต่อลูกมาก แต่ยังไม่สามารถปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมได้ ทั้งนี้อาจเพราะว่าดูแลเอาใจใส่มากเกินไป หรือให้ความรักมากเกินไป ในที่นี้ การให้ความรักความเข้าใจที่เหมาะสม คือต้องอยู่บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือความรักความเข้าใจต้องพอประมาณและเหมาะสม ดังนั้นการดูแลลูกต้องมีเหตุผล ต้องอธิบายถึงความดีงาม และสิ่งที่ชอบที่ควร รวมทั้งจะต้องสร้างภูมิคุ้มกันไม่让孩子ที่เติบโตขึ้นรับเอาแนวคิดที่ผิดพลาดจากสภาพแวดล้อมภายนอก จึงอาจกล่าวได้ว่า อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวจะต้องมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องค้ำจุนด้วย ซึ่งคือการรักอย่างพอเพียงนั่นเอง

ปัจจัยแต่ละประการมีความเกี่ยวเนื่องกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งอยู่เสมอ และมีส่วนในการส่งผลต่อเด็กและเยาวชนเพื่อให้เติบโตขึ้นและเป็นผู้ใหญ่ที่มีพร้อมทั้งคุณภาพและคุณธรรมหรือเรียกได้ว่ามีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพียงพอที่จะเติบโตและพัฒนาได้ในสังคมที่ก้าวไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเมื่อเด็กและเยาวชนจะต้องเข้าสู่สังคมคุณธรรมหรือทักษะใดที่ควรจะต้องมีตามแนวทางของสังคมและวัฒนธรรมของชาติและโลกในปัจจุบันก็เป็นส่วนที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อปรับใช้และหาแนวทางในด้านการนำปัจจัยดังกล่าวมาแล้วมาใช้โดยเฉพาะประเด็นของความรักความเข้าใจซึ่งมีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีความเข้มแข็งและมีคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมที่เพียงพอต่อการอยู่ในบริบทของสังคม

2.1.2 ความหมายและหน้าที่ของครอบครัว

2.1.2.1 ความหมายของครอบครัว

ครอบครัว หรือ family เป็นคำที่ถูกพูดถึงเป็นอย่างมากโดยเฉพาะเมื่อมีการกล่าวถึงเด็กและเยาวชน เพราะหากดูตามความหมายในพจนานุกรม ครอบครัว หมายถึง ผู้ร่วมครัวเรือน ได้แก่ สามี ภรรยาและบุตร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) อันหมายรวมถึงเด็กและเยาวชนด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ครอบครัวไม่ได้มีความหมายครอบคลุมเพียงแค่อุปการะหรือจำนวนบุคคล แต่ยังมีการศึกษาและถูกกล่าวถึงในหลายมิติเพราะครอบครัวเป็นพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีมากมาย และนักคิดผู้มีความเชี่ยวชาญในความรู้และมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันก็จะมีมุมมองหรือมิติทางความคิดเกี่ยวกับครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องเดียวกันแต่ต่างและหลากหลายออกไป ไม่ว่าจะเป็นทางด้านชีววิทยา ด้านกฎหมาย ด้านสังคม และด้านสังคมวิทยา

Davis (1966) ให้ความหมายไว้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานและสากลที่สุดสำหรับทุกสถาบันทางสังคมในขณะที่ความหมายของนักจิตวิทยา ครอบครัวคือ สถาบันทางสังคมแห่งแรกที่

มนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเพื่อเป็นตัวแทนของสถาบันสังคมภายนอกที่จะปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติกับสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมที่มีชีวิตอุบัติขึ้นในครอบครัว (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2534; อุมภาพร ตรังคสมบัติ, 2541)

ในส่วนของชีววิทยามองครอบครัวในแง่ของสายเลือดและความจริงทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นครอบครัวจึงหมายถึง กลุ่มคนที่เกี่ยวพันกันทางสายโลหิต เช่น สามิภรรยา มีบุตร บุตรเกิดจากอสุจิของบิดาผสมกับไข่สุกของมารดา (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2524)

แต่ในแง่กฎหมาย มีการมองครอบครัว ตามแบบฉบับที่กฎหมายได้มีการระบุไว้ อันจะมีความหมายที่ต่างกันบ้างในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทย ครอบครัว หมายถึง ชายหญิงที่จดทะเบียนสมรสกัน มีบุตร แต่ไม่จำเป็นต้องมีความเกี่ยวพันทางสายโลหิต เพียงแต่มีการตกลงเพื่อเป็นครอบครัวกันตามหลักของกฎหมายโดยมีเอกสารรองรับก็เพียงพอซึ่งทำให้คนเหล่านี้เป็นครอบครัวเดียวกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยบิดามารดาและบุตรมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อกันตามที่กฎหมายกำหนดไม่ว่าจะเป็นการรับมรดก การเลี้ยงดู หรือการให้การศึกษา เป็นต้น (คณะอนุกรรมการด้านครอบครัวในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537)

ในขณะที่ทางสังคมมองว่าครอบครัวคือกลุ่มคนที่รวมอยู่ในบ้านเดียวกัน อาจเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวพันทางสายโลหิตหรือทางกฎหมาย แต่มีปฏิริยาสัมพันธ์กัน โดยการให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน เช่น ลูกของลูกจ้างอยู่ในบ้านเดียวกันที่เจ้าของบ้านเลี้ยงดูแลให้ความเอาใจใส่ ด้วยความรัก ก็นับว่าเด็กนั้นเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวในแง่สังคม (ฉลิว บัญยงค์, 2538) และในทางสังคมวิทยา ครอบครัว คือรูปแบบของการที่บุคคล 2 คนหรือกลุ่มบุคคลสร้างแบบ (pattern) หรือโครงสร้าง (structure) ของการอยู่ร่วมกัน

จะเห็นได้ว่า คำจำกัดความของคำว่า “ครอบครัว” ยังมีความแตกต่างและหลากหลายอยู่มากมายในหลายบริบททั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากสภาพปัจจุบันวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและรวดเร็ว ทำให้เกิดรูปแบบของครอบครัวที่หลากหลายมากขึ้น สำหรับประเทศไทย คณะอนุกรรมการด้านครอบครัวในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กส.) ได้จัดประชุมสมัชชาแห่งชาติด้านครอบครัวเนื่องในโอกาสปีครอบครัวสากล 2537 และได้ให้คำนิยาม “ครอบครัว” ไว้ว่า “กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งการพึ่งพิงกันทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กันทางกฎหมายและทางสายโลหิต และบางครอบครัวมีลักษณะเป็นช้อยกเว้นบางประการ” (ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์, 2540) ซึ่งยังคงใช้ต่อเนื่องมาจนทุกวันนี้ ทั้งนี้ลักษณะของครอบครัวหากดูจากจำนวนของสมาชิก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (สุพัตรา สุภาพ, 2539,

Herlock, 1967) คือ ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก ครอบครัวขยาย (Extended Family) มีญาติและผู้อื่นอาศัยรวมอยู่ด้วย ซึ่งลักษณะครอบครัวขยายนี้สามารถแบ่งออกได้อีกเป็นหลายประเภท เช่น ครอบครัวขยายที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต (Consanguinal family) ครอบครัวขยายที่มีความสัมพันธ์โดยการสมรส (Conjugal family) ครอบครัวแบบแฝง (Composite or compound family) หรือ ครอบครัวหลายฝ่ายหลายเมียหรือครอบครัวที่มีสามีหรือภรรยา มากกว่าหนึ่งคน (Polygamous) ครอบครัวภาวะหรือครอบครัวจำเป็น (Essential family) เป็นครอบครัวที่ฝ่ายบิดาหรือมารดาไม่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันด้วยเหตุผลความจำเป็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากการแบ่งประเภทหลักๆตามที่กล่าวไปแล้วนั้น การแบ่งประเภทของครอบครัวนั้นยังมีอีกหลายวิธี เช่น การแบ่งประเภทตามการสืบสายโลหิต การแบ่งประเภทครอบครัวตามที่อยู่อาศัยของคู่สมรส การแบ่งประเภทตามผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว และการแบ่งประเภทตามลักษณะของการสมรสของบิดามารดาหรือการใช้ชีวิตร่วมกันฉันท์สามีภรรยา (McLanahan & Sandefur, 1994)

นอกจากคำว่าครอบครัวแล้วยังมีอีกคำหนึ่งซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกันมากคือคำว่า ครัวเรือน (household) ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้ความหมายว่าเป็นครอบครัวที่อยู่ในบ้านเรือนเดียวกัน โดย Mowen and Minor (1998) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า นอกจากอาศัยอยู่ใต้หลังคาเดียวกันแล้วยังนับผู้ที่อาศัยอยู่ในหน่วยเดียวกันเป็นครัวเรือนเดียวกันด้วย เช่น เพื่อนร่วมห้องที่อยู่ในอพาร์ทเมนต์เดียวกัน คู่ที่ยังไม่แต่งงานอยู่ด้วยกัน สามีหรือภรรยาอาศัยอยู่กับลูก บุคคล 2 คู่ หรือบุคคลที่เช่าบ้านอยู่ด้วยกัน เป็นต้น ในขณะที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545) กล่าวถึงครัวเรือนในแง่ส่วนบุคคลว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ ครัวเรือนหนึ่งคน ซึ่งคือบุคคลที่ดำรงชีพจัดหาปัจจัยสี่เพื่อตนเองหรือเลี้ยงดูตนเองได้ โดยอาจอยู่ในครัวเรือนเพียงคนเดียว ในขณะที่อีกประเภทหนึ่งคือครัวเรือนหลายคนที่มีสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับการครองชีพร่วมกัน โดยผู้อยู่อาศัยร่วมกันนั้นอาจเป็นญาติหรือแม่ก็ได้ ซึ่งจากนิยามดังกล่าวคำว่าครอบครัว (Family) กับครัวเรือน (Household) จึงมีความแตกต่างกัน แม้ว่าคำทั้งสองนี้บางครั้งมักจะใช้แทนกันได้ก็ตาม แต่ความแตกต่างที่สำคัญคือ ครอบครัวจะเกิดขึ้นได้อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีความสัมพันธ์กัน ขณะที่ครัวเรือนอาจมีคนเดียวอาศัยอยู่ในบ้านหรืออาจอยู่ร่วมกันหลายคน โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกันฉันท์ญาติมิตร

ดังนั้น ครัวเรือนจึงถูกจำกัดอยู่แต่ในสถานที่แห่งเดียว ส่วนครอบครัวนั้นอาจจะขยายออกไปยังสถานที่ต่างๆ และมักจะเป็นหลายแห่งอีกด้วย สำหรับความแตกต่างในแง่มนทัศน์นั้น จะเห็นได้ว่าครัวเรือนอาจจะมีบุคคลเพียงคนเดียว แต่ครอบครัวต้องมีสมาชิกอย่างน้อยสองคนขึ้นไป ส่วนสมาชิกของครัวเรือนหลายคนก็ไม่จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องผูกพันกัน ในขณะที่สมาชิกในครอบครัวนั้นต้องเกี่ยวข้องผูกพันกันทางใดทางหนึ่ง แม้ว่าครอบครัวและครัวเรือนจะมีความหมายผิดแผกกันไป

บ้าง แต่ความแตกต่างนั้นมักไม่ค่อยเด่นชัด นอกจากนี้ทั้งสองคำยังแยกออกจากกันได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากบุคคลที่ไม่ได้เป็นญาติกันอาจอาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือนและสร้างหน่วยทางสังคมที่มีลักษณะคล้ายครอบครัวขึ้นมาได้ และบางครัวเรือนก็อาจมีหลายครอบครัวอาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่แห่งเดียวกันได้เช่นกัน (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดในสังคม ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด ทางกฎหมายหรือโดยการแต่งงาน มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจ เป็นสถาบันที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และเป็นสถาบันที่จะสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคมและพัฒนาให้เป็นสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคม

2.1.2.2 หน้าที่ของครอบครัว

เช่นเดียวกับความหมายของครอบครัว หน้าที่ของครอบครัวถูกพูดถึงอย่างหลากหลายโดยเป็นการเพิ่มเติมข้อคิดหรือข้อสังเกตจากมิติต่างๆในส่วนของความหมายด้วยการบอกรายละเอียดหรือข้อกำหนดในส่วนของการกระทำหรือสิ่งที่ครอบครัวพึงทำและปฏิบัติต่อกันเพื่อแสดงความเป็นครอบครัว ซึ่งเมื่อทำการทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลแล้วพบว่า ในมิติทางด้านสังคมวิทยาได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับหน้าที่ของครอบครัวไว้ค่อนข้างละเอียดมากกว่ามิติในด้านอื่นและมีลักษณะที่เป็นสากลมากที่สุดซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความสอดคล้องในการให้คำจำกัดความหน้าที่ของครอบครัวของนักวิชาการ

หน้าที่ของครอบครัว นักวิชาการ	Friedman (1986)	เคลียว บุญยงค์ (2538)	สุพัตรา สุภาพ (2536)	รุจา อุโพบูลย์ (2541)	พรหมทิพย์ศิริวรรณบุศ (2545)	วรวิทย์ พัฒนาการทิกุล (2546)
1. หน้าที่ด้านความรักความเอาใจใส่	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู	✓	✓	✓	✓		✓
3. หน้าที่ทางชีววิทยาในการผลิตสมาชิกใหม่	✓	✓	✓	✓	✓	
4. หน้าที่ในการเผชิญปัญหาของครอบครัวและขัด เกลาทางสังคม	✓		✓			✓
5. หน้าที่ในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ	✓	✓		✓	✓	
6. หน้าที่ในการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทาง กายภาพสำหรับสมาชิก	✓					
7. หน้าที่ในการให้ความปลอดภัย		✓			✓	
8. หน้าที่ในการให้การศึกษา		✓			✓	
9. หน้าที่ในทางศาสนา		✓			✓	
10. หน้าที่ในทางสันตนาการ		✓			✓	
11. หน้าที่ในการสงเคราะห์คนชรา		✓				
12. หน้าที่ในการกำหนดสถานภาพ			✓			

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องในการให้คำจำกัดความหน้าที่ของครอบครัวของนักวิชาการสรุปได้ว่า หน้าที่ของครอบครัวที่มีความสอดคล้องสูงสุดตามลำดับในการให้คำจำกัดความของนักวิชาการคือ 1. หน้าที่ด้านความรักความเอาใจใส่ 2. หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู 3. หน้าที่ทางชีววิทยาในการผลิตสมาชิกใหม่ 4. หน้าที่ในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ 5. หน้าที่ในการเผชิญปัญหาของครอบครัวและขัดเกลาทางสังคม และ 6. หน้าที่ในการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับสมาชิกทั้งในด้านของความปลอดภัย ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านสันตนาการ ด้านการดูแลในวัยสูงอายุ และด้านการกำหนดสถานภาพทางสังคม

ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้ว่าหน้าที่ของครอบครัวจะมีความหลากหลายออกไปตามศาสตร์และศิลป์ที่ใช้วิเคราะห์ แต่หน้าที่หลักอย่างหนึ่งที่ถูกพูดถึงและนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครอบครัวคือหน้าที่ด้านความรักความเอาใจใส่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากเป็นครอบครัวแล้ว หน้าที่หรือสิ่งที่จำเป็นต้องมีนั้นคือส่วนของความรักและการแสดงออกถึงความรักระหว่างกันในครอบครัว ซึ่งประกอบกับหน้าที่อีกด้านที่มีความสำคัญเช่นกันคือ หน้าที่ด้านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งหมายรวมถึงการถ่ายทอดแนวคิดและทักษะชีวิตให้กับทายาทรุ่นต่อมาในครอบครัวด้วย และเมื่อทำการวิเคราะห์ทำให้พบว่าหน้าที่ของครอบครัวในการให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูนั้นถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจและน่าจะมีผลต่อเด็กและเยาวชนไม่ทางใดก็ทางหนึ่งในขณะที่หน้าที่อื่น ๆ ก็มีการให้ความสำคัญในลำดับที่ต่างกันออกไปจากความคิดของนักคิดแต่ละคน

จากหน้าที่ทั้ง 6 ด้านของครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดของ Goldenberg & Golderberg (1980) ที่ได้นำหน้าที่ทั้ง 6 ด้านของครอบครัวมาจำแนกระดับความมีประสิทธิภาพของครอบครัว (Family Functioning) ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มครอบครัวที่หน้าที่ของครอบครัวมีประสิทธิภาพระดับสูงมาก กลุ่มครอบครัวที่หน้าที่ของครอบครัวมีประสิทธิภาพระดับปานกลาง และกลุ่มครอบครัวที่หน้าที่ของครอบครัวมีประสิทธิภาพต่ำมาก โดยในกลุ่มแรกครอบครัวจะสามารถทำหน้าที่ได้ดีในทุกแง่มุม ในขณะที่กลุ่มที่มีประสิทธิภาพระดับต่ำมากจะทำหน้าที่ได้น้อยและไม่มีประสิทธิภาพซึ่งส่วนใหญ่เริ่มจากการทำหน้าที่ด้านการสื่อสารได้ไม่ดีและมีการแก้ปัญหาที่ล่าช้าจนปล่อยให้ปัญหากลายเป็นปัญหาเรื้อรังของครอบครัว (กรมสุขภาพจิต, 2542) อันนำไปสู่ความบกพร่องทางหน้าที่ในด้านอื่นๆ และในส่วนของประสิทธิภาพหน้าที่ในระดับกลางนั้นพบว่าเกิดจากการทำหน้าที่บกพร่องเพียงบางด้าน ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักมีปัญหาในการควบคุมหรือสร้างบทบาทและขอบข่ายของพ่อแม่ลูกและสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ชัดเจนคงที่ ทำให้การปกครองในครอบครัวมีความคลุมเครือ (เมธินทร์ ภิณญชน, 2539) ซึ่งมักเกิดจากการใช้คำว่า “อาจจะ” หรือ “น่าจะ” อยู่บ่อยครั้งจนสมาชิกเกิดความสับสนในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองในครอบครัว (Beavers, 1977)

โดยองค์ประกอบหลักของหน้าที่ในครอบครัวคือหน้าที่ของความรักความเอาใจใส่ (Affective Function) เพราะหน้าที่นี้คือการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจของสมาชิก ผ่านการแสดงออกโดยการให้ความรักความอบอุ่น ความเอาใจใส่แก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อให้มีสุขภาพจิตที่ดีและมีบุคลิกที่มั่นคงและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างแข็งแรง นอกจากนี้ครอบครัวยังทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู หรือ Socialization Function เพื่อให้สมาชิกมีโอกาสได้พัฒนาแบบแผนพฤติกรรมที่ต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ผ่านการปลูกฝังและส่งเสริมลักษณะนิสัยตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม พร้อมเรียนรู้ทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม อันจะหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ในวัยเยาว์ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

2.1.2.3 พัฒนาการของครอบครัว

การแบ่งระยะของพัฒนาการครอบครัวนั้น Duvall & Hill เป็นผู้นำแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว ตั้งแต่ ค.ศ.1940 โดยได้เสนอการแบ่งช่วงชีวิตครอบครัวเป็นระยะๆ เรียกว่า วงจรชีวิตครอบครัว เพื่อใช้ในการศึกษาครอบครัวและได้กำหนดเกณฑ์การแบ่งระยะของครอบครัวขึ้น โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในครอบครัว โดยดูจากขั้นพัฒนาการของลูกคนโตและสถานภาพเกษียณอายุของพ่อเป็นสำคัญ Duvall (1977) เชื่อว่าแต่ละครั้งที่มีการเพิ่มหรือลดจำนวนสมาชิกในครอบครัวจะทำให้ครอบครัวมีความจำเป็นจะต้องปรับตัวในสถานการณ์ใหม่และมีการปรับบทบาทใหม่ด้วย พัฒนาการของครอบครัวก็ย่อมเปลี่ยนไปอีกขั้นหนึ่งเช่นกัน โดยในแต่ละขั้นจะมีการพัฒนาการของครอบครัวที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ Duvall (1977) ได้แบ่งวงจรชีวิตครอบครัวเป็น 8 ขั้น โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นครอบครัวคือ แต่งงานแล้วยังไม่มีบุตร จนกระทั่งมีบุตรวัยทารก วัยก่อนเรียน วัยเรียน วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ หรือแยกครอบครัวใหม่ ซึ่งกล่าวถึงครอบครัวตั้งแต่ช่วงวัยกลางคนไปจนกระทั่งถึงวัยสูงอายุ ตั้งแต่เกษียณอายุการทำงานจนกระทั่งคู่สมรสคนใดคนหนึ่งเสียชีวิต

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการบางท่านที่ใช้เกณฑ์คล้ายคลึงกันแต่แบ่งจำนวนระยะแตกต่างกันออกไป โดยมีการยึดถือช่วงของอายุอันจะส่งผลต่อสถานะของชีวิตในช่วงเวลาที่ต่างกัน เช่น แนวคิดของ Rodgers (1964) แบ่งครอบครัวอย่างละเอียดถึง 10 ระยะ ในขณะที่ Bradshaw (1996) ได้เน้นการแบ่งครอบครัวตามพัฒนาการของมนุษย์ โดยใช้การตั้งครรภ์และการเลี้ยงดูบุตรเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้การแบ่งวงจรชีวิตครอบครัวของ Duvall & Hill ถือเป็นต้นแบบของการพัฒนาการแบ่งระยะของพัฒนาการครอบครัวของนักวิชาการในระยะต่อมา

2.1.3 คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

เนื่องจากในปัจจุบันโลกและสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคน รวมถึงเด็กและเยาวชนที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนี้ให้ได้ แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเร็วด้วยยุคของเทคโนโลยีทำให้เกิดการขาดสมดุลในการเจริญก้าวหน้าของสังคม เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่กลับเพิ่มช่องว่างระหว่างชนชั้น หรือการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสื่อสารแต่ก็มีการใช้สื่อเหล่านี้ในทางลบมากยิ่งขึ้น ที่ผลักดันให้คนมีความเสื่อมถอยด้านจริยธรรมมากขึ้นในสังคมอันก่อให้เกิดปัญหาตั้งแต่หน่วยย่อยไปจนถึงระดับชาติโดยเฉพาะความเป็นปัจเจกบุคคลที่มากขึ้นทำให้เกิดความมีอัตตาสูงและเห็นแก่ตัวมากขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547) จนเป็นประเด็นท้าทายของสังคมที่จะต้องร่วมกันแก้ไข โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นควรมีการบ่มเพาะตั้งแต่ในวัยเยาว์เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งมั่นคงทางคุณธรรมเพื่อให้มีความพร้อมที่

จะเติบโตและสามารถผ่านความท้าทายด้านคุณธรรมจริยธรรมที่จะต้องพบเจอในอนาคต จึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาความเกี่ยวข้องของระหว่างคุณธรรมจริยธรรมกับเด็กและเยาวชนขึ้น

2.1.3.1 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่เน้นสิ่งดีงาม ถูกต้องตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556; ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2544)

คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยแนะแนวทางให้กับชีวิต ซึ่งต่างกับวิทยาศาสตร์เพราะช่วยวางกรอบว่าโลกควรเป็นอย่างไร และเราควรปฏิบัติตัวอย่างไรให้เหมาะสม คุณธรรมช่วยจัดระบบความรู้ในการมีประสบการณ์ จัดระบบและการโต้ตอบที่เหมาะสมให้กับเรา ซึ่งส่งผลทั้งจิตใจ อารมณ์ และการแสดงออกของเราเอง (Stepp, 2013)

คุณธรรมของเด็กและเยาวชนมีความสอดคล้องและสนับสนุนแก่กันซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (ไกรยุทธ์ ชีรตยาคีนันท์, 2547) ซึ่งแบ่งคุณธรรมเป็น 4 ชุด ดังนี้ ตารางที่ 3 การแบ่งคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ประเภทคุณธรรม	คุณธรรมจริยธรรม
คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน	1.ความมีวินัย 2.ความอดทน อดกลั้น 3.ความขยันหมั่นเพียร
คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง	4.ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง 5.ความรับผิดชอบ
คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง	6.ความมีสติ 7.ความพอเพียง
คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน	8.ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 9.ความกตัญญูกตเวที 10.ความเสียสละ

ที่มา: แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย ไกรยุทธ์ ชีรตยาคีนันท์ (2547)

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ให้สัมภาษณ์ว่า “คุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนไทย คือ หลักไตรสิกขา มีชีวิตที่มีวินัยหรือมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา โดยการมีศีลจะทำให้คนเราสัมพันธ์กับสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนสมาธิและปัญญา คือ การสัมพันธ์กับตัวเอง ขณะเดียวกันก็สัมพันธ์กับคนทั้งสังคม เราไม่สามารถแยกการเป็นคนดีออกว่าต้องเป็นคนดีในบ้าน เมื่อเป็นคนดีต้องเป็นคนดีของตัวเอง เป็นคนดีของสังคม และเป็นคนดีของโลก” (ไกรยุทธ์ ธีรตยา คีรินทร์, 2547)

โดยในปัจจุบันคุณธรรมตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นหลักการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับให้เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติให้เป็นคนดี มีสุข และเก่ง ซึ่งเป็นแนวทางดำเนินการให้การศึกษอย่างเข้มข้น ของ “โรงเรียนแนวพุทธ” ที่จัดประสบการณ์ตามหลักไตรสิกขาชัดเจนที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน มีนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศได้พัฒนาแนวคิดในเรื่องนี้ไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Piaget (1929, 1970) และ Kohlberg (1976) เสนอว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นระบบของการทำความดี ละเว้นความชั่ว มีทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงเหตุทั้งทางด้านจิตใจ และสถานการณ์ ของจริยธรรมและพฤติกรรมจริยธรรม รวมทั้งเป็นปัจจัยส่งออก (Output) ซึ่งเป็นผลของการมีจริยธรรม หรือมีพฤติกรรมจริยธรรมด้วย ซึ่งผลนี้จะทำให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลผู้กระทำและมีผลต่อบุคคลอื่น ต่อกลุ่ม ต่อสิ่งแวดล้อม และต่อโลก คุณธรรมจริยธรรมจะถูกแสดงออกอย่างเด่นชัดเมื่อค่านิยม หรือคุณธรรมตั้งแต่ 2 ตัว ขัดแย้งกัน ทำให้บุคคลต้องตกอยู่ในสภาพที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในการที่จะเลือกปฏิบัติตามคุณธรรมหรือค่านิยมตัวใดตัวหนึ่งเช่น ความกตัญญูต่อบุคคล ขัดแย้งต่อความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นต้น บุคคลที่ตัดสินใจเลือกคุณธรรมหรือค่านิยม ตัวที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์แก่เฉพาะตนหรือพวกพ้อง จึงมักเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมสูง ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรม จึงมีความหมายครอบคลุมทั้งสาเหตุ กระบวนการ และผลของการทำความดี ละเว้นความชั่ว

ทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นแนวทางการคิดที่มีต้นกำเนิดมาจาก Piaget (1929, 1964, 1970) และผู้ที่นำเอาแนวคิดนี้มาพัฒนาอย่างกว้างขวางเป็นที่ยอมรับกันอย่างมากคือ Kohlberg (1964) โดยได้ทำการศึกษากับบุคคลต่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมทั้งในทวีปยุโรป เอเชีย และอเมริกา ผลการศึกษามนุษยชาติทำให้สามารถแบ่งระดับการพัฒนาทางจิตใจและใช้เหตุผล ออกเป็น 3 ระดับ และแต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ชั้น (Kohlberg, 1976) ดังรูป

โครงสร้างทางจิต 6 ชั้น ของคุณธรรมจริยธรรมในมนุษย์

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Reconvention) เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจกระทำ การจะทำสิ่งใดมักคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นใหญ่ โดยไม่ได้คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Convention) เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน กระทำตามกฎหมายหรือกฎของศาสนา รู้จัดที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Convention) ในระดับนี้ การตัดสินใจพฤติกรรมใดๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม

หลักการตัดสินใจทั้ง 6 ชั้นนี้ ครอบคลุมพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งพัฒนาการถึงขีดสูงสุด และมีลักษณะเป็นสากล คือบุคคลไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใด เชื้อชาติใด วัฒนธรรมใด ก็มีแนวโน้มว่าเจริญโดยผ่านกระบวนการเหล่านี้ตามลำดับชั้น จากชั้นต่ำไปหาชั้นสูง โดยไม่ข้ามขั้นตอนใด เว้นแต่บุคคลอาจพัฒนาในอัตราที่เร็ว-ช้า แตกต่างกัน

Kohlberg (1990) ได้ทำการศึกษาวัยอย่างต่อเนื่อง และพบว่าบุคคลจะสามารถพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่ 6 เมื่อการพัฒนาความคิด สติปัญญาสมบูรณ์ ซึ่งอย่างรวดเร็วที่สุด คือ อายุ 13 ปี และมีเพียง ร้อยละ 25 ของมนุษย์ในโลกเท่านั้นที่สามารถพัฒนาเกินขั้นที่ 4

จากแนวคิดทั้ง Piaget (1929) และ Kohlberg (1964) ต่างก็มองพัฒนาการทางจริยธรรมว่าเป็นผลผลิตของอิทธิพลร่วมระหว่างพัฒนาการของสติปัญญา (Cognitive development) กับประสบการณ์ทางสังคม (Social experience)

Lennick and Kiel (2005) ได้ทำการวิเคราะห์ Moral Intelligence (MI) ที่บุคคล โดยเฉพาะผู้นำต้องมี เพื่อนำพาองค์กรและสังคมไปสู่ความสำเร็จและเป็นสุข ซึ่ง MI นี้จะเปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศที่จะนำพาบุคคลให้กระทำตามอุดมการณ์ ค่านิยม และความเชื่อของตนเอง โดยข้อค้นพบขอเขาได้จากการศึกษาผู้นำองค์กรของธุรกิจชั้นนำของโลกที่ประสบความสำเร็จว่าจะต้องมีและยึดมั่นในหลักการ อุดมการณ์ ซึ่งเป็นสากลทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นชาติใด ซึ่งได้แก่

- 1) ความกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดมั่นในคุณธรรมชั้นสูง
- 2) ความรับผิดชอบ
- 3) ความเอื้ออาทร
- 4) การให้อภัย

สำหรับประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่น่าสนใจและครอบคลุมแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ได้มีการนำเสนอเป็นบทสรุปไว้ โดย Kinnier et al (2000) ว่ามีหลักคุณธรรมใดบ้างที่มีความเป็นสากลที่คนทุกเชื้อชาติ ศาสนา และทุกสังคมควรปฏิบัติร่วมกัน โดยหลักการพื้นฐานได้จากการรวบรวมหลักธรรมทางศาสนาทุกศาสนา และการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น Piaget และ Kohlberg เป็นต้น สรุปเป็นคุณธรรมสากลที่ทุกคนในสังคมควรมี 13 ประการ คือ

- 1) ความรับผิดชอบต่อสังคม
- 2) ความซื่อสัตย์
- 3) ความยุติธรรม
- 4) มีวินัย เคารพและรับผิดชอบต่อตนเอง
- 5) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจ
- 6) อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เห็นแก่ตัว
- 7) รู้จักผิดชอบชั่วดี
- 8) กตัญญู เอาใจใส่ ห่วงใยผู้มีพระคุณ
- 9) เรียนรู้ความเชื่อมโยงและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- 10) มีความเป็นมนุษย์ และชอบช่วยเหลือ

- 11) ห่วงใย เคารพ รัก รู้จักอดทน ให้อภัย
- 12) ไม่ทำร้ายหรือรังแกผู้อื่น
- 13) ใส่ใจ ห่วงใยเพื่อร่วมโลกและสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของสังคมไทย ดวงเดือน พันธมนาวิน (2536) ได้เสนอทฤษฎีที่แสดงจิตลักษณะ อันเป็นสาเหตุของพฤติกรรมคนดี เก่ง และมีสุขของคนไทย โดยทฤษฎีนี้มีพื้นฐานจากผลการวิจัย 12 เรื่อง และได้รับการตรวจสอบพร้อมนำเสนอในรูปของต้นไม้ 3 ส่วน คือ

ส่วนแรก คือ ราก ประกอบด้วยราก 3 ราก ซึ่งแทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) สุขภาพจิต 2) ความเฉลียวฉลาด และ 3) ประสบการณ์ทางสังคม

ส่วนที่สอง คือ ส่วนที่เป็นลำต้น อันเป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการ ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) ทศคนคติ ค่านิยม และคุณธรรม 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม 3) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 4) ความเชื่ออำนาจในตน และ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง คือ 1) แสดงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดี และ 2) พฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง เพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนเก่ง

2.1.3.2 ทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Lifeskills) เริ่มต้นการนำมาเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้คนมีสุขภาพการดำรงชีวิตที่มีความสุขและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพ โดยเน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จักการปรับตัวพร้อมการเผชิญในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งนี้องค์ประกอบทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHO) มีทักษะชีวิตหลัก (Core Life Skills) 10 ประการ (WHOQOL, 1995) ได้แก่ 1) การตัดสินใจ (Decision making) 2) การแก้ไขปัญหา (Problem solving) 3) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) 4) ความคิดวิจารณ์ (Critical thinking) 5) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) 6) ทักษะสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship skills) 7) ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness) 8) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) 9) การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions) และ 10) การจัดการกับความเครียด (Coping with stress)

ทักษะชีวิตมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาของบุคลิกภาพของบุคคล เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและในการจัดการศึกษาได้นำเอาทักษะชีวิตไปใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดที่กว้างไกล ซึ่งหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลในด้านการแสวงหาความรู้ การที่บุคคลมีวิจารณญาณจะส่งผลในด้านการหาทางเลือก การวิเคราะห์ การประเมินศักยภาพของตนเอง การสร้างความตระหนักในตน และความรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกในสถานการณ์ต่างๆได้ และพยายามใช้การเจรจาและสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลทั่วไป

ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์หรือ E.Q. (Emotional Quotient) ในด้านการพัฒนาความสามารถในตนเอง รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมด้วย ซึ่งได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน การบริหารอารมณ์ของตน และการสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตน ร่วมกับการพัฒนาความสามารถในการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นหรือความสามารถในการปรับตัว มีทักษะการสื่อสารที่ดี รู้จักบริหารความเครียด การควบคุมอารมณ์ได้ มองโลกในแง่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีซึ่งการมีทักษะชีวิตที่เหมาะสมตามวัยจะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมส่วนบุคคลซึ่งเป็นส่วนย่อยของความฉลาดทางอารมณ์เช่นกัน (อารี พันธมณี, 2544; วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2544)

2.1.3.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต, 2552) กล่าวว่า เยาวชนที่พึงประสงค์ควรมีลักษณะ 3 ประการคือ

1) เยาวชนจะต้องเป็นบุคคลที่ “มองกว้าง” รอบรู้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลใช้ปัญญาในการมองและวิเคราะห์สิ่งต่างๆ อย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงในเชิงปัจจัยสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาในเชิงจิตสำนึกทางสังคม

2) เยาวชนจะต้องเป็นบุคคลที่ “คิดไกล” มีเป้าหมายชัดเจนรู้จักใช้อดีตเป็นตัวกำหนดเป้าหมายในอนาคตโดยให้ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งชีวิตที่อยู่กับปัจจุบันเพื่อการพัฒนาตนก้าวไปข้างหน้าตลอดเวลา

3) เยาวชนจะต้องเป็นบุคคลที่ “ใฝ่สูง” แต่มิได้หมายความว่าใฝ่สูงที่มีความทะเยอทะยานแต่ลาภยศมุ่งจะหาวัตถุบำรุงบำเรอความสุขของตน ซึ่งคำว่า “ใฝ่สูง” ในที่นี้หมายถึงเป็นบุคคลที่มีจิตใจรักความเป็นธรรมยึดความถูกต้องความดีงามเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับคำ ว่า “ใฝ่ต่ำ”

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2541) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ไว้ 10 ประการกล่าวคือ 1) มีสายใยผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว 2) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจเจริญเติบโตสมวัยมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมมั่นคงมีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง 3) มีวัฒนธรรมที่ดีงาม เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนาสาระแก่นแท้ของชีวิตและคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่า 1 ภาษา รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเข้าใจถึงสารประโยชน์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย 5) เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีวินัย มีเหตุผลและพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 6) เข้าใจสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและการทำงานรวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่น 7) รู้จักคิดไม่มั่งงายและรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่าของพลังงานและประหยัดพลังงานทุกประเภท 8) ดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายเป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคมรู้จักสร้างงานและอาชีพอิสระที่มีระบอบการจัดการที่ดี 9) รับผิดชอบในการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 10) รู้จักปรับเปลี่ยนแนวคิดและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550) กำหนดให้สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมซึ่งคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการโดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเมื่อสรุปออกมาแล้ว มีข้อคุณลักษณะดังนี้ 1) รักชาติศาสน์กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งในส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) มีความเห็นเช่นเดียวกันว่าคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เป็นคุณธรรมสำคัญ ซึ่งจะต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนตามนโยบายของรัฐและทิศทางปฏิรูปการศึกษาของประเทศ

จึงอาจกล่าวได้ว่าทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนได้มีการเน้นย้ำในส่วนของการมีคุณธรรมจริยธรรมอย่างเคร่งครัด อันแสดงให้เห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กและเยาวชนในการจะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมและช่วยให้สังคมดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น

2.1.3.4 ครอบครัวยุคใหม่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

การเรียนรู้เรื่องคุณธรรมในวัยเด็ก จะทำให้ความคิดหรือความรู้สึกเกี่ยวกับคุณธรรมแสดงออกมาได้อย่างชัดเจนและอยู่กับเด็กไปนานยิ่งขึ้น และจะแสดงผลออกมามากตลอดช่วงชีวิตของเด็ก (Damon, 1988) การปลูกฝังคุณธรรมให้ผลดีกว่าการให้รางวัลหรือทำโทษเด็กเป็นครั้งคราว การมีคุณธรรมเป็นเหตุผลที่จะทำให้เด็กทำดี โดยจะทำให้เด็กมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยมีคุณธรรมเป็นที่ตั้ง ทำให้เด็กสามารถเข้าใจกฎระเบียบและอยู่ในสังคมได้ง่ายขึ้น การมีคุณธรรมแปลว่าสมองส่วนหนึ่งของเด็กถูกจัดระเบียบแล้วซึ่งจะทำให้เด็กสามารถแสดงออกถึงคุณลักษณะสำคัญที่ผู้ใหญ่ควรมีและเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจแข็งแรง (Siegel & Bryson, 2011) ถึงแม้ว่าบางครั้งเด็กจะเข้าใจผู้อื่น หรือมีความระมัดระวังต่อชีวิตมากแล้ว แต่ก็อาจเกิดการผิดพลาดได้ หรือขาดความเข้มแข็งทางอารมณ์เท่าที่ควร ก็อาจทำผิดได้ แต่หากเด็กมีคุณธรรมในจิตใจเด็กจะสามารถเข้าใจยอมรับผิดอย่างซื่อสัตย์และพร้อมที่จะแก้ไขความผิดของตนได้เช่นกัน (Damon, 1988)

ดังนั้นหากพ่อแม่ผู้เป็นแบบอย่างในการถ่ายทอดคุณธรรมแก่ลูกไม่มีคุณธรรมลูกก็จะไม่มีคุณธรรมด้วย เพราะลูกจะทำตามอย่างพ่อแม่ เช่นเรื่องทั่วไปอย่างการคาดเข็มขัดนิรภัย หากพ่อแม่คาดเข็มขัดนิรภัย กว่าร้อยละ 80 ของเด็กก็จะคาดด้วยเช่นกัน ดังคำกล่าวที่ว่า Monkey see, Monkey do (Popenoe, 1998) ดังนั้นหน้าที่หนึ่งของพ่อแม่คือการเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก ซึ่งนับเป็นมิติพื้นฐานของการเลี้ยงลูกให้มีคุณธรรมเพราะพ่อแม่ถือเป็นสังคมแรกและเป็นแหล่งฝึกให้เด็กเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมได้จากสังคมแรกแห่งนี้ ซึ่งทำให้เราสามารถคาดเดาสิ่งที่ลูกจะเป็นจากลักษณะหรือความเป็นพ่อแม่ได้ (Hartup, 1989) ดังนั้น มุมมองเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม หรือคุณธรรมที่พ่อแม่ยึดถืออยู่เองนั้น นับเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะเฉพาะตัวของพ่อแม่แต่ละคน ที่จะถ่ายทอดไปยังลูกแตกต่างกันออกไปตามการเลี้ยงดูเดิมและกรอบประสบการณ์ของพ่อแม่แต่ละครอบครัว (Stets & Carter, 2011)

นอกจากนี้การเลี้ยงดูของพ่อแม่ยังมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของลูก ที่จะส่งต่อไปถึงการรับรู้ด้านคุณธรรมของเด็กและเยาวชนด้วย โดยการเลี้ยงดูด้วยความเป็นมนุษย์และอารมณ์ในทางบวก ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่และลูก ทำให้การถ่ายทอดคุณธรรมทำได้ง่ายขึ้น (Kendler, 1996) โดยการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ด้วยความอบอุ่น ช่วยลดการต่อต้านการรับสาร และการถ่ายทอดการเรียนรู้ระหว่างพ่อแม่ลูกได้ดีกว่าการเลี้ยงดูแบบอื่น (Good & Brophy, 1995) ส่วนเมื่อพ่อแม่หย่ากัน ก็จะไม่ค่อยมีเวลาให้แก่ลูก หรือมีคนใดคนหนึ่งหายไปในช่วงที่ลูกกำลังเรียนรู้ที่จะจดจำหรือซึมซับการมีคุณธรรมหรือแนวความคิดในเรื่องต่างๆทำให้เด็กไม่มีแบบอย่างและไม่สามารถซึมซับแนวคิดเหล่านี้ได้เพราะพ่อแม่ไม่มีเวลาให้ (Popenoe, 1998)

ครอบครัวเป็นสถาบันที่ดีที่สุดสำหรับเด็กที่จะเรียนรู้คุณธรรมหรือคุณลักษณะจากพ่อแม่ ถ้าไม่มีการปลูกฝังหรือสั่งสอนคุณธรรมมาจากบ้านหรือครอบครัวจะมีโอกาสสูงมากที่เด็กจะขาด

คุณธรรมและถือเป็นการทำลายคุณลักษณะที่ดีของเด็กอย่างถาวร (Hartup, 1989) คุณธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ผ่านครอบครัวโดยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน โดย Damon (1988) กล่าวว่า ความเคารพในตัวเด็กของผู้ปกครองนี้เป็นมรดกทางจริยธรรมที่สำคัญที่สุดเพียงอย่างเดียวที่มาจากความสัมพันธ์ของเด็กกับพ่อแม่ถ้าพ่อแม่ทำให้เด็กดู เคารพในตัวเด็ก และถ่ายทอดอยู่เสมอจะทำให้เด็กได้แนวคิดด้านคุณธรรมที่ถูกต้องแม้ว่าเด็กจะต้องเจอกับสถานการณ์ล่อแหลมอย่างไรก็ตาม (Stepp, 2013) เพราะสังคมปัจจุบันมีสถานการณ์ที่ซับซ้อน และทำทนายวิธีการเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นอย่างมาก (Engster, 2005)

ดังนั้นถ้าครอบครัวอยู่กับเด็กซึ่งหมายความว่ามีการใช้เวลาอยู่กับเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้จะทำให้สามารถดูแลเอาใจใส่เด็กและอยู่ร่วมในสถานการณ์ล่อแหลมเหล่านั้นเพื่ออยู่ช่วยแนะนำแนวทางให้แก่เด็กได้ในเวลาที่ต้องการ โดยคำว่า การให้และใช้เวลาด้วยกันเพื่อแนะนำสั่งสอนทางคุณธรรมนั้น ควรมีความสม่ำเสมอ อยู่ในความมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดคุณธรรมด้วย เพราะหากเกิดความไม่ต่อเนื่องหรือไม่สม่ำเสมออาจสร้างผลเชิงลบหรือความผิดพลาดมากกว่า (Gunnar, 2000) รวมถึงการให้ความเห็นหรือช่วยเหลือทางคุณธรรม โดยความสัมพันธ์ภาพทางสังคมที่ดีเริ่มจากสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่กับความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นให้ความอบอุ่นของผู้ปกครองที่ถ่ายทอดสู่เด็กซึ่งส่งผลต่อการสนองตอบความต้องการของเด็กอันเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องปลูกฝัง โดยต้องใช้เวลาและต้องทำให้ลูกมีความสุขจิตใจที่ดีปฏิสัมพันธ์ที่พ่อแม่สร้างกับลูกในส่วนของคุณธรรมนี้เป็นหัวใจของการหาความหมายในชีวิตและการใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย (Siegal, 2010) และยังต้องใช้ความเชื่อที่แท้จริงจากความเชื่อและศรัทธาในคุณธรรมจริยธรรมเหล่านั้นของตัวพ่อแม่เอง จึงจะสามารถทำให้ลูกเชื่อถือในคุณธรรมจริยธรรมเดียวกันได้ (Baier, 1986) ถ้าสอนลูกเรื่องคุณธรรมอย่างเหมาะสมตั้งแต่เด็ก เด็กจะโตไปด้วยกันกับสิ่งนั้นและไม่แยกจากสิ่งที่คุณสอนอีกเลย (Proverbs 22:6 Holy Bible NIV, 2011)

พัฒนาการในการเรียนรู้เชิงคุณธรรมจริยธรรมนั้น Kohlberg (1964) เห็นว่าเป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการของ Piaget คือเป็นกระบวนการทางปัญญา เมื่อวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น การพัฒนาทางคุณธรรมก็จะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้โดยการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กเพราะการเลี้ยงดูของแม่กระตุ้นประสาทสัมผัสและการรับรู้ของเด็ก (Shore, 2001) การพัฒนาจิตสำนึกในเด็กตั้งแต่อายุน้อยทำได้โดยแม่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกด้วยการให้ความรักความใกล้ชิด ความอบอุ่น ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของลูก (Laible & Thompon, 2000)

เนื่องจาก วิธีการเลี้ยงดูของพ่อแม่มีผลเป็นอย่างมากต่อคุณธรรมจริยธรรมของลูก (Van der Graaff et al, 2012) วิธีการสำคัญซึ่งครอบครัวจะส่งเสริมพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กได้อย่างดีนั้นจะอยู่ที่การสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในครอบครัว การสั่งสอนฝึกหัด

อบรม การเป็นแบบอย่างซึ่งนำเด็กเตือนและแก้ปัญหา โดยอยู่บนพื้นฐานของความรักความเข้าใจ (วีริยะ ดุสิตพงศ์, 2547)

ความรักความเข้าใจในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน กล่าวโดยสรุปคือครอบครัวที่มีคุณภาพ มีลักษณะแวดล้อมสำหรับเด็กเช่น สถานะของครอบครัว พื้นที่รายได้ และลักษณะของครอบครัวที่ดีมีความสำคัญยิ่งต่อการส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก (วีริยะ ดุสิตพงศ์, 2547) แต่ทั้งนี้ความรักความเข้าใจและลักษณะแวดล้อมดังกล่าว ก็จะต้องดำเนินไปบนเส้นทางสายกลาง ซึ่งอาจนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอธิบาย คือ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน คือต้องไม่รักมากเกินไปหรือน้อยเกินไปจนไม่มีผลต่อพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนั่นเอง ด้วยเหตุดังกล่าวนี้การศึกษาถึงอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยจึงจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวทางพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทย และเป็นทิศทางใหม่สำหรับการพัฒนาที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงครอบครัวที่จะพึงนำไปใช้ในการดำเนินการในอนาคต

2.1.4 ปัจจัยในครอบครัวที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน

จากความหมาย หน้าที่และพัฒนาการที่หลากหลาย รวมถึงความรักและความเข้าใจ ทำให้เห็นว่าครอบครัวย่อมมีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนตั้งแต่การพัฒนาทางกายจิตใจ อารมณ์และสังคม รวมไปถึงแนวคิดและวิถีการดำเนินชีวิตด้วย แต่ความสัมพันธ์เหล่านี้อาจเป็นได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยมีประเด็นที่ควรแก่การพิจารณา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ ลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครอง ลักษณะส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน และความสัมพันธ์ในครอบครัว

2.1.4.1 ลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนถือเป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลแรกที่อาศัยใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน โดย ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็ก โดยอยู่ร่วมกันในครอบครัวเดียวกัน และมีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยพ่อแม่ต้องเป็นผู้ให้กำเนิด ในขณะที่ผู้ปกครองจะหมายรวมถึงผู้อบรมเลี้ยงดูอื่นด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ปกครองมีอยู่ 2 ประเภท คือ 1) ผู้ปกครองโดยสายเลือด 2) ผู้ปกครองโดยสังคม (Encyclopedia, 2000)

Lee and Marlene (1992) กล่าวว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีความสำคัญที่สุดต่อชีวิตเด็ก ความรักความอบอุ่นจากผู้ปกครองจึงเป็นความต้องการของเด็ก ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ของเด็ก โดยในครอบครัวพ่อแม่ถือเป็นผู้ปกครองซึ่งเป็นครูคนแรกๆ ของเด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างจากบ้าน โดยไม่ต้องรับอิทธิพลจากการเรียนการสอนใน

สถานศึกษาแต่อย่างใด และเมื่อเด็กเข้าเรียนแล้วการเรียนรู้ก็จะต่อเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ซึ่งโดยทั่วไปลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครองจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก กล่าวคือ

เพศของพ่อแม่ผู้ปกครอง ในเบื้องต้นเพศของพ่อแม่หรือผู้ปกครองนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานภาพสมรส (Peterson, 2009) แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญคือ เพศของผู้ปกครองนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ในครอบครัว ดังนั้นเพศจึงเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดการแสดงออกด้านกิจกรรมารยาท ความรับผิดชอบในครอบครัวซึ่งสามารถช่วยบ่งบอกและเป็นตัวอย่างบทบาทหน้าที่ที่ตามเพศให้แก่เด็กและเยาวชนได้ (Peterson, 2009) โดยเพศหญิงมีสัญชาติญาณของความเป็นแม่และลักษณะการเลี้ยงดูลูกตามธรรมชาติทำให้เพศหญิงมีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับลูกมากกว่าเพศชายที่มีความเป็นผู้ชายและมีคุณลักษณะที่ต่างออกไป ซึ่งทำให้มีลักษณะการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมแก่ลูกที่ต่างกัน แม้จะมีความมุ่งหวังจะสั่งสอนลูกให้มีคุณธรรมที่เหมาะสมเช่นเดียวกัน (Shirani et al, 2012)

อายุของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นสิ่งที่มีความหลากหลาย การเป็นพ่อแม่และผู้ปกครองสามารถเกิดขึ้นได้หลายช่วงอายุ โดยผู้หญิงสามารถเริ่มเป็นแม่ได้ตั้งแต่การมีประจำเดือนครั้งแรกหรือเรียกได้ว่าการมีร่างกายเติบโตพร้อมที่จะมีลูก ในขณะที่ผู้ชายเมื่อมีความพร้อมทางร่างกายในวัยที่เหมาะสมก็สามารถมีสถานะเป็นพ่อได้เช่นกัน ดังนั้นพ่อและแม่เองสามารถมีอายุต่างกันมากหรือมีอายุใกล้เคียงกันเพียงไม่กี่ปี และอายุของพ่อแม่สามารถคาดเดาความสามารถในการเลี้ยงดูลูกได้ เช่น หากพ่อแม่ซึ่งมีอายุมากเนื่องจากแต่งงานช้าแม้มีความพร้อมทางด้านฐานะและความมั่นคงทางอารมณ์แต่อาจมีความบกพร่องด้านการสื่อสารกับลูกแต่ส่วนใหญ่ลูกจะมีคุณภาพมากกว่าพ่อแม่ที่มีลูกในช่วงวัยเยาว์ซึ่งเป็นผลมาจากการมีเพศสัมพันธ์เร็วและมีลูกก่อนวัยอันควรซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ยังไม่มีพร้อมและอาจมีผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก (ปวิณภัทร นิธิตันติวัฒน์ และขวัญใจ เพทายประกายเพชร, 2559)

การแบ่งอายุของผู้ปกครองนอกจากจะแบ่งเป็นช่วงอายุโดยทั่วไปแล้ว ยังอาจแบ่งได้โดยกำหนดเป็น Generation หรือช่วงเวลาที่เกิดในกลุ่มคนเกิดในช่วงเวลาเดียวกัน และมีประสบการณ์ทางสังคมและประวัติศาสตร์ร่วมกันก็ได้ โดยลักษณะของแต่ละช่วงวัย มีจุดเริ่มต้นจากการเลี้ยงดู เริ่มต้นจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เช่นถ้าคนรุ่นแรกเลี้ยงลูกแบบปล่อยปละละเลย หรือปกป้องน้อย (Under Protection) ครั้นเด็กรุ่นนี้เติบโตขึ้นเป็นพ่อแม่ก็จะชดเชยโดยการเลี้ยงดูตนเองแบบปกป้องจนเกินเหตุ และเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตขึ้นเป็นพ่อแม่ก็จะเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ทดแทนการที่ตนถูกปกป้อง อาจกล่าวได้ว่าลักษณะแต่ละช่วงวัยจะเป็นวัฏจักร ซึ่งปัจจุบันอาจแบ่งออกเป็นกลุ่ม Generation T (Traditional) B (Baby Boom) X Y และ Z (ลีอรัตน์ อนุรักษ์พานิช, 2558)

สำหรับกลุ่มพ่อแม่ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ผู้วิจัยศึกษาจะอยู่ในช่วงอายุ Generation Baby Boom (54 – 72 ปี) Generation X (38 – 53 ปี) และ Generation Y (24 – 37 ปี) โดยคนในกลุ่มนี้จะมีลักษณะเฉพาะคือกลุ่ม Baby Boom จะมีชีวิตเพื่อการทำงาน เคารพกฎระเบียบ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เจ็บสุขุม อดทน เคารพกติกา กลุ่มคน Generation X จะชอบพึ่งพาตนเอง มีการวางแผนชีวิตล่วงหน้า ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงได้ดี ยอมรับความคิดเห็นและความแตกต่าง ส่วนกลุ่มคน Generation Y จะมีความคิดเป็นของตนเองสูง ไม่อยู่ในกรอบ มีโลกส่วนตัว ชอบทำงานเป็นทีมและท้าทายกฎระเบียบ (ธัญนันท์ วีรภัทรรุ่งโรจน์, 2559; ลีอรัตน์ อนุรักษพานิช, 2558)

การศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครอง เนื่องจากพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้น มีรายได้มากกว่า จะมีศักยภาพและแหล่งประโยชน์ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกและสามารถใช้เป็นแนวทางเลี้ยงดูเด็กได้ มีการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ครอบครัวที่ยากจน ประกอบอาชีพที่ไม่แน่นอนโอกาสการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพเด็ก ทำให้ขาดความรู้ความพร้อมหรือความสามารถในการเลี้ยงดูลูก นอกจากนี้จะไม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เต็มศักยภาพแล้วยังมีการกระทำรุนแรงต่อเด็กด้วย ครอบครัวที่รายได้สูง พ่อแม่มีการศึกษาสูงกว่ามีความสามารถในการเสริมสติปัญญาในเด็กวัยหัดเดินสูงขึ้นด้วย อายุของพ่อแม่ปัจจุบันกำหนดความมีวุฒิภาวะและความสามารถในการดูแลลูก มีการศึกษาวิจัยพบว่า พ่อแม่ที่มีอายุน้อยมีความเครียดจากหน้าที่การงาน การต้องหยุดเรียนจากการมีลูก รวมทั้งปัญหาในครอบครัว ส่งผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและจากการศึกษาในเด็กวัยหัดเดินพบว่าแม่วัยผู้ใหญ่จะทุติเด็กน้อยกว่าแม่วัยรุ่น เนื่องจากมีวุฒิภาวะมากกว่า มีความรู้ ความเข้าใจต่อข้อมูลข่าวสาร ช่วยให้แม่พิจารณาตัดสินใจกระทำการต่างๆ อย่างมีเหตุผล และตอบสนองความต้องการของลูกได้ดีกว่าแม่วัยรุ่น

หากบุคคลต้องดำรงสถานะการเป็นพ่อแม่ตั้งแต่วัยเยาว์หรือยังอยู่ในวัยที่ควรจะศึกษานั้น หมายความว่าบุคคลดังกล่าวจะได้รับการศึกษาและขัดเกลาตามระบบในปริมาณที่น้อยกว่าบุคคลที่มีลูกหลังมัธยมศึกษาปี 6 หรือปริญญาตรีขึ้นไป โดยการศึกษาในโรงเรียนหรือระบบการศึกษาพื้นฐานจะทำให้แต่ละคนได้รับความรู้ทางวิชาการและความรู้ทางด้านสังคม เนื่องจากจะมีโอกาสได้เข้าสู่สังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น เพื่อน ครูอาจารย์ ที่เป็นบุคคลนอกเหนือจากคนในครอบครัว ทำให้ได้เรียนรู้และสามารถนำไปถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานได้ในอนาคต ดังนั้นการศึกษาที่พ่อแม่ได้รับนอกจากจะส่งผลต่อตัวตนของพ่อแม่เองแล้ว ยังจะส่งผลถึงความสามารถในการถ่ายทอดความคิดและความรู้สู่ลูกในอนาคตด้วยเช่นกัน (ศุภาศิริ การิกายูจน์, 2541)

สถานภาพสมรสของพ่อแม่ผู้ปกครอง ตั้งแต่ช่วงปี 1960 ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่ามี ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น โดยมีพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมากกว่าครอบครัวที่มีพร้อมทั้งพ่อและแม่ แต่

ครอบครัวที่มีสมาชิกครบถ้วนจะส่งผลที่ดีกว่า ซึ่งทำให้เห็นชัดว่า ครอบครัวที่ขาดสมาชิกคนใดคนหนึ่งไป เด็กมักจะมีปัญหาทางการเรียน อารมณ์ จิต พฤติกรรมและอื่นๆมากกว่า (Popenoe, 1996) โดยพ่อแม่ยังเป็นแบบอย่างในการมีครอบครัวในอนาคตของลูกด้วยเพราะลูกมักจะมีลักษณะครอบครัวของตนเองคล้ายกับที่พ่อแม่เคยเป็นมา (Tanabe, 1997) แม้ว่าเด็กจะเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถดึงรั้งสถานภาพสมรสของพ่อแม่ให้ยังคงเดิมอยู่ได้ แต่ก็ไม่สามารถรับรองได้ว่าจะช่วยได้มากหรือไม่ (Madden-Derdich et al, 2002) แต่สถานภาพสมรสของพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีผลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กเพราะเป็นเรื่องของโครงสร้างครอบครัวที่มั่นคงหรืออ่อนไหว (Ram & Hou, 2003) โดยการมีผู้ปกครองคนเดียวสามารถช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กได้น้อยกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองครบสมบูรณ์เพราะเด็กจะมีโอกาสเสี่ยงและมีแหล่งที่จะให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กลดลงเนื่องจากเหลือตัวอย่างและผู้ให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมเพียงคนเดียว (A Center For Continuing Education) แต่อย่างไรก็ตามสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนเสพติด และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553) กลับมีแนวคิดว่าครอบครัวไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์โดยเฉพาะในเรื่องของสถานภาพสมรสตามกฎหมาย แต่ครอบครัวจำเป็นจะต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์โดยเฉพาะการให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิกหรือลูกหลานเพื่อสามารถถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมให้พวกเขาได้อย่างถูกต้อง

สถานภาพการทำงาน เป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อระบบครอบครัว เนื่องจากสถานภาพการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างรายได้อันเป็นความมั่นคงซึ่งครอบครัวจำเป็นต้องมีรวมทั้งมีความสำคัญต่อการสร้างตัวตนของเด็กอย่างมาก เพราะครอบครัวที่มีรายได้น้อยและมีฐานะยากจนกว่าจะทำให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่า เนื่องจากเด็กจะไม่ได้รับอาหาร ที่พักอาศัย รวมถึงสิ่งของต่างๆที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เพื่อเพิ่มพูนการรับรู้ และพัฒนาการด้านสังคมของเด็ก ยิ่งไปกว่านั้น สาเหตุที่รายได้มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กนั้น เป็นเพราะรายได้จะส่งผลถึงการเลือกที่อยู่อาศัย อันถือเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตของเด็กด้วยยิ่งไปกว่านั้นส่วนใหญ่สถานภาพการทำงานของพ่อแม่ผู้ปกครองส่งผลสู่ความเครียดในครอบครัว ซึ่งความเครียดถือเป็นสิ่งสำคัญตรงที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในครอบครัวได้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของบทบาท หน้าที่ และระบบต่างๆในครอบครัว โดยความเครียดเพียงอย่างเดียวสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกลักษณะของบุคคลที่เครียดเอง ซึ่งอาจเกิดจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองและส่งผลถึงตัวเด็กได้ ซึ่งความเครียดมักถูกถ่ายทอดผ่านการสื่อสาร หรือพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวแสดงออกต่อกัน (Tanabe, 1997)

กล่าวโดยสรุปผู้ปกครองจึงหมายถึงพ่อแม่หรือบุคคลอื่นที่ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้เด็กมีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สามารถเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ปกครองมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างรากฐานต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก จึง

ต้องมีความรู้ความเข้าใจและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ และส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาให้เด็กมีคุณภาพในอนาคต

2.1.4.2 ลักษณะส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน

เด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ ในขณะที่ เยาวชน หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ ถึง 25 ปีบริบูรณ์ (กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์, 2555)

อายุ หรือวัยของเด็กนั้น นับเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับการพัฒนาและเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก โดยวัยเด็กนับเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย บุคลิกลักษณะ อารมณ์และจิตใจค่อนข้างสูงและรวดเร็วเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่กำลังพัฒนาการทั้งทางสมองและร่างกายไปพร้อมๆกัน จึงทำให้มีนักคิดหลายท่านแบ่งแยกขั้นตอนการพัฒนาทางการเรียนรู้ด้านคุณธรรมของเด็กไว้ในหลายลักษณะเพราะจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ต้องการการทำความเข้าใจทั้งจากความรู้และความรู้สึกเข้าด้วยกัน นอกจากนี้เมื่อมีการกล่าวถึงเด็กและเยาวชน อายุเป็นส่วนหนึ่งที่มีการกล่าวถึงเพราะคำนี้ครอบคลุมช่วงอายุที่ค่อนข้างกว้างและเป็นช่วงที่บุคคลในกลุ่มนี้มีความเปลี่ยนแปลงทั้ง ร่างกาย อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ฯลฯ เรียกได้ว่าเป็นช่วงที่มีความเปลี่ยนแปลงที่มากที่สุดก็ได้ โดยอายุเป็นส่วนทำให้มนุษย์ทุกคนมีบทบาทและหน้าที่ในชีวิตมากขึ้นซึ่งต้องการการมีคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ซึ่งแปลว่าเมื่อมีอายุมากขึ้นและมีความรับผิดชอบมากขึ้นแล้วควรจะต้องพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรมให้มากและเข้มแข็งขึ้นด้วยเพื่อให้พร้อมสำหรับบทบาทหน้าที่ที่เพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลงได้ (Peterson, 2009)

Piaget (1929) มองว่า เด็กจะพัฒนาตนเองตามความฉลาดโดยสามารถเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมได้ตั้งแต่เกิด เพียงแต่จะมีการรับรู้รายละเอียดทางคุณธรรมในวิธีการและระดับที่ต่างกัน พ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรมีวิธีการเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอนทางคุณธรรมที่ต่างกันในแต่ละช่วงวัยของเด็ก เช่น 2 - 8 ปีแรกของชีวิตเด็กต้องการการสั่งสอนและคำสั่งอย่างชัดเจน ในขณะที่เมื่อเด็กเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นและต้องเจอกับสังคมที่หลากหลายมากขึ้น ได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาและการมีสังคมใหม่เพิ่มขึ้น จะทำให้เด็กต้องการเพียงคำแนะนำและการแสดงตัวอย่างที่น่าไปปรับใช้ได้ในชีวิตจริงมากกว่าการบังคับหรือออกคำสั่ง

ในขณะที่ Kohlberg (1964) ได้ทำการแบ่งช่วงอายุของเด็กในการเรียนรู้คุณธรรมละเอียดกว่าแนวคิดของ Piaget (1929) เนื่องจากมีการคำนึงถึงการเข้าศึกษาหรือการเปลี่ยนและเพิ่มสังคมของเด็กและเยาวชนเพิ่มเติมด้วย โดยในช่วงปฐมวัยเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก ในขณะที่เมื่อเด็กและเยาวชนโตขึ้นในช่วงอายุ 10-16 ปี พ่อแม่จะต้องสอนและลงโทษเด็กในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

รวมถึงสามารถอยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคมได้ โดยต้องให้ความรักหรือชื่นชมเด็กเดือนลูกในความดูแลในปริมาณที่เหมาะสม และหลังอายุ 16 ปี เด็กควรมีหลักคุณธรรมประจำตนมากเพียงพอที่จะเข้าสู่สังคมและเผชิญกับความท้าทายทางคุณธรรมได้แล้ว โดยหลักของการพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนในทุกช่วงวัยนั้นมีพ่อแม่เป็นส่วนสำคัญ

แต่ Krathwohl et al (1984) ไม่ได้ทำการแบ่งการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนออกตามช่วงอายุ แต่แบ่งออกเป็นขั้นตอนของการก่อเกิดลักษณะนิสัยของบุคคลซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาทางสมองของแต่ละบุคคลโดยเน้นย้ำว่าคุณธรรมจริยธรรมสามารถพัฒนาได้และหากคิด วิเคราะห์ และกระทำผ่านกระบวนการจนกลายเป็นนิสัยแล้วจะทำให้ระบบความคิดทางคุณธรรมจริยธรรมนี้จะคงอยู่กับตัวบุคคลตลอดไป โดยมีขั้นตอนหลักๆ 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นรับรู้ 2) ขั้นตอบสนอง 3) ขั้นเห็นคุณค่า 4) ขั้นจัดระบบ 5) ขั้นเกิดกิจนิสัย

เพศ เป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงในแง่ทฤษฎีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่มีความหลากหลายสูงและอยู่ในช่วงวัยที่กำลังเจริญเติบโตและมีความเปลี่ยนแปลงในชีวิต คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่แสดงการเรียนรู้ด้านทักษะทางสติปัญญาของเด็กและเยาวชนได้ โดยแม้ว่า Kohlberg (1964) จะมองว่าเพศไม่ใช่ส่วนสำคัญในการพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเท่ากับอายุ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง Shweder (1982) กลับมองว่า เพศเป็นส่วนสำคัญในด้านการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเพศเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลแต่ละคนมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันและเพศยังทำให้กิจกรรมในชีวิตของเด็กไม่เหมือนกันเช่นกัน จึงทำให้ประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันออกไปตามเพศของแต่ละคน

ศาสนา มีความสัมพันธ์กับคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนตายเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ การนำหลักธรรมในศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตลอดจนถึงพิธีกรรมต่างๆจะทำให้เกิดเป็นมโนทัศน์ทางจริยธรรมไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลามหรือศาสนาอื่นๆ ก็ยังนับถือ พิษณุภาค (2553) ได้อธิบายว่า เด็กมักจะมีการนับถือศาสนาตามพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตน ดังนั้นพ่อแม่และผู้ปกครองถือเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัวแก่เยาวชนภายในการดูแลของตนเป็นกลุ่มแรก โดยใช้หลักการทางศาสนาโดยตรง โดยมีวิธีการดังนี้ 1) โดยการสั่งสอนโดยตรงด้วยการบอก ชี้แนะ ให้ทำ หรือห้าม และ 2) การเป็นต้นแบบคือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง โดยหากพ่อแม่ผู้ปกครองใช้วิธีการเหล่านี้รวมถึงใช้ช่วงเวลาว่างในครอบครัวในการทำกิจกรรมยามว่างร่วมกันหรือการพูดคุยให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนเกี่ยวกับเรื่องศาสนา จะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้หลักธรรมและคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือได้ดี (McBride, 2013)

หลักธรรมพื้นฐานของศาสนามีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นรากฐานต่อการมีพัฒนาการด้านจริยธรรมอื่นๆ รวมทั้ง เป็นวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของบุคคลในครอบครัวด้วย และหลักธรรมทางศาสนาของศาสนาหลัก ทั้ง 3 ศาสนา ก็จะมีคุณสมบัติคล้ายกัน คือเน้นถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต กล่าวคือ ศาสนาพุทธ เน้นการให้ประพตติดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส รักษาศีล 5 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา ศาสนาคริสต์ ได้แก่ การนับถือในพระเจ้า การเข้าโบสถ์ การให้เกียรติบิดามารดา ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามใส่ร้ายผู้อื่น เป็นต้น ศาสนาอิสลาม ประกอบไปด้วย หลักศรัทธาหรือความเชื่อในศาสนา หลักปฏิบัติหรือหน้าที่ในศาสนา และหลักคุณธรรมคือหลักความดี ทุกศาสนาเน้นการปฏิบัติตนในลักษณะของศีล 5 ละเว้นการประพตติชั่วและ ให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี การมีจิตสาธารณะ การช่วยเหลือผู้อื่น การปลูกฝังให้เยาวชนช่วยเหลือสังคม ศาสนาพุทธส่งเสริมให้มีการบริจาค หรือให้ทาน ศาสนาคริสต์จะเน้นการร่วมทำบุญในโบสถ์วันอาทิตย์ การบริจาคเมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ ศาสนาอิสลามจะมีแนวปฏิบัติเรื่องการชะกาต หรือการบริจาค การถือศีลอด เพื่อตระหนักถึงความลำบากของผู้ทุกข์ยาก และลดค่าใช้จ่ายเพื่อการออมและนำไปสู่การช่วยเหลือผู้อื่น (เสฐียร พันธรังสี, 2555; พระคริสตธรรมคัมภีร์, 2011; พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน, 2545)

ที่อยู่อาศัย เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วยคุณภาพ ลักษณะ สภาพแวดล้อม ที่ตั้งบ้าน เพราะนอกจากครอบครัวจะมีการพัฒนาในด้านอื่นๆแล้ว พื้นที่ก็มีผลกับกลไกการทำงานด้านครอบครัวเช่นกัน เนื่องจากครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและหากชุมชนสามารถทำหน้าที่ในการดูแล ปกป้อง ปกป้องกัน ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในด้านต่างๆแก่ครอบครัวอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงเป็นส่วนสนับสนุนให้ครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การมีสนามเด็กเล่นชุมชน การมีกิจกรรมชุมชน หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวจะทำให้ครอบครัวสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเข้มแข็งมากขึ้น (Eisenberg, 1992) นอกจากนี้ที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ของครอบครัว มีผลกับกลไกการทำงานด้านครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและหากชุมชนสามารถทำหน้าที่ในการปกป้อง ปกป้องกัน ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ครอบครัวไปจนถึงตัวเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม เมื่อครอบครัวสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งคุณภาพ ลักษณะ สภาพแวดล้อมที่ตั้งของบ้าน ส่งผลต่อลักษณะของเด็ก เพราะสร้างสังคมและสภาพจำในชีวิตของเด็กได้ดีกว่า ดังนั้นการเลือกที่อยู่ของครอบครัวจึงมีผลต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เพราะหากครอบครัวเลือกที่จะอยู่อาศัยในลักษณะครอบครัวเดี่ยว หรือเลือกจะอยู่ในบริเวณที่เด็กไม่สามารถออกไปเล่น มีเพื่อน หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ได้จะทำให้เด็กไม่ได้เรียนรู้การอยู่ในสังคม ยิ่งไปกว่านั้นหากบ้านอยู่ในตำแหน่งที่เป็นหลังโตตมากเกินไป นอกจากจะไม่มีกิจกรรมแล้ว เด็กจะเกิด

ความเหงาและไม่รู้สึกว่ามีที่พึ่งหรือหันไปหาใครและสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเต็มที่ (Popenoe, 1998)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว การมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มากกว่า 1 หรือ 2 คนหรือมีการเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมาชิกในครอบครัว เช่น การที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งหายไป อาจเนื่องจากเสียชีวิตหรือย้ายออกไปจากครอบครัว หรือมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการเกิดสมาชิกใหม่หรือการแต่งงานและย้ายเข้ามาในครอบครัวอย่างต่อเนื่องจะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นยอมรับความเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้อีกทั้งยังทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตและเข้าใจการมีสถานภาพที่หลากหลายในชีวิตของตนได้มากกว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวเดียว (Peterson, 2009) โดยการที่เด็กมีพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวหลายคนอยู่ในบ้านมีความแตกต่างกับบ้านที่มีเพียงพ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองอยู่กับเด็กเพียงคนเดียว เพราะจำนวนสมาชิกที่มากขึ้นสามารถช่วยสร้างความเป็นสังคมและทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบขึ้นในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้แต่ละคนสามารถรับผิดชอบหน้าที่ของตนได้ง่าย รวมทั้งสามารถทำกิจกรรมได้หลากหลายมากขึ้นในทางตรงกันข้าม หากครอบครัวมีลักษณะครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวจะทำให้ภาระหลักหรือภาระทั้งหมดในครอบครัวตกอยู่ที่คนคนเดียว ซึ่งอาจเป็นพ่อหรือแม่ทำให้ต้องแบ่งเวลาเพื่อหารายได้ และดูแลกิจกรรมต่างในครัวเรือน อันจะส่งผลให้มีเวลาในการดูแลเด็กน้อยลง ฉะนั้นการที่ในครอบครัวมีสมาชิกพอสมควรนับว่าเป็นเรื่องที่ดี เพราะสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนจะถ่ายทอดความรู้หรือการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน เช่น พ่อแม่สอนเรื่องการให้ความรัก ญาติที่อายุใกล้เคียงกันสอนให้เด็กเรียนรู้การเข้าสังคมและการแบ่งปัน โดยความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวมักจะเหมือนเดิม แต่สิ่งที่ถ่ายทอดอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามประสบการณ์ของผู้ที่ถ่ายทอดความรู้นั้น ซึ่งเมื่อสิ่งที่ถ่ายทอดเปลี่ยนแปลงไปบางครั้งมุมมองด้านคุณธรรมก็อาจเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน (Tanabe, 1997)

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของจำนวนสมาชิกในครอบครัว สำหรับครอบครัวในชนบท ผู้สูงอายุซึ่งเคยมีบทบาทในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ลูกหลานก็มีส่วนสำคัญที่จะทำหน้าที่แทนพ่อและแม่ของเด็ก โดยอาจดูแลหลานจำนวนหลายคน ทั้งนี้จะรับภาระในการเลี้ยงดูเด็ก ทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะหนุ่มสาวที่อพยพจากชนบท มาแสวงหางานทำในเมือง เมื่อมีลูกก็ส่งไปให้ปู่ย่าตายายช่วยเลี้ยงดูแทน โดยส่งเสียค่าใช้จ่าย ผู้สูงอายุจะไม่ต้องรับภาระในการหารายได้เลี้ยงดูหลาน ก็จะดูแลได้อย่างเต็มที่ แต่ในกรณีที่พ่อแม่ห่างเหินไม่รับผิดชอบ ผู้สูงอายุจะมีภาระในการหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว รวมทั้งสั่งสอนเด็กไปด้วย จะส่งผลให้มีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กที่จะไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2540 อ้างถึงในกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

สถานภาพสมรส เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมเพราะการมีคู่หรือการแต่งงานไปจนถึงการมีลูกนับเป็นการเติบโตอีกขั้นหนึ่งของมนุษย์ที่จะต้องมีส่วนหน้าที ความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น เช่น เยาวชนเมื่อแต่งงานจะมีสถานะเป็นสามีหรือภรรยา และเมื่อมีลูก ก็จะกลายเป็น พ่อหรือแม่ ซึ่งหน้าที่และบทบาทที่มากขึ้นนี้จะเป็นส่วนบังคับให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่มากขึ้น หรืออาจจะมีการพยายามปรับปรุงแก้ไขจริยธรรมบางประการของตนเอง เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเป็นแบบอย่างให้แก่ทายาทของตนในอนาคต เช่น ในการจะมีคู่หรือเพียงแค่การมีคนรักหมายความว่าเด็กและเยาวชนนั้นพร้อมที่จะมีความซื่อสัตย์และมั่นคงต่ออีกบุคคลหนึ่ง เป็นต้น (ปฏิมา โพธิ์วงศ์ และสุปาณี สนธิรัตน์, 2555)

ระดับการศึกษา หรือความฉลาดทางวิชาการจะไม่ใช่วัดด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ชัดเจนสำหรับเด็กและเยาวชน หรือไม่สามารถนำมาวัดระดับของคุณธรรมจริยธรรมได้ (Coles, 1998) แต่เนื่องจากคุณธรรมจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่เรียนรู้ผ่านตัวอักษรหรือหนังสือ แต่เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และเรื่องราวของชีวิต ทำให้การที่เด็กได้รับการศึกษาหรือเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาจะทำให้เด็กมีประสบการณ์และสามารถเรียนรู้ด้านคุณธรรมได้หลากหลาย (Killen & Smetana, 2005) เพราะในสถานศึกษามีบุคคลที่หลากหลาย เช่น ครูอาจารย์ เพื่อน เจ้าหน้าที่ พ่อแม่ของเพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้อง ฯลฯ ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมหลากหลายรูปแบบ รวมถึงเรียนรู้คุณธรรมในระดับของสังคมได้มากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือเด็กที่อยู่ในสังคมแคบๆมีเพียงครอบครัวเป็นผู้สั่งสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมเท่านั้น (Narvaez, 2010)

สถานภาพการทำงาน เป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนในวัยนี้ยังไม่ได้ทำมากนักเนื่องจากส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยของการศึกษาหาความรู้ขั้นพื้นฐานทางด้านวิชาการ แต่ Goodnow (1988) ให้แนวคิดที่ว่าเด็กที่ทำงานหรือช่วยงานภายในบ้านของตนเองนั้นจะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะในด้านของความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และการมีจิตใจพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับผิดชอบสิ่งใดเลย โดย Calasanti & Jebo (2004) สนับสนุนว่าบุคคลที่ทำงานไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ นั้นจะมีจริยธรรมในส่วนของความรับผิดชอบและความอดทนมากกว่าคนที่ไม่ได้ทำงานใดๆเลย จึงเห็นได้ว่าหากเด็กมีประสบการณ์ในการทำงานใดๆจะทำให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมบางประการมากยิ่งขึ้น

รายได้ เป็นประเด็นสืบเนื่องกับสถานภาพการทำงานหากเด็กและเยาวชนเริ่มทำงานหรือหารายได้เพื่อตนเองแล้ว แต่สำหรับเด็กและเยาวชนที่ยังไม่เริ่มทำงานหรือหารายได้ด้วยตนเองนั้นรายได้จะมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็ก เพราะในฐานะของพ่อแม่และครอบครัวควรจะมีความสามารถในการดูแลและจัดหาปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตแก่เด็กได้ ซึ่งการจะจัดหาได้นั้นจะต้องมีปัจจัยด้านเงินหรือทุนทรัพย์ที่เพียงพอในการสรรหาที่เหมาะสมและเพียงพอที่จะใช้ในการ

เลี้ยงดูลูกด้วย ลูกจึงจะสามารถมีแรงสนับสนุนเพียงพอในทุกด้านในการจะเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมได้ โดยหากลูกหรือเด็กและเยาวชนนั้นจะต้องเป็นผู้หารายได้เลี้ยงดูตนเอง รายได้ก็ควรจะต้องครอบคลุมการดำรงชีวิตของตนเองเช่นกัน จึงจะมีความสามารถหรือมีความอยากที่จะเรียนรู้และพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม (Peterson, 2009)

นอกจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะของเด็กและเยาวชนที่ได้กล่าวไปเบื้องต้นแล้ว ในประเทศไทยเองได้มีการคิดริเริ่มทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมไว้เช่นกัน ซึ่งคือทฤษฎีจริยธรรมสำหรับคนไทย ที่เสนอแนวทางการปลูกฝังจริยธรรมที่ดีให้แก่คนไทยเพื่อให้เป็นทั้งคนดี คนเก่งและมีความสุขไปพร้อมๆกัน โดยมีแนวทางหลักในส่วนของ การปลูกฝังรากที่ดีทางจิตใจ อันนำไปสู่ลำดับของลักษณะพื้นฐานทางจริยธรรมที่ถูกต้อง ซึ่งคือ ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมที่เหมาะสม ซึ่งหากมีสองส่วนแรกที่มีมั่นคงและแข็งแรงแล้วจะผลิดอกออกผลมาเป็นพฤติกรรมที่ดีของคน ซึ่งมีการเน้นย้ำเช่นกันว่า หากมีการเริ่มต้นปลูกฝังรากตั้งแต่วัยเยาว์หรือในช่วงต้นของชีวิตแล้วจะช่วยให้สามารถพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรมได้รวดเร็วมั่นคงและแข็งแรงมากขึ้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2544)

จึงเห็นได้ว่าแม้ว่าจะมีทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมหลากหลาย แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกทฤษฎีเห็นตรงกันคือ การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นการเรียนรู้ระยะยาว และการที่เด็กจะสามารถเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมได้นั้นมาจากการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่และครอบครัวเป็นหลัก โดยหากมีการเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยเหตุและผลที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเด็กจะสามารถทำให้เด็กเติบโตและพัฒนาแนวคิดทางคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมและความเปลี่ยนแปลงของโลกได้โดยไม่ตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยง

นอกจากสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนไทยและสภาพครอบครัวจะมีความเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตแล้ว สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่เสี่ยงก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบ่มเพาะความรุนแรงและไม่มีความปลอดภัยให้กับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการที่เด็กอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโต เช่น ชุมชนแออัด หรือพื้นที่สีแดง (พื้นที่ที่มีการใช้และซื้อขายยาเสพติดสูง) จะทำให้เด็กมีโอกาสเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น การติดยาเสพติด การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ การลักเล็กขโมยน้อยและการทำผิดคุณธรรมจริยธรรมอื่นๆ มากขึ้น (พรพรรณ มากบุญและสมทรัพย์ สุขอนันต์, 2556)

อีกทั้งเรื่องของความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจุบันครอบครัวมีการปฏิสัมพันธ์กันน้อยมาก โดยเฉพาะการพูดคุยและสร้างความเข้าใจกันภายในครอบครัวทำให้เด็กและเยาวชนหันไปหาอบายมุข และประพฤติดนเรียกร้องความสนใจจากสังคมอย่างไม่เหมาะสม ปัญหาที่สำคัญคือพ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้และขาดทักษะการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม(พรพรรณ มาก

บุญและสมทรัพย์ สุขอนันต์, 2556) ทั้งนี้ สัมพันธภาพที่อบอุ่นในครอบครัว จะสามารถสืบทอดและดำรงความเป็นครอบครัวที่ดี กล่าวคือ เมื่อครอบครัวมีความรักความอบอุ่นแล้ว สมาชิกในครอบครัวก็ย่อมจะมีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆในสังคมได้อย่างเต็มที่ การประเมินความสำเร็จในการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่นในครอบครัวจะพิจารณาจากการที่สมาชิกมีโอกาสจดทะเบียนสมรสในอัตราที่สูง และจดทะเบียนหย่าในอัตราที่ต่ำ รวมทั้งจะต้องมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ปฏิสัมพันธ์กันสม่ำเสมออย่างน้อย 2 ครั้งต่อสัปดาห์ มีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาครอบครัว เด็กในครัวเรือนไม่หนีออกจากบ้าน

แนวโน้มของครอบครัวไทยในอนาคต จะมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้นเกิดสภาวะการณพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว (Single Parent) เพิ่มมากขึ้น รวมถึงสภาวะการณปัจจุบันที่ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหลักให้พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น ต้องให้ลูกๆ อยู่ในความดูแลของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจทำให้เด็กเติบโตมาอย่างไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร (พัชรา เจริญกลิ่นจันทร์ และธรรมาศกร จันประเสริฐ, 2557)

ด้วยสภาวะการต้องทำงาน จึงทำให้เด็กจำนวนหนึ่งต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่อายุยังน้อย ทั้งยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ ไม่มีความรู้และทักษะวิชาชีพ ทำให้ต้องประสบปัญหาการถูกหลอกลวง เอารัดเอาเปรียบ และถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม และเด็กอาจมีปัญหามสุขภาพจิต เด็กและเยาวชนมีภาวะเครียดจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาการเรียน การแข่งขัน ความรุนแรง(กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์, 2552)

สำหรับการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า การศึกษาของเด็กปฐมวัย อายุ 3 - 4 ปี มีอัตราการเข้าเรียนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน อายุ 6 - 11 ปี มีอัตราการเข้าเรียนสูงสุด ร้อยละ 99.4 แต่สำหรับคุณภาพการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทย พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เด็กนักเรียนไทยยังขาดสมรรถนะในเรื่องทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การว่ายน้ำ การขี่จักรยาน การใช้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งภาษา (ธีระชน พลโยธา, 2556)

ในส่วนของด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองจากข้อมูลสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (สุริยเดว ทรีปาตี, 2552) เด็กและเยาวชนไทยยังมีจุดอ่อนด้อยหลายประการ ที่สำคัญคือ การพูดจริง และความซื่อสัตย์ แม้กระทั่งเด็กที่มีผลการเรียนดีก็ยังมีปัญหาในส่วนนี้ รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาค่อนข้างน้อยซึ่งเป็นภาพสะท้อนว่าเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันยังขาดหลักยึดเหนี่ยวที่พึงพอใจ รวมไปถึงการขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น เรื่องของการให้อภัย การอยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็น เป็นต้น

2.1.4.3 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้สถาบันครอบครัวสามารถหล่อเลี้ยงเด็กและเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น (อมรรวิชช นาคทรพรพ, 2548) ครอบครัวเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์ต่อความรู้สึกนึกคิด การมองโลก การมองตนเอง และการพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนกำหนดคุณภาพความสัมพันธ์ที่บุคคลจะมีกับผู้อื่นในอนาคตอีกด้วย การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันภายในครอบครัวเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้คนในครอบครัวมีความรัก ความผูกพัน มีความเข้าใจกัน ให้อภัยกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามต้องเจอปัญหาอุปสรรค ก่อให้เกิดครอบครัวอันอบอุ่น แต่สัมพันธ์ภาพที่อ่อนแอส่งผลให้ครอบครัวขาดความอบอุ่นและส่งผลให้เกิดความหย่าร้างที่สูงขึ้น ทั้งนี้ สาวิตรี ทยานศิลป์ (2552) ได้เสนอว่าสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวสร้างได้โดยการสื่อสารที่ดีต่อกัน มีเวลาอยู่ร่วมกันอย่างคุ้มค่า แบ่งปันใส่ใจกันและกัน โดยมีดัชนีชี้วัดสำคัญได้แก่ ช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหา เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขกันและกัน แสดงความรักโดยการโอบกอดสัมผัส ประกอบศาสนกิจร่วมกัน ช่วยกันทำงานบ้าน รับประทานอาหารพร้อมกัน กล่าวขอโทษหรือขอขอบคุณ แสดงความชื่นชมต่อกัน และพูดจาด้วยคำพูดไพเราะ

การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมและเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่กับลูกโดย Baumrind (1966) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูลูก ออกเป็น 3 แบบคือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาริปไตย (Authoritarian) 2) อบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล (Authoritative) และ 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามใจ (Indulgent – Permissive) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1972) ซึ่งแบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูลูก ออกเป็น 3 แบบ คือ 1) แบบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ลูกรู้สึกว่าตนได้รับความยุติธรรม ผู้เลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล รู้จักยอมรับนับถือความสามารถความคิดเห็นของลูก ให้ความร่วมมือแก่ลูกตามโอกาสอันสมควร 2) แบบเข้มงวดกวดขัน หรือให้ความคุ้มครองเกินไป (Overprotection) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ลูกรู้สึกว่า ตนไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร พ่อแม่จะเข้มงวดทั้งการกระทำ ความคิด และความเชื่อ ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้หรือควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวก 3) แบบปล่อยปละละเลย (Rejection) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ลูกรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือคำแนะนำมักถูกปล่อยให้ทำตามใจปรารถนาไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร อนึ่งรูปแบบการเลี้ยงดูของ Baumrind (1966) นั้น ต่อมาได้มีการพัฒนาเพิ่มเติมโดย Maccoby & Martin (1983) อีก 1 รูปแบบคือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved) ซึ่งจะเห็นได้ว่าแต่ละรูปแบบจะมีผล โดยตรงกับบุคลิกภาพ และมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ทำให้บรรยากาศในครอบครัวมีความแตกต่างกัน (วันทนิย์ วะสิกะสินและคณะ, 2540)

ในปัจจุบันด้วยโครงสร้างทางสังคมที่ทุกคนมีความเป็นตัวของตัวเองหรือเรียกว่าเป็นปัจเจกบุคคลและมีการดำเนินชีวิตเพื่อตนเองตามอัตตาของตนเองสูงขึ้นทำให้เกิดประเด็นปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรมที่เสื่อมถอยลงทำให้ครอบครัวไม่สามารถรักษาการทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างในอดีตเพราะเมื่อพิจารณาจากปี พ.ศ. 2558 ที่ดัชนีบทบาทหน้าที่ของครอบครัวลดลงกว่าร้อยละ 8.93 ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับดัชนีความอบอุ่นในครอบครัวที่ลดลงร้อยละ 2.97 จากปีพ.ศ. 2555 (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2560)

วิธีการเลี้ยงดูบุตร หรือแนวทางการเลี้ยงดูบุตรเป็นอีกบริบทหนึ่งที่มีการพูดถึงอย่างมากเมื่อกล่าวถึงสิ่งที่มีผลต่อเด็กและเยาวชนเพราะครอบครัวถือว่ามีอิทธิพลในการหล่อหลอมเด็กมากที่สุด (Blasi, 2005) เพราะครอบครัวมีหน้าที่ในการถ่ายทอดทักษะชีวิต (Peterson, 2009) รวมถึงทำการเลือกสรรสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กและเยาวชน (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554) อีกทั้งยังต้องช่วยให้ความรู้ในสิ่งที่เหมาะสมด้วยความเมตตา กรุณา เช่น การวางตัวเรื่องเพศ การมองโลกในแง่บวก (Hardy & Carlo, 2011) อีกทั้งยังทำให้เด็กแต่ละคนได้รับและมีคุณธรรมที่ต่างกันตามวิธีการเลี้ยงดูและมุมมองทางคุณธรรมของพ่อแม่เอง (Savulescu & Kahane, 2009) นอกจากนี้การมีวินัยของเด็กและเยาวชนนั้นจะเริ่มต้นจากการสั่งสอนอย่างมีเหตุผล รวมถึงการบังคับใช้ในบ้านหรือครอบครัวและหากมีการใช้กันอย่างเคร่งครัดเหมาะสมในครอบครัวจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับเด็กในการที่เด็กจะสามารถยอมรับกฎหมายหรือวิถีของสังคมได้เมื่อต้องเข้าไปอยู่ร่วมในสังคมใหญ่ (Nunner – Winkler G, 2007) จึงชี้ชัดว่าวิธีการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองนั้นถือเป็นรากฐานของพัฒนาการบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ (Varcarolis & Halter, 2010)

นอกจากนี้ Broom & Selznick (1971) ยังได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูว่ามี 2 ลักษณะ คือทางสังคม หมายถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรม และการทำบุคลิกชีวิตที่เป็นระเบียบ ส่วนในแง่บุคคลจะหมายถึงกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนจากชีวอินทรีย์เป็นมนุษย์ สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามอุดมคติ ค่านิยมและระดับความทะเยอทะยาน โดย Broom & Selznick (1971) เห็นว่าจุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู มีหลักการใหญ่ 4 ประการ คือ 1) การปลูกฝังระเบียบวินัย (Discipline) 2) การปลูกฝังความคาดหวัง (Aspiration) 3) การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) และ 4) การให้เกิดทักษะและความชำนาญเฉพาะอย่าง (Skills)

Baumrind (1966) ได้มีการนำเสนอการแบ่งแยกวิธีการเลี้ยงดูลูก ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นรูปแบบ 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ 2) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม 3) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ 4) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ซึ่งแบ่งแยกมาจาก 2 มิติ คือ มิติการควบคุมและมิติการตอบสนอง ทำให้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปใน

รายละเอียด ซึ่งแนวคิดนี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปในรายละเอียด ซึ่งถูกใช้เป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูบุตรอย่างแพร่หลายทั่วโลก รูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ (Parenting) ซึ่ง Baumrind พัฒนาขึ้นทั้ง 4 รูปแบบ ส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรม สามารถแสดงลักษณะของการเลี้ยงดู และผลที่เกิดขึ้นต่อเด็กและเยาวชนทั้ง 4 รูปแบบ ได้ดังนี้

1. เลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative)

ลักษณะ

- อบอุนและตอบสนอง
- กฎเกณฑ์ชัดเจน
- ตั้งความหวังสูง
- ให้กำลังใจและสนับสนุน
- ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ

ผลต่อเด็ก

- ผลการเรียนสูง
- มีความมั่นใจในตัวเอง
- มีทักษะทางสังคมที่ดี
- มีการป่วยทางจิตน้อยลง
- อัตราการทำผิดกฎหมายลดลง

2. เลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian)

ลักษณะ

- ไม่ตอบสนอง
- กฎเกณฑ์เข้มงวด
- ควบคุมหวังสูง
- คาดหวังให้ทำตามโดยไม่ได้เลี้ยง

ผลต่อเด็ก

- ผลการเรียนต่ำกว่า
- ไม่ค่อยมั่นใจในใจตัวเอง
- ทักษะทางสังคมต่ำลง
- มีปัญหาทางจิต
- มีโอกาสติดยา ติดเหล้า
- มีโอกาสทำผิดกฎหมาย

3. เลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive)

ลักษณะ

- อบอุนและตอบสนอง
- แทบไม่มีหรือไม่มีกฎเลย
- ยอมทุกอย่างที่ลูกต้องการ หรือใจดีจนเกินไป
- โอนอ่อนผ่อนตาม

ผลต่อเด็ก

- ใจเร็ว หุนหัน
- เห็นแก่ตัว
- ทักษะทางสังคมไม่ค่อยดี
- มีปัญหาด้านความสัมพันธ์บ่อยครั้ง

4. เลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved)

ลักษณะ

- เย็นชา ไม่ตอบสนอง
- ไม่มีกฎเกณฑ์
- ไม่มีส่วนร่วม
- ไม่เอาใจใส่

ผลต่อเด็ก

- ใจเร็ว หุนหัน
- มักทำผิดกฎหมายอาญา
- มีโอกาสติดยา ติดเหล้า
- มีโอกาสฆ่าตัวตาย

อย่างไรก็ตามเนื่องจากบริบทของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูยังมีลักษณะความเป็นตะวันตก ดังนั้นในปี พ.ศ. 2545 คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์และคณะ (2545) จึงได้ร่วมกันพัฒนาแบบสำรวจรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของ Baumrind ขึ้น โดยอิงจากบริบทของสังคมไทยเป็นหลักเพื่อมุ่งพัฒนาวิธีการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

ตารางที่ 4 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของ Baumrind

1. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative)	2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian)	3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive)	4. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved)
1) เรียกร้องพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัย (Demands)	1) เรียกร้องมาก (Strong Demand)	1) หลีกเลี่ยงการเรียกร้อง (Avoid Making Demands)	1) ไม่เรียกร้อง (Undemanding)
2) กำหนด กฎ ระเบียบ และวินัย (Rules, Regulations, Discipline)	2) ตั้งมาตรฐานชัดเจน (Absolute Sets of Standards)	2) มีข้อกำหนดและกฎเกณฑ์น้อย (Few Rules and Limits)	2) ไม่มีกฎเกณฑ์และไม่ใส่ใจ (No Rules / Ignoring)
3) กระตุ้นให้ปฏิบัติตามกฎ (Rule Enforcement)	3) ให้ความสำคัญในการเชื่อฟัง (Value of Obedience)	3) อดทน และยอมรับพฤติกรรมไม่เป็นไปตามวัย ไม่ขัดใจ (Tolerate and Accepting Immature Behavior without Parental Restraint)	3) ทอดทิ้ง ปฏิบัติไม่ดี (Neglect / Maltreatment)

1. รูปแบบการอบรม เลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative)	2. รูปแบบการอบรม เลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian)	3. รูปแบบการอบรม เลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive)	4. รูปแบบการอบรม เลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved)
4) อบอุ่น รัก สนับสนุน (Warmth, Affection, Support)	4) ให้ความอบอุ่นน้อย (Less Nurturant)	4) ให้ความอบอุ่น พอประมาณ และ เกี่ยวข้องน้อย (Moderate Nurturant, Less Involved)	4) ห่างเหินทางอารมณ์ (Emotionally Detached)
5) มีการสื่อสารสองทาง ที่ชัดเจน (Bi- directional and Clear Communication)	5) ไม่สนับสนุนการ สื่อสารสองทาง (Discouraging Bi- directional Communication)	5) เด็กมีบทบาท ในการ สื่อสารมากกว่าพ่อแม่ (Child Dominate Communication)	5) มีการสื่อสารน้อย (Infrequent Communication)
6) ส่งเสริมให้เป็นตัวของ ตัวเอง และพึ่งตนเอง (Encouraging Independence & Individuality)	6) จำกัดความเป็นอิสระ และ ความเป็นตนเอง ของเด็ก (Suppressing Child Independence and Individuality)	6) ยอมรับการตัดสินใจ ที่ปราศจากความ รับผิดชอบและความไม่ มีวุฒิภาวะของเด็ก (Allow Immature and Responsible Decision Making)	6) ให้เด็กมีอิสระโดยไม่มี การสนับสนุนจากพ่อแม่ (Allow Child Independence without Parental Support)
7) เคารพในสิทธิทั้งของ พ่อแม่ และเด็ก (Right of Both Parent and Child)	7) อคติตาม ความ ต้องการของพ่อแม่ (Biased in Favor of Parental Needs)	7) ลำเอียง เข้าข้างเด็ก (Biased in Favor of Child Needs)	7) ความต้องการของพ่อ แม่เป็นใหญ่ (Biased in Favor of Parental Needs)
8) ให้รางวัลมากกว่าการ ลงโทษ (Reward > Punishment)	8) ข่มขู่และลงโทษ (Threat and Punishment)	8) ลงโทษน้อย (Little Punishment)	8) ทำร้ายร่างกาย และ / หรือ จิตใจ (Physical and / or Psychological Abuse)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า วิธีการเลี้ยงดูบุตรนั้นแม่สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ดังนั้นการสามารถวิเคราะห์วิธีการเลี้ยงดูบุตรของแต่ละครอบครัวได้อย่าง

ถูกต้องเหมาะสมนั้นจะช่วยให้สามารถเลือกปรับปรุงและส่งเสริมการเลี้ยงดูบุตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

การให้เวลากับครอบครัว “เวลา” คือสิ่งที่ผ่านมาแล้วผ่านไปไม่สามารถทำให้ย้อนกลับมาได้ และไม่สามารถใช้เงินซื้อหามาได้เช่นกัน ทำให้เวลาเป็นสิ่งสำคัญ การให้เวลาและความใส่ใจของครอบครัวไปสู่ลูกนั้นจะทำให้ลูกหรือเด็กและเยาวชนมีความคิดและทัศนคติที่ดีขึ้น (สุนันทา พลับแดง, 2558) เพราะเมื่อมีเวลาจะทำให้สมาชิกในครอบครัวนั้นมีเวลาทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ให้ทำร่วมไปกับการเรียนรู้ (กาญจนา นันทน์ ภัทร์สรณ์ศิริ, 2554) ดังนั้นการให้เวลา ความร่วมมือและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังจะทำให้สิ่งที่ครอบครัวอยากส่งต่อหรือถ่ายทอดให้แก่เด็กและเยาวชนนั้นส่งผ่านไปได้อย่างขึ้น (สุนันทา พลับแดง, 2558) โดยสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (2560) ได้มีการส่งเสริมณรงค์ให้ ทุกวันเป็นวันครอบครัว เพื่อหวังให้สมาชิกได้สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและหากมี **การใช้เวลาทำกิจกรรมในครอบครัว** ร่วมอยู่ด้วยอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (2560) ที่เน้นย้ำว่านอกจากการมีเวลาให้กับครอบครัวตามการณรงค์แล้ว ยังเน้นย้ำถึงการทำกิจกรรมระหว่างกันที่จะต้องมีความสร้างสรรค์ประกอบอยู่ในนั้นด้วย โดยการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นการเรียนรู้ทางสังคมอย่างหนึ่งผ่านการคิดและประสบการณ์ของครอบครัวส่งผ่านไปสู่เด็กหรือบุคคลในปกครอง โดยควรมีการเลือกสรรและมุ่งหมายที่จะชี้แนะด้วยความหวังดี (สุนันทา พลับแดง, 2558)

นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์บางส่วนที่เกิดขึ้นระหว่างกันในครอบครัวได้จะต้องเกิดขึ้นผ่านการ **สื่อสารพูดคุยในครอบครัว** และการให้เวลาแก่กันจึงทำให้ปัจจัยนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อมีปัญหาขัดข้องใจ หากพ่อแม่แนะนำให้คำปรึกษาก็จะนำไปสู่การใช้ชีวิตที่เหมาะสมยังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกมากเพียงใด ไม่ว่าจะ เป็นทางกายภาพ อารมณ์ ความฉลาด จิตใจหรือแม้แต่จิตวิญญาณ จะส่งผลและมีส่วนต่อชีวิตลูกทั้งหมด (Popenoe, 1998)

แต่จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันบีบบังคับอย่างมากให้พ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้านและใช้เวลาในบ้านในการทำงานมากขึ้นและยังเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวจะต้องใช้เวลาในบ้านมากขึ้นในการทำงานหรือทำงานมากกว่าหนึ่งอย่างเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูลูก ทำให้พ่อแม่ส่วนหนึ่งต้องการที่จะใช้วิธีดีในการสอนลูกหรือเด็กให้สามารถทำอะไรได้ด้วยตัวเองเร็วขึ้นเพื่อลดเวลาในการดูแลและจะสามารถไปทำงานได้ โดยในส่วนนี้ก็มี การสนับสนุนจากสังคมด้วย เช่น บริษัทของเล่นที่สร้างของเล่นให้เด็กมีพัฒนาการดี หรือหนังสือที่พยายามสอนให้เด็กสามารถดูแลตัวเองได้เร็วขึ้น แต่ในทางกลับกันการรีบสอนเด็กให้โตไว อาจทำให้พ่อแม่มีเวลาอยู่ข้างนอกบ้านมากขึ้น แต่กลับไม่สามารถเติมเต็มหรือทำให้ชีวิตส่วนหนึ่งของเด็กหายไปซึ่งหนึ่งในนั้นคือส่วนของความผูกพัน

ภายในครอบครัวที่เป็นส่วนที่ทำให้พ่อแม่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวหรือความคิดความเชื่อที่ดีผ่านตัวลูกได้ พ่อแม่ที่ทำงานมากจนไม่มีเวลาให้เด็ก ส่งผลร้ายต่อเด็ก เช่น ฆ่าตัวตาย ดิดคูก ซึ่งในสหรัฐอเมริกาในช่วง 30 ปีนี้ สถิติเหล่านี้สูงขึ้นเป็นอย่างมากและปัจจัยหนึ่งมาจากการที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก (Popenoe, 1998)

ครอบครัวที่ดีต้องมีการสื่อสารที่ดี และใช้เวลาด้วยกันอย่างเป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนำไปสู่การให้คำปรึกษา เพื่อลดพฤติกรรมเชิงลบ และเสริมพฤติกรรมเชิงบวก โดยการพูดคุยหรือให้คำปรึกษาการสื่อสารที่ดีจะสามารถช่วยถ่ายทอดคำพูด ความคิดและความรู้สึกได้ การจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและอบอุ่นจะต้องมีการพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้คำปรึกษาและสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที่ไม่เช่นนั้นปัญหาที่ไม่ถูกแก้ไขจะกลายเป็นปัญหาสะสมและสร้างความห่างเหินในครอบครัวได้ (Stepp, 2013)

การพูดคุยเป็นการสื่อสารที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจสิ่งที่คิดอยู่ได้ง่ายที่สุด ดังนั้นการพูดหรือการที่พ่อแม่แสดงออกอย่างจริงใจ เพื่อแสดงความรู้สึกต่างๆ เช่น ชมเชย ว่ากล่าวตักเตือน แสดงความยินดี ฯลฯ นั้น หากพูดหรือสื่อสารออกมาได้อย่างจริงใจและตรงตามที่ต้องการจะทำให้เด็กเข้าใจและรับฟัง (สุนันทา พลับแดง, 2558) ซึ่งการสื่อสารที่ดีนำไปสู่การรับฟังที่ดี นอกจากจะเป็นการสื่อสารที่ตรงตัวแล้วจะทำให้เด็กเข้าใจ เชื่อฟัง คิดตามและทำตาม การสั่งสอนหรือถ่ายทอดจากผู้ปกครองได้ดียิ่งขึ้น ทำให้สามารถเติบโตไปอย่างมีคุณภาพได้ดีขึ้น (อรัญญา บุญธรรมและเชษฐา แก้วพรหม, 2557) แม้ว่าการสื่อสารในแต่ละครอบครัวจะมีรูปแบบที่หลากหลายและต่างกันไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) แต่การสื่อสารนั้นมีผลกับการใช้เวลาของแต่ละคน (Bindah & Othman, 2012) และส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของทั้งคนที่ทำการสื่อสารและคนรับสารด้วยเช่นกัน (อณิษฐ์ อาริรัตน์นุกูล, 2549)

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเพราะครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกของมนุษย์ แต่ในปัจจุบันด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้วิถีชีวิตและลักษณะของความเป็นครอบครัวหรือสมาชิกหลักของครอบครัวคือ พ่อ แม่ และลูกก็มีความเปลี่ยนแปลงไป เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่ดึงดูดให้เยาวชนก้าวเข้าสู่โลกภายนอกครอบครัวเร็วกว่าในอดีต หรือชุมชนกลับมาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนมากกว่าสถาบันครอบครัว โดยดัชนีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวปีพ.ศ. 2558 ลดลงกว่าร้อยละ 1.02 ในช่วง 3 ปี (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2560) โดยเฉพาะในการให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา เป็นต้น (ศรีภัทรา จาริวงค์, 2539) เช่น ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ ดังที่ วันทนีย์ วาสิกะสิน (2540) ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทจำลองและรูปแบบทางเพศว่า ตามแนวทางทฤษฎีจิต

วิเคราะห์ของ ฟรอยด์เชื่อว่า หญิงมักลอกเลียนแบบพฤติกรรมของแม่และชายลอกเลียนแบบจากพ่อ อย่างไรก็ตามเด็กจะสร้างบทบาทจำลองแบบอัตโนมัติภายหลังจากได้เก็บความคิดและรูปแบบของพ่อแม่ไว้แล้ว และเมื่อเด็กได้เรียนรู้เรื่องเพศของตนเองชัดเจนแล้ว พฤติกรรมของเด็กจะแกร่งขึ้นและเด็กจะสามารถสร้างรูปแบบทางเพศได้ตามที่ตนต้องการ แต่ทั้งรูปแบบการจำลองและรูปแบบทางเพศของเด็กยังไม่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ทางเพศ ปัญหาทางเพศของเยาวชน มักเป็นเพราะครอบครัวให้ความรู้หรือประสบการณ์ทางเพศไม่ถูกต้องเหมาะสม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Walter Mischel อธิบายว่า เด็กเรียนรู้พฤติกรรมกลายแบบจากบุคคลรอบๆตัว โดยเด็กจะเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างเพศ แนวทางของพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างกันจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิง รวมทั้งเพื่อนที่อยู่รอบๆตัว แต่รูปแบบพฤติกรรมที่มีความสำคัญที่สุดคือรูปแบบพฤติกรรมของพ่อและแม่ซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้ตั้งแต่วัยต้นของชีวิตและเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่มีอำนาจมากที่สุดในชีวิตของเด็ก ซึ่งเด็กส่วนมากจะมีรูปแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นรูปแบบที่เขาใช้เลียนแบบพฤติกรรมและพัฒนาบทบาทในการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการสังเกตโลกรอบๆตัวหรือจากการกระทำของพ่อแม่ที่มีต่อลูกโดยตรง เช่น การเลี้ยงดูที่แตกต่างกันระหว่างลูกสาวกับลูกชาย โดยให้อิสระกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ลูกสาวมีโอกาสออกไปนอกบ้านน้อยกว่าลูกชาย ลักษณะรูปแบบการเล่นที่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ เช่น เด็กชายเล่นฟุตบอลจะดูเหมาะสมกับความเป็นชาย ในขณะที่เด็กหญิงเล่นตุ๊กตา (Kaplan & Sedney, 1980)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Sears อธิบายว่าพัฒนาการพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นกระบวนการอันต่อเนื่องตามความคาดหวังของสังคมในเด็กแต่ละวัย แนวคิดของเซียร์ถือว่าครอบครัวเป็นบ่อเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ทำให้บุคคลได้รับการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆทำให้มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลซึ่งอาจรับรู้ได้จากการถูกอบรม หรืออาจได้จากการเลียนแบบก็ได้ (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุตร, 2545) กล่าวได้ว่า สิ่งหนึ่งที่ได้จากการเรียนรู้ก็คือความสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมถึงกันได้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง การเรียนรู้จะเริ่มต้นเมื่อพ้นจากครรภ์มารดาและจะเริ่มมีการพัฒนาการเรียนรู้ที่มากขึ้นตามวัยที่สูงขึ้น เช่น การแยกบุคลิกตามเพศ การเลียนแบบบุคลิกของพ่อแม่ และอื่นๆ รวมถึงลักษณะการแต่งกาย ลักษณะการเล่นระหว่างเพศ เป็นต้น

จากแนวคิดทฤษฎีต่างๆทำให้เห็นได้ชัดว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อลูกมากที่สุดคือ พ่อและแม่โดยลูกจะมีการเรียนรู้การเลียนแบบบทบาททางเพศ การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตนในสังคม และการมีพฤติกรรมทางเพศจากพ่อและแม่ในการเป็นต้นแบบหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่างๆของลูก

ปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวมาจากสัมพันธภาพ ซึ่ง สิริพรรณ มิ่งวานิช (2537) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะดีมาน้อยเพียงใดนั้นควรคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ และการปรับตัว เข้าหากันของสมาชิกในครอบครัวในขณะที่ Grandall (1980) เสนอแนวคิดที่ว่า สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นสัมพันธภาพปฐมภูมิ (Primary Relationship) ซึ่งจะมีองค์ประกอบสำคัญคือจำนวนของบทบาท (Number of Role) เช่น เป็นพ่อแม่ เป็นผู้สั่งสอน เป็นผู้เลี้ยงดู เป็นผู้ช่วยเหลือ การสื่อสาร (Communication) เป็นการสื่อสารแบบเปิดมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระและกว้างขวาง อารมณ์ (Emotion) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกก่อให้เกิดความรัก ความเข้าใจ ความผูกพันรักใคร่ ความคิดถึง และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึก (Transferability) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson (2003) ที่ว่าเด็กที่มีครอบครัวที่ทำตามบทบาทหน้าที่ได้ดีและมีความผูกพันกันจะปรับตัวได้ดีกว่าครอบครัวที่มีความผูกพันกันน้อย

จึงสรุปได้ว่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี คือ ครอบครัวที่ประกอบไปด้วยความรักความเมตตาเป็นสำคัญและหลักคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติต่อกันแต่ลำพังความรัก ความเมตตาและความหวังดีต่อกันภายในครอบครัวอย่างเดียวนั้นยังไม่พอแต่ยังคงต้องมีสิ่งอื่นประกอบด้วยสิ่งนั้น คือ ความดีงาม ความถูกต้องและความเหมาะสม ซึ่งเรียกว่าคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติต่อกัน สัมพันธภาพในครอบครัวย่อมเกิดขึ้นอย่างถาวรไม่ว่าเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมอะไรมาคุกคามก็ไม่อาจทำลายสัมพันธภาพอันนี้ให้แตกสลายลงได้ (จรรยา ทองถาวร, 2542)

ความสุข ก็เป็นอีกส่วนสำคัญที่ครอบครัวพึงมีโดย Snyder & Shane (2007) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า สุขภาวะในครอบครัวเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก ซึ่งถ่ายทอดผ่านวิถีชีวิตและการแสดงออกต่อกันในครอบครัว เมื่อบรรยากาศในครอบครัวเต็มไปด้วยความสุข เด็กและเยาวชนจะมีสุขภาพจิตที่ดีอันจะส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ หรือ Emotional Quotient (EQ) ของเด็กให้พัฒนาได้ดีและสูงกว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีแต่ความตึงเครียด เพราะมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ที่จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข นอกจากนี้การยิ้มให้แกกันหรือการแสดงออกทางสีหน้าในทางบวกจะทำให้เด็กและเยาวชนรับรู้ได้ถึงความรักและความอ่อนโยน และความรู้สึกดีที่ถ่ายทอดระหว่างกันในครอบครัว (Kuchuk et al, 1986)

จากส่วนประกอบต่างๆของความสัมพันธ์ที่หลอมรวมความเป็นครอบครัวของเด็กและเยาวชน **ความรักความเข้าใจในครอบครัว** เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้และถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดเนื่องจากความรักมีผลต่อการเจริญเติบโตและพฤติกรรมของมนุษย์ (Wong, 1999) โดยความรักและการยอมรับจากครอบครัวส่งผลถึงการเลี้ยงดูด้วยความรักความเข้าใจและการอบรมอย่างมีเหตุมีผลอันจะทำให้สมาชิกในครอบครัวพอใจส่งผลให้ครอบครัวสามารถสร้างเด็กและเยาวชนที่มีจิตใจดีที่และ

มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมในสังคมได้ดี ครอบครัวที่หมั่นแสดงออกถึงความรักจะทำให้เด็ก รู้จักความรักและสามารถแสดงออกถึงความรักทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้เช่นกัน (สุนันทา พลับแดง, 2558) เมื่อเด็กเติบโตขึ้นความรักและความเข้าใจจะเป็นสิ่งที่ช่วยเหลือและเยียวยาการเปลี่ยนแปลง ทางอารมณ์ความรู้สึกของเด็กและทำให้เด็กมีความรักในจิตใจพร้อมที่จะรับมือการเปลี่ยนแปลงหรือ รูปแบบความรักที่จะรู้จักเพิ่มเติมในอนาคตได้ เช่น ความรักระหว่างเพื่อน ความรักระหว่างคนรัก เป็นต้น (กัญญนันท์ ภัทรสรณ์สิริ, 2554) ดังนั้นเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องมีความรักและเติมเต็ม ความรักให้กับสมาชิกในครอบครัวเพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ หรือเรียกได้ว่าเป็น Healthy Family (Peterson, 2009) จึงทำให้ความรักและการเอาใจใส่และการ ทำให้สองสิ่งนี้มีอยู่ในครอบครัวของตนนั้นเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนทางอารมณ์ ความรู้สึกของเด็กและเพิ่มความกล้าหาญมั่นใจให้กับสมาชิกในครอบครัว (Peterson, 2009) พ่อแม่ รวมถึงสมาชิกในครอบครัวจึงต้องฝึกตนเองให้หัดแสดงออกถึงความรักเพราะทำให้ลูกหลานรับรู้ เข้าใจ และสามารถถ่ายทอดความรักความเชื่อแม่ไปสู่ผู้อื่นได้ ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “Charity starts at home” โดยเริ่มจากการสอนให้รักตนเอง ซึ่งเมื่อเด็กได้เริ่มต้นชีวิตด้วยการมีพื้นฐานความรักที่ดีจะทำให้เด็กมีคุณธรรมนำจิตใจที่ดีด้วยเช่นกัน (McBride, 2013)

ครอบครัวที่ให้ความรักความอบอุ่นแก่กัน สมาชิกมีความสัมพันธ์สอดคล้องในแนวเดียวกันใน เรื่องของเจตคติ ค่านิยม มีความรักความเข้าใจ พ่อแม่เป็นที่ปรึกษาของครอบครัว ไม่เกิดความว้าว้าว มีความใกล้ชิดกันระหว่างพ่อแม่และลูก ครอบครัวลักษณะเช่นนี้จะส่งผลให้สมาชิกมีสุขภาพจิตดี ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ๆ และสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ หากเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ด้วยความรักความเข้าใจ ก็จะสามารถช่วยกล่อมเกล้าให้เด็กเจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและ จิตใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่มั่นคง และเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับสังคม ต่อไป (สมิธ วุฒิสวัสดิ์, 2552)

จะเห็นได้ว่าความรักและความเข้าใจเป็นส่วนที่สำคัญและมีผลต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมากแต่มีการกล่าวถึงในภาพรวมเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรักความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้นเพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องในเชิงลึก

เนื่องจากความรักเป็นสิ่งที่ประกอบด้วยหลายสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นตัวความรักเอง ความเข้าใจและ การดูแล อย่างต่อเนื่อง จึงเห็นได้ว่าความรักเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็กและเยาวชน (กัญญนันท์ ภัทรสรณ์สิริ, 2554) ความรักสามารถช่วยเหลือวัยรุ่นที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงได้ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงด้าน การติดยาเสพติด การเรียนตกต่ำ หรือการมีพฤติกรรมขัดต่อคุณธรรม เพราะความรักช่วยส่งเสริม บทบาทหน้าที่ จัดการความเครียด เพิ่มเติมกำลังใจและเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้

(สงวน ธานี และคณะ, 2554) โดยความรักความเข้าใจจากครอบครัวที่เหมาะสมเป็นกำลังสำคัญของบุคคลในการจะสามารถคิดและทำอย่างมีวิจารณญาณ สามารถแก้ปัญหาได้ในเชิงบวกหรือแม้แต่ช่วยให้สามารถเป็นผู้บริโภคที่มีปัญญาได้ ซึ่งนับเป็นวิถีชีวิตอันมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับบุคคล (สุนันทา พลับแดง, 2558)

2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากผลการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้องทั้งในแนวคิดเชิงทฤษฎีและงานวิจัย พบว่าคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กสามารถเกิดขึ้นได้หากอยู่ในครอบครัวที่เหมาะสมและมีความรักความเข้าใจต่อกัน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ได้ดังต่อไปนี้

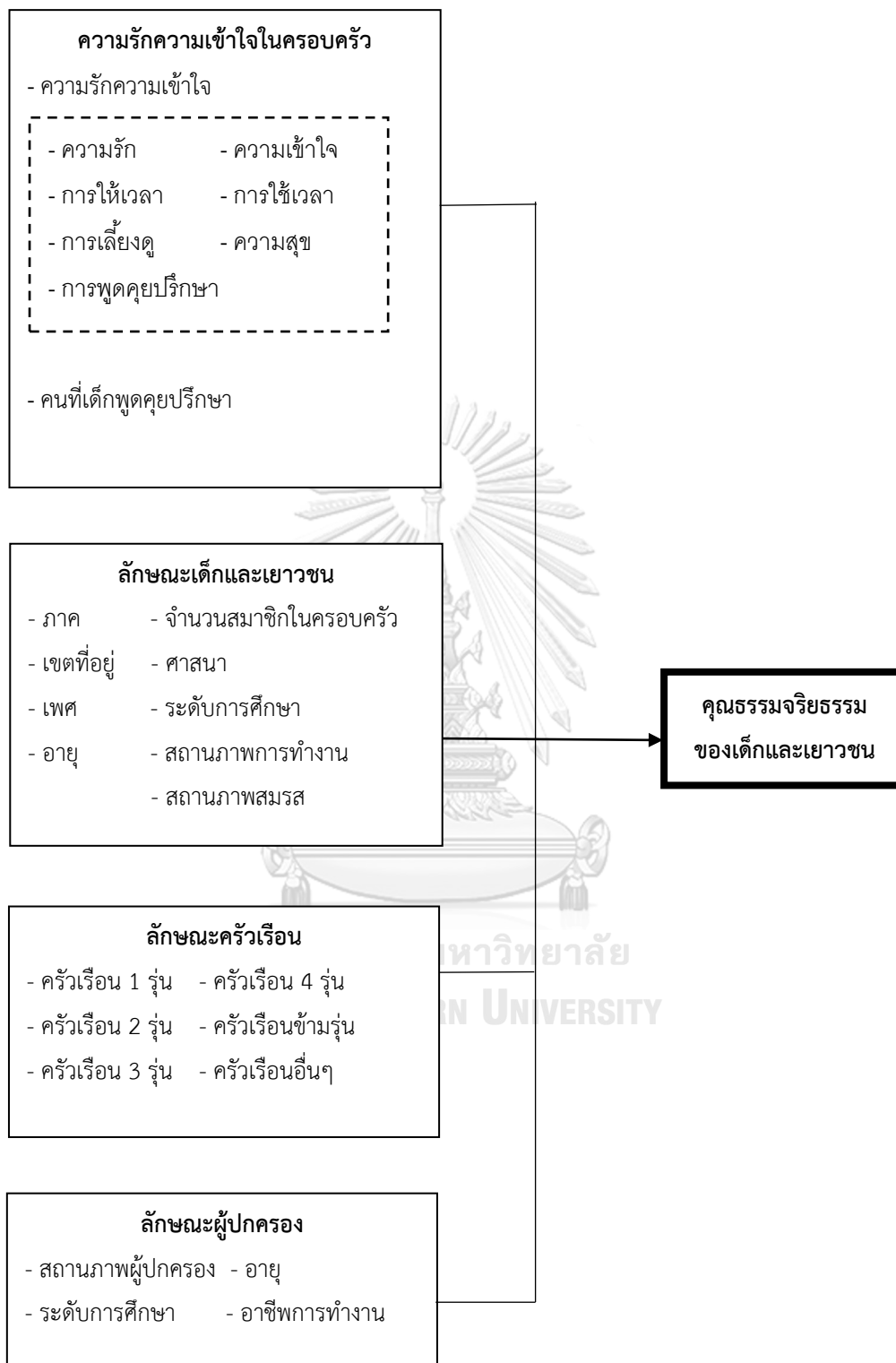
ความรักความเข้าใจในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ความรักความเข้าใจ (ความรัก ความเข้าใจ การใช้เวลาแก่ครอบครัว การใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน การเลี้ยงดู ความสุข การพูดคุยสื่อสาร) และคนที่เด็กพูดคุยปรึกษา

ลักษณะของเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย ภาค เขตที่อยู่อาศัย เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ศาสนา ระดับการศึกษา และสถานภาพการทำงาน

ลักษณะครัวเรือนของเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย ครัวเรือน 1 รุ่น ครัวเรือน 2 รุ่น ครัวเรือน 3 รุ่น ครัวเรือน 4 รุ่น ครัวเรือนข้ามรุ่น และครัวเรือนอื่นๆ

ลักษณะของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพผู้ปกครอง อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพการทำงาน

ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่คุณธรรมจริยธรรมของเด็กในการพิจารณาหรือตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้คุณธรรมจริยธรรมเป็นฐานสำคัญของกระบวนการคิดในด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย เกี่ยวกับการยอมรับหรือไม่ยอมรับในการทำผิดทางคุณธรรมจริยธรรมโดยแบ่งออกเป็นคะแนน โดยตัวแปรแต่ละตัวภายใต้กรอบแนวคิดนี้มีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด

2.3 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย มีผู้ศึกษาวิจัยไว้อย่างหลากหลายทั้งในและต่างประเทศ โดยสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นในการวิจัย เพื่อนำไปเปรียบเทียบหรือสนับสนุนการวิเคราะห์ผลการวิจัยต่อไป ประกอบด้วย คุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชน การอบรมเลี้ยงดูและความรักความเข้าใจในครอบครัว ลักษณะของเด็กและเยาวชน ผู้ปกครองและลักษณะผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ดังต่อไปนี้

2.3.1 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม

คุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

เด็กเรียนรู้คุณธรรมพื้นฐาน เช่น การมีความรับผิดชอบ การเคารพในสิทธิและความเป็นคนของผู้อื่น การรักษากฎหมาย ฯลฯ ได้จากครอบครัวเป็นหลัก (Iruonagbe et al, 2013) ซึ่งครอบครัวที่มีหลักคุณธรรมที่ดีจะทำให้เด็กสามารถรับเอาคุณธรรมที่ดีและถูกต้องมาได้ด้วยเช่นกัน (Halstead, 1999) ยิ่งไปกว่านั้นการที่ครอบครัวมีคุณธรรมจริยธรรมจะสามารถรับรองได้ว่าเด็กจะมีคุณธรรมจริยธรรมไปในทิศทางเดียวกันกับครอบครัว ซึ่งเด็กจะสามารถนำความคิดทางคุณธรรมนี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในระดับสังคมและชาติได้ (Iruonagbe et al, 2013) โดยร้อยละ 80 ของเยาวชนกล่าวตรงกันว่าคนในครอบครัวเป็นคนที่พวกเขามองเป็นแบบอย่างทั้งในการใช้ชีวิตและเรื่องคุณธรรมจริยธรรม (Madden-Derdich et al, 2002) จึงทำให้เห็นว่าคุณธรรมในครอบครัวส่งผลต่อเด็กเป็นอย่างมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยหลายชิ้นพบว่า การเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนโดยสุรศักดิ์ โตประสี (2558) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูกับคุณธรรมจริยธรรมของนิสิต ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตในภาพรวมมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมและเป็นรายด้าน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความใฝ่รู้ ความมีวินัยและรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความประหยัด และความกตัญญูกตเวที พบตรงกันว่านักศึกษามีคุณธรรมในระดับสูงเมื่อถูกเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมนอกจากนี้ Hurlock (1964) กล่าวว่าพ่อแม่ที่ยอมรับในตัวลูก ให้ความรัก ความสนใจเด็ก และสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้าน รวมถึงเห็น

ความสำคัญของลูกเสมอ ผลที่ตามมาคือ ทำให้ลูกเป็นบุคคลที่มีความร่วมมือ เป็นมิตร ซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความรับผิดชอบ รับผิดชอบ รักสุขภาพสมบัติของส่วนรวมเท่าๆ กันกับของตนเอง มีความตรงไปตรงมา ไว้วางใจได้ และสามารถเผชิญกับชีวิตด้วยความมั่นใจ มองตัวเองได้ตรงกับความเป็นจริงซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับการศึกษาของ วิลาสลักษณ์ ชิวาลลี (2552) ที่กล่าวว่าพ่อแม่เป็นสภาพแวดล้อมแรกของลูก ดังนั้นลักษณะของพ่อแม่ เช่น ทางด้านการศึกษาถือเป็นตัวอย่างที่ใกล้ตัวที่สุดที่ลูกสามารถทำตามได้ อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกันของพ่อแม่ก็มีส่วนช่วยทำให้บรรยากาศในครอบครัวดีขึ้น

เมื่อทำการศึกษาถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเพิ่มเติม ยังพบว่ามีผลงานวิจัยที่กล่าวถึงในส่วนนี้ไม่มากนักแต่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก คือครอบครัวที่เลี้ยงดูลูกด้วยความรักความเข้าใจนั้นจะสามารถถ่ายทอดแนวคิดทางคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้องผ่านไปยังตัวเด็กได้ง่ายขึ้นจะทำให้เด็กมีแนวคิดและการตัดสินใจทางคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมหรือมีความเสี่ยงที่จะขาดคุณธรรมจริยธรรมน้อยลง (McBride, 2013)

วัยรุ่นที่เกิดมาในครอบครัวที่มีพื้นฐานที่ดี จะทำให้มีความรักตัวเองและมีความรักให้กับผู้อื่น ด้วยครอบครัวที่ความรักความเข้าใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความรักความผูกพันในครอบครัว มีทั้งการให้ความรัก ความทะนุถนอม คอยติดตามดูแลอย่างห่วงใย และการว่ากล่าวตักเตือน เพื่อให้ลูกอยู่ในกรอบวินัยที่ดีของสังคม ให้การยอมรับเมื่อลูกประสบความสำเร็จ วัยรุ่นก็จะยอมรับ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัว ส่งผลต่อพัฒนาการที่ดีของวัยรุ่น รวมทั้งมีความคิดด้านบวก มีความอดทน และเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ยุ่งยากก็สามารถแก้ไขสิ่งนั้นได้ด้วยตนเอง และเมื่อเขาเติบโตก็จะมองโลกในแง่ดีและไม่เป็นภาระสังคมด้วย (จรรยาพร สุภาพ, มปป.)

นอกจากนี้จากงานวิจัยของ Halstead (1999) ยังเป็นไปในทางเดียวกันว่าคุณธรรมที่ปลูกฝังด้วยความรักและความเอาใจใส่ที่ดีจากครอบครัว จะทำให้เด็กมีแนวคิดทางคุณธรรมจริยธรรมที่ดีเด็กจะสามารถผ่านปัญหาที่ประสบในชีวิตไปได้และสามารถใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม

โดยแม้ว่าแต่ละสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่จะมีหลักคุณธรรมจริยธรรมที่แตกต่างกันแต่ความหมายพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมก็ยังคงเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็น การเป็นคนดี การเอื้อเฟื้อ การไม่คดโกง ฯลฯ ซึ่งนับเป็นลักษณะของความคิดที่มนุษย์ทุกคนพึงมีเพื่อความเป็นระเบียบของสังคม อันเป็นสิ่งที่ครอบครัวต้องถ่ายทอดให้เด็กเพื่อให้มีคุณธรรมประจำตนไว้ในระดับบุคคลก่อนจะทำให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบโดยไม่จำเป็นต้องให้รัฐบาลหรือสังคมมากำหนด

กฎเกณฑ์หรือช่วยเหลือใดๆ และยังเห็นว่าความรักความเข้าใจในครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมไปสู่เด็กและเยาวชน

2.3.2 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ

2.3.2.1 การอบรมเลี้ยงดูและความรักความเข้าใจในครอบครัว

ในขณะที่ Johns (1984) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก มีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าสิ่งอื่นใด พ่อแม่จึงควรใช้เวลาอยู่กับลูกเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของพ่อแม่คือตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของลูก ซึ่งผลการวิจัยหลักนั้นเป็นไปในทางเดียวกับ Kittredge (1984) ได้ศึกษาถึงการอบรมเลี้ยงดูกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่น ซึ่งได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 ประเภท คือ แบบเข้มงวด แบบตามใจลูก และแบบรักและมีกฎเกณฑ์ โดยยึดทฤษฎีของ Baumrind (1966) ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและมีกฎเกณฑ์มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ จึงเห็นได้ว่าการเลี้ยงดูด้วยความรักความเข้าใจที่เหมาะสมนั้นเด็กจะมีความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Bee (1985) ที่พบว่าเลี้ยงดูแบบ Inductive Discipline ซึ่งหมายถึง การอบรมที่เน้นให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ พร้อมทั้งอธิบายถึงผลที่ตามมาจากการกระทำของเด็ก ซึ่งหมายถึงการให้เหตุผลแก่เด็กจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีความต้านทานสิ่งเย้ายวนใจ รู้จักเมตตาสงสาร และช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายหรือการลงโทษด้วยวิธีถอดถอนความรัก

ในขณะที่ การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมก็ย่อมส่งผลเสียต่อพัฒนาการด้านอารมณ์และพฤติกรรมของเด็กจนนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าได้ เช่น เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะมีความวิตกกังวลและมีความคิดในแง่ร้าย และเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ (Berk, 2003) อีกทั้งพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกโดยใช้ความรุนแรงมีส่วนทำให้เด็กและเยาวชน มีคุณธรรมต่ำกว่า เด็กและเยาวชนที่ถูกเลี้ยงดูในรูปแบบอื่นๆ (Sengsavang & Krettenquer, 2015)

สำหรับในประเทศไทย ผลการวิจัยของ ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุนทร (2550) พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ส่วนใหญ่เป็นแบบอิสระอย่างมีขอบเขต เนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการรับเอาการเลี้ยงดูแบบตะวันตกมาใช้เพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเด็กถูกสั่งสอนให้พึ่งพาตนเอง มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง และเคารพสิทธิส่วนบุคคล

นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Duntun (1989) ยังพบเช่นเดียวกันว่าพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่ถูกต้องเหมาะสมเมื่อร่วมกับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักและความอบอุ่นจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงของเด็ก ในขณะที่การปกครองแบบเข้มงวดของพ่อแม่ มีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำของเด็ก (Karmakar, 2015) และยังพบว่าเด็กที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงจะมีภูมิปัญญาและความสามารถสูงด้วย ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ นันทพร เชื้อคา และคณะ (2555) ที่พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน แต่ นันทพร เชื้อคา และคณะ (2555) พบรายละเอียดเพิ่มเติมว่าเมื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน จำแนกตาม อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และลักษณะของครอบครัวโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน แต่กลับพบว่า ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวที่ขยายผู้ปกครองมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน ด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างกัน

พิรุณรัตน์ ตุลย์ฐิตนันท์ (2552) ได้เสนอผลการศึกษาพบว่าเด็กที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบประชาธิปไตยมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยมากที่สุด โดยวิธีการสื่อสารทางบวกที่ใช้มากที่สุด คือ การพูดโดยตรงเชิงบวก อาทิเช่น การอบรมและสอน การอธิบายถึงคุณค่าของวินัย ส่วนวิธีการสื่อสารทางลบที่ใช้มากที่สุดคือ การพูดโดยตรงเชิงลบ อาทิเช่น การว่ากล่าวตักเตือนเมื่อทำผิด การลงโทษ และการออกคำสั่งให้ทำตาม ซึ่งวิธีการสื่อสารในครอบครัวทางบวกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยของเด็ก เพศของเด็กมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยของเด็ก โดยเด็กผู้หญิงมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยสูงกว่าเด็กผู้ชายนอกจากนี้ ภูมิหลังทางครอบครัว เช่น อายุของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครองและคู่สมรสของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองและคู่สมรสของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยของเด็ก โดยที่การศึกษาของผู้ปกครองและคู่สมรสของผู้ปกครองสูง คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยของเด็กก็จะสูงตามด้วย ในขณะที่สถานภาพการสมรสของผู้ปกครอง อายุของผู้ปกครองอาชีพของผู้ปกครองและคู่สมรสของผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยของเด็กซึ่งเป็นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bern (1997) ที่แสดงให้เห็นว่าหากเด็กมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่เป็นอย่างดี ผ่านการสื่อสารที่เหมาะสมโดยใช้คำสุภาพและเหตุผลในการสื่อสารพูดคุยกันจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมและมีสภาพจิตใจที่เหมาะสมตรงตามวัย แต่หากเป็นไปในทางตรงกันข้าม เมื่อพ่อแม่หย่าร้างหรือมีความขัดแย้งกันสูงจะทำให้เด็กมีทัศนคติในทางลบต่อบิดามารดาอันจะทำให้การรับฟังเมื่อพ่อแม่สั่งสอนอบรมน้อยลงและมีความก้าวร้าวมากขึ้น โดยงานวิจัยทั้งสองมีความเห็นตรงกันว่า หากพ่อแม่เลี้ยงดูเด็กแบบให้

ความรัก สนับสนุนและใช้เหตุผลจะมีทัศนคติต่อพ่อแม่ที่ดีและมีความขัดแย้งภายในครอบครัวต่ำ (Sengsavang & Krettenquer, 2015)

การให้เวลาแก่ครอบครัว เวลาเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงอย่างมากในการเลี้ยงดูและอบรมบุตรให้มีคุณธรรม ในปัจจุบันพบว่าครอบครัวให้เวลาเพียง 7-10 ชั่วโมงต่อวันกับลูกซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศอันห่างเหินของครอบครัว (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554) เพราะพ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นทำให้ต้องทิ้งลูกไว้กับบุคคล 2 ประเภทคือ 1) บุคคลที่ไม่มีวุฒิภาวะมากพอที่จะอบรมสั่งสอนหรือถ่ายทอดคุณธรรมอันเหมาะสม เช่น พี่เลี้ยง หรือผู้เฒ่าผู้แก่ และ 2) ญาติ โดยเฉพาะ ปู่ย่าตายาย ที่มีความรักให้กับเด็กมากเกินไปและไม่สามารถสั่งสอนเรื่องคุณธรรมที่เหมาะสมได้เพราะความรักที่มากเกินไป เช่น การเห็นการทำผิดที่ไม่ตักเตือนเพราะเห็นว่าเป็นความน่ารัก (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554) จึงทำให้เห็นว่าการไม่มีเวลาจากครอบครัวนำไปสู่พฤติกรรมที่มีแนวโน้มจะผิดคุณธรรมจริยธรรมของเด็กได้ (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554) พ่อแม่ที่มีเวลาให้แก่ลูกน้อยก็จะมีโอกาสที่จะสังเกตเห็นพฤติกรรมเสี่ยงของลูกได้ซาลงทำให้ลูกมีข้อบกพร่องทางคุณธรรมที่มากขึ้นเพราะไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนหรือตักเตือน (สุนันทา พลับแดง, 2558)

ดังนั้นการให้เวลาและความใส่ใจจากครอบครัวสู่ลูกนั้นจะทำให้เด็กมีความคิดและทัศนคติที่ดีและเป็นคนที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทย (สุนันทา พลับแดง, 2558) การให้เวลาและความใส่ใจเพื่อคอยช่วยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องในชีวิตเด็กได้มากขึ้น (จุฬาลักษณ์ ประจະเนย์ และคณะ, 2558) เพราะการให้เวลาและความร่วมมือรวมถึงการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังของครอบครัวนั้นทำให้เด็กเรียนรู้คุณธรรมได้มากขึ้น (สุนันทา พลับแดง, 2558) นอกจากนี้เมื่อมีเวลาจะทำให้ผู้ปกครองและเด็กได้ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกันซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมไปด้วยในคราวเดียวกัน (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554) ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเวลาที่ครอบครัวให้ต่อเด็กนั้นมีผลกับระดับคุณธรรมของเด็ก (Madden-Derdich et al, 2002)

การใช้เวลาทำกิจกรรมในครอบครัว การจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัวนั้นหากเป็นการทำกิจกรรมร่วมกันจะนับเป็นการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ด้วย โดยการที่เด็กเห็นแต่ภาพพ่อแม่ไปทำงาน ทำให้ต้องใช้เวลากับพี่เลี้ยง นักสังคมวิทยา ชื่อ Arlie Hochild กล่าวว่าเมื่อพ่อแม่เป็นแบบนี้มากขึ้น นั้นหมายความว่า จะมีสภาพในบ้านที่แยลงมากขึ้นแปรผันตรงตามเวลาที่พ่อแม่ใช้นอกบ้านทำให้ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันการที่พ่อแม่ไม่อยู่ในชีวิตลูกแต่สร้างความคาดหวังให้แก่ลูกจะทำให้ลูกมีสภาพจิตใจที่แยลงมากขึ้น และการใช้เวลาอยู่กับลูกน้อยจะทำให้ลูกไม่เชื่อใจ เคารพ รับผิดชอบ ฯลฯ เพราะรู้สึกว่าคุณแม่ก็ไม่ทำสิ่งนี้กับตนเองเหมือนกันฉะนั้นคุณภาพของลูกจะต้องอยู่ที่ปริมาณการใช้เวลากับเด็กที่ควรต่อเนื่อง ไม่ใช่มาๆ หายๆ ไม่สม่ำเสมอ (Popenoe, 1998) รวมถึง

หากกิจกรรมดังกล่าวนี้มีประโยชน์จะนับเป็นการสอนการแบ่งปันและการเข้าสังคมได้ด้วย (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554) และความสัมพันธ์นี้เป็นการถ่ายทอดลักษณะทางกาย วาจา วิธีคิด วิธีแก้ปัญหา รวมถึงสามารถเรียนรู้และปลูกฝังพฤติกรรมอันพึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี (สุนันทา พลับแดง, 2558)

วิธีการเลี้ยงดูบุตร ตามแนวทางของ Baumrind (1966) โดย Maccoby & Martin (1983) ได้พัฒนาเพิ่มเติม และกำหนดออกเป็น 4 รูปแบบ โดยพัฒนามาจากมิติการควบคุมและมิติการตอบสนอง ได้แก่ 1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ 2) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม 3) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ 4) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ทั้งนี้ Baumrind (1971) ได้เสนอแนวคิดสำคัญว่าการอบรมเลี้ยงดูนั้นต้องให้การเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่น ให้การอบรมที่ชัดเจน แสดงความต้องการสอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก และต้องมีการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และเด็ก หากวิธีการอบรมเลี้ยงดูมีความไม่สมดุลหรือไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดผลในทางลบต่อเด็กและเยาวชนได้เช่นกัน (Karmakar ,2015) ซึ่งประการหลักคือการที่ครอบครัวให้ความรักหรือตามใจเด็กมากเกินไป ไม่ว่าจะเป็นการไม่ตักเตือนเมื่อทำผิด การสนับสนุนให้เด็กหนีปัญหา เรียกได้ว่าพ่อแม่เองก็ไม่ยอมรับความจริงซึ่งอาจนำไปสู่พฤติกรรมในทางลบของลูกได้ในอนาคต(Dishion et al ,1994)

อรัญญา บุญธรรมและเชษฐา แก้วพรหม (2557) พบว่าพ่อแม่คือแบบอย่างของการมีคุณลักษณะที่ดีของบัณฑิตไทยในอนาคต เพราะการอบรมสั่งสอนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนามนุษย์ ดังนั้นการส่งผ่านคุณธรรมและคุณลักษณะที่ดีจากรุ่นสู่รุ่นจะทำให้เกิดคุณลักษณะที่สังคมต้องการในอนาคตได้อย่างเหมาะสม อีกทั้ง พ่อแม่จำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมส่วนบุคคลเป็นหลักยึดก่อน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และสามารถถ่ายทอดให้แก่ลูกได้ ทั้งในแง่การอบรมสั่งสอนและการเป็นตัวอย่างทางคุณธรรมแก่ลูกของตน (Boukje & Inez , 2011) โดยครอบครัวเป็นบุคคลต้นแบบสำหรับการเลียนแบบของเยาวชน แต่เด็กมักจะเลียนแบบคนที่มีบุคลิกลักษณะที่เข้มแข็ง โดดเด่นและน่านับถือ ดังนั้นหากพ่อแม่หรือครอบครัวเป็นตัวอย่างนี้ได้จะทำให้เด็กมีคุณลักษณะที่เป็นคนที่ดีตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับ Eggen & Kauchak (1999) ที่พบว่า การที่ครอบครัวสอนให้เด็กคิดวิเคราะห์และแสดงความเห็นอย่างถูกต้องโดยการทำซ้ำหรือพ่อแม่ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างทางคุณธรรมที่ถูกต้องเหมาะสมจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทำให้ลูกปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ได้ในที่สุด อีกทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการชี้แนะเปลี่ยนแปลงทัศนคติเชิงลบของลูกไปสู่ทัศนคติเชิงบวกด้วย (สุนันทา พลับแดง, 2558) การขยับในการดูแลลูก โดยเฉพาะการชี้แนะบอกกล่าวสิ่งที่ไม่ดีสิ่งที่ถูก รวมถึงการทำความคิดเป็นตัวอย่างอย่างต่อเนื่องจะทำให้ลูกและเยาวชนสามารถรับเอาคุณธรรมที่เหมาะสมไปใช้ได้ เพราะแสดงถึงความเอาใจใส่และสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของลูกได้ (Mullin, 2012)

การที่พ่อแม่เลี้ยงดูปฏิบัติต่อลูกแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกซอกซอกของลูก มีความใกล้ชิด ร่วมกระทำกิจกรรมต่างๆ กับลูก ลูกจะเห็นความสำคัญของพ่อแม่และยอมรับฟังการอบรมสั่งสอนต่างๆ ครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูเด็กแบบใช้เหตุผลจะมีผลการเรียนสูงสุด (จำลอง สิงห์คำ, มปป.)

แต่ในอีกแง่หนึ่ง แม้ว่าครอบครัวจะเป็นส่วนสำคัญแต่ก็มีความจำเป็นจะต้องให้ความใส่ใจในการเลี้ยงดูและสนับสนุนสมาชิกในครอบครัวให้ได้ อีกทั้งยังต้องดำรงซึ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองให้เป็นไปตามมาตรฐานอยู่ตลอดเวลาซึ่งนับเป็นเรื่องยากและต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมาก (Peterson, 2009) การจะปฏิบัติจริงให้สมดุลและเหมาะสมจึงเป็นเรื่องยาก เช่น พ่อแม่ที่ตามใจลูกของตนเองมากเกินไป ไม่ตักเตือนเมื่อทำผิด เรียกได้ว่าเป็นพ่อแม่ที่ไม่ยอมรับความจริงหรือมีศีลธรรมคุณธรรมที่บกพร่อง ย่อมไม่สามารถส่งเสริมคุณธรรมให้ลูกได้เช่นกัน (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554) อีกทั้งหากครอบครัวใดเลี้ยงดูลูกด้วยความรักและการตามใจที่มากเกินไปจนเกินพอดีเป็นการสนับสนุนให้เด็กหนีปัญหา ขาดความอดทนและไม่สามารถยอมรับความผิดหวังได้ ซึ่งเป็นแนวโน้มในการทำให้เด็กขาดคุณธรรมเพราะจะพยายามทำทุกทางให้ตนเองไม่ประสบกับปัญหา แม้ว่าหนทางนั้นจะผิดต่อศีลธรรมก็ตาม (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผู้ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวร่วมกันโดยมีจำนวนที่เหมาะสม มีผลดีต่อการเสริมสร้างพัฒนาการสำหรับเด็ก อย่างไรก็ตามครอบครัวไทยทั่วประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราเจริญพันธุ์รวมของสตรีลดลงอย่างมากจนถึงระดับที่จำนวนบุตร 1.6 คนต่อสตรีหนึ่งคนในปัจจุบัน หรือขนาดเฉลี่ยของครัวเรือนลดลงเหลือเพียง 2.7 คนต่อครัวเรือน นอกจากนี้ปัจจุบันพบว่าจำนวนครอบครัวมีขนาดเล็กลง และกลายเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวมากขึ้น นอกจากนั้นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีแนวโน้มที่จะต้องใช้ความพยายามอย่างหนักเพื่อหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและบางรายอาจต้องเผชิญกับการไม่มีที่อยู่อาศัย เนื่องจากตนเองไม่ได้เป็นเจ้าของบ้าน กอปรกับการสูญเสียแหล่งที่มาสำคัญของรายได้จากคู่สมรสอย่างกะทันหัน พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนหนึ่งจึงแก้ปัญหาโดยการย้ายกลับไปอยู่กับพ่อแม่ของตนเอง (กฤษมา พลแก้ว, 2554) หรือไม่ก็ส่งลูกให้ไปอาศัยอยู่กับปู่ย่าหรือตายายในต่างจังหวัด

การสื่อสารพูดคุยในครอบครัว เป็นกิจกรรมพื้นฐานในครอบครัว โดยในส่วนของครอบครัวนั้นหากมีการสื่อสารและแสดงท่าทีให้เด็กและเยาวชนในครอบครัวทราบอย่างชัดเจนว่าครอบครัวพร้อมที่จะรับฟังและสนับสนุนจะทำให้เด็กมีความพร้อมและมั่นใจที่จะสามารถคิดและแก้ปัญหาได้ (Begun, 1996) การที่ครอบครัวแสดงออกถึงความพร้อมที่จะรับฟังและเป็นທີ່ปรึกษาเพื่อร่วมเผชิญปัญหาไปพร้อมกันในยามที่ลูกมีปัญหา เช่น ลูกเพื่อนที่โรงเรียนล้อเลียน มีปัญหาด้านความรัก ฯลฯ จะช่วยสร้างความรู้สึกปลอดภัยและมีที่พึ่งให้แก่เด็กได้ ทำให้สามารถเปิดใจและไม่เปิดโอกาสให้เรื่องร้ายหรือความคิดไม่ดีเข้าสู่เด็กและเยาวชนได้หากเด็กทราบว่าสามารถสื่อสาร ขอความคิดเห็น และ

สามารถเปิดใจคุยกับผู้ที่พร้อมจะให้ความเห็นและสนับสนุนพวกเขาได้ตลอดเวลา (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554) นอกจากนี้การตั้งใจรับฟัง ไม่ตอกย้ำหรือพูดเชิงลบระหว่างกันสามารถช่วย ความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ดีขึ้นได้ (สุนันทา พลับแดง, 2558) แต่ในทางกลับกันหากพ่อแม่ ผู้ปกครองทะเลาะเบาะแว้ง มุ่งแต่จะเอาชนะกันโดยใช้คำพูดในเชิงลบ และไม่พยายามที่จะสื่อสารกัน จะทำให้เด็กไม่มีความสุข และมีนิสัยชอบเอาชนะ หรือนำไปสู่การมีนิสัยในทางลบได้เช่นกัน โดยเฉพาะการใช้คำพูดที่หยาบคายอันเป็นจุดเริ่มต้นของการมีคุณธรรมจริยธรรมที่ต่ำลงได้ในอนาคต (กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ, 2554) แต่ในปัจจุบันมีครอบครัวที่พูดจาไพเราะต่อกันเป็นประจำเพียง ร้อยละ 46.6 (สมาคมครอบครัวศึกษาไทยและสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2555)

การสื่อสารและการให้คำปรึกษาในครอบครัว จะต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีการใช้เวลาที่เหมาะสมต่อเนื้อก็จะนำไปสู่การชี้แนะที่ทำให้พัฒนาการของเด็กในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม มีเพิ่มขึ้นและยั่งยืนต่อไป

การสื่อสารถือเป็นอีกหนทางหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวและเด็กสามารถสานสัมพันธ์ระหว่างกันได้ แม้ว่าวิธีการสื่อสารในปัจจุบันจะมีความเปลี่ยนแปลงไปในเรื่องของรูปแบบทำให้ในมุมมองหนึ่งสร้างความ เห็นห่างที่มากขึ้นในมุมมองของผู้ใหญ่ แต่การสื่อสารโดยเฉพาะผ่านสื่อออนไลน์ โทรศัพท์หรือ อินเทอร์เน็ต อันเป็นระบบไร้สายนั้นทำให้การสื่อสารนั้นไม่จำกัดเรื่องขอบเขต ความเร็วและสถานที่ ในงบประมาณที่น้อยลง ทำให้ครอบครัวที่สามารถปรับตัวเข้ากับการสื่อสารรูปแบบใหม่นี้ได้และ สามารถใช้ให้เป็นประโยชน์จะสามารถสื่อสารกับลูกอย่างมีประสิทธิภาพได้มากขึ้น (นภัสกร กรวยสวัสดิ์, 2553) เพราะปัจจุบันเด็กต้องการการสื่อสารแต่ไม่มีการจำกัดเรื่องของวิธีการ ดังนั้นหากครอบครัว สามารถทำการสื่อสารและเป็นที่ปรึกษาให้แก่เด็กได้ด้วยวิธีการอันทันสมัย ก็ยังสามารถสร้างเสริม ความผูกพันและสั่งสอนผ่านสื่อใหม่นี้ได้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่บกพร่อง (จุฬาลักษณ์ ประจະเนย์ และคณะ, 2558) เพราะการสื่อสารที่ดีและมีคุณภาพซึ่งมุ่งหมายเพื่อการสั่งสอนนั้นอย่างน้อยก็ให้ผลดีกว่าการไม่สื่อสารระหว่างกันเลย (วนิดา วงษาพรหม, 2551)

การสื่อสารที่เหมาะสมทำให้ลูกได้รับการถ่ายทอดทางคุณธรรมที่ดีจากพ่อแม่ (Halstead, 1999) โดย (Madden-Derdich et al, 2002) พบว่าการสื่อสารอันเป็นวิธีการที่ดีถ้าทำกันอย่าง เหมาะสมระหว่างกันในครอบครัวจะส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีมากกว่า โดยหาก ครอบครัวมีความยึดมั่นทางศาสนาที่ถูกต้องเมื่อประกอบกับการสื่อสารในปริมาณที่เหมาะสมจะสร้าง ความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน (Bindah & Othman, 2012) เพราะร้อยละ 82 ของวัยรุ่นมีความเห็น ตรงกันว่าหากมีปัญหาใดๆก็ตามวัยรุ่นต้องการจะสื่อสารหรือพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเป็นกลุ่ม

แรกโดยเฉพาะเมื่อต้องการความช่วยเหลือหรือการสนับสนุน ดังนั้นครอบครัวก็ยังคงเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดที่ถูกต้องหรือส่งผ่านคุณธรรมได้มากที่สุด (Madden-Derdich et al, 2002) ซึ่งยังแสดงผลให้เห็นว่าทั้งเด็กและเยาวชนและครอบครัวเห็นตรงกันว่าไม่ว่าจะมีปัญหาใดๆในครอบครัวเกิดขึ้นการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในความสัมพันธ์ของครอบครัวที่จะต้องปรับปรุงเป็นอย่างแรกเพื่อให้พร้อมสำหรับการแก้ปัญหาและการเรียนรู้อื่นๆ

อย่างไรก็ตามครอบครัวที่มีการสื่อสารล้มเหลวระหว่างสมาชิกในครอบครัว (Failure of Communication) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความเข้าใจในครอบครัว มีผลต่อสัมพันธภาพของครอบครัว หากมีการสื่อสารที่ไม่เข้าใจไม่มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันและไม่ค่อยพูดคุยกับลูก ลูกจะไม่กล้าอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะลูกรู้สึกว่าไม่มีใครรักหรือสนใจตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าปรึกษาปัญหากับผู้ปกครองด้วย (ลือชัย ศรีเงินยวง และคณะ, 2558)

การสื่อสารที่ดีนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โดยสุนันทา พลับแดง (2558) กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวว่าจะสามารถทำให้เด็กมีความสุขได้และการใช้ความสัมพันธ์ที่ดีนี้จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกทักษะทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ง่ายขึ้นผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับครอบครัว ซึ่งจะสามารถฝึกทักษะหลายๆอย่าง เช่น การดูโทรทัศน์ร่วมกัน ครอบครัวสามารถฝึกทักษะการเลือกรับข่าวสารข้อมูล การชื่นชมผู้อื่น การใส่ใจ การสังเกต และเปิดโอกาสให้ครอบครัวได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนสานสัมพันธ์กันได้ดีขึ้น แต่ในปัจจุบันกิจกรรมในครัวเรือนในการดูแลสมาชิกหรือการบริการสมาชิกในครอบครัวนั้นเกิดขึ้นเพียง 2 ชั่วโมงต่อวัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) ซึ่งการปล่อยปละละเลยหน้าที่หรือปกป้องมากเกินไปทำให้เด็กและเยาวชนไม่กล้าแสดงออกทางความคิด ทำกิจกรรมน้อยลง และมีการกระทำที่สุ่มเสี่ยงต่อคุณธรรมมากขึ้น (อัญชัน สันติไชยกุล, 2547)

จุฬาลักษณ์ ประจจะเนย์ และคณะ (2558) พบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีผลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร โดยพ่อแม่ต้องใช้ความสัมพันธ์ระหว่างกันในครอบครัวเพื่อสั่งสอนลูกถึงความผิดถูก โดยหากพ่อแม่ได้ให้ข้อมูลทางคุณธรรมความผิดถูกที่ถูกต้องแก่เด็กตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิตแล้วจะทำให้ลูกมีคุณธรรมประจำใจที่เหมาะสม แต่พ่อแม่เองก็จะต้องมีหลักยึดทางคุณธรรมที่ถูกต้องอยู่แล้วด้วย (A Center For Continuing Education) ความสัมพันธ์ระหว่างกันในครอบครัวที่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ช่วยให้ทุกคนในครอบครัวรวมถึงเด็กสามารถปรับตัวได้กับทุกวิกฤต เพราะสามารถคัดเลือกคุณธรรมและเลือกบุคคลที่จะช่วยเหลือทางความคิดและคุณธรรมได้อย่างถูกต้อง (Peterson, 2009)

จากการค้นพบของ สุนันทา พลับแดง (2558) พิสูจน์ว่าความสัมพันธ์ของครอบครัวต่อลูกมีผลกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของลูก โดยความสัมพันธ์ในครอบครัวที่แน่นแฟ้นมีอิทธิพลทำให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและดีกว่าแม้ว่าจะมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือลักษณะอื่นๆ ของครอบครัวแต่สิ่งที่สำคัญต่อคุณธรรมของเด็กคือความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและการสื่อสารที่เหมาะสม (Madden-Derdich et al, 2002). ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีอะไรมาทดแทนได้และเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมมากที่สุด (Cline, 2015)

ความสุข เป็นส่วนประกอบสำคัญของครอบครัว หากพ่อแม่สามารถสอนให้ลูกคิดในเชิงบวก จะทำให้ลูกรวมถึงสมาชิกในครอบครัวมีความสุข และมีจิตใจที่ดีพร้อมคุณธรรมเพียงพอที่จะนำพาตนเองผ่านปัญหา รวมถึงเลือกสรรสิ่งที่ดีและมีความสุขให้เข้ามาในชีวิตของตนเองได้ (Begun, 1996)

ความรักความเข้าใจในครอบครัว ผลการวิจัยของ อรัญญา บุญธรรมและเชษฐา แก้วพรหม (2557) สนับสนุนแนวคิดด้านความรักว่าการที่ถูกเลี้ยงดูด้วยความรักความเอาใจใส่เป็นพื้นฐานให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามคุณลักษณะบัณฑิตในอุดมคติไทย และการได้รับความรัก ความอบอุ่น การช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัวทำให้นักศึกษาทราบว่าตนเองเป็นที่ยอมรับและมีค่าในตนเอง (อรัญญา บุญธรรม และเชษฐา แก้วพรหม, 2557) ซึ่งหากวัยรุ่นได้รับการใส่ใจหรือเพิกเฉยจากครอบครัวที่ต่างกันทำให้วัยรุ่นมีบุคลิกลักษณะและระดับคุณธรรมที่ต่างกัน (จุฬาลักษณ์ ประจະเนย์ และคณะ, 2558) ดังนั้นผู้ปกครองที่เลี้ยงลูกด้วยความรักความเข้าใจและเอาใจใส่ลูกอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะคอยช่วยเหลือชี้แนะทางพฤติกรรมอยู่เสมอทำให้เด็กมีคุณธรรมประจำตนที่เหมาะสมได้ โดยวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยความรักผ่านการควบคุมที่เหมาะสมจะทำให้เด็กมีวินัยทางสังคมมากกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูด้วยความรักน้อย แต่การควบคุมลูกนั้นจะต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพราะหากเด็กถูกควบคุมในระดับที่ไม่สมดุอาจทำให้เกิดผลที่ต่างกันได้ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าความรักความอบอุ่นที่เกิดขึ้นในครอบครัวทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นทำให้การถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในด้านสังคม อารมณ์และจิตใจของเด็กได้ดีและมากกว่าการอยู่ในครอบครัวที่ขาดความรัก (Laible & Thomson, 2000)

แม้ว่าความรักและความเข้าใจจะมีการพูดถึงในองค์รวมและพูดถึงในมุมที่แยกจากกัน แต่ผู้วิจัยพบว่าความรักและความเข้าใจเป็นสิ่งที่ยากจะแยกจากกันเนื่องจากมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน อยู่เสมอหรือเรียกได้ว่าเป็นของคู่กัน และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการทบทวนวรรณกรรมพบว่าความรักความเข้าใจเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

2.3.2.2 ลักษณะของเด็กและเยาวชน

อายุ เมื่อกล่าวถึงความสัมพันธ์ของอายุของเด็กกับแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมพบว่า หากมีการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กตั้งแต่วัยเยาว์หรือเรียกได้ว่าเริ่มปลูกฝังรวดเร็วเท่าใดจะทำให้เกิดผลทางคุณธรรมที่ดีกว่า (A Center For Continuing Education) นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่า เด็กที่อายุน้อยมักมีการทำผิดด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับต่ำซึ่งหากมีการสั่งสอนหรือได้รับการตักเตือนเพื่อเรียนรู้ด้านคุณธรรมเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่องส่งผลดีมากกว่ามาเริ่มในช่วงที่เด็กพัฒนาเป็นวัยรุ่นแล้ว (สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน, 2553) แต่จากการศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กลับพบว่าอายุของนิสิตเมื่อเปรียบเทียบกับระดับคุณธรรมแล้วไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (สุรศักดิ์ โต้ประสี, 2558)

เพศ เดิมเด็กได้รับการพัฒนาโดยเพศหญิงจะได้รับการดูแลในครอบครัว ขณะที่เพศชายได้มีโอกาสรับการศึกษาทางวิชาการและพัฒนาจากระบบโรงเรียนแต่ปัจจุบันโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนและพัฒนาไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพศหญิงมีแนวโน้มได้รับการศึกษาระดับมัธยมปลายและปริญญาตรีสูงกว่าเพศชาย แต่ในปัจจุบันพบว่าเพศของเด็กและเยาวชนมีช่องว่างในการศึกษาในระบบรวมถึงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมน้อยลงกว่าเดิมมาก (วิทยาลัยประชากรศาสตร์, 2558)

สืบเนื่องจากความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและหญิงที่มีมากขึ้นในทุกสังคมรวมถึงสังคมไทยด้วย ทำให้มีผลการวิจัยพบว่าบทบาทหน้าที่ในการทำงานหรือสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นมีผลต่อการแสดงความขอบคุณหรือขอโทษต่อผู้อื่นเมื่อทำผิดพลาด ซึ่งเพศชายไม่มีความสำคัญเลยเมื่อต้องมีการเปรียบเทียบกันด้านคุณธรรม (จักริน จุลพรหม, 2554; พระชูชาติ คงสีดา, 2544) แต่จากการวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549) กลับพบว่าคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ เพศหญิงมีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมสูงกว่าเพศชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการมีวินัย รับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริตและความกตัญญู และชลวิทย์ เจียรจิตต์ (2553) พบว่าเพศหญิงมีความตระหนักทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตมากกว่าเพศชาย รวมทั้งการศึกษาของ Lee (2002) ที่ศึกษาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมของโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนียและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ทางภาคตะวันตกตอนกลางของสหรัฐอเมริกาที่พบว่าเพศชายมีพฤติกรรมทุจริตในการสอบมากกว่าเพศหญิง

ศาสนา การเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมประกอบกับความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะการยึดถือหลักคำสอนและหลักปฏิบัติตามศาสนาช่วยให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งมากขึ้นและเด็กมีความเสี่ยงจะทำความผิดต่อคุณธรรมจริยธรรมน้อยลง (McBride, 2013)

ในขณะที่ McBride (2012) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทหรืออิทธิพลของศาสนาในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มเยาวชนแอฟริกัน – อเมริกัน โดยศึกษาวิจัยผ่านกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มพ่อแม่และผู้ปกครองพบว่ากลุ่มดังกล่าวได้ยอมรับคุณค่าของศาสนาและเห็นว่าครอบครัวและศาสนาควรทำงานร่วมกันเพื่อสร้างคุณธรรมและคุณค่าในชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในปกครองของตน ซึ่งประกอบด้วย การเคารพ (Respect) ความรัก (Love) การอธิษฐาน (Prayer) การคบหาหรือชุมชน (Fellowship/Community) สุขภาพร่างกาย (Physical Health) คัมภีร์ (Scripture) ศรัทธา (Faith) การเอาใจใส่หรือความเข้าใจ (Empathy/understanding) ทั้งนี้พ่อแม่ผู้ปกครองระบุว่าคุณค่าของศาสนาและวิธีการที่พัฒนาขึ้นควรใช้ควบคู่กันเพื่อเร่งการพัฒนาสุขภาพครอบครัว ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน และสนับสนุนบทบาทของชุมชน ซึ่งทำให้เห็นว่าการเลี้ยงดูลูกตามผลการวิจัยนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัว ศาสนา และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระชูชาติ คงสีดา (2544) ที่พบว่าอย่างน้อยการใกล้ชิดกับศาสนาหรือการมีศาสนาเป็นหลักยึดในชีวิตและการเลี้ยงดูบุตรจะทำให้เด็กในปกครองมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ยึดหลักการและทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ที่อยู่อาศัย เป็นอีกสิ่งที่มีการพูดถึงอยู่บ้างในระดับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดย McBride (2013) พบว่าชุมชนที่ดี มีคุณธรรมรวมถึงมีความเชื่อทางศาสนาที่เข้มแข็งจะสามารถช่วยอบรมสั่งสอน เป็นตัวอย่างรวมถึงปกป้องเด็กได้ โดยจะช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กต่อการผิดคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเห็นได้จากวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยและมีความผูกพันกับครอบครัวที่หลากหลายทำให้เด็กและเยาวชนมีบุคลิกที่เหมาะสมรวมถึงสามารถปกป้องเด็กได้ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการพูดถึงลักษณะของครอบครัวอย่างคร่าวๆในงานวิจัยต่างๆ แต่ Persons (1982) ได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอิทธิพลของความโดดเดี่ยวทางภูมิศาสตร์หรือที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของครอบครัวว่า พื้นที่ที่พ่อแม่เลือกจะอยู่อาศัยนั้นมีผลต่อระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก โดยพบว่าเด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลที่มีอายุ 10, 13, และ 16 ปีนั้น ไม่มีปัญหาทางความคิดทางจริยธรรม แต่เมื่อทดสอบโดย Moral Judgement Interview ของ Kohlberg (1964) ก็ไม่พบว่าเด็กคนใดมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่เหนือกว่าเกณฑ์เช่นกัน

จำนวนสมาชิกในครอบครัว การที่เด็กมีพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวหลายคนอยู่ในบ้านนั้นมีความแตกต่างกับบ้านที่มีเพียงพ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองอยู่กับเด็กเพียงคนเดียว เนื่องจากจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มากขึ้นสามารถช่วยสร้างความเป็นสังคมและทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบขึ้นในครอบครัว โดยครอบครัวที่มีพ่อแม่และแม่อยู่ด้วยอย่างครบถ้วนจะมีการแบ่งหน้าที่อย่างค่อนข้างชัดเจนจึงสามารถรับผิดชอบหน้าที่ของตนได้ง่ายกว่า อีกทั้งจะมีกิจกรรมที่สามารถทำได้หรือทำเพิ่มเติมมากขึ้นได้หลากหลาย เพียงแค่ต้องเป็นบุคคลที่พร้อมจะให้ความรักและสั่งสอน รวมถึงเป็น

แบบอย่างให้เด็กในทางที่ถูกต้องได้ (Popenoe, 1998) โดยเรียกได้ว่าสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะมีจำนวนหรือเป็นใครบ้างนั้นมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรหลานและมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อคุณภาพของเยาวชนทั้งสิ้น (อรัญญา บุญธรรม และเชษฐา แก้วพรหม, 2557) และจากการศึกษาพบว่าสมาชิกในครอบครัวมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกหลานและมีอิทธิพลอย่างมากต่อคุณภาพของเยาวชนไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญาหรือด้านคุณธรรมจริยธรรม (อรัญญา บุญธรรม และเชษฐา แก้วพรหม, 2557) โดยครอบครัวขยายหรือครอบครัวที่มีสมาชิกหลายคนร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ จะสามารถสอนให้เด็กและเยาวชนในครอบครัวสามารถยอมรับและให้ความเคารพต่อผู้อื่นได้มากขึ้น (Peterson, 2009) และหากในครอบครัวใดมีสมาชิกผู้ใหญ่ในรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย จะถือเป็นส่วนที่ดีที่สามารถช่วยทดแทน เป็นตัวอย่างและสามารถส่งเสริมด้านความรักความเข้าใจในส่วนที่เด็กอาจจะขาดได้ ซึ่งถือเป็นส่วนที่เติมเต็มให้เด็กได้อย่างสมบูรณ์โดยเฉพาะในแง่การสั่งสอนอบรมด้านมารยาทและคุณธรรมจริยธรรม (อรัญญา บุญธรรม และเชษฐา แก้วพรหม, 2557)

การที่ครอบครัวมีสมาชิกจำนวนมากพอสมควรจะมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันทำให้สมาชิกเข้าใจความต้องการของกันและกัน สามารถช่วยเหลือหรือตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม เกิดความรักเมตตาต่อกัน ครอบครัวมีความผูกพันมากขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น (จินตนา วัชรสินธุ์ และคณะ, 2556)

อย่างไรก็ตาม Wong (1999) ค้นพบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวหรือรูปแบบของครอบครัวนั้นไม่มีส่วนสำคัญเท่ากับคำว่าครอบครัวและการที่บุคคลในครอบครัวจะต้องรับผิดชอบบทบาทและหน้าที่ของตนเองได้เพื่อเป็นแบบอย่างและแรงสนับสนุนที่ดีต่อเด็กและเยาวชนได้จะทำให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมที่เหมาะสมได้

สถานภาพสมรส เป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์โดยเฉพาะในการใช้ชีวิตประจำวันและการมีชีวิตอยู่ในครอบครัว โดยพบว่าสถานภาพสมรสโดยเฉพาะในช่วงวัยที่ยังเป็นเยาวชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์ เนื่องจากการจะอยู่กันเป็นคู่ได้นั้นต้องมีคุณธรรมพื้นฐานในชีวิตคู่เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งคนโสด หรือยังไม่ได้สมรสอาจจะไม่จำเป็นจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมมากในระดับเดียวกับผู้ที่สมรสแล้ว โดยเฉพาะในด้านความซื่อสัตย์ที่จำเป็นจะต้องมีต่อคู่สมรสของตน (ปฐวิมา โพธิ์วงษ์ และสุภาณี สนธิรัตน์, 2555)

ระดับการศึกษา การศึกษาหรือสถานศึกษานับเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยขัดเกลาทัศนคติและคุณธรรมในการดำเนินชีวิต การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นโดยในส่วนของระบบการศึกษาพบว่านักศึกษาที่ศึกษาอยู่ใน

ระดับอุดมศึกษา มีระดับคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในส่วนของความมีวินัยและรับผิดชอบ ในขณะที่คุณธรรมและจริยธรรมในเรื่องอื่นเช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนนั้นอยู่ในระดับกลาง (อรพินทร์ สันติชัยอนันต์, 2549)

สถานภาพการทำงาน สถานภาพการทำงานของเด็กและเยาวชนในเชิงปริมาณมีจำนวนลดลงเนื่องจากการขยายตัวของการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ เด็กจะเข้าสู่ระบบการศึกษาก่อนแล้วจึงเข้าสู่ระบบการทำงานเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น ทั้งนี้เด็กในเมืองจะเน้นการทำงานในระบบหรือการทำงานเป็นพนักงานเอกชนโดยจะเป็นงานในภาคการผลิต ภาคบริการและการค้า ขณะที่เด็กชนบทมีแนวโน้มการทำงานนอกระบบหรือการทำงานภาคเกษตรและการทำงานในลักษณะของการช่วยเหลือครัวเรือน (วิทยาลัยประชากรศาสตร์, 2558) แต่ยังไม่เห็นผลการศึกษาที่แน่ชัดว่ามีผลต่อระดับหรือแนวความคิดที่มีคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจเป็นเพราะเด็กและเยาวชนในช่วงอายุ 12-25 ปี ยังอยู่ในวัยที่กำลังศึกษาอยู่เป็นส่วนใหญ่ทำให้รายได้ส่วนใหญ่มาจากการสนับสนุนของครอบครัวและไม่สามารถติดตามได้อย่างแน่ชัดนักแต่ข้อค้นพบของ พระชูชาติ คงสีดา (2544) พบว่าสถานภาพในการทำงานไม่มีผลต่อระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา นอกจากนี้การทำงานยังสัมพันธ์กับรายได้ โดยเด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยมักจะทำงานในลักษณะของการช่วยธุรกิจครัวเรือนจึงเป็นการทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือไม่มีรายได้ ในขณะที่กลุ่มอายุ 15-25 ปี จะมีรายได้เฉลี่ยจากการทำงานมากกว่ากลุ่มอื่นโดยการเลือกงานสำหรับเยาวชนที่มีอายุมากคือจะเลือกงานที่มีรายได้สูง ขณะที่เยาวชนที่มีอายุน้อยจะเลือกงานที่สุจริต (จรรยา สุวรรณทัต, 2524)

รูปแบบของครอบครัวส่งผลต่อรายได้ โดยในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะทำให้สถานการณ์และสภาพแวดล้อมรอบด้านในชีวิตของเด็กแย่ลงโดยพบว่าเด็กที่พ่อแม่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะปานกลางมีโอกาสได้รับการเลี้ยงดูและเอาใจใส่มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (จรรยา สุวรรณทัต, 2524) โดยเฉพาะในครอบครัวที่เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว เห็นได้ชัดว่ามีรายได้ที่ต่ำกว่าครอบครัวที่มีพ่อแม่ทั้งสองคนอยู่ครบ แต่อย่างไรก็ตามหากพ่อเป็นบุคคลที่ต้องออกไปทำงานไกลบ้านและเป็นแม่ที่อยู่บ้านดูแลลูกนั้นก็กลับแสดงให้เห็นว่า พ่อสามารถหารายได้และส่งรายได้กลับสู่ครอบครัวได้มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่แม่จะต้องเป็นผู้ไปทำงานไกลบ้าน จึงแสดงให้เห็นชัดว่าหากแม่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว หรือครอบครัวอยู่ในสภาพแม่เลี้ยงเดี่ยวจะมีรายได้เพียง 1 ใน 3 ของครอบครัวที่มีพ่อแม่ครบทั้งสองคน ซึ่งรายได้มีความสำคัญต่อการสร้างตัวตนของเด็กอย่างมาก เพราะในครอบครัวที่มีรายได้น้อยและมีฐานะที่ยากจนกว่า จะทำให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่า (Berger, 1998)

จะเห็นได้ว่ารายได้มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยและลักษณะอื่นๆของครอบครัวซึ่งสามารถส่งผลถึงเด็กได้ด้วยเช่นกัน ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงและมีผลกับปัจจัยอื่นๆทั้งของพ่อแม่ผู้ปกครอง

เองและลักษณะส่วนตัวของเด็กและเยาวชน เช่น ที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา รูปแบบครอบครัวแต่ในปัจจุบันกลับพบว่าครอบครัวไทยที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี มีแนวโน้มที่จะมีหนี้สินเพิ่มขึ้น (สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทยและสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2555)

อีกทั้งหากพ่อแม่มีความพยายามในการหารายได้ให้เพียงพอไม่ประสบปัญหาทางการเงินจะต้องทำความเข้าใจกับลูกเกี่ยวกับฐานะของตน และด้วยความเข้าใจนี้จะทำให้เด็กลดความเสี่ยงในการทำผิดทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้ลดลงได้ เพราะในสังคมปัจจุบันเด็กมักมีความรู้สึกเปรียบเทียบกับทั้งคนรอบข้างและสังคม ตามภาพหรือสื่อที่ได้เห็น ดังนั้นหากครอบครัวมีฐานะทางการเงินที่ไม่ดี อีกทั้งยังไม่มี การทำความเข้าใจกับเด็กอาจจะทำให้เด็กมีปัญหาได้ง่ายขึ้น (กัญญณีนันท์ ภัทร์สรณ์ศิริ, 2554)

2.3.2.3 ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน

พียอล มะหะหมัด และคณะ (2551) ได้เสนอผลการวิจัยการศึกษาและพัฒนากิจกรรมปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานพบว่า ครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นหลัก โดยการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จ จะประกอบด้วย 8 องค์ประกอบได้แก่ การแสดงออกถึงความรักความผูกพัน การทำหน้าที่ตามบทบาท การสื่อสาร การแก้ปัญหา การปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว การใช้เวลาร่วมกัน การดำรงชีวิตทางด้านจิตใจ และความสุขของครอบครัวและให้คำปรึกษาครอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ Symond (1939) ยังสนับสนุนว่าพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีบุคลิกลักษณะที่ดีมีความประพฤติเหมาะสม และทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการที่แสดงถึงการยอมรับลูก เปรียบเทียบกับการปฏิเสธลูก พบว่า เด็กที่มีพ่อแม่ให้การยอมรับจะเป็นผู้ที่เพื่อนฝูงรักใคร่และให้การยอมรับเป็นอย่างดี ชอบเข้าสังคม สนใจการทำงาน มีเพื่อนมาก มองโลกในแง่ดี ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ปรับตัวได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเข้าใจในตนเองสูง รู้สึกรู้ว่าตัวเองมีค่า มีความปลอดภัย

ผู้ปกครองมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชน โดยช่วยให้เยาวชนดำรงตนอยู่ได้ในสังคมอย่างมีปัญญาและมีความสุข ในโลกของสังคมการสื่อสาร การเรียนรู้ของเยาวชนมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆ การรับข้อมูลที่หลากหลายโดยผ่านการสอน การแนะนำ หรือการชี้แนะด้วยความหวังดีผ่านกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมจากผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ย่อมจะ

ทำให้นักเรียนได้พัฒนาพลังปัญญา อันได้แก่ การพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้จักแก้ปัญหา การเอื้ออาทรต่อผู้อื่น การคิดเชิงบวก และการบริโภคด้วยปัญญา ได้ในที่สุด (สุนันทา พลับแดง, 2558) ในขณะที่ อรรถญา บุญธรรมและเชษฐา แก้วพรหม (2557) พบว่าครอบครัวเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณลักษณะบัณฑิตต่อมคตไทย นักศึกษาทุกคนเติบโตในครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีเหตุผล และมีแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ยังพบว่า พ่อแม่ก็เป็นบุคคลสำคัญที่สนับสนุนให้นักศึกษาเติบโตเป็นคนที่มีความเข้มแข็งอดทน มุ่งมั่น และพึ่งพาตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดี การอบรมสั่งสอนที่ให้อิสระทางความคิด ใช้เหตุผล และฝึกให้เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบ มุมานะเพื่อประสบความสำเร็จในอนาคตโดยนอกจากผู้ปกครองจะมีผลต่อเด็กในภาพรวมแล้วลักษณะส่วนบุคคลของพ่อแม่ผู้ปกครองยังมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเช่นกัน

2.3.2.4 ลักษณะของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน

อายุของพ่อแม่ผู้ปกครอง เมื่อกล่าวถึงครอบครัวอายุที่พ่อแม่มีลูกก็ถูกกล่าวถึงว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กเช่นกัน โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีลูกตั้งแต่อายุน้อยมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรหรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน จึงมีโอกาที่พ่อแม่ที่อายุน้อยจะไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้อย่างเต็มความสามารถเพราะยังอยู่ในช่วงวัยที่ไม่พร้อมอีกทั้งยังมีสถานะทางการเงินที่ไม่พร้อมทั้งพ่อและแม่ ในขณะที่พ่อแม่ที่มีลูกในช่วงอายุที่มากแม้ว่าจะมีความพร้อมทางฐานะทางการเงินหรือทางสังคมด้านอื่นแต่อาจไม่สามารถทำกิจกรรมร่วมกับลูกหรือเข้าใจลูกได้มากเท่าที่ควรเนื่องจากมีช่วงอายุที่ห่างกับลูกของตนเองมากเกินไป ดังนั้นอายุที่เหมาะสมสำหรับการมีลูกควรเป็นช่วงวัยกลางคนของพ่อแม่และไม่มากหรือน้อยเกินไป (อุทัย ดุลยเกษม, 2559) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าอายุที่เหมาะสมในการมีลูกสามารถเป็นไปได้ในหลายช่วงอายุ ไม่ว่าจะมาก น้อย หรือกลางๆ แต่อายุเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงความสามารถและความพร้อมในฐานะครอบครัวได้

อุทัย ดุลยเกษม (2559) พบว่าพ่อแม่ที่มีลูกตั้งแต่อายุน้อย จะมีประสบการณ์ชีวิตที่น้อยตามไป อีกทั้งอาจจะมีมีความเข้มแข็งด้านคุณธรรมจริยธรรมส่วนบุคคลไม่มากเท่าบุคคลที่มีอายุมากกว่า จึงทำให้พ่อแม่ที่มีอายุน้อยจะถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมสู่เด็กและเยาวชนได้น้อยกว่าพ่อแม่ที่มีอายุมาก โดยเฉพาะในกลุ่มที่แม่อายุต่ำกว่า 15 ปี และ ต่ำกว่า 20 ปี (โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ, 2556)

เพศของพ่อแม่ผู้ปกครอง เนื่องจากในปัจจุบันในประเทศไทยและในอีกหลายๆ ประเทศยังไม่มีการกฎหมายอนุญาตให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสหรือทำการแต่งงานจดทะเบียนกันอย่างถูกกฎหมาย จึงทำให้บุคคลที่เป็นพ่อและแม่ของเด็กจะเป็นเพศชายและหญิงตามปกติ แต่อย่างไรก็ตามการจะเป็น

ผู้ปกครองนั้นไม่ได้มีการกำหนดหลักการชัดเจนว่าจำเป็นจะต้องมีเพศหรือสถานภาพสมรสได้ อีกทั้งบางครั้งพ่อแม่ผู้ปกครองยังพบว่ามีความหลากหลายทางเพศสภาพภายหลังของพ่อแม่และผู้ปกครอง แต่ยังไม่มีการกำหนดใดๆชัดเจนเนื่องจากไม่สามารถติดตามได้นอกจากเพศตามกฎหมาย โดยเพศจะเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองในครอบครัว แต่นอกจากนั้นแล้วพบว่าหากเด็กมีความผูกพันกับแม่หรือผู้ดูแลเพศหญิงจะสามารถพัฒนาจริยธรรมด้านอารมณ์ได้ละเอียดอ่อนกว่าการอยู่กับผู้ปกครองเพศชาย (Laible & Thomson, 2000)

แม่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก อาจเนื่องจากแม่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จะมีความไวในการตอบสนองความต้องการของลูก ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างแม่กับลูก และสามารถทำให้เกิดการส่งเสริมพัฒนาการของลูกได้ (Wacharasin et al, 2003) ในขณะที่ Banasich & Brooks-Gunn (1996) ก็มีข้อค้นพบเช่นเดียวกันว่า ความรู้ของแม่เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในบ้าน ซึ่งจะส่งผลทางบวกต่อคะแนนพัฒนาการของเด็กเนื่องจากแม่ที่มีความรู้มากกว่า มีแนวโน้มที่จะจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านที่กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ในขณะที่ตรงกันข้าม หากแม่มีความรู้ที่น้อย ก็จะมีข้อจำกัดในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคุณภาพของเด็ก

บทบาทของแม่จะเน้นการอบรมเลี้ยงดูและตอบสนองความต้องการของลูกทั้งกายและใจ มีปฏิสัมพันธ์ และสื่อสารกับลูกอย่างสม่ำเสมอ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้ ความคาดหวังของสังคม ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ครอบคลุมด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม (พัชรา เจริญกลิ่นจันทร์ และธรรมาศกร จันประเสริฐ, 2557)

บทบาทของพ่อมักจะมีหลากหลายกว่าแม่ และนี่อาจจะเป็นผลให้พ่อใกล้ชิด หรือสื่อสารกับลูกน้อยกว่าแม่ กล่าวคือ มีบทบาท 1) ด้านการเลี้ยงดู 2) ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม 3) ด้านการแก้ปัญหา 4) ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และ 5) ด้านสันตนาการ (เกศรินทร์ ทารี, 2556) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า พ่อมีบทบาทในครอบครัวหลายๆ ด้าน หากพ่อรับรู้และปฏิบัติตามบทบาทของตนก็จะนำครอบครัวไปสู่ความสุขได้

สถานภาพสมรสของพ่อแม่ผู้ปกครอง ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระดับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเช่นกัน เพราะสถานภาพของพ่อแม่ในฐานะแบบอย่างในครอบครัวอันเป็นแบบอย่าง ที่จับต้องได้ง่ายของเด็กนั้นหายไปไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง ซึ่งรวมถึงแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยเช่นกัน ทำให้ครอบครัวที่พ่อและแม่แยกทางกันนั้นมีความเสี่ยงสูงกว่าที่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวนั้นประสบปัญหาชีวิตไม่ทางใดก็ทางหนึ่งรวมทั้งมีโอกาที่จะหย่าร้างเช่นเดียวกับพ่อแม่ (Popenoe, 1996)

Ram & Hou (2003) พบว่าการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างครอบครัวคือมีพ่อแม่สองคนไปเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวหรือพ่อแม่มีครอบครัวใหม่ จะก่อให้เกิดปัญหาต่อเด็กทั้งในด้านความคิด พฤติกรรมทางอารมณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในครอบครัวที่มีพ่อแม่ครบทั้งสองคน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Martinez & Forgateh (2002) และ Kierkus & Douglas (2007) ที่พบว่าโครงสร้างของครอบครัวที่ไม่เหมาะสมจะนำไปสู่การกระทำผิดหรือพฤติกรรมที่มีปัญหาของเด็ก

แต่ในอีกมุมมองหนึ่งกลับมองว่าสถานภาพสมรสของพ่อแม่ผู้ปกครองนั้นไม่ได้มีผลหรือส่งผลต่อความเป็นไปของเด็กและเยาวชนเท่าไรนักเพราะหากมีการวางแผนที่ดี มีความพร้อม สถานภาพสมรสหรือสถานภาพทางกฎหมายก็ไม่ส่งผลต่อแนวคิดของเด็กและเยาวชนหากทุกคนในครอบครัวสามารถทำตามบทบาทและหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องและไม่บกพร่อง (อรัญญา บุญธรรมและเชษฐา แก้วพรหม, 2557) ประกอบพร้อมกับการถามไถ่และให้ความอบอุ่นแล้วสถานภาพที่ไม่สมบูรณ์ก็ไม่มีผลต่อเด็กและเยาวชน (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2553)

ในส่วนของสถานภาพสมรสของพ่อแม่ผู้ปกครองมีการกล่าวถึงในงานวิจัยใน 2 แห่ง โดยของ พระชูชาติ คงสีดา (2544) พบว่าสถานภาพสมรสของพ่อแม่ผู้ปกครองส่งผลให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษามีความแตกต่างกัน และสำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน (2553) ยังแสดงให้เห็นไปในทางเดียวกันว่ามีเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีความในปริมาณที่แตกต่างกันเมื่อวิเคราะห์จากสถานภาพสมรสของพ่อแม่ โดยพ่อแม่ที่แยกกันอยู่นั้นมีเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีกว่า 22,653 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 51.42 ซึ่งมากกว่าเยาวชนที่พ่อแม่อยู่ร่วมกัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 48.58

แต่จากข้อมูลของสำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน (2553) แสดงให้เห็นเช่นกันว่าเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีเมื่อคิดจากสถานภาพสมรสของพ่อแม่มีปริมาณที่ต่างกันเพียง ร้อยละ 2.84 ซึ่งเรียกได้ว่าแทบจะไม่ต่างกันซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับอีกแห่งหนึ่งของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Peterson, 2009) ที่กล่าวว่าคำว่า ครอบครัว นั้น หมายถึงรวมถึงสมาชิกทั้งครอบครัวที่มีทั้งหน้าที่ส่วนตัวและมีหน้าที่ส่วนครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยเป็นการทำงานร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวโดยไม่ได้มีการกล่าวถึงสถานภาพสมรสหรือแม้แต่ฐานะทางกฎหมายเลย สอดคล้องกับอรัญญา บุญธรรม และเชษฐา แก้วพรหม (2557) ที่ว่าหากมีการวางแผนครอบครัวที่ดีประกอบกับความพร้อมจะทำให้สถานภาพสมรสไม่ปัญหาและทุกคนในครอบครัวสามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเองได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่องรวมถึงหน้าที่ในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กด้วย

ระดับการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นอีกหนึ่งลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์และคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เนื่องจาก พงษ์เทพ มั่นตรง (2527) พบว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมด้านการมีวินัยในตนเองมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับต่ำ ขณะที่พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2524) ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชนซึ่งพบว่าหากพ่อแม่มีการศึกษาต่ำจะส่งผลกระทบต่อภาระทำผิดของเด็ก กล่าวโดยสรุปคือการศึกษาของพ่อแม่มีส่วนสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูกเพราะพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงจะสามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งแบบให้ความรักและการใช้เหตุผลซึ่งจะมีผลต่อระดับจริยธรรมของเด็กสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉิม, 2520)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าระดับการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับคุณธรรมจริยธรรมของลูกไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่าพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาสูงสามารถดูแลเอาใจใส่ลูกได้อย่างถูกวิธีมากกว่าพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาต่ำ จึงทำให้เด็กมีระดับคุณธรรมจริยธรรมที่สูงกว่าหากพ่อแม่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาที่สูงกว่า (พงษ์เทพ มั่นตรง, 2527) และยังพบว่าเด็กมีโอกาสที่จะทำผิดคุณธรรมจริยธรรมในขั้นรุนแรงถึงขั้นกระทำการอันผิดต่อกฎหมายได้มากกว่าหากพ่อแม่มีระดับการศึกษาต่ำ (รัชติการ์ สุขเกษม, 2528)

สถานภาพการทำงาน การทำงานของพ่อแม่ผู้ปกครองส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินในครอบครัว พัยซอล มะหะหมัด และคณะ (2551) พบว่าเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองทำงานประจำและสามารถให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีระดับคุณธรรมจริยธรรมที่เข้มแข็งและสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามมิใช่ครอบครัวที่พ่อแม่ทำงานและมีสถานะทางเศรษฐกิจดีจะมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเท่านั้น พ่อแม่ที่มีสถานภาพการทำงานที่มีรายได้หรือมีสถานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือต่ำ ก็มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนสูงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณธรรมด้านความประหยัด มีวินัย และกตัญญู (อรพินทร์ สันติชัยอนันต์, 2549) นอกจากนี้การทำงานประจำของพ่อแม่เป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ในครอบครัวที่ชัดเจนของพ่อแม่อีกด้วย ปัจจุบันในประเทศไทยบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวมีมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัว ซึ่งถือเป็นการช่วยภาระบทบาทในการทำงานของครอบครัวมากขึ้นแต่ในอีกมุมมองหนึ่งกลับทำให้พ่อแม่ไม่อยู่บ้านเพื่อดูแลลูกพร้อมกันเช่นกัน (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2560)

พ่อแม่ที่มีรายได้มากกว่าจะมีศักยภาพและแหล่งประโยชน์ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกและสามารถใช้เป็นแนวทางเลี้ยงดูลูกได้ดีกว่าครอบครัวที่ฐานะยากจน ซึ่งจะมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลได้น้อยกว่า นอกจากนี้จะมีความสัมพันธ์กับอายุของพ่อแม่ด้วย เนื่องจากพ่อแม่ที่มีอายุน้อย จะ

มีความเครียดจากการทำงาน และไม่สามารถมีวุฒิภาวะในการดูแลลูกได้ดีเท่ากับพ่อแม่ที่มีอายุ ความรู้ และรายได้ที่สูงกว่า รวมทั้งยังพบว่ารายได้ของครอบครัวและการศึกษาของพ่อแม่ จะมีความสัมพันธ์ที่ติดต่อการพัฒนาการด้านภาษาของลูกด้วย (จินตนา วัชรสินธุ์ และคณะ, 2556)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าความรักความเข้าใจในครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน เมื่อประกอบกับลักษณะส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน ร่วมกับความแตกต่างของผู้ปกครองและลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่ไม่เหมือนกัน มีส่วนเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัยแบบผสมผสาน หรือ Mixed Methods Framework ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

3.1 แบบแผนการวิจัย

3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

3.2.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

3.2.2 ประชากรและตัวอย่าง

3.2.3 ขอบเขตและข้อจำกัดทางการศึกษาเชิงปริมาณ

3.2.4 นิยามคำศัพท์

3.2.5 นิยามตัวแปรและการจัดการตัวแปรก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

3.3 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

3.3.1 ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก

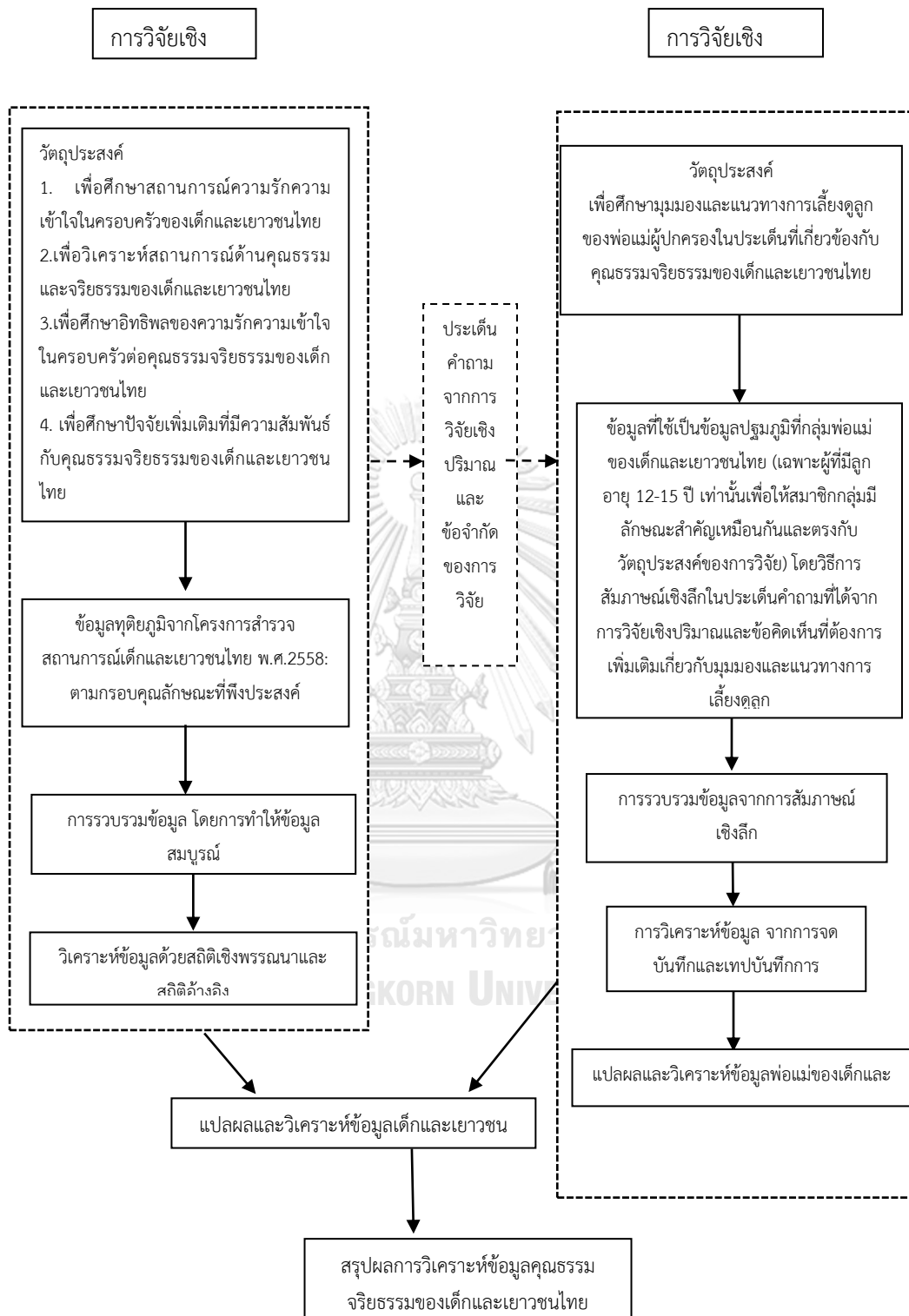
3.3.2 การพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในการ สัมภาษณ์เชิงลึก

3.3.3 ข้อจำกัดในการศึกษาของการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.1 แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย เริ่มต้นจากการนำข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องและมีอยู่มาศึกษาในขั้นต้นตามความสนใจของผู้วิจัย อันนำไปสู่คำถามการวิจัย ซึ่งต้องการรูปแบบวิธีวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบที่จะนำไปสู่ข้อสรุปที่สามารถยอมรับได้และมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาใช้จากโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นข้อมูลที่น่าสนใจเนื่องจากมีเด็กและเยาวชนทั่วประเทศไทยเป็นผู้ตอบคำถามด้วยตนเองซึ่งจัดเป็นข้อมูลที่มีคุณค่า แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อมูลทุติยภูมิดังกล่าวยังมีข้อจำกัดและไม่ได้สอบถามความ

คิดเห็นในบางเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงออกแบบการวิจัยให้เป็นแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก เพื่ออธิบายปรากฏการณ์และหาความสัมพันธ์รวมถึงอิทธิพลของปรากฏการณ์ต่างๆ (Leedy & Ormrod, 2005) ในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ด้วยวิธีการวัดที่เป็นมาตรฐานตามแนวคิดทฤษฎีและลักษณะของข้อมูล τυติภูมิ จากนั้นเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยเพิ่มเติม โดยใช้ข้อมูลจากการทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่ข้อมูลและข้อค้นพบเพิ่มเติมจากมุมมองของพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนว่าพ่อแม่ในฐานะที่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนนั้นมีมุมมองหรือแนวทางในการเลี้ยงดูลูกที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร ผ่านการสัมภาษณ์ด้วยการสร้างสถานการณ์สมมติเพื่อขอความคิดเห็นเพิ่มเติมจากพ่อแม่ อีกทั้งยังหาความคิดเห็นเพิ่มเติมในแง่ทัศนคติและแนวทางการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนของพ่อแม่ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนว่าเป็นอย่างไร เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบบแผนการวิจัย (Research Design) ดังนี้

ภาพที่ 3 แบบแผนการวิจัยแบบผสมผสาน

3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

3.2.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลักร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งข้อมูลนี้มาจากโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนตามแนวทางของคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ 7 ประการตามมาตราที่ 6 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 ได้แก่

1) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งเกื้อหนุนและกตিকাในสังคม

2) ให้มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง รู้จักการป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด

3) ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย จริยธรรม และคุณธรรม

4) ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต

5) ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

6) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

7) ให้มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย

เนื่องจากความต้องการในการศึกษาสถานการณ์เด็กและเยาวชนดังกล่าวซึ่งค่อนข้างมีรายละเอียดและต้องการความคิดเห็นจากเด็กและเยาวชนโดยตรง โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จึงจัดทำขึ้นจากข้อมูล 2 ประเภทคือข้อมูลปฐมภูมิมาจากการเก็บข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยจากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติและกรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 12-25 ปี ทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 8,720 คน ประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ เช่น โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (Multiple Indicator Cluster Survey: MICS) รวมถึงรายงานต่างๆจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เช่น รายงานการประเมินแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 และรายงานสถิติตัวบ่งชี้สภาพการณ์

เด็กและเยาวชน (Child Watch) ประจำปี เป็นต้น (โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์) จึงทำให้ข้อมูลจากโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์นี้ถือเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุดและใหม่ที่สุดเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย ยิ่งไปกว่านั้นโครงการสำรวจในครั้งนี้ยังถือเป็นโครงการแรกที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ด้วยตนเองซึ่งนับเป็นข้อมูลที่น่าสนใจและตอบโจทย์การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนครั้งนี้เป็นอย่างดีเพราะโดยปกติแล้วข้อมูลหรือการสำรวจที่ผ่านมาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมักเป็นข้อคำถามที่ได้รับการตอบโดยพ่อแม่ ครูบครวี หรือผู้ปกครอง ซึ่งทำให้ได้แนวทางหรือความคิดในรูปแบบหนึ่ง แต่การได้รับความคิดเห็นจากเด็กและเยาวชนไทยโดยตรงจากโครงการสำรวจเด็กและเยาวชนที่ทำการสำรวจจากทั่วประเทศในครั้งนี้ถือเป็นการรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก

3.2.2 ประชากรและตัวอย่าง

ในส่วนของข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้เป็นข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีกลุ่มประชากร คือ ประชากรเชื้อชาติไทยที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี ครั้วเรือนละ 1 ราย ซึ่งมีจำนวนประชากรตัวอย่างทั้งหมด 8,720 รายจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ในโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การใช้เขตแดนนับ (EA) โดยใช้กรอบตัวอย่างจากโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี พ.ศ.2558 โดยมี 545 เขตแดนนับ

2) เลือกครั้วเรือนตัวอย่างจากครั้วเรือนส่วนบุคคลจากแต่ละเขตแดนนับอย่างเป็นอิสระต่อกัน โดยกำหนดจำนวนไว้ที่ 16 ครั้วเรือนตัวอย่างต่อ 1 เขตแดนนับ เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในทุกกลุ่มอายุ ซึ่งได้จำนวนครั้วเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 8,720 ครั้วเรือนทั่วประเทศ

3) เลือกประชากรตัวอย่างจากครั้วเรือนตัวอย่างที่ได้ในขั้นที่ 2 และกำหนดให้สุ่มเลือกประชากรตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี ครั้วเรือนละ 1 ราย เพื่อทำการสัมภาษณ์ ซึ่งมีจำนวนประชากรตัวอย่างทั้งหมด 8,720 ราย โดยในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนี้ได้กระทำผ่านเครื่องมือซึ่งคือ แบบสอบถามการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ.2558 ซึ่งมีโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์ 2) ความคิดเห็นของผู้ตอบสัมภาษณ์ด้านต่างๆ (โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์)

4) ตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลที่เกิดจากความผิดพลาดและไม่สอดคล้องออกจากชุดข้อมูลเพื่อความถูกต้องจึงได้ข้อมูล 8,714 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.93 จากข้อมูลโครงการสำรวจสถานการณเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์

5) คัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่มีเด็กและเยาวชนตอบครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยเท่านั้น และได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด 7,938 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.03 จากจำนวนประชากรตัวอย่างทั้งหมด

3.2.3 ขอบเขตและข้อจำกัดทางการศึกษาเชิงปริมาณ

ขอบเขตของการศึกษาเชิงปริมาณ

1) กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็นเด็กและเยาวชนเชื้อชาติไทยที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี ที่เป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ใน “โครงการสำรวจสถานการณเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2558 : ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์” และผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรที่สนใจมาทำการศึกษาวิจัย

2) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนจากข้อมูลที่เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นในการตอบแบบสัมภาษณ์ ร่วมกับข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของเด็กและเยาวชน

3) งานวิจัยขึ้นนี้ต้องการจะศึกษาแนวคิดและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนปัจจุบันและผู้ที่สามารถจะเป็นครอบครัวทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วย โดยในการทำวิจัยครั้งนี้จะหยิบยกเฉพาะความรักความเข้าใจและปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวที่เป็นส่วนหนึ่งของข้อคำถามในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน โดยศึกษาปัจจัยเฉพาะเกี่ยวกับด้านความผูกพันต่อครอบครัว ลักษณะของครอบครัวและลักษณะของเยาวชนเพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงอิทธิพลที่ส่งผลถึงแนวคิดและการยอมรับในด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

ข้อจำกัดทางการศึกษาเชิงปริมาณ

1) เนื่องจากงานวิจัยขึ้นนี้นำข้อมูลทุติยภูมิมาจากโครงการสำรวจสถานการณเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งทำให้มีข้อมูลบางส่วนมีจำกัด เช่นวิธีการเลี้ยงดูลูกในเชิงลึกของพ่อแม่ การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว ข้อคุณธรรมจริยธรรมหลักในครอบครัว หรือความเชื่อทางศาสนาของผู้ปกครอง ซึ่งไม่ได้มีการสอบถามในโครงการสำรวจ

2) นอกจากนี้แบบสอบถามยังมีการถามเกี่ยวกับความรู้สึกของเด็กและเยาวชนที่มีต่อครอบครัวของตนเองทำให้เด็กอาจรู้สึกไม่กล้าที่จะตอบด้วยความรู้สึกของตนเองได้ อีกทั้งเกณฑ์การให้คะแนนในบางข้อความ เช่นความถี่บ่อยในการทำกิจกรรมหรือปริมาณความสุขนั้นอาจเป็นข้อคำถามที่ยากในการตอบมากเกินไป เพราะความรู้สึกบางครั้งไม่สามารถอธิบายเป็นตัวเลขได้อย่างแน่ชัดเพราะสามารถปรับเปลี่ยนได้ขึ้นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึก ณ ขณะที่ตอบแบบสอบถามด้วย

3) เนื่องจากแบบสัมภาษณ์ในโครงการสำรวจในครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็น ดังนั้นผู้ตอบแบบสอบถามจะทำการตอบแบบสัมภาษณ์ด้วยความคิดเห็นของตนเองเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถทำนายหรือรับรองพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงได้ว่าจะตรงตามความคิดเห็นหรือไม่ จึงนับเป็นข้อจำกัดของข้อมูล แต่ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนนี้ก็ยังคงนับเป็นข้อมูลที่ดีที่สุดเท่าที่มีในปัจจุบัน

3.2.4 นิยามคำศัพท์

ความรัก คือความรู้สึกพิเศษที่บุคคลมีต่ออีกคนหนึ่ง โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ ความใกล้ชิด ผูกพัน การอุทิศตนต่อกันและอารมณ์รัก ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจประกอบด้วยจึงจะมีความรักอย่างเหมาะสมได้

คุณธรรมจริยธรรม คือการประพฤติปฏิบัติที่เน้นสิ่งดีงาม ถูกต้องตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม

เด็ก คือบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ (พรบ.ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ)

เยาวชน คือบุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ถึงยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ (พรบ.ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ)

ครอบครัว คือหน่วยพื้นฐานทางสังคมที่เล็กที่สุด ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ต่อกันทางสายโลหิต การแต่งงานหรือการเป็นพ่อแม่หรือบุตรบุญธรรม โดยทางประชากรศาสตร์ ได้ให้ความสนใจขนาดครอบครัว (Family Size) ซึ่งวัดด้วยจำนวนบุตรที่คู่สมรมี

ครัวเรือน คือ หน่วยการอยู่อาศัยของคนที่อยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน โดยอาจเป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อกันทางการแต่งงานและทางสายเลือด หรือบางกรณีการอยู่กินร่วมกันนั้นอาจไม่มีความสัมพันธ์ดังกล่าวต่อกันเลยก็ได้ (ชาย โพลีตา, 2555)

ครอบครัวอบอุ่น คือ กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกับทางอารมณ์และจิตใจ ในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมายในบรรยากาศที่สงบสุขด้วยการทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคง โดยแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบ

คือ บทบาทหน้าที่ของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัวและการพึ่งพิงตนเองของครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว คือ พ่อหรือแม่ที่ต้องเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง การตกอยู่ในสภาพนี้อาจเกิดจากการหย่าร้าง การรับบุตรบุญธรรม การมีบุตรนอกสมรส หรือการที่คู่สมรสถึงแก่กรรม (พจนานุกรมศัพท์ประชากรศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2557)

ครอบครัวข้ามรุ่นหรือแห่วงกลาง (Skip Generation Family) คือ ครัวเรือนที่คนในรุ่นปู่ย่า/ตายายอาศัยอยู่ร่วมกันกับบุคคลรุ่นหลาน ในขณะที่คนวัยทำงานหรือคนรุ่นกลางไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมด้วย โดยส่วนใหญ่มักจะย้ายไปอยู่ที่อื่นไม่ว่าจะเป็นการอยู่ที่ยื่นอย่างถาวรหรือกึ่งถาวร (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

ผู้ปกครอง คือ บุคคลที่ทำหน้าที่ปกครองดูแลผู้เยาว์ที่ไม่มีบิดามารดาคอยดูแล โดยทำหน้าที่เปรียบเสมือนบิดามารดาโดยสมบูรณ์

สถานภาพผู้ปกครอง คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองและอาศัยอยู่ร่วมกับเด็กซึ่งมีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน

3.2.5 นิยามตัวแปรและการจัดการตัวแปรก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ด้วยแบบจำลองถดถอยพหุ (Multiple Regression) ผู้วิจัยได้ทำการปรับระดับตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้มีระดับเป็นมาตรฐานวัดแบบจัดช่วง เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยแบบโลจิสติก โดยปรับตัวแปรที่มีระดับต่ำกว่ามาตรฐานวัดแบบจัดช่วงให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งตัวแปรอิสระที่ทำการปรับเป็นตัวแปรหุ่น โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลได้มีการถ่วงน้ำหนักประชากรเพื่อคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับการประมาณค่าสัดส่วน ด้วยการทำ Normalized Weight โดยใช้แนวทางตามโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558)

โดยมีการจัดระดับตัวแปรและการสร้างตัวแปรหุ่นดังที่กล่าวไปข้างต้น ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 16 ตัว ภายใต้ปัจจัย 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัว ปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชน ปัจจัยครัวเรือนและปัจจัยลักษณะผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ซึ่งรายละเอียดของการนิยามตัวแปรมีดังนี้

1. ปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัว

1) ความรัก หมายถึง ความรู้สึกของการเป็นที่รักที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ณ ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามทำการสัมภาษณ์ เป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการ B6 โดยผู้วิจัยได้จำแนกการได้รับความรักของผู้ตอบแบบสอบถามตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2558 ซึ่งแบ่งการได้รับความรักออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) ไม่มีเลย

2) ความเข้าใจในครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้าใจในตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ณ ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามทำการสัมภาษณ์ เป็นตัวแทนที่ได้จากรหัสรายการ B5 โดยผู้วิจัยได้จำแนกความเข้าใจของครอบครัวต่อผู้ตอบแบบสอบถามตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2558 ซึ่งแบ่งความเข้าใจในครอบครัวออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) ไม่มีเลย

3) การใช้เวลาแก่ครอบครัว หมายถึง เวลาที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีเวลาให้กับผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงเวลา 3 เดือนก่อนตอบแบบสัมภาษณ์จนถึงวันสัมภาษณ์ เป็นตัวแทนที่ได้จากรหัสรายการ B1 โดยผู้วิจัยได้จำแนกการใช้เวลาแก่ครอบครัวโดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อผู้ตอบแบบสอบถามตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2558 ซึ่งแบ่งการใช้เวลาแก่ครอบครัวออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) ไม่มีเลย

4) การใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน หมายถึง เวลาที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองใช้ไปกับการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงเวลา 3 เดือนก่อนตอบแบบสอบถามจนถึงวันสัมภาษณ์ เป็นตัวแทนที่ได้จากรหัสรายการ B4 โดยผู้วิจัยได้จำแนกการใช้เวลาทำกิจกรรมของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อผู้ตอบแบบสอบถามตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2558 ซึ่งแบ่งการใช้เวลาแก่ครอบครัวออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) ไม่มีเลย

5) การเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกว่บิดามารดาหรือผู้ปกครองใช้เหตุผล ความเมตตาและกรุณาในการเลี้ยงดูปกครองผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นตัวแทนที่ได้จากรหัสรายการ B2 โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มวิธีการเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่กระทำต่อผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) ไม่มีเลย

6) ความสุข หมายถึง ความรู้สึกมีความสุขของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่ออยู่กับครอบครัว อันเป็นตัวแทนที่ได้จากรหัสรายการ B7 โดยผู้วิจัยได้จำแนกความสุขที่เกิดขึ้นระหว่างบิดามารดาหรือผู้ปกครองกับผู้ตอบแบบสอบถามตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนใน

ประเทศไทย พ.ศ. 2558 โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) ไม่มีเลย

7) การพูดคุยสื่อสาร หมายถึง การพูดคุยสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองเมื่อต้องการในช่วงเวลา 3 เดือนก่อนตอบแบบสอบถามจนถึงวันสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นตัวแทนที่ได้จากรหัสรายการ B3 โดยผู้วิจัยได้จำแนกปริมาณการพูดคุยสื่อสารระหว่างบิดามารดาหรือผู้ปกครองกับผู้ตอบแบบสอบถามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2558 ซึ่งแบ่งการให้เวลาสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) ไม่มีเลย

8) คนที่เด็กพูดคุยปรึกษา หมายถึง บุคคลที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าทำการปรึกษาเป็นประจำหรือมากที่สุดเมื่อประสบกับปัญหาสำคัญในชีวิตหรือต้องการคำปรึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนที่ได้จากรหัสรายการ B8 โดยผู้วิจัยได้จำแนกการพูดคุยปรึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) บิดามารดา หรือผู้ปกครอง 2)ญาติ (ปู่ตายาย, พี่น้อง, ญาติที่เกี่ยวข้องกันทางสายโลหิต) 3) คู่รัก (สามี/ภรรยา, คู่รัก, แฟน, กิ๊ก) 4) เพื่อน 5) อื่น ๆ

โดยสรุปแล้วปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัว มีตัวแปรหลักทั้งหมด 8 ตัว ได้แก่ ความรัก ความเข้าใจในครอบครัว การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู พูดคุยสื่อสาร ความสุข และคนที่เด็กพูดคุยปรึกษา โดยตัวแปร 7 ตัวข้างต้นนั้น (ความรัก ความเข้าใจในครอบครัว การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู พูดคุยสื่อสาร และความสุข) เป็นตัวแปรระดับ 5 ระดับ (ไม่มีเลย น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด) ซึ่งถูกแทนค่า จาก 1-5 ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ตัวประกอบหรือ Factor Analysis เพื่อรวมกลุ่มตัวแปรย่อยที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มเดียวกันด้วยการทำ PCA หรือ Principal Component Analysis โดยมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่ยอมรับได้ โดยจะต้องมีค่า Eigenvalue มากกว่า 1.000 และมีค่า Factor Loading มากกว่า 0.30 (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่ว่าจะหมุนกลับหรือ Rotate ข้อมูลอย่างไร ตัวแปร ความรัก ความเข้าใจในครอบครัว การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู พูดคุยสื่อสารและมีความสุขมีความสัมพันธ์กันและอยู่ในกลุ่มเดียวกันใน Factor ที่ 1 ซึ่งมีค่า Eigenvalue เท่ากับ 4.5614 ซึ่งมากกว่าค่ามาตรฐาน 1.0 และมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) ของตัวแปรในกลุ่มคุณลักษณะความรักความเข้าใจด้วยการพิจารณาค่า Cronbach's Alpha Coefficient พบว่ามีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี โดยมี

ความเชื่อมั่นรวมทั้ง 7 ตัวแปรเท่ากับ 0.9096 ซึ่งจะแสดงผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 14 อีกทั้งเมื่อตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความรักความเข้าใจทั้ง 7 ประการ พบว่าอยู่ระหว่าง 0.4637-0.7312 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับกลาง (Devore & Peck, 1993) ซึ่งจะแสดงผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 15

เมื่อวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรความรักความเข้าใจทั้ง 7 ประการ จากนั้นจึงสร้างดัชนีความรักความเข้าใจในครอบครัวเพื่อให้ดัชนีความรักความเข้าใจในครอบครัวสามารถวิเคราะห์อิทธิพลต่อความรักความเข้าใจในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่จะต้องประเมินเป็นผลรวมไม่แยกองค์ประกอบย่อย (McDowell, 2010) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 หาคะแนนความรักความเข้าใจในครอบครัวด้วยการถ่วงน้ำหนักแต่ละคุณลักษณะรายชื่อของความรักความเข้าใจ ด้วยสูตร

$$\text{คะแนนความรักความเข้าใจในครอบครัว} = \frac{\text{ผลรวม (คะแนนรวมของแต่ละข้อคำถาม} \times \text{ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละข้อคำถาม)}}{\text{ผลรวมค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละข้อคำถาม}}$$

ซึ่งจะได้ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละคุณลักษณะรายชื่ออยู่ระหว่าง 0.3482-0.3940 และคะแนนความรักความเข้าใจในครอบครัวอยู่ระหว่าง 1-5

2. ปัจจัยด้านลักษณะเด็กและเยาวชน

ปัจจัยด้านลักษณะเด็กและเยาวชน มีตัวแปรหลักทั้งหมด 9 ตัว ได้แก่ ภาค เขตที่อยู่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ศาสนา ระดับการศึกษาและสถานภาพการทำงาน โดยมีการจัดทำตัวแปรหุ่นสำหรับตัวแปรที่มีระดับ ตามความเหมาะสม

1) ภาค หมายถึง ภาคที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครแยกออกมาเป็นอีกหน่วยหนึ่ง อันเป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการที่จำแนกจากภาค ในแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้จำแนกภาคที่อยู่อาศัยออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กรุงเทพมหานคร 2) ภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) 3) ภาคเหนือ 4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5) ภาคใต้

2) เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง เขตที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการจำแนกจากเขตที่อยู่อาศัย โดยผู้วิจัยได้จำแนกเขตที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ในเขตเทศบาล (เมือง) 2) นอกเขตเทศบาล (ชนบท)

3) เพศ ซึ่งหมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้มาจากตัวแปรรหัส A1 โดยผู้วิจัยได้จำแนกเพศของผู้ตอบแบบสอบถามตามหลักการแบ่งเพศในแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์และเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2558 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) เพศชาย 2) เพศหญิง

4) อายุ หมายถึง อายุเต็มปีของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้มาจากตัวแปรรหัส A2 โดยจากแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ.2558 ซึ่งเป็นข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 12 - 25 ปี

5) สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพของการมีชีวิตคู่ ณ เวลาที่ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการ A3 ในแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้จำแนกสถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) โสด 2) กำลังสมรส (สมรสอยู่ในครัวเรือน, สมรสแต่ไม่อยู่ในครัวเรือน, อยู่กินกันเป็นคู่) 3) เคยสมรส (หม้าย, หย่า, เลิก/แยกกันอยู่) 4) อื่นๆ (ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ “อื่นๆ” เนื่องจากสถานภาพสมรสของตนไม่ตรงกับข้อใดเลยในข้างต้น)

6) จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกันกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการ A39 ซึ่งเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่อยู่ด้วยกันในครัวเรือน โดยรวมตัวผู้ตอบสัมภาษณ์แล้ว โดยผู้วิจัยได้สำรวจพบว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 1-7 คน

7) ศาสนา หมายถึง ศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถามนับถือ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการ A10 โดยผู้วิจัยได้จำแนกศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งการนับถือศาสนาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) พุทธ 2) อิสลาม 3) คริสต์

8) ระดับการศึกษา หมายถึงระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ณ ขณะที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการ A11 และ A12 โดยผู้วิจัยได้จำแนกระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ไม่เคยได้รับการศึกษา 2) ประถมศึกษา 3) มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า 4) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญาตรี 5) อื่นๆ

9) สถานภาพการทำงาน หมายถึง สถานภาพการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามระหว่าง 7 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการ A13 และ A14 โดยผู้วิจัยได้จำแนกสถานภาพการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ทำงาน 2) ไม่ทำงาน

3. ครัวเรือนของเด็กและเยาวชนไทย

แม้ว่าครอบครัวมักจะเป็นกลุ่มคนหลักที่อยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในครัวเรือนเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วในหลังคาเรือนหนึ่งมักมีสมาชิกที่แตกต่างกันออกไปและสมาชิกในครัวเรือนแต่ละคนรวมถึงจำนวนนั้นสร้างความแตกต่างให้กับแต่ละครอบครัวและเด็กแต่ละคน ผู้วิจัยจึงได้จัดทำตัวแปรครัวเรือนของเด็กและเยาวชนไทยออกเป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ ครัวเรือน 1 รุ่น

ครัวเรือน 2 รุ่น ครัวเรือน 3 รุ่น ครัวเรือน 4 รุ่น ครัวเรือนข้ามรุ่น และครัวเรือนอื่นๆ ซึ่งครัวเรือนแต่ละรูปแบบมีรูปแบบย่อยแบ่งแยกตามลักษณะสมาชิกภายในครัวเรือน ซึ่งแบ่งออกเป็น 14 แบบดังต่อไปนี้

1) ผู้ตอบคนเดียว ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 1 รุ่น คือผู้ตอบแบบสอบถามเพียงผู้เดียว ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A39 และ A43

2) ผู้ตอบและคู่สมรส ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 1 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถามและคู่สมรส ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 และ A49

3) ผู้ตอบและพ่อแม่ ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 2 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถามและพ่อแม่ทั้ง 2 คน ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A44 และ A45

4) ผู้ตอบและพ่อหรือแม่ ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 2 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถามและพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A44 และ A45

5) ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 2 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม คู่สมรส และลูก ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A47 และ A49

6) ผู้ตอบและลูก ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 2 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถามและลูก ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 และ A47

7) ผู้ตอบ พ่อแม่ และลูก ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 3 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม พ่อแม่ทั้ง 2 คน และลูกของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A44 A45 และ A47

8) ผู้ตอบ พ่อแม่ และปู่ย่าตายาย ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 3 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม พ่อแม่ทั้ง 2 คน และปู่ย่าตายายคนใดคนหนึ่ง ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A44 A45 A51 และ A52

9) ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และลูก ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 3 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม พ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง และลูกของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A44 A45 และ A47

10) ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และปู่ย่าตายาย ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 3 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม พ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง และปู่ย่าตายายคนใดคนหนึ่ง ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A44 A45 A51 และ A52

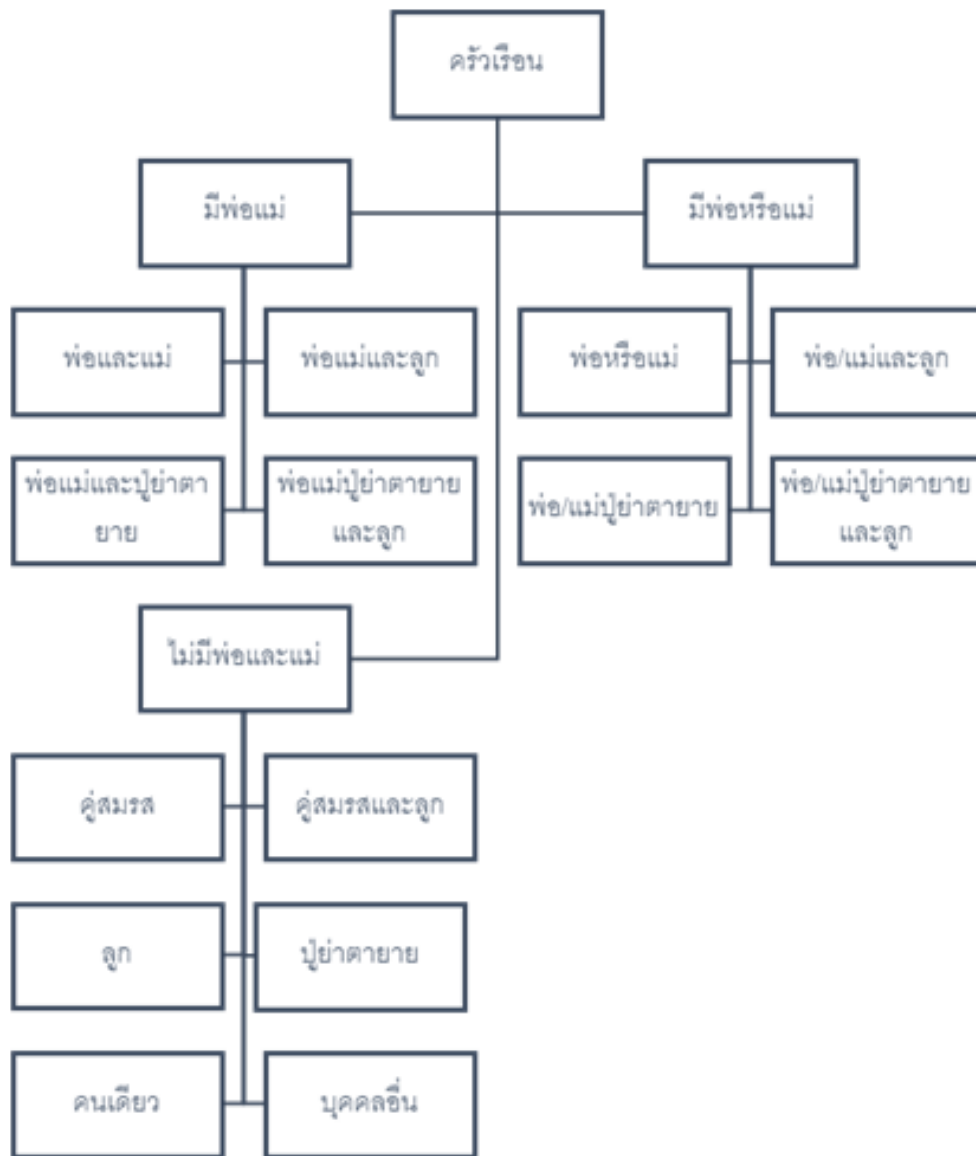
11) ผู้ตอบ พ่อแม่ ลูก และปู่ย่าตายาย ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 4 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม พ่อแม่ทั้ง 2 คน ลูกของผู้ตอบแบบสอบถามและปู่ย่าตายายคนใดคนหนึ่ง ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A44 A45 A47 A51 และ A52

12) ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูก และปู่ย่าตายาย ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิก 4 รุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม พ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง ลูกของผู้ตอบแบบสอบถามและปู่ย่าตายายคนใดคนหนึ่ง ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A44 A45 A47 A51 และ A52

13) ผู้ตอบและปู่ย่าตายาย ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิกข้ามรุ่น คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม และปู่ย่าตายายคนใดคนหนึ่ง ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 A51 และ A52

14) ผู้ตอบและคนอื่น ซึ่งหมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิกคนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องทางสายโลหิตกับผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม และบุคคลอื่น ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A43 และ A53

ขั้นตอนการคัดกรองข้อมูลครัวเรือน ดังต่อไปนี้

ที่มา : ผู้วิจัย

4. ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน

เนื่องจากบุคคลที่อยู่อาศัยร่วมกับเด็กและเยาวชนหรือดำรงตำแหน่งเป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ พ่อแม่, พ่อ, แม่, และผู้ปกครอง ซึ่งส่งผลต่อตัวเด็กและเยาวชนรวมถึงการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนด้วย แต่อย่างไรก็ตามลักษณะส่วนบุคคลของบุคคลกลุ่มนี้อาจมีผลต่อเด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองร่วมกับผู้ปกครองทั้ง 4 ประเภทด้วย โดยมีการนิยามตัวแปรและการ

สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสถานภาพผู้ปกครองและลักษณะของผู้ปกครองเพื่อวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1) พ่อและแม่สมรส ซึ่งหมายถึง พ่อและแม่หรือบิดามารดาของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยและดูแลลูกในฐานะผู้ปกครองทั้ง 2 คน ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A44 และ A45 ร่วมกับตัวแปรสถานภาพสมรสที่ได้จากข้อคำถามในรหัสรายการ A54

2) พ่อหย่าหรือแยกกันอยู่ ซึ่งหมายถึง พ่อหรือบิดาของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยและดูแลลูกในฐานะผู้ปกครอง โดยมีสถานภาพสมรสหย่าหรือแยกกันอยู่ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A44 และ A56 ร่วมกับตัวแปรสถานภาพสมรสที่ได้จากข้อคำถามในรหัสรายการ A54

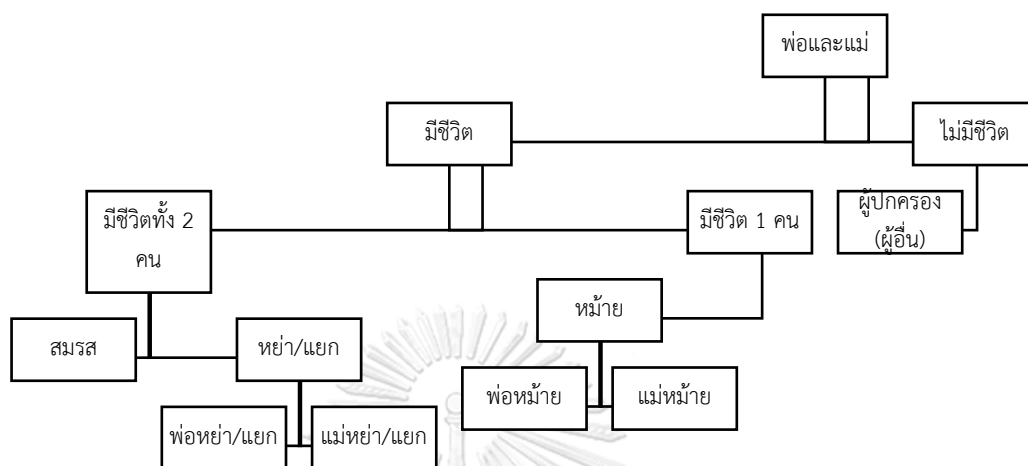
3) แม่หย่าหรือแยกกันอยู่ ซึ่งหมายถึง แม่หรือมารดาของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยและดูแลลูกในฐานะผู้ปกครอง โดยมีสถานภาพสมรสหย่าหรือแยกกันอยู่ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A45 และ A59 ร่วมกับตัวแปรสถานภาพสมรสที่ได้จากข้อคำถามในรหัสรายการ A54

4) พ่อหม้าย ซึ่งหมายถึง พ่อหรือบิดาของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยและดูแลลูกในฐานะผู้ปกครอง โดยมีสถานภาพสมรสเป็นหม้าย ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A44 และ A56 ร่วมกับตัวแปรสถานภาพสมรสที่ได้จากข้อคำถามในรหัสรายการ A54

5) แม่หม้าย ซึ่งหมายถึง แม่หรือมารดาของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยและดูแลลูกในฐานะผู้ปกครอง โดยมีสถานภาพสมรสเป็นหม้าย ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A45 และ A59 ร่วมกับตัวแปรสถานภาพสมรสที่ได้จากข้อคำถามในรหัสรายการ A54

6) ผู้อื่น ซึ่งหมายถึง บุคคลอื่นที่อาศัยและดูแลเด็กและเยาวชนในฐานะผู้ปกครอง เนื่องจากพ่อและแม่ของเด็กและเยาวชนเสียชีวิตทั้งคู่ ซึ่งดูจากข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามในรหัสรายการ A48 A51 A52 และ A53 ร่วมกับตัวแปรสถานภาพสมรสที่ได้จากข้อคำถามในรหัสรายการ A54

โดยมีขั้นตอนการคัดกรองข้อมูล ดังต่อไปนี้

ที่มา: ผู้วิจัย

ลักษณะผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน

ปัจจัยด้านลักษณะผู้ปกครอง มีตัวแปรหลักที่เกี่ยวข้องกับลักษณะผู้ปกครองอยู่ 3 ตัวแปรคือ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุดและอาชีพการทำงาน โดยเด็กและเยาวชนแต่ละคนจะมีข้อมูลทั้ง 3 ตัวแปรแตกต่างกันออกไป เนื่องจากเด็กมีผู้ปกครองที่แตกต่างกัน ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีผู้ปกครอง 2 คน คือ พ่อและแม่นั้นผู้วิจัยได้ทำการเลือกระดับการศึกษาสูงสุดของพ่อและแม่ก่อน หากการศึกษาสูงสุดของคนใดสูงกว่าจะเลือกใช้ข้อมูลการศึกษา อายุ และอาชีพการทำงานของบุคคลนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลเนื่องจากข้อมูลทั้งสองมีความสอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกัน โดยหากเด็กและเยาวชนมีผู้ปกครองเพียงคนเดียว (พ่อหย่า/แยก, แม่หย่า/แยก, พ่อหม้าย, แม่หม้าย, ผู้ปกครอง) จะสามารถใช้ข้อมูลผู้ปกครองอันมีตัวแปรอิสระ 3 ตัวได้เลย

โดยในการจัดการตัวแปรอายุ การศึกษาสูงสุดและอาชีพการทำงาน

1) อายุ (ปี) ซึ่งหมายถึง อายุเต็มปีของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อเกิดครั้งสุดท้าย ซึ่งดูจากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบคำถามในรหัสรายการ A56, A59. และ A62 ในแบบสอบถาม

2) ระดับการศึกษาสูงสุด หมายถึง ระดับชั้นการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการ A57, A60 และ A64 ผู้วิจัยได้

จำแนกระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ไม่เคยได้รับการศึกษา 2) ประถมศึกษา 3) มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า 4) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญาตรี 5) อื่นๆ

3) สถานภาพการทำงานของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพหลักที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถามทำ อันเป็นตัวแปรที่ได้จากรหัสรายการ A58, A61, และ A65 โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มสถานภาพการทำงานของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองเป็น 7 กลุ่ม คือ 1) ไม่ทำงาน 2) ข้าราชการ (ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ) 3) ลูกจ้างเอกชน (พนักงานเอกชน หรือลูกจ้างเอกชน) 4) ค้าขายและประกอบธุรกิจส่วนบุคคล 5) รับจ้าง (รับจ้างทั่วไป กรรมกร และขับรถรับจ้าง) 6) เกษตรกร 7) อื่นๆ

ตัวแปรตาม

ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรตาม 1 ตัวแปร คือ คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน คือ คะแนนของความคิดเห็นในการยอมรับในการกระทำผิดทางคุณธรรมจริยธรรมและการไม่ยอมรับในการกระทำผิดทางคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ณ ขณะที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ที่เป็นตัวแทนที่ได้จากรหัสรายการ B67, B68, B69, B70, B71, B72 และ B73 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทำการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับหรือไม่ยอมรับในสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับคุณธรรม โดยผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบคำถามทั้ง 7 ข้อ

- 1) นักเรียนกลัวว่าสอบตกแล้วบิดามารดาจะเสียใจจึงแอบนำคำตอบเข้าห้องสอบ
- 2) นักเรียนเห็นว่าเพื่อนหยิบมือถือของคนอื่นไปแต่ไม่บอกครู
- 3) เจ้าหน้าที่การเงินต้องการเงินเพื่อรักษามารดาที่ป่วยหนักจึงนำเงินของหน่วยงานไปใช้ก่อนแล้วตั้งใจนำมาคืนทีหลัง
- 4) นักการเมืองโกงได้ถ้าแบ่งเงินให้ชาวบ้าน
- 5) ชาวบ้านตอบแทนนักการเมืองที่ให้เงินด้วยการไปลงคะแนนเสียงให้
- 6) ข้าราชการรู้ว่ามีคนตัดถนนจึงไปบอกญาติพี่น้องให้ไปซื้อที่ดินแก่งกำไร

7) ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะเกรงว่าจะมีผลต่อหน้าที่การงาน

โดยสามารถตอบคำถามได้ 3 แบบ คือ 1)ยอมรับ/รับได้ 2)ไม่ยอมรับ/รับไม่ได้ 3)ไม่แน่ใจ/ตัดสินใจไม่ได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการให้คะแนน การตอบคำถามทั้ง 3 แบบ ดังนี้ 1)ยอมรับ/รับได้ = 0 คะแนน 2)ไม่ยอมรับ/รับไม่ได้ = 2 คะแนน 3)ไม่แน่ใจ/ตัดสินใจไม่ได้ = 1 คะแนน จะทำให้การตอบแบบสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ มีคะแนนตั้งแต่ 0-14 คะแนน

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การศึกษสาเหตุของแนวคิดทางการมีคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนของเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาและหาสาเหตุของพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงเลือกแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน รวมถึงปัจจัยลักษณะครอบครัว ปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชน รวมถึงปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัวที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน รวมถึงปัจจัยลักษณะครอบครัว ปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชน และปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจากเด็กและเยาวชนไทย โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนาหรือ Descriptive Statistic อันได้แก่ การแจกแจงความถี่ อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด

2. ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยได้กำหนดรูปแบบในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) ในรูปแบบของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ หรือ Multiple Regression เนื่องจากตัวแปรตามมีลักษณะเป็นคะแนนระดับช่วง โดยนำเสนอผลด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient) และค่าความน่าจะเป็น (P-Value) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์และการมีอิทธิพลคุณธรรมจริยธรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องอีกด้วย โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีการแปลงค่าตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) เพื่อให้ข้อมูลเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิจัยและกรอบแนวคิดของการวิจัย

3.3 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

3.3.1 ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก

นอกเหนือจากกลุ่มประชากรกลุ่มแรกที่เป็นประชากรและตัวอย่างของข้อมูลทุติยภูมิแล้ว เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ทางสถิติในส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยยังได้คัดเลือกประชากรและตัวอย่าง

เพิ่มเติมเพื่อทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูก โดยกลุ่มประชากรกลุ่มนี้ คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเชื้อชาติไทยที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี และกลุ่มตัวอย่างคือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเชื้อชาติไทยที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและกำลังมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งจะสามารถทำให้พ่อและแม่ในฐานะผู้ปกครองสามารถเข้าถึงประเด็นด้านการเลี้ยงดูลูกได้ง่ายเนื่องจากเป็นสถานการณ์ปัจจุบันโดยไม่ต้องทบทวนจากความทรงจำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เมื่อลูกยังอยู่ในช่วงวัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1) เป็นพ่อหรือแม่ของเด็กและเยาวชนเชื้อชาติไทยที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี ระหว่างเดือนมกราคม ถึง มิถุนายน พ.ศ.2561

2) พิจารณาพ่อหรือแม่ของเด็กและเยาวชนตามพื้นที่ที่อยู่อาศัย ด้วยเกณฑ์ดังนี้

2.1) อยู่ในภาคที่มีการกำหนดไว้ในข้อมูลทฤษฎีภูมิ เนื่องจากภาคเป็นปัจจัยลักษณะของเด็กและเยาวชนที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้ทั้งในแง่ของการเดินทางและความสามารถในการติดต่อผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่

2.2) พื้นที่ที่มีทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

2.3) จะต้องเป็นพื้นที่ที่มีประชากรที่ทำอาชีพหลากหลาย ตามแนวทางของข้อมูลทฤษฎีภูมิ เช่น ข้าราชการ พนักงานเอกชน เกษตรกร ฯลฯ

นอกจากนี้วิธีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ ใช้การเข้าถึงผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจากเครือข่ายในพื้นที่ ที่รู้จักและชำนาญการทำงานกับคนในพื้นที่ ที่มีความสามารถในการติดต่อเข้าถึงผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้ สืบเนื่องจากผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้มาในเบื้องต้น ที่พบว่าภาคใต้เป็นภาคที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงมีการเลือกจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นตัวแทน และจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมยังพบว่ากรุงเทพมหานครเป็นภาคที่เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำกว่าภาคอื่น อีกทั้งยังเลือกเชียงใหม่เป็นตัวแทนของภาคเหนือและจังหวัดขอนแก่นเป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเป็นตัวแทนของภาคที่เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับกลางเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ และเลือกจังหวัดนครปฐมเป็นตัวแทนของภาคกลางเนื่องจากเป็นภาคที่เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าภาคอื่น ทำให้กำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็น 5 พื้นที่หลัก ได้แก่ กรุงเทพฯ นครปฐม เชียงใหม่ ขอนแก่น และสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) จำนวน 60 คน โดยประสานกับเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลที่

เหมาะสมในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 5 ซึ่งได้แก่มุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ โดยใช้ในการสุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 33 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 และอยู่นอกเขตเทศบาล 27 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พื้นที่ที่ 1 กรุงเทพมหานคร รวม 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20

พื้นที่ที่ 2 นครปฐม รวม 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20

พื้นที่ที่ 3 เชียงใหม่ รวม 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20

พื้นที่ที่ 4 ขอนแก่น รวม 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20

พื้นที่ที่ 5 สุราษฎร์ธานี รวม 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20

โดยผู้วิจัยและเครือข่ายในพื้นที่ร่วมกันทำการติดต่อและนัดหมายให้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะตรงกับกรคัดเลือกในข้างต้นให้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ ณ สถานที่ที่จัดไว้เพื่อความเป็นส่วนตัวและความสะดวกในการทำการสัมภาษณ์ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพในครั้งนี้กระทำโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่มีการสัมภาษณ์ต่อเนื่องตามหลักการอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก (Snowball Sampling Technique) เนื่องจากข้อจำกัดทางเวลาในการทำการวิจัย โดยทำการสัมภาษณ์ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่ได้จัดเตรียมไว้เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกจากประสบการณ์และความคิดเห็นของพ่อแม่ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 30-45 นาที โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์เอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ที่ได้ทำการศึกษาและวิจัย รวมถึงรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน รวมถึงการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมุ่งเน้นในการทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงทำให้มีความชำนาญและเหมาะสมในการทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.3.2 การพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิจัยในครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล ดังนั้นก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางประชากรศาสตร์ 4 ท่าน ให้คำแนะนำและข้อแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อความเหมาะสมกับการนำไปใช้จริง จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าวไปสำรวจเชิงทดสอบ (Pilot Test) กับกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อนำแบบสอบถามไปปรับปรุงเพิ่มเติม เช่น การใช้คำศัพท์ในการถามคำถามบางประการที่ทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์สับสน หรือการเพิ่มเติมการอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูลูกเพื่อเป็นการให้ความรู้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เพิ่มเติม เมื่อปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวทางของผู้เชี่ยวชาญและการสำรวจเชิงทดสอบแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบ

สัมภาษณ์เชิงลึกเข้าสู่กระบวนการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยเนื่องจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนี้มีความเกี่ยวข้องกับคนและเป็นเรื่องละเอียดอ่อน โดยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2560 จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มลงพื้นที่ดำเนินการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเรื่องการยินยอมของผู้ให้ข้อมูลและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยให้สิทธิ์แก่ผู้ให้ข้อมูล โดยมีแบบชี้แจงและพิทักษ์สิทธิ์ ซึ่งมีการอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนต่างๆของการวิจัย การนำข้อมูลไปใช้ ความมีอิสระในการร่วมวิจัยหรือถอนตัวจากการวิจัยซึ่งไม่มีผลใดๆต่อตัวผู้ให้ข้อมูลและคำนึงถึงความพร้อมของข้อมูลตลอดเวลา ส่วนการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงกับผู้ให้ข้อมูลว่าจะไม่มีการเปิดเผยชื่อจริง แต่จะใช้นามแฝงหรือเพียงชื่อเล่นแทน เพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนการบันทึกเสียงหรือจดบันทึกข้อความ พร้อมแจ้งระยะเวลาการทำลายการบันทึกเสียงเมื่อสิ้นสุดการศึกษา และการนำข้อมูลไปใช้อภิปรายหรือตีพิมพ์ เผยแพร่จะกระทำในภาพรวมเฉพาะในการนำเสนอเชิงวิชาการเท่านั้น และเนื่องจากข้อมูลเป็นเรื่องส่วนตัวและเพื่อการรักษาความลับ ผู้วิจัยได้เป็นผู้สัมภาษณ์เชิงลึกและผู้ถอดเทปการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง แต่ไม่มีการบันทึกภาพหรือวิดีโอระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อการรักษาความลับและความสะดวกใจของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

3.3.3 ข้อจำกัดในการศึกษาของการสัมภาษณ์เชิงลึก

1) เนื่องจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกเป็นการหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบกับข้อมูลสถิติวิจัยที่ได้จากข้อมูลทุติยภูมิที่ทำการเก็บรวบรวมมาแล้วตั้งแต่ปี 2558 ดังนั้น ข้อจำกัดแรกในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ ไม่สามารถติดตามหากกลุ่มตัวอย่างเดิมจากข้อมูลทุติยภูมิ ได้เนื่องจากทำการสุ่มตัวอย่างจากทั่วประเทศ จึงต้องมีการหากกลุ่มตัวอย่างใหม่ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้และอยู่ในงบประมาณที่พอเหมาะกับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

2) การวิจัยในครั้งนี้เครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้เลือกสุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ที่กำหนด จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจในประเด็นการเลี้ยงดูลูกและมีความยินดีที่จะให้สัมภาษณ์เป็นหลัก จึงทำให้ไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพปัญหาทางสังคม เช่น ดิดเหล้า ยาเสพติด หรือประพฤติดนไม่เหมาะสม

3) เนื้อหาของคำถามในการถามพ่อแม่ของเด็กและเยาวชนไทยอายุ 12-15 ปีนั้น มีลักษณะเป็นคำถามเชิงลึกและถามถึงประสบการณ์รวมถึงความคิดเห็นในการเลี้ยงดู ดังนั้นอาจมีลักษณะเปราะบางและเข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้ร่วมสัมภาษณ์ ดังนั้น คำตอบที่ได้อาจมีความ

คลาดเคลื่อนทั้งจากความสามารถทางการสื่อสารของผู้ร่วมสัมภาษณ์ในการอธิบายสิ่งเหล่านี้ หรือมาจากการมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับข้อคำถาม อันอาจเป็นข้อจำกัดในการตอบคำถามได้

บทที่ 4

ลักษณะทั่วไปของประชากร

บทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2 ในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาสถานการณ์ความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย และเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของประชากรเด็กและเยาวชนไทย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของเด็กและเยาวชนไทย

4.2 การวิเคราะห์ลักษณะครัวเรือนของเด็กและเยาวชนไทย

4.3 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของพ่อ แม่ และผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนไทย

4.4 การวิเคราะห์ลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย

4.5 การวิเคราะห์ลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

4.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและปัจจัยลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

จากข้อมูลทุติยภูมิประชากรเด็กและเยาวชนไทย อายุ 12-25 ปี ตามโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 8,720 คน หลังจากผู้วิจัยจัดการข้อมูลเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะข้อมูลของเด็กและเยาวชนตอบครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยเท่านั้น ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด 7,938 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 91.03 ของเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม โดยทำการปรับค่าน้ำหนักข้อมูลแบบ Normalized Weight ตามเกณฑ์ของโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558)

4.1 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของเด็กและเยาวชนไทย

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของเด็กและเยาวชนไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาค ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชน ร้อยละ 28.29 เป็นคนภาคกลาง รองลงมา เป็นเด็กและเยาวชนที่เป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือในจำนวนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 26.29 และเป็นคนภาคเหนือ ภาคใต้และกรุงเทพฯ คิดเป็นร้อยละ 16.20 ร้อยละ 15.04 และร้อยละ 14.19 ตามลำดับ

เขตที่อยู่ ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชนกว่าครึ่งหนึ่ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 53.20 พำนักอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล และที่เหลืออาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 46.80

เพศ ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชนเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 52.41 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.59

อายุ ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชน เป็นกลุ่มอายุ 20-25 ปี จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 38.66 โดยรองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 16-19 ปี และกลุ่มอายุ 12-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.01 และร้อยละ 28.32 ตามลำดับ โดยเด็กและเยาวชนมีอายุเฉลี่ย 18.32 ปี

สถานภาพสมรส ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เป็นโสด ร้อยละ 82.99 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 13.36 ที่เหลือร้อยละ 2.59 และ 1.06 เป็นกลุ่มที่เด็กและเยาวชนที่มีสถานภาพอื่นๆและหม้าย/หย่า/แยก ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน ร้อยละ 62.97 รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนที่มีสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน และ 7-11 คน คิดเป็นร้อยละ 29.63 และ 7.40 ตามลำดับ และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 คน

ศาสนา ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชนเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 93.85 ที่เหลือร้อยละ 5.36 และ 0.79 นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชนมากกว่าครึ่งศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาและเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 67.08 รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนที่ศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 20.17 นอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชนที่ศึกษาในระดับประถมศึกษา ไม่เคยได้รับการศึกษา และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 12.50 ร้อยละ 0.22 และร้อยละ 0.04 ตามลำดับ

สถานภาพการทำงาน ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชนมีสถานภาพไม่ทำงานมากกว่าครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 68.43 ที่เหลือเป็นเด็กและเยาวชนที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 31.57

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนไทย (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,938)	ร้อยละ
ภาค		
กรุงเทพมหานคร	1,126	14.19
ภาคกลาง	2,246	28.29
ภาคเหนือ	1,286	16.20
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,086	26.29
ภาคใต้	1,194	15.04
เขตที่อยู่		
ในเขตเทศบาล	3,715	46.80
นอกเขตเทศบาล	4,223	53.20
เพศ		
ชาย	3,777	47.59
หญิง	4,161	52.41
อายุ (ปี)		
12-15	2,248	28.32
16-19	2,621	33.01
20-25	3,069	38.66
อายุเฉลี่ย	18.3201 (SD=0.4438)	-
สถานภาพสมรส		
โสด	6,588	82.99
สมรส	1,060	13.36
หม้าย/หย่า/แยก	84	1.06
อื่นๆ	206	2.59
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)		
1-3	2,352	29.63
4-6	4,998	62.97
7-11	588	7.40
จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย	4.2701 (SD=0.0172)	-
ศาสนา		
พุทธ	7,450	93.85
อิสลาม	425	5.36
คริสต์	63	0.79

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,938)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่เคยได้รับการศึกษา	17	0.22
ประถมศึกษา	992	12.50
มัธยมศึกษาและเทียบเท่า	5,325	67.08
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	1,601	20.17
อื่นๆ	3	0.04
สถานภาพการทำงาน		
ไม่ทำงาน	5,432	68.43
ทำงาน	2,506	31.57

4.2 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนของเด็กและเยาวชน

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนของเด็กและเยาวชนไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชน ร้อยละ 49.45 มีลักษณะครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม พ่อและแม่ รองลงมา เป็นเด็กและเยาวชน ร้อยละ 17.62 ที่มีลักษณะครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย ผู้ตอบ พ่อแม่ และปู่ย่าหรือตายาย รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 2 ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 4 ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 9.22 ร้อยละ 4.62 และ ร้อยละ 4.45 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 3 ครัวเรือนอื่นๆ ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 และครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 3.10 ร้อยละ 2.86 ร้อยละ 2.65 และร้อยละ 2.43 ตามลำดับ นอกเหนือจากครัวเรือนที่กล่าวถึงในข้างต้นแล้วยังมีเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 3 ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 1 ครัวเรือนข้ามรุ่น และครัวเรือน 4 รุ่นแบบที่ 2 ซึ่งมีจำนวนร้อยละใกล้เคียงกัน ได้แก่ ร้อยละ 1.40 ร้อยละ 0.86 ร้อยละ 0.83 และร้อยละ 0.27 ตามลำดับ โดยเด็กและเยาวชน ร้อยละ 0.24 ที่มีครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบและลูก) เป็นลักษณะครัวเรือนของเด็กและเยาวชนที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนของเด็กและเยาวชน (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,938)	ร้อยละ
-----------------	--------------------	--------

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,938)	ร้อยละ
ลักษณะครัวเรือน		
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบอยู่คนเดียว)	193	2.43
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส)	210	2.65
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่)	3,925	49.45
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและพ่อหรือแม่)	732	9.22
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก)	246	3.10
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบและลูก)	19	0.24
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ และลูก)	353	4.45
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ปู่ย่าหรือตายาย)	1,399	17.62
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และลูก)	111	1.40
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และปู่ย่าหรือตายาย)	367	4.62
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ลูก และปู่ย่าหรือตายาย)	68	0.86
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูกและปู่ย่าหรือตายาย)	22	0.27
ครัวเรือนข้ามรุ่น (ผู้ตอบและปู่ย่าหรือตายาย)	66	0.83
ครัวเรือนอื่นๆ (ผู้ตอบและผู้อื่น)	227	2.86

4.3 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของพ่อ แม่ และผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนไทย

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีผู้ปกครองเป็นพ่อและแม่ซึ่งมีสถานภาพสมรสสมรสกัน คิดเป็นร้อยละ 84.01 รองลงมา มีเด็กและเยาวชนมีผู้ปกครองเป็นแม่ที่อยู่ในสถานะหย่าหรือแยก คิดเป็นร้อยละ 6.43 และมีผู้ปกครองเป็นแม่ซึ่งเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 5.66 นอกจากนี้ยังเป็นเด็กและเยาวชนที่มีผู้ปกครองเป็นพ่อที่อยู่ในสถานะหย่าหรือแยก และพ่อเป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 1.85 และร้อยละ 1.36 ตามลำดับ โดยเด็กและเยาวชนที่มีผู้อื่นเป็นผู้ปกครอง (พ่อและแม่ของเด็กและเยาวชนเสียชีวิตทั้งคู่) คิดเป็นร้อยละ 0.69

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,938)	ร้อยละ
สถานภาพผู้ปกครอง		
พ่อและแม่สมรส	6,668	84.01
พ่อหย่า/แยก	147	1.85
แม่หย่า/แยก	511	6.43
พ่อหม้าย	108	1.36
แม่หม้าย	449	5.66
ผู้อื่น (พ่อแม่ของเด็กและเยาวชนเสียชีวิต)	55	0.69

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรของพ่อของเด็กและเยาวชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อายุ ผลการศึกษา พบว่า พ่อของเด็กและเยาวชนประมาณครึ่งหนึ่ง เป็นกลุ่มอายุ 45-54 ปี ร้อยละ 50.69 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 35-44 ปี และ กลุ่มอายุ 55-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.74 และ 21.34 ที่เหลือ เป็นกลุ่มอายุ 65-74 ปี 25-34 ปี 75-84 ปี และ 85-94 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.60 ร้อยละ 1.49 ร้อยละ 0.12 และร้อยละ 0.03 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด ผลการศึกษา พบว่าพ่อของเด็กและเยาวชนมีการศึกษาสูงสุดคือระดับประถมศึกษา ร้อยละ 60.39 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 27.63 และร้อยละ 11.50 ตามลำดับ โดยการศึกษาอื่นๆและไม่เคยได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.38 และ ร้อยละ 0.11 ตามลำดับ

อาชีพการทำงาน ผลการศึกษา พบว่า พ่อของเด็กและเยาวชนประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 36.08 รองลงมาเป็นค้าขาย พนักงานเอกชน และรับจ้าง ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 19.41 ร้อยละ 18.85 และร้อยละ 15.96 ตามลำดับ ที่เหลือเป็นข้าราชการ ไม่ทำงาน และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 7.92 ร้อยละ 0.91 และร้อยละ 0.86 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละลักษณะประชากรของพ่อ (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,456)	ร้อยละ
อายุ		
25-34	111	1.49
35-44	1,844	24.74
45-54	3,780	50.69
55-64	1,590	21.34
65-74	119	1.60
75-84	9	0.12
85-94	3	0.03
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่เคยศึกษา	8	0.11
ประถมศึกษา	4,503	60.39
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	2,060	27.63
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	857	11.50
อื่นๆ	28	0.38
อาชีพการทำงาน		
ไม่ทำงาน	68	0.91
ข้าราชการ	591	7.92
พนักงานเอกชน	1,406	18.85
ค้าขาย	1,447	19.41
รับจ้าง	1,190	15.96
เกษตรกร	2,690	36.08
อื่นๆ	64	0.86

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรของแม่ของเด็กและเยาวชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อายุ ผลการศึกษา พบว่า แม่ของเด็กและเยาวชนเกือบครึ่งหนึ่ง เป็นกลุ่มอายุ 45-54 ปี ร้อยละ 47.62 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 35-44 ปี และ กลุ่มอายุ 55-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.12 และ 12.87 ที่เหลือ เป็นกลุ่มอายุ 25-34 ปี และ 65-74 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.62 และ ร้อยละ 0.77 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด ผลการศึกษา พบว่าแม่ของเด็กและเยาวชนมีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ร้อยละ 62.60 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 26.66 และร้อยละ 9.96 ตามลำดับ โดยการศึกษาของแม่อื่นๆ และไม่เคยได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.54 และ ร้อยละ 0.24 ตามลำดับ

อาชีพการทำงาน ผลการศึกษา พบว่า แม่ของเด็กและเยาวชน ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 32.61 รองลงมาเป็นค้าขาย พนักงานเอกชน และรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 28.78 ร้อยละ 16.74 และร้อยละ 12.35 ตามลำดับ ที่เหลือเป็นข้าราชการ ไม่ทำงานและอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 4.49 ร้อยละ 2.60 และร้อยละ 2.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละลักษณะประชากรของแม่ (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,776)	ร้อยละ
อายุ		
25-34	281	3.62
35-44	2,731	35.12
45-54	3,703	47.62
55-64	1,001	12.87
65-74	60	0.77
75-84	-	-
85-94	-	-
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่เคยศึกษา	19	0.24
ประถมศึกษา	4,868	62.60
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	2,073	26.66
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	774	9.96
อื่นๆ	42	0.54
อาชีพการทำงาน		
ไม่ทำงาน	202	2.60
ข้าราชการ	349	4.49
พนักงานเอกชน	1,301	16.74
ค้าขาย	2,238	28.78

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,776)	ร้อยละ
รับจ้าง	960	12.35
เกษตรกร	2,536	32.61
อื่นๆ	190	2.44

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรของคนอื่นที่ เป็นผู้ปกครองที่เป็นผู้อื่นของ เด็กและเยาวชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อายุ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เป็นบุคคลอื่นเป็นกลุ่มอายุ 65-74 ปี ร้อยละ 32.77 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 55-64 ปี และ กลุ่มอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.66 และ 12.77 นอกจากนี้เป็นกลุ่มอายุ 35-44 ปี 45-54 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.91 เท่ากัน ที่เหลือเป็นกลุ่มอายุ 75-84 ปี และ 85-94 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.27 และร้อยละ 1.82 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด ผลการศึกษา พบว่าผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ร้อยละ 72.50 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่าและปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่าคิดเป็นร้อยละ 19.24 และร้อยละ 8.26 ตามลำดับ โดยไม่มีผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เป็นอื่นๆและไม่เคยได้รับการศึกษา

อาชีพการทำงาน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 27.27 รองลงมาเป็นรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 23.64 นอกจากนี้ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขายและพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 14.55 เท่ากัน ที่เหลือเป็นอื่นๆไม่ทำงานและข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 10.91 ร้อยละ 5.45 และร้อยละ 3.64 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละลักษณะประชากรของผู้ปกครอง (ถ่วงน้ำหนักแบบ Normalized weight)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=55)	ร้อยละ
อายุ		
25-34	7	12.77
35-44	6	10.91
45-54	6	10.91
55-64	13	23.66
65-74	18	32.77
75-84	4	7.27
85-94	1	1.82
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่เคยศึกษา	-	-
ประถมศึกษา	38	72.50
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	10	19.24
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	4	8.26
อื่นๆ	-	-
อาชีพการทำงาน		
ไม่ทำงาน	3	5.45
ข้าราชการ	2	3.64
พนักงานเอกชน	8	14.55
ค้าขาย	8	14.55
รับจ้าง	13	23.64
เกษตรกร	15	27.27
อื่นๆ	6	10.91

4.4 การวิเคราะห์ลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย

จากกรอบแนวคิดพบว่าความรักความเข้าใจในครอบครัวที่มีข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมินั้นมีข้อคำถามที่แสดงถึงความรักความเข้าใจในครอบครัวและสามารถจัดทำเป็นตัวแปรอิสระได้ทั้งหมด 8 ตัว

คือ ความรัก ความเข้าใจ การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู ความสุข การพูดคุยสื่อสารและคนที่เด็ก และเยาวชนพูดคุยปรึกษา

โดยตัวแปรอิสระ 7 ตัว ได้แก่ ความรัก ความเข้าใจ การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู ความสุข และปริมาณการพูดคุยนั้นมีการจัดระดับการตอบคำถามเป็นเกณฑ์จากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทยพบว่า เด็กและเยาวชนระบุคำตอบเกี่ยวกับความรักความเข้าใจในครอบครัวในทิศทางที่คล้ายตามกัน โดยระบุร้อยละของความรักความเข้าใจในครอบครัวอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ และในข้อคำถามเกี่ยวกับความสุขนั้น เด็กและเยาวชนที่ระบุว่า ความสุขในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด โดยเห็นได้ว่าคำตอบนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย

ความรักและความเข้าใจในครอบครัว (คุณลักษณะรายชื่อ)	ร้อยละของความรักและความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย					
	ไม่มีเลย	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	รวม (จำนวน)
ความรัก	0.23	1.25	13.28	46.51	38.74	100 (7,938)
ความเข้าใจในครอบครัว	0.40	2.46	19.85	49.97	27.32	100 (7,938)
การให้เวลา	1.02	4.52	20.78	45.90	27.79	100 (7,938)
การใช้เวลา	1.66	7.12	22.41	40.69	28.13	100 (7,938)
การเลี้ยงดู	0.36	1.26	16.08	51.51	30.79	100 (7,938)
การพูดคุยสื่อสาร	0.27	2.57	17.06	46.88	33.22	100 (7,938)
ความสุข	0.09	0.82	8.96	41.55	48.57	100 (7,938)

จากข้อมูลเกี่ยวกับความรักความเข้าใจในตารางข้างต้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนด้วยหลักการวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญหรือ Principal Components Analysis (PCA) พบว่าคุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวที่สามารถจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันตามเกณฑ์การพิจารณาที่ว่า 1) Eigenvalue มีค่ามากกว่า 1.0000 และ 2) คุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวรายข้อนั้นๆจะต้องมีค่า Factor Loading มากกว่า 0.30000 ขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ปัจจัย

ปัจจัย (Factor)	Eigenvalue
1	4.5614
2	0.7123
3	0.4733
4	0.3781
5	0.3317
6	0.2933
7	0.2499

ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวพบว่าตัวแปรทั้ง 7 ตัวถูกจัดอยู่ใน Factor ที่ 1 และค่า Factor Loading มากกว่า 0.3000 ขึ้นไปทุกตัวแปร ดังในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 คุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวรายข้อและค่าคะแนน

ปัจจัย (Factor)	Factor Loading
ความรัก	0.3872
ความเข้าใจ	0.3887
การให้เวลา	0.3660
การใช้เวลา	0.3482
การเลี้ยงดู	0.3900
ปริมาณการพูดคุยสื่อสาร	0.3940
ความสุข	0.3694

จากคุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวรายชื่อที่คัดเลือกตามหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ปัจจัยแล้ว นำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) โดยพิจารณาค่า Cronbach's alpha coefficient ผลการวิเคราะห์พบว่าความเชื่อมั่นรวมทั้ง 7 ปัจจัยเท่ากับ 0.9096 ซึ่งหมายความว่าคะแนนคุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี (ค่า cronbach's alpha > 0.75) และเมื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่นรายข้อ พบว่าค่าความเชื่อมั่นของคะแนนคุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวรายชื่อ 7 ข้อ ได้แก่ ความรัก ความเข้าใจ การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู ปริมาณการพูดคุยสื่อสาร และความสุข อยู่ในระดับ 0.8919-0.9033 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นในระดับดีเช่นเดียวกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 14

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น

คุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัว (รายชื่อ)	ค่าความเชื่อมั่น
ความรัก	0.8935
ความเข้าใจ	0.8936
การให้เวลา	0.8989
การใช้เวลา	0.9033
การเลี้ยงดู	0.8928
ปริมาณการพูดคุยสื่อสาร	0.8919
ความสุข	0.8987
Cronbach's alpha (รวม)	0.9096

นอกจากนี้แล้วการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวรายชื่อทั้ง 7 ข้อ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.4637-0.7312 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับกลาง (Devore & Peck, 1993) ดังรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคุณลักษณะความรักความเข้าใจ

คุณลักษณะ รายชื่อ	ความรัก	ความ เข้าใจ	การให้ เวลา	การใช้ เวลา	การเลี้ยง ดู	ปริมาณ การพูดคุย สื่อสาร	ความสุข
ความรัก	1.000						
ความเข้าใจ	0.6820*	1.0000					
การให้เวลา	0.5136*	0.5446*	1.0000				
การใช้เวลา	0.4996*	0.5658*	0.6125*	1.0000			
การเลี้ยงดู	0.6120*	0.6259*	0.6617*	0.5318*	1.0000		
ปริมาณการ พูดคุยสื่อสาร	0.6173*	0.6475*	0.6284*	0.5684*	0.6760*	1.0000	
ความสุข	0.7312*	0.6081*	0.4710*	0.4637*	0.5816*	0.5980*	1.0000

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้ดัชนีความรักความเข้าใจในครอบครัวสามารถวิเคราะห์อิทธิพลต่อความรักความเข้าใจในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่จะต้องประเมินเป็นผลรวมไม่แยกองค์ประกอบย่อย (McDowell, 2010) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างดัชนีความรักความเข้าใจในครอบครัวจากคุณลักษณะรายชื่อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หาคะแนนความรักความเข้าใจในครอบครัวด้วยการถ่วงน้ำหนักแต่ละคุณลักษณะรายชื่อของความรักความเข้าใจ ด้วยสูตร

$$\text{คะแนนความรักความเข้าใจในครอบครัว} = \frac{\text{ผลรวม (คะแนนรวมของแต่ละข้อคำถาม} \times \text{ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละข้อคำถาม)}}{\text{ผลรวมค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละข้อคำถาม}}$$

ซึ่งจะได้ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละคุณลักษณะรายชื่ออยู่ระหว่าง 0.3482-0.3940 และคะแนนความรักความเข้าใจในครอบครัวอยู่ระหว่าง 1-5

ดังนั้นคุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวจึงสามารถจัดกลุ่มและสร้างเป็นดัชนีตัวแปรใหม่ 1 ตัวได้เพราะผ่านข้อกำหนดที่กล่าวไปในข้างต้น ดังที่แสดงผลในตารางที่ 12-15 ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรขึ้นใหม่ในชื่อ ความรักความเข้าใจ (loveandunderstand) ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.0974 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.6355 โดยมีค่าสูงสุดและต่ำสุดคือ 0.9966 และ 4.9830 ซึ่งจะนำตัวแปรนี้ไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณต่อไป

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรคนที่เด็กและเยาวชนเลือกที่จะพูดคุยปรึกษาที่เด็กและเยาวชนมีโอกาสตอบคำถามในลักษณะที่ต่างจากตัวแปรความรักความเข้าใจอื่นๆในข้างต้น โดยในส่วนนี้เด็กและเยาวชนได้ให้ความเห็นถึงบุคคลที่ตนเลือกจะพูดคุยปรึกษาเมื่อมีประเด็นหรือปัญหาสำคัญในชีวิต โดยจากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์การพูดคุยปรึกษาปัญหาสำคัญจำแนกตามกลุ่มคนที่พูดคุยให้คำปรึกษาของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า เด็กและเยาวชนมากกว่าครึ่งหนึ่งเลือกที่จะพูดคุยปรึกษาปัญหาสำคัญกับพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 72.04 รองลงมาเลือกที่จะปรึกษาเพื่อนและครูรัก ในจำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 11.78 และร้อยละ 8.36 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือปรึกษาญาติพี่น้องและอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 7.25 และร้อยละ 0.57 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของการพูดคุยปรึกษาปัญหาสำคัญจำแนกตามกลุ่มคนให้คำปรึกษาของเด็กและเยาวชนไทย

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=7,938)	ร้อยละ
การพูดคุยปรึกษา		
พ่อ แม่หรือผู้ปกครอง	5,718	72.04
ญาติพี่น้อง	575	7.25
ครูรัก	663	8.36
เพื่อน	935	11.78
อื่นๆ	45	0.57

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.5 การวิเคราะห์คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม เป็นไปในทิศทางเดียวกันแทบทุกประเด็น โดยเป็นไปในทิศทางที่รับไม่ได้ต่อการทำผิดด้านคุณธรรมจริยธรรม แต่มีข้อคำถาม 2 ข้อ ได้แก่ “เจ้าหน้าที่การเงินต้องการเงินเพื่อรักษามารดาที่ป่วยหนัก จึงนำเงินของหน่วยงานไปใช้ก่อนแล้วตั้งใจนำมาคืนทีหลัง” และ “นักเรียนกลัวว่าสอบตกแล้วบิดามารดาจะเสียใจจึงแอบนำคำตอบเข้าห้องสอบ” ซึ่งมีเด็กและเยาวชนแสดงความคิดเห็นว่า ไม่แน่ใจหรือตัดสินใจไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 22.07 และร้อยละ 20.64 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อคุณธรรมมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเด็กและเยาวชนจะเกิดความสับสนและไม่แน่ใจเกี่ยวกับการตัดสินใจด้านคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม

ประเด็นคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย	จำนวนและร้อยละที่รับได้	จำนวนและร้อยละที่ไม่แน่ใจ/ตัดสินใจไม่ได้	จำนวนและร้อยละที่รับไม่ได้
นักเรียนกลัวว่าสอบตกแล้วบิดามารดาจะเสียใจจึงแอบนำคำตอบเข้าห้องสอบ	13.75 (1,092)	20.64 (1,639)	65.60 (5,207)
นักเรียนเห็นว่าเพื่อนหยิบมือถือของคนอื่นไปแต่ไม่บอกครู	9.11 (723)	8.13 (646)	82.76 (6,569)
เจ้าหน้าที่การเงินต้องการเงินเพื่อรักษามารดาที่ป่วยหนัก จึงนำเงินของหน่วยงานไปใช้ก่อนแล้วตั้งใจนำมาคืนทีหลัง	17.50 (1,389)	22.07 (1,752)	60.43 (4,797)
นักการเมืองโกงได้ ถ้าแบ่งเงินให้ชาวบ้าน	10.54 (836)	7.16 (569)	82.30 (6,533)
ชาวบ้านตอบแทนนักการเมืองที่ให้เงิน ด้วยการไปลงคะแนนเสียงให้	12.08 (959)	8.35 (663)	79.57 (6,316)
ข้าราชการรู้ว่ามีการตัดถนนจึงไปบอกญาติพี่น้อง ให้ไปซื้อที่ดินเก็งกำไร	17.28 (1,372)	8.76 (695)	73.96 (5,871)
ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะเกรงว่าจะมีผลต่อหน้าทีการทำงาน	15.63 (1,240)	7.06 (560)	77.32 (6,138)

หมายเหตุ N=7,938 คน (ปรับปรุงจากข้อมูลโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์และประชากรในการวิจัย)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์หาค่าคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยในเบื้องต้น เพื่อการวิเคราะห์ในลำดับต่อไป โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้คะแนนคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน เนื่องจากประเด็นทางคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกตั้งเป็นคำถามทั้งหมด 7 ประเด็นนั้น ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้ทั้งหมด 3 แบบ ซึ่งคือ 1) จำนวนและร้อยละที่รับได้ 2) จำนวนและร้อยละที่ไม่แน่ใจ/ไม่ตัดสินใจ 3) จำนวนและร้อยละที่รับไม่ได้ ซึ่งแสดงแนวคิดทางคุณธรรมจริยธรรมของผู้ตอบต่อข้อคุณธรรมต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการวิเคราะห์ผล จึงมีการให้คะแนนคำตอบเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งในขั้นตอนนี้มีการให้คะแนนคำตอบเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

รับได้ เป็นคะแนนคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย เท่ากับ 0

ไม่แน่ใจ/ไม่ตัดสินใจ เป็นคะแนนคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย เท่ากับ 1

รับไม่ได้ เป็นคะแนนคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย เท่ากับ 2

ขั้นตอนที่ 2 รวมคะแนนจากข้อคำถามทั้ง 7 ข้อแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจะมีโอกาสได้คะแนนตั้งแต่ 0-14 คะแนน

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์พบว่าเด็กและเยาวชนไทย มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรม 14 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนเต็มและเป็นคะแนนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 37.87 และมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรม 12 คะแนนและ 13 คะแนน ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ที่ร้อยละ 13.46 และร้อยละ 11.54 ตามลำดับ โดยคะแนนคุณธรรมจริยธรรมที่เหลือมีจำนวนร้อยละลดหลั่นกันลงไป โดยเด็กและเยาวชนที่มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรม 1 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 0.39 เป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด สำหรับกลุ่มที่มีคะแนน 0 ซึ่งเป็นระดับจริยธรรมต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 2.44

ตารางที่ 18 จำนวนร้อยละของคะแนนคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

คะแนนคุณธรรมจริยธรรม	จำนวน (N=7938)	ร้อยละ
0	194	2.44
1	31	0.39
2	92	1.16
3	61	0.77
4	143	1.81
5	72	0.90
6	221	2.79
7	279	3.52
8	387	4.87
9	292	3.68
10	686	8.64
11	489	6.16
12	1,069	13.46
13	916	11.54
14	3,006	37.87
คะแนนเฉลี่ย	11.2606 (SD=0.0387)	-

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและปัจจัยลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาค ผลการศึกษา พบว่าภาคเป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีคุณธรรมจริยธรรม (11.6114) สูงกว่าภาคอื่น ซึ่งประกอบด้วย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (11.3153) ภาคกลาง (11.1997) และภาคเหนือ (11.1752) ในขณะที่หากเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯมีคุณธรรมจริยธรรม (11.0066) ซึ่งต่ำกว่าภาคอื่น

เขตที่อยู่ ผลการศึกษา พบว่าเขตที่อยู่เป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีคุณธรรมจริยธรรม (11.3798) สูงกว่าเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (11.0392)

เพศ ผลการศึกษา พบว่าเพศเป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนเพศหญิงมีคุณธรรมจริยธรรม (11.4616) ซึ่งสูงกว่าเด็กและเยาวชนเพศชาย (11.0392)

อายุ ผลการศึกษา พบว่าอายุเป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มอายุ 20-25 ปี มีคุณธรรมจริยธรรม (11.4745) สูงกว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มอายุ 16-19 ปี (11.3267) และกลุ่มอายุ 12-15 ปี (10.8918) ซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำที่สุดในทุกกลุ่มอายุ

สถานภาพสมรส ผลการศึกษา พบว่าสถานภาพสมรสเป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผลการศึกษา พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศาสนา ผลการศึกษา พบว่าศาสนาเป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับการศึกษา ผลการศึกษา พบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า มีคุณธรรมจริยธรรม (11.5698) สูงกว่าเด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ (11.3246) มัธยมศึกษาและเทียบเท่า (11.3003) ประถมศึกษา (10.5930) และไม่เคยได้รับการศึกษา (8.7141) ซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำที่สุด

สถานภาพการทำงาน ผลการศึกษา พบว่าสถานภาพการทำงานเป็นปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรม
จริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
ภาค			0.0000
กรุงเทพมหานคร	11.0067	3.207754	
ภาคกลาง	11.1997	3.665891	
ภาคเหนือ	11.1752	3.385038	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11.3153	3.486889	
ภาคใต้	11.6114	3.182154	
เขตที่อยู่			0.0021
ในเขตเทศบาล	11.1252	3.532456	
นอกเขตเทศบาล	11.3798	3.360243	
เพศ			0.0000
ชาย	11.0392	3.571023	
หญิง	11.4616	3.312172	
อายุ (ปี)			0.0000
12-15	10.8918	3.690287	
16-19	11.3267	3.288272	
20-25	11.4745	3.36574	
สถานภาพสมรส			0.4311
โสด	11.2387	3.436732	
สมรส	11.4366	3.442058	
หม้าย/หย่า/แยก	11.0881	3.636029	
อื่นๆ	11.1278	3.603992	
จำนวนสมาชิกใน ครอบครัว (คน)			0.0616
1-3	11.3652	3.404389	
4-6	11.2486	3.440822	
7-11	10.9450	3.610144	
ศาสนา			0.2657
พุทธ	11.2535	3.450364	
อิสลาม	11.4589	3.268797	

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
คริสต์	10.7591	3.810655	
ระดับการศึกษา			0.0000
ไม่เคยได้รับการศึกษา	8.7141	4.802216	
ประถมศึกษา	10.5930	3.906796	
มัธยมศึกษาและเทียบเท่า	11.3003	3.411324	
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสูงกว่า	11.5698	3.158703	
อื่นๆ	11.3246	2.305596	
สถานภาพการทำงาน			0.5457
ไม่ทำงาน	11.2430	3.416514	
ทำงาน	11.2990	3.503377	

จากผลการศึกษาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยพบว่า ภาคทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับเขตพื้นที่ โดยเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีคุณธรรมจริยธรรมสูงเมื่อเทียบกับภาคอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะพื้นฐานทางจริยธรรมและวัฒนธรรมที่เน้นการเป็นคนที่มีชื่อเสียง มั่นคง รักความเป็นธรรมและรักถิ่น มักอาศัยอยู่รวมกลุ่มในชุมชนเครือญาติ หรือนับถือศาสนาเดียวกัน ในขณะที่เยาวชนในภาคกลางซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำ อาจเนื่องจากมีที่มาจากหลากหลายพื้นที่ ลักษณะนิสัย วัฒนธรรม ประเพณีต่างกันและต้องเอาตัวรอดในการย้ายมาอยู่ในสังคมเมือง แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมจึงไม่สูงเท่าที่ควร ซึ่งมีงานวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวคือ นูรมาน จินตารา และคณะ (มปป) ที่ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่าเกิดจากกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและวินัยของเด็กอย่างชัดเจนในการ “สร้างคนดี” ซึ่งในภาคใต้ส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกันคือ มีการใช้สถาบันทางศาสนาเป็นหน่วยสนับสนุนการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบของศูนย์อบรมและส่งเสริมศาสนาประจำวัดและประจำมัสยิดในแทบทุกพื้นที่ นอกจากนี้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนของภาคใต้ก็มีความเข้มข้นกว่าในภาคอื่นๆ เพราะรูปแบบการพัฒนาักทำควบคู่กัน ผ่านคำสอนของศาสนาพุทธและอิสลาม โดยมีปลายทางอยู่ที่การสร้างสันติสุข จึงทำให้คะแนนด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนสูงกว่าภาคอื่นอย่างเห็นได้ชัด (นายิกา จันทร์ยิวหา, 2560) นอกจากนี้ภาคแล้วเขตพื้นที่ซึ่งหมายถึงภายในหรือภายนอกเขตเทศบาลยังพบว่าสร้างความแตกต่างด้าน

คุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลซึ่งเป็นประเด็นของสังคมความเป็นเมืองที่สูงกว่าทำให้คุณธรรมจริยธรรมต่างกัน เช่นเดียวกับที่กรุงเทพฯ เป็นภาคหรือพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำกว่าภาคอื่น

ในส่วนของเพศ พบว่าทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนเพศหญิงจะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเพศชายซึ่งในทางทฤษฎี Shweder (1982) ก็มีความเห็นว่าเพศเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันและยังทำให้กิจกรรมในชีวิตเด็กไม่เหมือนกัน ประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนนั้นแตกต่างกันออกไปตามเพศของตน เด็กผู้หญิงมักได้รับการดูแลเอาใจใส่มากกว่าเด็กเพศชาย ได้รับการอบรมบ่มนิสัย และเชื่อฟังผู้ใหญ่มากกว่าซึ่งสอดคล้องกับออร์พินท์ สันติชัยอนันต์ (2549) ที่พบว่าคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเพศหญิงสูงกว่าเยาวชนเพศชายด้านการมีวินัย รับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริตและความกตัญญู แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยของพระชูชาติ คงสีดา (2544) กลับมีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกันคือพบว่าเพศไม่มีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

สำหรับอายุและการศึกษาของเด็กและเยาวชน มีผลไปในทิศทางเดียวกัน โดยทั้งสองตัวแปรทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ พบว่าเด็กและเยาวชน กลุ่มอายุ 20-25 ปี มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงกว่ากลุ่มอายุอื่นและระดับการศึกษาปริญญาตรีและเทียบเท่าก็มีระดับคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงกว่าระดับการศึกษาอื่นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Kohlberg (1964) เห็นว่า เมื่อเด็กอายุมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่ออายุเกิน 16 ปี ขึ้นไป จะมีวุฒิภาวะสูงขึ้นเพราะจะผ่านการอบรม ได้รับการชมเชย หรือลงโทษจากพ่อแม่ เพื่อให้ประพฤติสิ่งที่ถูกต้อง เด็กจะเริ่มปรับตัวและมีหลักคุณธรรมประจำตนมากพอที่จะเข้าสู่สังคมและเผชิญความท้าทายทางคุณธรรม ในขณะที่เด็กช่วงวัยนี้ก็จะผ่านการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ซึ่งแม้ว่าการเรียนทางวิชาการจะไม่ได้เป็นหน่วยวัดหรือบ่งชี้ความมีคุณธรรมจริยธรรม (Coles, 1998) แต่การเรียนรู้ในสถานศึกษาทำให้เด็กมีประสบการณ์และเรียนรู้ผ่านเรื่องราวชีวิต เด็กจะสามารถเรียนรู้ด้านคุณธรรมได้หลากหลายเพราะในสถานศึกษามีบุคคลหลายประเภท เช่น ครู อาจารย์ เพื่อน เจ้าหน้าที่ พ่อแม่ของเพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้อง ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมได้หลายรูปแบบ (Killen & Smetana, 2005) ซึ่ง Narvaez (2010) ก็สนับสนุนแนวคิดนี้ นั่นคือเด็กจะได้เรียนรู้ในระดับสังคมมากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาหรืออยู่ในสังคมแคบๆ มีเพียงครัวเรือนเป็นผู้สั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมเท่านั้น ซึ่งในประเด็นนี้งานวิจัยของ ออร์พินท์ สันติชัยอนันต์ (2549) ก็แสดงผลไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือพบว่า เยาวชนที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผ่านการใช้ชีวิตในระบบการศึกษามายาวนาน จะมีคุณธรรมจริยธรรมสูง โดยเฉพาะในส่วนของความมีวินัยและความรับผิดชอบ

ในประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนา พบว่าศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับพระชูชาติ คงสีดา (2544) เห็นว่าอย่างน้อยการใกล้ชิดศาสนาจะทำให้มีหลักยึดและมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้นและโดยพื้นฐานจะไม่สามารถแยกความแตกต่างของผู้ที่นับถือศาสนาที่ต่างกันว่าจะมีคุณธรรมจริยธรรมสูงต่ำกว่ากันได้ เพราะทุกศาสนามีหลักการพื้นฐานในการสร้างมนุษย์ให้เป็นคนดีอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ McBride, F.Dominica (2012) ที่พบว่าบทบาทของศาสนามีส่วนในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเยาวชนแอฟริกัน-อเมริกันเพราะถ้าเด็กยอมรับคุณค่าของศาสนาและครอบครัวกับสถาบันศาสนาร่วมกันก็สามารถเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กได้

สถานภาพสมรสของเด็กและเยาวชน พบว่าไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มผู้ที่สมรสสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ (โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว แม้พบว่าไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การมีสมาชิกในครอบครัวเป็นเรื่องที่ดีแต่ต้องมีจำนวนที่เหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่มีสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงมากที่สุด แต่หากไม่มีเลยหรือมีมากเกินไปก็อาจเกิดผลเสียได้เช่นเดียวกัน การมีสมาชิกในครอบครัวจะสามารถสร้างเป็นสังคมและทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งกันทำให้เรียนรู้ของตนได้ง่ายและทำกิจกรรมได้หลากหลาย ทั้งนี้ต่างจากครอบครัวเดี่ยวที่ภาระจะตกอยู่กับคนใดคนหนึ่งมากเกินไป (Peterson, 2009) ครอบครัวที่มีสมาชิกพอสมควรจะสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ไม่เหมือนกัน เช่น พ่อแม่สอนเรื่องการให้ความรัก ญาติที่อายุใกล้เคียงกันสอนเรื่องการแบ่งปันและการเข้าสังคม (Tanabe, 1997) อย่างไรก็ตามครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนมากเกินไปแม้จะดูอบอุ่นแต่บางครั้งก็ทำให้เกิดความสับสนในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีบุคคล 2 ประเภทอยู่ในครอบครัว คือผู้สูงวัยที่เอาใจเด็กจนเกินไปและผู้ที่ไม่มีความรู้หรือวุฒิภาวะต่ำกว่าเด็กและเยาวชน ไม่สามารถให้คำแนะนำได้ก็จะเกิดผลเสียมากกว่าผลดีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน แต่อย่างไรก็ตาม Wong (1999) ได้นำเสนอไว้ในอีกแนวทางหนึ่งว่าจำนวนสมาชิกไม่สำคัญเท่ากับการที่คนได้แสดงบทบาทที่ชัดเจนในฐานะครอบครัวและมีการกระทำระหว่างกันของสมาชิกที่เหมาะสม

สำหรับสถานภาพการทำงาน แม้พบว่าไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่ทำงานมีระดับคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงมากที่สุด (โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) รวมทั้งถ้ามีรายได้ก็มีแนวโน้มที่จะมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่สูงเช่นเดียวกัน ผลการศึกษาของจรรยา สุวรรณทัต (2524) พบว่า กลุ่ม

เยาวชนอายุ 15-25 ปี จะมีรายได้เฉลี่ยจากการทำงานมากกว่ากลุ่มอื่น เพราะโดยทั่วไปเด็กและเยาวชนอายุน้อยมักจะทำเฉพาะงานที่ช่วยเหลือครอบครัวโดยอาจไม่มีรายได้ โดยเด็กที่มีอายุสูงขึ้นมักเลือกงานที่มีรายได้สูง แต่เด็กอายุน้อยมักเลือกงานที่สุจริต ซึ่ง Goodnow (1988) ได้เสนอแนวคิดว่าเป็นเรื่องที่ดีเพราะเด็กที่ทำงานหรือช่วยเหลืองานในบ้านของตนเองจะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมสูงโดยเฉพาะในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และการมีจิตใจพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ขณะที่ Calasanti & Jebo (2004) ก็สนับสนุนว่าบุคคลที่ทำงานจะมีจริยธรรมในส่วนของความรับผิดชอบและความอดทนมากกว่าคนที่ไม่ได้ทำงานใดๆเลย อย่างไรก็ตามเรื่องของการทำงานและการมีรายได้ นั้น Peterson (2009) มีประเด็นเพิ่มเติมว่า โดยปกติเด็กควรได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว หากเด็กต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเอง รายได้นั้นจะต้องครอบคลุมการดำรงชีวิตของตนเองจึงจะมีความสามารถหรืออยากเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม แต่หากรายได้ไม่เพียงพอก็จะเกิดความเครียดและสมรรถนะด้านการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมจะลดลง

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะครัวเรือนของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครัวเรือน ผลการศึกษา พบว่าลักษณะครัวเรือนของเด็กและเยาวชนเป็นปัจจัยลักษณะครัวเรือนของเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะครัวเรือนของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
ลักษณะครัวเรือน			0.1922
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบอยู่คนเดียว)	11.4103	3.293249	
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส)	11.5661	3.531679	
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่)	11.3144	3.398994	
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 2	11.3139	3.311548	

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
(ผู้ตอบและพ่อหรือแม่) ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 3	11.56096	3.567039	
(ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก) ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4	12.05552	2.790333	
(ผู้ตอบและลูก) ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 1	11.33358	3.357391	
(ผู้ตอบ พ่อและแม่ และลูก) ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2	10.9890	3.61847	
(ผู้ตอบ พ่อและแม่ ปู่ย่าหรือตายาย) ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 3	10.9800	3.802805	
(ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และลูก) ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 4	11.1231	3.521423	
(ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และปู่ย่าหรือ ตายาย) ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 1	11.2721	3.444196	
(ผู้ตอบ พ่อและแม่ ลูก และปู่ย่า หรือตายาย) ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 2	12.1913	2.825399	
(ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูกและปู่ย่า หรือตายาย ครัวเรือนข้ามรุ่น	10.8675	3.77893	
(ผู้ตอบและปู่ย่าหรือตายาย) ครัวเรือนอื่นๆ	11.3013	3.218947	
(ผู้ตอบและผู้อื่น)			

จากตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะเกี่ยวกับผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนกับ
คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สถานภาพผู้ปกครอง ผลการศึกษา พบว่าบุคคลที่เป็นผู้ปกครองเป็นปัจจัยลักษณะผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะเกี่ยวกับผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
สถานภาพผู้ปกครอง			0.4975
พ่อและแม่สมรส	11.2722	3.446552	
พ่อหย่า/แยก	11.1342	3.408785	
แม่หย่า/แยก	11.0575	3.449047	
พ่อหม้าย	11.1403	3.541466	
แม่หม้าย	11.4600	3.328185	
ผู้อื่น (พ่อแม่ของเด็ก และเยาวชนเสียชีวิต)	10.6847	3.894859	

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของพ่อของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อายุ ผลการศึกษา พบว่าอายุเป็นปัจจัยลักษณะพ่อของเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับการศึกษาสูงสุด ผลการศึกษา พบว่าอายุเป็นปัจจัยลักษณะพ่อของเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อาชีพการทำงาน ผลการศึกษา พบว่าอาชีพการทำงานเป็นปัจจัยลักษณะพ่อของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพ่อที่มีอาชีพเกษตรกรรมมีคุณธรรมจริยธรรม (11.4374) สูงกว่าพ่อที่ทำอาชีพอื่น ได้แก่ ไม่ทำงาน (11.3402) ข้าราชการ (11.2499) ค้าขาย (11.2155) พนักงานเอกชน (11.0939) รับจ้าง (11.0903) และอื่นๆ (10.7888) ซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำที่สุด

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับพ่อ พบว่าอาชีพของพ่อทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบว่าเด็กและเยาวชนที่พ่อเป็นเกษตรกรจะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมสูงเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น เนื่องจากเกษตรกรจะมีเวลาดูแลลูก สามารถกำหนดช่วงเวลาการทำงานของตนได้ชัดเจน ทำให้ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมได้ง่าย อันต่างจากพ่อที่ทำงานเป็นพนักงานเอกชนที่ลูกจะมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับต่ำมากที่สุดเพราะมีแรงกดดันด้านการแข่งขันในการทำงาน รวมทั้งจัดระบบเวลาการเลี้ยงดูลูกได้ยาก

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของพ่อของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
อายุ			0.2815
25-34	11.4846	3.271714	
35-44	11.1141	3.570159	
45-54	11.2333	3.399816	
55-64	11.4346	3.392851	
65-74	11.4712	3.59391	
75-84	10.0941	6.120315	
85-94	10.8333	3.143198	
ระดับการศึกษาสูงสุด			0.9250
ไม่เคยศึกษา	11.8582	2.630911	
ประถมศึกษา	11.2661	3.46085	
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	11.2415	3.427223	
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	11.2111	3.433833	
อื่นๆ	11.0503	3.503437	
อาชีพการทำงาน			0.0478
ไม่ทำงาน	11.3402	4.47811	
ข้าราชการ	11.2499	3.408903	

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
พนักงานเอกชน	11.0939	3.475151	
ค้าขาย	11.2155	3.368143	
รับจ้าง	11.0903	3.580071	
เกษตรกร	11.4374	3.398871	
อื่นๆ	10.7888	2.935881	

จากตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของแม่ของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อายุ พบว่าอายุเป็นปัจจัยลักษณะแม่ของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแม่ที่มีอายุ 55-64 ปี ทำให้ลูกมีคุณธรรมจริยธรรมสูง (11.5623) กว่ากลุ่มอายุอื่น รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 45-54 ปี (11.2985) 35-44 ปี (11.1575) 25-34 ปี (10.8872) และ 65-74 ปี (11.0840) ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยลักษณะแม่ของเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อาชีพการทำงาน ผลการศึกษา พบว่าอาชีพการทำงานเป็นปัจจัยลักษณะแม่ของเด็กและเยาวชนที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับแม่ แม้จะพบว่าระดับการศึกษาสูงสุดของแม่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแตกต่างจากผลการทบทวนวรรณกรรมที่พบว่าคุณลักษณะของแม่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย เนื่องจากแม่มีโอกาสพัฒนาจิตสำนึกในเด็กตั้งแต่อายุยังน้อย แม่มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกด้วยการให้ความรักความใกล้ชิด ความอบอุ่น ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของลูก (Laible & Thompson, 2000) การศึกษาในระดับที่เหมาะสมของแม่จึงมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของลูกไม่มากนักน้อย ขณะที่การวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test) พบว่าอายุของแม่เป็นคุณลักษณะที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยอายุที่มากหรือน้อยเกินไปของแม่อาจทำให้เกิดความไม่เหมาะสมในการสร้างครอบครัว (อุทัย ดุลยเกษม, 2559)

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของแม่ ของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
อายุ			0.0251
25-34	10.88716	3.875412	
35-44	11.15745	3.444319	
45-54	11.2985	3.395409	
55-64	11.56225	3.35282	
65-74	11.08403	4.689229	
75-84	-	-	
85-94	-	-	
ระดับการศึกษาสูงสุด			0.9854
ไม่เคยศึกษา	11.22347	3.134323	
ประถมศึกษา	11.25058	3.479237	
มัธยมศึกษาหรือ เทียบเท่า	11.28528	3.378931	
ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่าและสูงกว่า	11.30614	3.355948	
อื่นๆ	11.44767	3.544657	
อาชีพการทำงาน			0.1357
ไม่ทำงาน	10.7333	3.853245	
ข้าราชการ	11.31943	3.450128	
พนักงานเอกชน	11.22254	3.459704	
ค้าขาย	11.34816	3.233436	
รับจ้าง	11.04352	3.572416	
เกษตรกร	11.3537	3.518152	
อื่นๆ	11.03243	3.35616	

จากตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้อื่นที่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อายุ พบว่าอายุเป็นปัจจัยลักษณะผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ปกครองที่มีอายุ 25-34 ปี มีคุณธรรมจริยธรรมสูง (13.7256) กว่ากลุ่มอายุอื่น รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 35-44 ปี (12.5661) อายุ 55-64 ปี (11.7417) อายุ 45-54 ปี (10.3978) 75-84 ปี (10.3920) 65-74 ปี (8.4341) และ อายุ 85-94 ปี (8.0000) ซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำที่สุด

ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยลักษณะผู้อื่นที่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า มีคุณธรรมจริยธรรม (13.4219) สูงกว่าระดับการศึกษาอื่น ได้แก่ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (12.9876) ประถมศึกษา (9.7618) ซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำที่สุด

อาชีพการทำงาน พบว่าอาชีพการทำงานเป็นปัจจัยลักษณะผู้อื่นที่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานเอกชนมีคุณธรรมจริยธรรม (13.5276) สูงกว่าผู้ปกครองที่ทำอาชีพอื่น ได้แก่ ข้าราชการ (12.5697) ค้าขาย (12.56547) ไม่ทำงาน (11.7324) เกษตรกร (9.7243) อื่นๆ (9.4231) และรับจ้าง (9.2108) ซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำที่สุด

เนื่องจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองมีจำนวนตัวอย่างน้อยเพียง 55 ราย จึงอาจมีการกระจายตัวของข้อมูลในระดับสูงซึ่งส่งผลต่อการวิเคราะห์ทางสถิติ

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
อายุ			0.0000
25-34	13.7256	0.4887982	
35-44	12.5661	0.8625141	
45-54	10.3978	3.802876	
55-64	11.7417	2.640097	
65-74	8.4341	4.900873	
75-84	10.3920	4.261098	
85-94	8.0000	-	
ระดับการศึกษาสูงสุด			0.0001
ไม่เคยศึกษา	-	-	
ประถมศึกษา	9.7618	4.184876	
มัธยมศึกษาหรือ เทียบเท่า	12.9876	1.09999	
ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่าและสูงกว่า อื่นๆ	13.4219	0.8882521	
อาชีพการทำงาน			0.0025
ไม่ทำงาน	11.7324	4.114265	
ข้าราชการ	12.5697	0.7002025	
พนักงานเอกชน	13.5276	0.8578369	
ค้าขาย	12.5655	1.186803	
รับจ้าง	9.2108	4.634254	
เกษตรกร	9.7243	4.550279	
อื่นๆ	9.7243	4.550279	

จากตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความรัก ผลการวิเคราะห์พบว่าความรักเป็นปัจจัยลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความรักมากที่สุดมีคุณธรรมจริยธรรม (11.4471) สูงกว่าความรักในระดับอื่น ส่วนการไม่มีความรักเลยมีคุณธรรมจริยธรรม (10.0874) ต่ำที่สุด

ความเข้าใจ ผลการวิเคราะห์พบว่าความเข้าใจเป็นปัจจัยลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความเข้าใจมากที่สุดมีคุณธรรมจริยธรรม (11.6332) สูงกว่าความเข้าใจในระดับอื่น ส่วนการมีความเข้าใจน้อยมีคุณธรรมจริยธรรม (10.2185) ต่ำที่สุด

การให้เวลา ผลการวิเคราะห์พบว่าการให้เวลาเป็นปัจจัยลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการให้เวลามากที่สุดมีคุณธรรมจริยธรรม (11.4493) สูงกว่าการให้เวลาในระดับอื่น โดยหากมีการให้เวลาน้อยจะมีคุณธรรมจริยธรรม (10.8491) ต่ำที่สุด

การใช้เวลา ผลการวิเคราะห์พบว่าการใช้เวลาเป็นปัจจัยลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการใช้เวลามากที่สุดมีคุณธรรมจริยธรรม (11.5054) สูงกว่าการใช้เวลาในระดับอื่น โดยหากไม่มีการใช้เวลาร่วมกันเลยจะมีคุณธรรมจริยธรรม (10.6742) ต่ำที่สุด

การเลี้ยงดู ผลการวิเคราะห์พบว่าการเลี้ยงดูเป็นปัจจัยลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการเลี้ยงดูมากที่สุดมีคุณธรรมจริยธรรม (11.5265) สูงกว่าการเลี้ยงดูในระดับอื่น โดยหากมีการเลี้ยงดูน้อยมีคุณธรรมจริยธรรม (10.0244) ต่ำที่สุด

การพูดคุยสื่อสาร ผลการวิเคราะห์พบว่าปริมาณการพูดคุยสื่อสารเป็นปัจจัยลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการไม่พูดคุยสื่อสารเลยมีคุณธรรมจริยธรรม (11.7709) สูงกว่าปริมาณการพูดคุยสื่อสารในระดับอื่น โดยหากมีปริมาณการพูดคุยสื่อสารน้อยมีคุณธรรมจริยธรรม (9.8085) ต่ำที่สุด

ความสุข ผลการวิเคราะห์พบว่าความสุขเป็นปัจจัยลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความสุขมากที่สุดมีคุณธรรมจริยธรรม (11.4116) สูงกว่าความสุขในระดับอื่น โดยหากไม่มีความสุขเลยมีคุณธรรมจริยธรรม (7.5682) ต่ำที่สุด

คนที่เด็กพูดคุยปรึกษา หรือบุคคลที่เด็กพูดคุยปรึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่าคนที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษาเป็นปัจจัยลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ทำให้

เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กที่พูดคุยปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีคุณธรรมจริยธรรม (11.3950) สูงกว่าการที่เด็กและเยาวชนเลือกพูดคุยปรึกษากับคนอื่น ได้แก่ อื่นๆ (11.3419) คู่รัก (11.2380) ญาติพี่น้อง (10.9741) และเพื่อน ซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรม (10.6274) ต่ำที่สุด

จากผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำตอบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเมื่อคุณลักษณะของความรักความเข้าใจในครอบครัวมากที่สุดเด็กและเยาวชนจะมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงมากที่สุดเช่นกัน ในขณะที่เมื่อคุณลักษณะของความรักความเข้าใจในครอบครัวอยู่ในระดับไม่มีเลย น้อย หรือปานกลาง จะทำให้คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนต่ำลง อีกทั้งยังเห็นได้ชัดว่าจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าปัจจัยความรักความเข้าใจในครอบครัวทุกตัวแปรนั้นทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความชัดเจนว่าตัวแปรในด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนนั้น มีบางประการที่เมื่อ อยู่ในระดับน้อย กลับส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมในทางลบมากกว่าการไม่มีเลย ประกอบไปด้วย ความเข้าใจ การใช้เวลา การเลี้ยงดูและการพูดคุยสื่อสาร ซึ่งอาจเกิดเพราะการมีปัจจัยดังกล่าวอยู่ในครอบครัวแต่กลับได้รับในระดับที่น้อย อาจส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกมากกว่าการไม่มีเลยหรือการไม่เคยมีมาก่อน เช่น เด็กคนหนึ่งมีครอบครัวครบถ้วน แต่กลับได้รับความเข้าใจในระดับน้อย อาจส่งผลต่อความรู้สึกและจิตใจมากกว่า เด็กกำพร้าที่ไม่มีครอบครัวอยู่แล้วและไม่มี ความเข้าใจเลย เพราะไม่มีการเปรียบเทียบก่อนหลังหรือการเปรียบเทียบกับผู้อื่น เพราะตนไม่มีมาตั้งแต่ต้น ซึ่งส่งผลให้ผลของการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นเช่นนี้

อย่างไรก็ตามมีประเด็นค้นพบที่น่าสนใจคือ จากเดิมได้กำหนดองค์ประกอบของความรักความเข้าใจที่จะมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน 7 ประการคือ ความรัก ความเข้าใจ การใช้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู การพูดคุยสื่อสาร และความสุข มีข้อค้นพบเพิ่มเติมอีก 1 องค์ประกอบคือคนที่พูดคุยปรึกษาซึ่งหมายถึงบุคคลที่เด็กพูดคุยปรึกษา โดยจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าบุคคลที่เด็กพูดคุยปรึกษาทำให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน โดยเด็กและเยาวชนที่พูดคุยกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงกว่าการพูดคุยปรึกษาคนอื่น ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่พูดคุยปรึกษาเพื่อนจะมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำกว่าการพูดคุยปรึกษาคนอื่น ทั้งนี้อาจเพราะเด็กมีโอกาสอยู่กับเพื่อนและไว้วางใจที่จะปรึกษาในรายละเอียดกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งอาจเป็นเพราะอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีการติดต่อกับเพื่อนและพูดจาภาษาเดียวกันจึงทำให้พูดคุยกันในปริมาณที่มาก แต่ไม่ได้

หมายความว่า จะสามารถถ่ายทอดหรือเรียนรู้คุณธรรมระหว่างกันได้ ซึ่งต่างจากการพูดคุยกับพ่อแม่ที่ แม้จะปริมาณหรือความถี่น้อยกว่าเพื่อนแต่ยังคงสามารถเป็นบุคคลหลักในการถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรมที่ถูกต้องเหมาะสมกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเพื่อน เพราะส่วนใหญ่เด็กจะ เรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมหลักจากพ่อแม่ โดยเมื่อพ่อแม่ทำให้เด็กดู เคารพในตัวเด็กและถ่ายทอดอย่าง สม่ำเสมอ จะทำให้เด็กมีแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้อง (Stepp, 2013) ซึ่ง McBride (2013) ได้สนับสนุนแนวคิดนี้เช่นกัน กล่าวคือ การมีพ่อแม่ให้คำปรึกษาที่ดีจะทำให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมและมีความเสี่ยงที่จะขาดคุณธรรมจริยธรรมน้อยลง

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชน กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test)

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
ความรัก			0.0000
ไม่มีเลย	10.0874	4.373478	
น้อย	10.3231	4.013756	
ปานกลาง	10.5039	3.995954	
มาก	11.3523	3.413525	
มากที่สุด	11.4471	3.204255	
ความเข้าใจ			0.0000
ไม่มีเลย	10.2252	4.684623	
น้อย	10.2185	3.872357	
ปานกลาง	10.8491	3.616125	
มาก	11.2801	3.466282	
มากที่สุด	11.6332	3.149045	
การให้เวลา			0.0019
ไม่มีเลย	11.4208	3.716684	
น้อย	10.8491	3.605767	
ปานกลาง	11.0126	3.617763	
มาก	11.2957	3.413566	
มากที่สุด	11.4493	3.308051	

คุณลักษณะทั่วไป	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	P-Value จากการทดสอบ F-Test
การใช้เวลา			0.0000
ไม่มีเลย	10.6742	3.830379	
น้อย	10.9210	3.424362	
ปานกลาง	10.9115	3.62111	
มาก	11.3670	3.447547	
มากที่สุด	11.5054	3.240022	
การเลี้ยงดู			0.0000
ไม่มีเลย	11.5070	3.173829	
น้อย	10.0244	4.36412	
ปานกลาง	10.6483	3.783566	
มาก	11.3214	3.402044	
มากที่สุด	11.5265	3.236109	
การพูดคุยสื่อสาร			0.0000
ไม่มีเลย	11.7709	2.801286	
น้อย	9.8085	4.16998	
ปานกลาง	10.8263	3.748923	
มาก	11.3499	3.418522	
มากที่สุด	11.4658	3.207907	
ความสุข			0.0000
ไม่มีเลย	7.5682	5.349831	
น้อย	9.9164	4.469301	
ปานกลาง	10.5166	4.03914	
มาก	11.2796	3.492666	
มากที่สุด	11.4116	3.227714	
คนที่พูดคุยปรึกษา			0.0000
พ่อแม่หรือผู้ปกครอง	11.3950	3.355427	
ญาติพี่น้อง	10.9741	3.626332	
คู่อรัก	11.2380	3.639284	
เพื่อน	10.6274	3.656701	
อื่นๆ	11.3419	3.097335	

โดยสรุปจากการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของประชากรเด็กและเยาวชนไทยทั้งในส่วนของลักษณะเด็กและเยาวชน ลักษณะครัวเรือน ลักษณะผู้ปกครอง รวมถึงความรักความเข้าใจในครอบครัวและคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยโดยยังไม่ได้ควบคุมปัจจัยอื่นนั้น ทำให้ทราบถึงสถานการณ์โดยทั่วไป อีกทั้งเมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยและปัจจัยลักษณะต่างๆของเด็กและเยาวชนทั้ง 4 ประการ โดยไม่ควบคุมปัจจัยอื่นนั้น พบว่า ลักษณะเด็กและเยาวชน ได้แก่ ภาค เขตที่อยู่อาศัย เพศ อายุและระดับการศึกษานั้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณธรรมจริยธรรม แต่อย่างไรก็ตามคุณลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครอง นั้นกลับมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงบางประการ เช่น อาชีพพ่อแม่ อายุแม่ และลักษณะของผู้ปกครอง อีกทั้งสถานภาพผู้ปกครองก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะทางประชากรของพ่อแม่ผู้ปกครองนั้นอาจไม่มีส่วนสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเท่าไรนัก ในขณะที่ตัวแปรลักษณะครัวเรือนเป็นปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางกลับกันตัวแปรในกลุ่มความรักความเข้าใจในครอบครัวกลับมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกปัจจัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรักความเข้าใจในครอบครัวทุกมิตินั้นมีความสัมพันธ์และสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

บทที่ 5

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยด้วยแบบจำลองสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression) โดยมุ่งเน้นที่ตัวแปรความรักความเข้าใจในครอบครัวตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

5.1 การจัดการตัวแปรก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.1 ตัวแปรตาม

5.1.2 ตัวแปรอิสระ

5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยด้วยแบบจำลองถดถอยแบบพหุ

5.3 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

5.4 ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับลักษณะพ่อแม่ของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

5.1 การจัดการตัวแปรก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนด้วยแบบจำลองสมการถดถอยพหุ ผู้วิจัยได้ทำการปรับระดับตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้เป็นตัวแปรระดับมาตรวัดแบบจัดช่วงและจัดให้ตัวแปรที่มีระดับต่ำกว่ามาตรวัดแบบจัดช่วงเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy variable) เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2552) โดยการวิจัยในครั้งนี้ มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรแบบจัดช่วง จำนวน 1 ตัว ตัวแปรอิสระ จำนวน 16 ตัว และมีตัวแปรหุ่น มีจำนวน 48 ตัว โดย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 ตัวแปรตาม

ในแบบจำลองสมการถดถอยพหุ ตัวแปรคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย คะแนนคุณธรรมตั้งแต่ 0-14 คะแนน

5.1.2 ตัวแปรอิสระ

แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ ก) ปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัว ข) ปัจจัยด้านลักษณะเด็กและเยาวชน ค) ปัจจัยด้านลักษณะครัวเรือน และ ง) ปัจจัยด้านลักษณะผู้ปกครอง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ก) ปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัว มีตัวแปรหลัก 2 ตัว (ตัวแปรหุ่น 4 ตัว) ได้แก่

1) ความรักความเข้าใจในครอบครัว เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรระดับช่วง ซึ่งเกิดจากการสร้างดัชนีเป็นตัวแปรใหม่ผ่านการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญหรือ Principal Components Analysis (PCA) พบว่าคุณลักษณะความรักความเข้าใจในครอบครัวที่สามารถจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันตามเกณฑ์ทำให้สามารถจัดตัวแปรระดับช่วงตัวใหม่ได้ เพราะถูกจัดอยู่ใน Factor ที่ 1 และค่า Factor Loading มากกว่า 0.3000 ขึ้นไปทุกตัวแปร ซึ่งประกอบขึ้นจากตัวแปร 7 ตัว ได้แก่ ความรัก ความเข้าใจในครอบครัว การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู การพูดคุยสื่อสารและความสุข

2) คนที่เด็กพูดคุยปรึกษา มี 5 กลุ่มรายการ ได้แก่ พ่อ แม่หรือผู้ปกครอง, ญาติพี่น้อง, คู่รัก, เพื่อน, และอื่นๆ โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 4 ตัว คือ

ญาติพี่น้อง	มีค่า 1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษาญาติพี่น้อง
	มีค่า 0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษากับคนที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง
คู่รัก	มีค่า 1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษาคู่รัก
	มีค่า 0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษากับคนที่ไม่ใช่คู่รัก
เพื่อน	มีค่า 1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษาเพื่อน
	มีค่า 0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษากับคนที่ไม่ใช่เพื่อน
ผู้อื่น	มีค่า 1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษาผู้อื่นที่ไม่ใช่กลุ่มที่กล่าวถึงข้างต้น
	มีค่า 0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษากับคนที่ไม่ใช่ผู้อื่น

ข) ปัจจัยด้านลักษณะเด็กและเยาวชน มีตัวแปรหลัก 9 ตัว (ตัวแปรหุ่น 16 ตัว) ได้แก่

1) ภาค มี 5 กลุ่มรายการ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร, ภาคกลาง, ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ กรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 4 ตัว คือ

ภาคกลาง	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนอาศัย อยู่ภาคกลาง
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้ อาศัยอยู่ภาคกลาง
ภาคเหนือ	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนอาศัย อยู่ภาคเหนือ
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้ อาศัยอยู่ภาคเหนือ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนอาศัย อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้ อาศัยอยู่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ
ภาคใต้	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนอาศัย อยู่ภาคใต้
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้ อาศัยอยู่ภาคใต้

2) เขตที่อยู่ มี 2 กลุ่มรายการ ได้แก่ ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ ในเขตเทศบาล เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 1 ตัว คือ

นอกเขตเทศบาล	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่นอกเขต เทศบาล
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้อาศัยอยู่ นอกเขตเทศบาล

3) เพศ มี 2 กลุ่มรายการ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ เพศชาย เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 1 ตัว คือ

เพศหญิง	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนเป็นเพศหญิง
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนเป็นเพศชาย

4) อายุ เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรระดับช่วง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 12 ถึง 25 ปี

5) สถานภาพสมรส มี 4 กลุ่มรายการ ได้แก่ โสด, สมรส, หม้าย/หย่า/แยก, และอื่นๆ โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ โสด เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 3 ตัว คือ

สมรส	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีสถานภาพสมรสสมรส
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีสถานภาพสมรสไม่ใช่สมรส
หม้าย/หย่า/แยก	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีสถานภาพสมรสหม้าย/หย่า/แยก
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีสถานภาพสมรสไม่ใช่หม้าย/หย่า/แยก
สถานภาพสมรสอื่น	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีสถานภาพสมรสอื่น
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้มีสถานภาพสมรสอื่น

6) จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างระบุจริง ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 1 คน ถึง 11 คน

7) ศาสนา มี 3 กลุ่มรายการ ได้แก่ พุทธ, อิสลาม, และคริสต์ โดยการวิเคราะห์กำหนดให้พุทธ เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 2 ตัว คือ

อิสลาม	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนนับถือศาสนาอิสลาม
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่นับถือศาสนาอิสลาม

คริสต์	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนนับถือศาสนาคริสต์
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่นับถือศาสนาคริสต์

8) ระดับการศึกษา มี 5 กลุ่มรายการ ได้แก่ ไม่เคยได้รับการศึกษา, ประถมศึกษา, มัธยมศึกษาและเทียบเท่า, ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า, และอื่นๆ โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ ไม่เคยได้รับการศึกษา เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 4 ตัว คือ

ประถมศึกษา	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีการศึกษาระดับประถมศึกษา
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

มัธยมศึกษาและเทียบเท่า	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและเทียบเท่า
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและเทียบเท่า
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า
การศึกษาระดับอื่น	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีการศึกษาระดับอื่น
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่มีการศึกษาระดับอื่น

9) สถานภาพการทำงาน มี 2 กลุ่มรายการ ได้แก่ ทำงานและไม่ทำงาน โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ ไม่ทำงาน เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 1 ตัว คือ

ทำงาน	มีค่า	1	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนทำงาน
	มีค่า	0	ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ทำงาน

ค) ปัจจัยลักษณะครัวเรือน มีตัวแปรหลัก 1 ตัว (ตัวแปรหุ่น 13 ตัว) ได้แก่

1) ลักษณะครัวเรือน มี 13 กลุ่มรายการ ได้แก่ ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบอยู่คนเดียว), ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส), ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและพ่อหรือแม่), ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก), ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบและลูก), ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ และลูก), ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ปู่ย่าหรือตายาย), ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และลูก), ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และปู่ย่าหรือตายาย), ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ลูก และปู่ย่าหรือตายาย), ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูกและปู่ย่าหรือตายาย, ครัวเรือนข้ามรุ่น (ผู้ตอบและปู่ย่าหรือตายาย), ครัวเรือนอื่นๆ (ผู้ตอบและผู้อื่น) โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่) เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 13 ตัว คือ

คร้วเรือน 1 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบอยู่คนเดียว)	มีค่า 1	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนคือคร้วเรือน 1 รุ่น (ผู้ตอบ คนเดียว)
	มีค่า 0	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่คร้วเรือน 1 รุ่น (ผู้ตอบคน เดียว)
คร้วเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส)	มีค่า 1	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนคือคร้วเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส)
	มีค่า 0	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่คร้วเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส)
คร้วเรือน 2 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและพ่อหรือแม่)	มีค่า 1	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนคือคร้วเรือน 2 รุ่นแบบที่ 2 (ผู้ตอบและพ่อหรือแม่)
	มีค่า 0	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่คร้วเรือน 2 รุ่นแบบที่ 2 (ผู้ตอบและพ่อหรือแม่)
คร้วเรือน 2 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก)	มีค่า 1	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนคือคร้วเรือน 2 รุ่นแบบที่ 3 (ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก)
	มีค่า 0	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่คร้วเรือน 2 รุ่นแบบที่ 3 (ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก)
คร้วเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบและลูก)	มีค่า 1	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนคือคร้วเรือน 2 รุ่นแบบที่ 4 (ผู้ตอบและลูก)
	มีค่า 0	ในกรณีที่คร้วเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่คร้วเรือน 2 รุ่นแบบที่ 4 (ผู้ตอบและลูก)

	มีค่า 0	ในกรณีที่ครัวเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่ครัวเรือน 4 รุ่นแบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ลูก และปู่ย่าหรือตา ยาย)
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ลูก และปู่ย่าหรือตา ยาย)	มีค่า 1	ในกรณีที่ครัวเรือนของเด็กและ เยาวชนคือครัวเรือน 4 รุ่นแบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูกและปู่ย่าหรือตา ยาย)
	มีค่า 0	ในกรณีที่ครัวเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่ครัวเรือน 4 รุ่นแบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูกและปู่ย่าหรือตา ยาย)
ครัวเรือนข้ามรุ่น (ผู้ตอบและปู่ย่าหรือตา ยาย)	มีค่า 1	ในกรณีที่ครัวเรือนของเด็กและ เยาวชนคือครัวเรือนข้ามรุ่น (ผู้ตอบและ ปู่ย่าหรือตา ยาย)
	มีค่า 0	ในกรณีที่ครัวเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่ครัวเรือนข้ามรุ่น (ผู้ตอบ และปู่ย่าหรือตา ยาย)
ครัวเรือนอื่นๆ (ผู้ตอบและผู้อื่น)	มีค่า 1	ในกรณีที่ครัวเรือนของเด็กและ เยาวชนคือครัวเรือนอื่นๆ (ผู้ตอบและ ผู้อื่น)
	มีค่า 0	ในกรณีที่ครัวเรือนของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่ครัวเรือนอื่นๆ (ผู้ตอบและ ผู้อื่น)

ง) ปัจจัยด้านลักษณะผู้ปกครอง มีตัวแปรหลัก 4 ตัว (ตัวแปรหุ่น 15 ตัว) ได้แก่

1) สถานภาพผู้ปกครอง มี 6 กลุ่มรายการ ได้แก่ พ่อและแม่สมรส, พ่อหย่าหรือแยกกันอยู่, แม่หย่าหรือแยกกันอยู่, พ่อหม้าย, แม่หม้าย, และผู้อื่น (ในกรณีที่พ่อและแม่ของเด็กเสียชีวิตทั้งคู่) โดยการวิเคราะห์กำหนดให้พ่อและแม่สมรสเป็นกลุ่มอ้างอิงและมีตัวแปรหุ่น 5 ตัว คือ

พ่อหย่าหรือแยกกันอยู่ มีค่า 1 ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ
เยาวชนคือพ่อหย่าหรือแยกกันอยู่

	มีค่า	0	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่พ่อหย่าหรือแยกกันอยู่
แม่หย่าหรือแยกกันอยู่	มีค่า	1	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนคือแม่หย่าหรือแยกกันอยู่
	มีค่า	0	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่แม่หย่าหรือแยกกันอยู่
พ่อหม้าย	มีค่า	1	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนคือพ่อหม้าย
	มีค่า	0	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่พ่อหม้าย
แม่หม้าย	มีค่า	1	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนคือแม่หม้าย
	มีค่า	0	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่แม่หม้าย
ผู้อื่น	มีค่า	1	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนคือผู้อื่น
	มีค่า	0	ในกรณีที่สถานภาพผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนไม่ใช่ผู้อื่น

2) อายุผู้ปกครอง เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรระดับช่วง โดยทำการคัดเลือกอายุเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยจากบุคคลที่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 23 - 90 ปี

3) การศึกษาของผู้ปกครอง โดยทำการคัดเลือกการศึกษาของผู้ปกครองเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยจากบุคคลที่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 5 กลุ่มรายการ ได้แก่ ไม่เคยได้รับการศึกษา, ประถมศึกษา, มัธยมศึกษาและเทียบเท่า, ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า, และอื่นๆ โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ ไม่เคยได้รับการศึกษา เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 4 ตัว คือ

ประถมศึกษา	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองของ เด็กและเยาวชนมีการศึกษา ระดับประถมศึกษา
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองของ เด็กและเยาวชนไม่มีการศึกษา ระดับประถมศึกษา

มัธยมศึกษาและเทียบเท่า	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนมีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและเทียบเท่า
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนไม่มีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและเทียบเท่า
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนมีการศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนไม่มีการศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า
อื่นๆ	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนมีการศึกษา ระดับอื่นๆ
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนไม่มีการศึกษา ระดับอื่นๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4) อาชีพการทำงานพ่อแม่ โดยทำการคัดเลือกการทำงานของผู้ปกครองเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยจากบุคคลที่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 7 กลุ่มรายการ ได้แก่ ไม่ทำงาน, ข้าราชการ, พนักงานเอกชน, ค้าขาย, รับจ้าง, เกษตรกร, และอื่นๆ โดยการวิเคราะห์กำหนดให้ ไม่ทำงาน เป็นกลุ่มอ้างอิง และมีตัวแปรหุ่น 6 ตัว คือ

ข้าราชการ	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ไม่ใช่ข้าราชการ
พนักงานเอกชน	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพพนักงานเอกชน

	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ไม่ใช่พนักงาน เอกชน
ค้าขาย	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ไม่ใช่ค้าขาย
รับจ้าง	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ไม่ใช่รับจ้าง
เกษตรกร	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ไม่ใช่เกษตรกร
อาชีพอื่น	มีค่า	1	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่นๆ
	มีค่า	0	ในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ไม่ใช่อื่นๆ

โดยในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีผู้ปกครองเป็นทั้งพ่อและแม่นั้น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อมูล เพื่อให้สามารถวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้โดยไม่ต้องแยกรายกลุ่ม ในกรณีนี้จึงคัดเลือกข้อมูลของพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งจากการศึกษาของผู้ปกครอง (พ่อและแม่) เนื่องจากการศึกษาเป็นลักษณะทางประชากรที่เพิ่มความรู้ความสามารถและลักษณะของคนซึ่งทำให้แต่ละบุคคลมีแนวโน้มและความพร้อมในการเป็นครอบครัวที่ดีของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ดังนั้นในกรณีนี้ผู้วิจัยจะทำการเลือกใช้ข้อมูลการศึกษา อายุ และอาชีพการทำงานของพ่อหรือแม่ที่มีการศึกษาสูงกว่า แต่หากเด็กและเยาวชนมีผู้ปกครองเพียงคนเดียว คือ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ก็จะใช้ข้อมูลของบุคคลนั้นตามปกติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยด้วยแบบจำลองสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression)

สืบเนื่องจากบทที่ 4 เมื่อไม่มีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยด้วยค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายข้อมูล (F-Test) ทำให้ได้เห็นภาพตัวแปรความรักความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนในเบื้องต้น

สำหรับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์นี้ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression) ซึ่งเป็นวิธีการวัดความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และรายงานอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยด้วยค่าสัมประสิทธิ์เพื่อศึกษาว่า

เมื่อมีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆแล้ว ตัวแปรความรักความเข้าใจในครอบครัวที่ผู้วิจัยสนใจ มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือไม่ อย่างไร และความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทิศทางใด

โดยในการวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ร่วมกับการอภิปรายผลแต่ละตัวแปรในแบบจำลอง โดยเฉพาะประเด็นความรักความเข้าใจ เนื่องจากประเด็นนี้มีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นหลักในการวิจัยครั้งนี้

ปัจจัยความรักความเข้าใจในครอบครัว

จากตารางที่ 26 พบว่า เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆแล้ว พิจารณาเฉพาะความรักความเข้าใจในครอบครัว ผ่านตัวแปรรวมความรักความเข้าใจในครอบครัว (loveunderstand) แล้วพบว่า ตัวแปร **ความรักความเข้าใจในครอบครัว** เป็นตัวแปรหลักที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อมีความรักความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น 1 หน่วยจะทำให้คะแนนคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น 0.4555 คะแนน โดยพบว่ายังมีความรักความเข้าใจมากยิ่งขึ้นเด็กและเยาวชนไทยก็มีแนวโน้มที่จะมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของความรักความเข้าใจในครอบครัวที่เมื่อยังมีปริมาณมากจะยิ่งทำให้มีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้น

นอกจากนี้ในตัวแปรคนที่เด็กพูดคุยปรึกษายังมีตัวแปรย่อย **การพูดคุยปรึกษาเพื่อน** เป็นอีกตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน โดยพบว่าหากเด็กและเยาวชนเลือกที่จะพูดคุยปรึกษากับเพื่อนจะทำให้มีแนวโน้มที่จะมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับต่ำลง โดยเด็กและเยาวชนที่พูดคุยปรึกษาเพื่อนมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมต่ำกว่าเด็กและเยาวชนที่พูดคุยปรึกษาพ่อแม่ เท่ากับ 0.6292 ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับจากเด็กและเยาวชนที่เลือกปรึกษากับบุคคลอื่นนอกเหนือจากพ่อแม่และผู้ปกครอง แต่ไม่พบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมระหว่างเด็กและเยาวชนที่เลือกพูดคุยปรึกษาญาติพี่น้อง คู่รัก บุคคลอื่นและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง แต่การพูดคุยปรึกษาเพื่อนกลับมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยอาจเป็นเพราะเด็กและเยาวชนอยู่ในช่วงวัยที่กำลังศึกษา นอกจากพ่อแม่ที่เป็นครอบครัวของตนแล้ว เพื่อนก็เป็นบุคคลที่ได้พบเจอในสัดส่วนมากและด้วยอายุที่ใกล้เคียงกันจึงทำให้ การเลือกพูดคุยปรึกษาเพื่อนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก ซึ่งยังแสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนที่เลือกปรึกษาพูดคุยกับเพื่อนนั้นอาจมีความไม่ไว้วางใจพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวมากเท่าไรนักหรืออาจมีความห่างเหินในครอบครัวจึงทำให้ไม่สนิทหรือวางใจพ่อแม่มากเพียงพอที่จะปรึกษา

ปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชน

สำหรับปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชน เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆ แล้วพบว่า มีตัวแปร 5 ตัวที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งประกอบไปด้วย ภาค เขตที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และการศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ภาค พบว่าภาคมีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่ากรุงเทพฯ เท่ากับ 0.4943 แต่ไม่พบความแตกต่างของคะแนนคุณธรรมจริยธรรมระหว่างเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคอื่น ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อเทียบกับเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

เขตที่อยู่อาศัย พบว่าเขตที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล เท่ากับ 0.3274

เพศ พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนเพศหญิงมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเด็กและเยาวชนเพศชาย เท่ากับ 0.3436 ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ลักษณะของเด็กเยาวชนในเบื้องต้น (ในบทที่ 4) ที่พบว่าเพศของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเพศหญิงมีคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเมื่อเทียบกับเพศชาย อีกทั้งยังเป็นไปในแนวทางเดียวกับผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายชิ้นที่พบว่าเด็กและเยาวชนเพศหญิงนั้นมีแนวโน้มหรือโอกาสที่จะมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าเพศชาย เนื่องจากการมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามเพศ (อรพินทร์ สันติชัยอนันต์, 2549; ชลวิทย์ เจียรจิตต์, 2553; Lee, 2002)

อายุ พบว่า อายุของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่ออายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้คะแนนคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น 0.0889 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาลักษณะทั่วไปของเด็กและเยาวชนที่พบว่ายิ่งเด็กมีอายุที่มากขึ้นจะยิ่งทำให้มีคุณธรรมจริยธรรมสูงมากขึ้น ซึ่งจะเห็นว่าเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 20-25 ปี เป็นกลุ่มที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงที่สุดในทุกกลุ่มอายุ

ระดับการศึกษา พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยเด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการศึกษา เท่ากับ 1.8964 ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและเทียบเท่า มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการศึกษา เท่ากับ 2.4446 นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่ามีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการศึกษา เท่ากับ 2.4205 อย่างไรก็ตามไม่พบความ

แตกต่างของคะแนนจริยธรรมระหว่างเด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาอื่นๆและเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการศึกษา

นอกเหนือจากตัวแปรที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ตัวแปรที่แสดงลักษณะของเด็กและเยาวชนที่เหลือนั้นพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งได้แก่ตัวแปร สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ศาสนาและสถานภาพการทำงาน

ปัจจัยลักษณะครัวเรือน

สำหรับปัจจัยลักษณะครัวเรือน พบว่า ลักษณะครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส) มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่) เท่ากับ 0.6642 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปฏิมา โพธิ์วงศ์และสุภาณี สนธิรัตน์ (2555) ได้มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกัน ว่าเยาวชนเมื่อแต่งงานจะมีสถานะเป็นสามีหรือภรรยาและเมื่อมีลูกก็จะกลายเป็นพ่อแม่ซึ่งหน้าที่และบทบาทที่มากขึ้นนี้จะมีส่วนสำคัญในการบังคับให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ซึ่งจะตรงข้ามกับคนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยก ซึ่งระดับคุณธรรมจริยธรรมต่ำเพราะเริ่มต้นการสมรสขณะยังไม่พร้อม หรือมีความสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แล้วไม่สามารถคงสถานภาพสมรสดังกล่าวไว้ได้ จึงแสดงถึงการขาดวุฒิภาวะที่สูงพอในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตนเอง ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่มีลักษณะครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ปู่ย่าหรือตายาย) มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมต่ำกว่าเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่) เท่ากับ 0.2507 อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมระหว่างเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะครัวเรือนรูปแบบอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวไปในข้างต้น และเด็กและเยาวชนที่มีรูปแบบครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่)

ปัจจัยลักษณะผู้ประกอบการ

สำหรับปัจจัยลักษณะผู้ประกอบการของเด็กและเยาวชนไทย เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆแล้ว พิจารณาเฉพาะปัจจัยลักษณะผู้ประกอบการของเด็กและเยาวชนไทยกลับพบว่า แม้จะมีตัวแปรอิสระถึง 4 ตัว ได้แก่ สถานภาพผู้ประกอบการ อายุ การศึกษาสูงสุด และอาชีพการทำงาน แต่ไม่มีตัวแปรใดเลยที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 26 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย
(ตัวแปรตาม = คุณธรรมจริยธรรม)

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์
	คุณธรรมจริยธรรม
ปัจจัยความรักความเข้าใจในครอบครัว	
ความรักความเข้าใจในครอบครัว	0.4555***(0.000)
บุคคลที่เด็กพูดคุยปรึกษา	
ญาติพี่น้อง	-0.2453
คู่อรัก	-0.2564
เพื่อน	-0.6292***(0.000)
อื่นๆ	0.0293
(baseline พ่อ แม่หรือผู้ปกครอง)	----
ปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชน	
ภาคกลาง	0.1192
ภาคเหนือ	0.0494
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.2290
ภาคใต้	0.4943**(0.003)
(baseline กรุงเทพมหานคร)	----
นอกเขตเทศบาล	0.3274***(0.000)
(baseline ในเขตเทศบาล)	----
เพศหญิง	0.3436***(0.000)
(baseline เพศชาย)	----
อายุ	0.0889***(0.000)
สมรส	-0.1954
หม้าย/หย่า/แยก	-0.3633
อื่นๆ	-0.3113
(baseline โสด)	----
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	-0.0394
อิสลาม	-0.0274
คริสต์	-0.4757
(baseline พุทธ)	----
ประถมศึกษา	1.8964*(0.024)
มัธยมศึกษาและเทียบเท่า	2.4446**(0.003)

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์
	คุณธรรมจริยธรรม
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า อื่นๆ (baseline ไม่เคยได้รับการศึกษา)	2.4205**(0.004) 2.2897 ----
ทำงาน (baseline ไม่ทำงาน)	-0.1957 ----
ปัจจัยลักษณะครัวเรือน	
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบอยู่คนเดียว)	0.3000
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส)	0.6642*(0.041)
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและพ่อหรือแม่)	0.0679
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก)	0.4711
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบและลูก)	0.9384
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ และลูก)	-0.0197
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ปู่ย่าหรือตายาย)	-0.2507*(0.034)
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และลูก)	-0.1309
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และปู่ย่าหรือตายาย)	0.0669
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ลูก และปู่ย่าหรือตายาย)	-0.1091
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูกและปู่ย่าหรือตายาย)	0.9197
ครัวเรือนข้ามรุ่น (ผู้ตอบและปู่ย่าหรือตายาย)	0.3521
ครัวเรือนอื่นๆ (ผู้ตอบและผู้อื่น)	0.3892
(Baseline ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่))	----
ปัจจัยลักษณะผู้ปกครอง	
พ่อหย่าหรือแยกกันอยู่	0.1278
แม่หย่าหรือแยกกันอยู่	-0.1560
พ่อหม้าย	-0.0235
แม่หม้าย	0.0984
ผู้อื่น (ที่ไม่ใช่พ่อแม่เป็นผู้ปกครอง)	-0.5305
(baseline พ่อและแม่สมรส)	----
อายุของผู้ปกครอง	-0.0067
ประถมศึกษา	0.9488
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	1.0353
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	1.1360
อื่นๆ	1.5569

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์
	คุณธรรมจริยธรรม
(baseline ไม่เคยได้รับการศึกษา)	----
ข้าราชการ	0.0077
พนักงานเอกชน	0.4278
ค้าขาย	0.2850
รับจ้าง	0.2732
เกษตรกร	0.2594
อื่นๆ	0.1580
(baseline ไม่ได้ทำงาน)	----
N	7,938
R ²	0.0338
Prob > F	0.0000

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.3 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

จากสมมติฐานหลักของการวิจัยที่ว่าปัจจัยด้านความรักความเข้าใจในครอบครัว ปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชน ปัจจัยลักษณะครัวเรือนและปัจจัยลักษณะของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพบว่า ปัจจัยความรักความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยอย่างชัดเจน ในขณะที่ปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนและปัจจัยลักษณะครัวเรือนมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยเพียงบางประการ ในขณะที่ปัจจัยลักษณะผู้ปกครอง ไม่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัจจัยความรักความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงทำให้ผลที่ได้เกี่ยวกับความรักความเข้าใจที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 นั้นเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า ความรักความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งความรักความเข้าใจในที่นี้ประกอบด้วยองค์ประกอบคือ ความรัก ความเข้าใจ การใช้เวลา การใช้เวลา การพูดคุย และความสุข ในขณะที่เพื่อนเป็นบุคคลที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษาแล้วพบว่ามีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในขณะที่บุคคลอื่นที่เด็กเลือกพูดคุยปรึกษากลับพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ตามความรักความเข้าใจมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมเชิงบวก คือ ส่งผลให้เด็กมีระดับคุณธรรมจริยธรรมที่สูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอริญญา บุญธรรม และเชษฐา แก้วพรหม (2557) ที่พบว่า การที่เยาวชนถูกเลี้ยงดูด้วยความรักความเอาใจใส่เป็นพื้นฐานให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและการได้รับความรักความอบอุ่นการช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัวทำให้ทราบว่าตนเองเป็นที่ยอมรับและมีคุณค่าในตนเองในขณะที่จุฬาลักษณ์ ประจະเนย์, พัชราภรณ์ เกษะประกร, ธนวุฒิ นัยโกวิท และวัฒนา สุนทรชัย (2558) พบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการใส่ใจหรือเพิกเฉยจากครอบครัวที่แตกต่างกันทำให้วัยรุ่นมีบุคลิกลักษณะและระดับคุณธรรมที่ต่างกัน

ในขณะเดียวกันเพื่อนซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก แต่ก็เป็นไปได้ในเชิงลบ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากความมีวุฒิภาวะและประสบการณ์ไม่ได้สูงกว่ากันมากนักอาจไม่สามารถชี้แนะหรือให้คำแนะนำได้ดีเท่าผู้ที่วุฒิภาวะมากกว่า เด็กจึงควรได้รับการอบรมและดูแลจากผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ผู้ปกครองมากกว่า โดยมีผลการวิจัยที่พบว่า การแนะนำหรือการชี้แนะด้วยความหวังดีผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมจากผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ย่อมทำให้เด็กพัฒนาพลังปัญญาความคิดอย่างมีวิจารณญาณการแก้ปัญหา การเอื้ออาทร และการคิดเชิงบวกในที่สุด (สุนันทา พลับแดง, 2558)

สำหรับปัจจัยลักษณะของเด็กและเยาวชนพบว่ามีเพียงบางตัวแปรเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า ภาคใต้เป็นภาคเดียวที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในทางกลับกันภาคอื่นกลับไม่มีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งจากการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาคใต้นั้น (ภาคผนวก ง) พบว่าเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้นั้นนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 84.56 ซึ่งศาสนานี้มีคำสอนและแนวทางการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมที่เข้มงวดกว่าศาสนาอื่นเนื่องจากเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวหลากหลายตั้งแต่ 1-11 คน แต่กลับเป็นเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ที่มีสมาชิกในครอบครัวถึง 11 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.02 เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคอื่นๆ ซึ่งอาจทำให้ครอบครัวมีลักษณะของความอบอุ่นแน่นแฟ้น ในขณะที่ครัวเรือนรูปแบบต่างๆของเด็กและเยาวชนในภาคใต้นั้นอยู่ในระดับกลางไม่ต่างจากภาคอื่นๆเท่าใดนัก แต่สำหรับครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4 ที่ประกอบด้วยผู้ตอบและลูกเป็นรูปแบบครัวเรือนที่เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีมากกว่าภาคอื่น คิดเป็นร้อยละ 23.71 ซึ่งเมื่อเด็กและเยาวชนมีลูกและอยู่ร่วมกันเพียง 2 คนนั้นแสดงว่าจะต้องมีส่วนในการผลักดันให้เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบและคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในการใช้ชีวิตและเพื่อถ่ายทอดให้กับลูกของตนเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอนซึ่งเมื่อประกอบรวมกันแล้วอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้มีนัยสำคัญทางสถิติในขณะที่ภาคอื่นไม่มี อีกทั้งเขตที่อยู่อาศัยก็ยังมีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรม

จริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน อย่างไรก็ตามเขตที่อยู่อาศัยยังถูกค้นพบว่ามีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากที่อยู่อาศัยซึ่งหมายรวมถึงที่ตั้งและสภาพแวดล้อมนั้น เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยสภาพแวดล้อมและชุมชนที่แน่นแฟ้นจะสามารถช่วยดูแลปกป้อง ช่วยเหลือหรือแม้แต่ป้องกันให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมที่เข้มแข็งขึ้นได้ (Eisenberg, 1992) อีกทั้งด้วยสภาพแวดล้อมในชุมชนอันเป็นการจำลองสังคมขนาดย่อมจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มเติมได้ (Popenoe, 1998) ดังนั้นลักษณะเขตที่อยู่อาศัยนอกเขตเทศบาลนั้นตามบริบทของสังคมไทยมักมีความแน่นแฟ้นและความเข้มแข็งมากกว่าในเขตเทศบาลที่มีความเป็นสังคมเมืองและมีลักษณะบ้านที่ตั้งอยู่โดดเดี่ยวมากกว่านอกจากนี้ เพศและอายุก็เป็นอีกตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศหญิงและอายุของเด็กและเยาวชนที่มากขึ้นมีแนวโน้มที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมที่มากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากเด็กและเยาวชนเป็นเพศชายและมีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมที่น้อยกว่ากลุ่มที่กล่าวไปแล้วข้างต้น นอกจากนี้ระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชนเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยพบว่าระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนคือ ช่วงระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและเทียบเท่าและปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า ซึ่งทำให้หากเด็กและเยาวชนมีการศึกษาในระดับนี้จะมีคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา

จากประเด็นปัจจัยดังกล่าวมีความน่าสนใจคือปัจจัย ภาคใต้ เขตที่อยู่อาศัยนอกเขตเทศบาล เพศหญิง อายุ และการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและเทียบเท่า และปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่ามีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเชิงบวกต่อคุณธรรมจริยธรรมยิ่งไปกว่านั้นจากผลการวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พบว่า การศึกษาที่สูงจะช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนในระยะเวลาที่ยาวนานทำให้มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับ Killon & Smetana (2005) ที่พบว่า เด็กที่ได้รับการศึกษาหรือเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาจะทำให้มีประสบการณ์และสามารถเรียนรู้ด้านคุณธรรมให้หลากหลาย ส่วนในประเด็นที่จำนวนสมาชิกในครอบครัว ซึ่งโดยพื้นฐานน่าจะมีผลเชิงบวกต่อพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก แต่นั่นก็น่าจะเป็นต่อเมื่อมีจำนวนที่เหมาะสม เช่น หากในครอบครัวมีสมาชิกผู้ใหญ่รุ่นปู่ตายายจะสามารถเป็นตัวอย่างและส่งเสริมความรักความเข้าใจและเติมเต็มให้เด็กได้อย่างสมบูรณ์โดยเฉพาะในแง่การอบรมสั่งสอน อบรมด้านมารยาทและคุณธรรมจริยธรรม (อริยญา บุญธรรมและเชษฐา แก้วพรหม, 2557) แต่อย่างไรก็ตามต้องระมัดระวังการที่ต้องทิ้งเด็กในครอบครัวไว้กับบุคคล 2 ประเภท คือ บุคคลผู้ไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอในการดูแลเด็ก และญาติผู้ใหญ่ซึ่งให้ความรักและตามใจเด็กมากเกินไป

นอกเหนือจากปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชนที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น **ปัจจัยลักษณะครัวเรือน** เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนในบางรูปแบบ ได้แก่ ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส) ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ในทางบวกแตกต่างกันครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ปู่ย่าหรือตายาย) ซึ่งกลับมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนในทางลบ

โดยสำหรับครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส) ผลบวกที่เกิดขึ้นกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน เนื่องจากการแต่งงานสร้างครอบครัวทำให้เด็กและเยาวชนจำเป็นจะต้องมีคุณธรรมบางประการเพิ่มเติม เช่น ความซื่อสัตย์ระหว่างคู่สมรส ความรับผิดชอบทั้งในกิจการงานครอบครัวและความรับผิดชอบในหน้าที่การงานเพื่อทำให้ครอบครัวดำเนินต่อไปได้ อีกทั้งอาจต้องคุณธรรมในแง่ของความประหยัดมัธยัสถ์ที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรรถัญญา บุญธรรม และเชษฐา แก้วพรหม (2557) ที่ว่าหากมีการวางแผนครอบครัวที่ดี ประกอบกับความพร้อมจะทำให้สถานภาพสมรสไม่เป็นปัญหาและทุกคนในครอบครัวสามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเองได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่องรวมถึงหน้าที่ในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กด้วย

แต่สิ่งที่น่าสนใจคือครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ปู่ย่าหรือตายาย) ซึ่งในมุมมองหนึ่งดูจะเป็นครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน เนื่องจากมีทั้งพ่อและแม่ อีกทั้งยังมีสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายาย แต่กลับให้ผลต่อคุณธรรมของเด็กและเยาวชนในทางลบ ซึ่งน่าจะมาจากการที่มีบุคคลหลายรุ่นอยู่ในครอบครัว และอาจส่งผลให้เกิดความสับสนใจการสั่งสอนดูแลเด็กและเยาวชน เพราะบุคคลเหล่านี้ล้วนมีความรักให้กับเด็กแต่หากมีความรักที่มากหรือน้อยเกินไปหรือเรียกได้ว่าให้ความรักในรูปแบบที่แตกต่างกันอาจทำให้เด็กเกิดความสับสนหรืออยากอยู่ใกล้ชิดกับผู้ที่ให้ความรักแบบตามใจมากกว่า เช่น ปู่ย่าตายาย มักตามใจหลานมากกว่าพ่อแม่ที่จะเข้มงวด หรือพ่อแม่เองมีความคิดหรือแนวทางในการเลี้ยงดูแตกต่างจากปู่ย่าตายาย ทำให้เกิดการถกเถียงหรือเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในแนวทางที่ต่างกันทำให้เกิดการสับสนทางด้านการเรียนรู้คุณธรรม ซึ่งอาจทำให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้คุณธรรมได้น้อยลง ซึ่งงานวิจัยของกัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ (2554) มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกันว่าหากญาติโดยเฉพาะปู่ย่าตายาย ตามใจมากเกินไปโดยเห็นว่าการประพฤติตัวที่ไม่เหมาะสมของเด็กเป็นความน่ารักก็จะทำให้ไม่สามารถสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมที่ดีได้ อย่างไรก็ตามในการวิจัยเชิงคุณภาพ (บทที่ 6) พบว่า ส่วนใหญ่ญาติหรือปู่ย่าตายายจะไม่มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสูงเท่ากับพ่อแม่ โดยพบว่า หากมีข้อขัดแย้งในประเด็นของการอบรมสั่งสอน พ่อแม่จะเป็นผู้ตัดสินใจ หรือกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญ เช่นการศึกษาต่อ การคบเพื่อน การขออนุญาตออกไปค้างคืน พ่อแม่จะทำหน้าที่ในการกำหนดวิธีปฏิบัติ หรือตัดสินใจ ยกเว้นหากเป็นเรื่องเล็กน้อยปู่ย่าตายายอาจจะช่วยตัดสินใจได้

แต่อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจคือ เมื่อทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมว่า ระหว่างปู่ย่า หรือตายายที่ส่งผลต่อคุณธรรมของเด็กและเยาวชนมากกว่า (ภาคผนวก ค) พบว่า ครั้วเรือนที่ประกอบด้วยเด็กและเยาวชน พ่อและแม่ และปู่ย่า มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนในทางลบมากกว่าครั้วเรือนที่มีตายาย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการแต่งงานเข้า หรือการที่แม่แต่งงานแล้วเข้ามาอยู่กับครอบครัวของพ่อ ในบางครั้งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมชาวจีน ซึ่งผู้ชายมีความเป็นใหญ่ ดังนั้นทำให้แม่ หรือความคิดเห็นของแม่กลายเป็นส่วนน้อย และมักจะมีทัศนคติขัดแย้งด้านความคิดเห็นกับปู่ย่าหรือครอบครัวของฝ่ายพ่อมากกว่า ลักษณะของครอบครัวที่มีตายาย (Yi Sun and Na Jiang, 2017)

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าประเด็นปัญหาเกิดจากการสื่อสารเนื่องจาก อาจมีเวลาสื่อสารระหว่างกันน้อยระหว่างพ่อแม่ และปู่ย่าหรือตายาย ซึ่งอาจทำให้มีความสับสนถึงหลักการในการเลี้ยงดูลูกหลานได้ จึงควรมีการสื่อสารหาแนวทางที่เป็นกลางเพื่อให้มีแนวทางการเลี้ยงดูที่ตรงกันเพื่อให้พ่อแม่และปู่ย่าตายายได้ ทั้งนี้ เพราะการสื่อสารเป็นกิจกรรมพื้นฐานในครอบครัว โดยในส่วนของครอบครัวนั้นหากมีการสื่อสารและแสดงท่าทีให้เด็กและเยาวชนในครอบครัวทราบอย่างชัดเจนว่าครอบครัวพร้อมที่จะรับฟังและสนับสนุนจะทำให้เด็กมีความพร้อมและมั่นใจที่จะสามารถคิดและแก้ปัญหาได้ (Begun, 1996) โดย กัญญนันท์ ภัทรสรณิสิริ (2554) ได้เสนอว่า พ่อแม่ปู่ย่าตายายควมร่วมมือร่วมใจกันในการเปิดใจรับฟังความคิดเห็น และพร้อมที่จะสื่อสารให้เห็นสนับสนุนเด็กได้ตลอดเวลา โดยสุนันทา พลับแดง (2558) เพิ่มเติมว่า พ่อแม่ผู้ปกครอง ปู่ย่าตายาย จะต้องไม่มุ่งเอาชนะกัน หรือใช้คำพูดเชิงลบ เพราะจะส่งผลให้เด็กมีนิสัยทางลบได้ โดยการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะต่อกัน และมีเหตุผล จะส่งผลต่อพัฒนาการเชิงบวกด้านจริยธรรมของเด็ก

อย่างไรก็ตาม **ปัจจัยลักษณะผู้ปกครอง** เป็นปัจจัยกลุ่มเดียวที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเลยในทั้ง 4 ตัวแปรย่อย ได้แก่ สถานภาพผู้ปกครอง อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพการทำงาน

แต่สำหรับตัวแปรอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั้น พบว่า ไม่มีความสำคัญทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ภาค (ภาคกลาง, ภาคเหนือ, และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) สถานภาพสมรส (สมรส, หม้าย/หย่า/แยก, อื่นๆ) จำนวนสมาชิกในครอบครัว ศาสนา (อิสลามและคริสต์) การศึกษา (อื่นๆ) การทำงาน (ทำงาน) สถานภาพผู้ปกครอง (พ่อและแม่สมรส, พ่อหย่า/แยก, แม่หย่า/แยก, พ่อหม้าย, แม่หม้าย, ผู้อื่น) อายุ อาชีพการทำงาน และการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งหมายความว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในบทที่ 3 ของการวิจัย ทั้งนี้ งานวิจัยหลายเรื่องได้ชี้ให้เห็นว่าบางประเด็น เช่น ระดับการศึกษาของพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูง จะสามารถเลี้ยงดูลูกได้อย่างมีเหตุผลและมีผลต่อระดับจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก , 2520) หรือจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มากเกินไปหรือน้อยเกินไปจะทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสที่จะส่งผลต่อ

คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนได้ (Tanabe, 1997) รวมทั้งเด็กก็มีโอกาสทำผิดคุณธรรมจริยธรรมในชั้นกระทำผิดต่อกฎหมายได้มากกว่าหากพ่อแม่มีระดับการศึกษาต่ำ (รัชติการ์ สุขเกษม, 2528) หรือการทำงานและรายได้ โดยเฉพาะการทำงานประจำของพ่อแม่เป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ในครอบครัวที่ชัดเจน (พียซอล มะหะหมัด, ปราณี ทองคำ และมารุต คำชะอม , 2551) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ น่าจะส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม เมื่อผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็เป็นเรื่องที่ควรได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้งต่อไปในอนาคต

5.4 ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับลักษณะพ่อแม่ของเด็กและเยาวชนกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณในข้างต้น ในตารางที่ 26 พบว่าผลการวิจัยด้วยการใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยนั้นพบว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างครบถ้วน แต่ระหว่างการทำวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นเพิ่มเติมที่น่าสนใจนอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย ในประเด็นเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของพ่อและแม่ซึ่งเป็นผู้ปกครองหลักของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในการวิจัยในครั้งนี้ถึงร้อยละ 84.01 ดังนั้นผู้วิจัยจึงน่าสนใจที่จะนำประเด็นนี้มาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อศึกษาสถานการณ์อันเกี่ยวเนื่องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยเหล่านี้ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การวิจัยนี้มีความละเอียดมากยิ่งขึ้นและเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ค้นพบโดยทำการวิเคราะห์ลักษณะประชากรของพ่อแม่ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

จากการทบทวนวรรณกรรมเมื่อกล่าวถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนผ่านความรักความเข้าใจนั้นพบว่าผู้ปกครองหรือพ่อและแม่ของเด็กและเยาวชนเป็นส่วนสำคัญเสมอเนื่องจากเป็นสิ่งแวดล้อมแรกของเด็กและยังมีความใกล้ชิดผูกพันกันเป็นอย่างมาก ดังนั้นลักษณะทางประชากรของพ่อแม่ที่หล่อหลอมความเป็นตัวตนของพ่อแม่ก็นับว่ามีส่วนสำคัญกับการถ่ายทอดคุณธรรมให้แก่ลูกและยังเป็นบุคคลที่ลูกเลือกที่จะพูดคุยปรึกษามากที่สุดอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาในข้างต้นนั้น กลับพบว่าผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนหรือพ่อแม่แม้จะมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน แต่กลับไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจเป็นเพราะข้อมูลเกี่ยวกับพ่อแม่ผู้ปกครองที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้ให้ข้อมูลนั้นมีข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะประชากรของพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มากนัก รวมถึงการกระทำทางสถิติขั้นสูงที่เกิดขึ้นอาจทำให้ข้อค้นพบเกี่ยวกับพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนนั้นยังไม่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ในการวิเคราะห์หลักของการวิจัยในครั้งนี้โดยละเอียด ผู้วิจัย

จึงมีความต้องการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะประชากรของพ่อและแม่เพื่อมาประกอบการวิจัย โดยการใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์ลักษณะประชากรของพ่อและแม่ผ่านการควบคุมในแบบจำลองที่ต่างกัน โดยมีการเลือกข้อมูลทุติยภูมิประชากรเด็กและเยาวชนไทย อายุ 12-25 ปี ตามโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ได้ทำการจัดการข้อมูลแล้ว โดยในการวิเคราะห์ในครั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยมีความสนใจในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นพ่อและแม่ที่มีสถานภาพสมรสเท่านั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่มีจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 84.01 (ตารางที่ 6 : จำนวนและร้อยละสถานภาพผู้ปกครอง) และยังเป็นกลุ่มผู้ปกครองหลักของเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ข้อมูลเฉพาะจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีทั้งพ่อและแม่เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทลักษณะส่วนบุคคลของพ่อและแม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีผู้ปกครองเป็นพ่อและแม่ซึ่งทำให้มีจำนวนผู้ปกครอง 2 คนซึ่งเป็นกรณีเฉพาะโดยได้ทำการเลือกใช้ข้อมูลของผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามาใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณข้างต้น ในขณะที่ผู้ปกครองกลุ่มที่เป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือผู้ปกครองเพียงคนเดียวเป็นกรณีปกติที่สามารถใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้เลย จึงไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์วิจัยในส่วนนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำข้อมูลส่วนบุคคลของพ่อและแม่มาวิเคราะห์เพิ่มเติม โดยหลังจากผู้วิจัยจัดการข้อมูลเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะข้อมูลของเด็กและเยาวชนตอบครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยในส่วนนี้เท่านั้น ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด 6,668 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 84.00 ของข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ได้ทำการคัดเลือกตามวัตถุประสงค์การวิจัยหลัก

โดยผลการวิเคราะห์ตารางที่ 27 พบว่าลักษณะประชากรของพ่อและแม่ที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนมีทั้งหมด 3 แบบ¹ โดยการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆ² แล้ว คือ แบบจำลองที่ 1 เพิ่มปัจจัยลักษณะประชากรของพ่อโดยควบคุมปัจจัยอื่น แบบจำลองที่ 2 เพิ่มปัจจัยลักษณะประชากรของแม่โดยควบคุมปัจจัยอื่นแบบจำลองที่ 3 เพิ่มปัจจัยลักษณะประชากรของพ่อและแม่ที่มีสถานภาพสมรสโดยควบคุมปัจจัยอื่น

แบบจำลองที่ 1 พบว่าลักษณะประชากรของพ่อไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเลย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา หรืออาชีพการทำงาน

แบบจำลองที่ 2 พบว่าลักษณะประชากรของแม่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพียงปัจจัยอาชีพการทำงาน โดยอาชีพของแม่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติคือ พนักงานเอกชนและค้าขาย

¹ ทุกแบบจำลองมีสิ่งที่มีนัยสำคัญทางสถิติเหมือนกันคือ ภาคใต้ นอกเขตเทศบาล เทศหญิง จำนวนสมาชิกในครอบครัว พุดคุยปรึกษาเพื่อน และความรักความเข้าใจในครอบครัว

² ตัวแปรอื่นๆที่ถูกควบคุม (โดยไม่ได้แสดงผล) ได้แก่ ความรักความเข้าใจในครอบครัว, บุคคลที่เด็กและเยาวชนพุดคุยปรึกษา (ญาติพี่น้อง, คู่รัก, เพื่อน, อื่นๆ) ภาค (ภาคกลาง, ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ภาคใต้), นอกเขตเทศบาล, เทศหญิง, อายุ, สถานภาพสมรส (สมรส, หม้าย/หย่า/แยก, อื่นๆ), จำนวนสมาชิกในครอบครัว, ศาสนา (อิสลาม, คริสต์), การศึกษา (ประถมศึกษา, มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า, ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า, อื่นๆ), ทำงาน โดยในกรณีของตัวแปรหุ่นและตัวแปรอ้างอิงเป็นไปตามการวิเคราะห์ในตารางที่ 24

แบบจำลองที่ 3 เพิ่มปัจจัยทั้งหมดที่การวิจัยครั้งนี้สนใจ อันได้แก่ ลักษณะประชากรของพ่อและแม่ (อายุ, การศึกษา, อาชีพการทำงาน) โดยควบคุมตัวแปรลักษณะประชากรอื่น พบว่า มีตัวแปรที่มีนัยสำคัญเพิ่มคือ อาชีพของแม่ ได้แก่ พนักงานเอกชนและค้าขาย โดยลักษณะประชากรของพ่อ ยังคงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดิม

ตารางที่ 27 การวิเคราะห์ลักษณะประชากรของพ่อแม่ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

	แบบจำลองที่ 1	แบบจำลองที่ 2	แบบจำลองที่ 3
อายุพ่อ	-0.0019	-	-0.0047
ระดับการศึกษาสูงสุดพ่อ			
ประถมศึกษา	-0.4402	-	-0.0978
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-0.4157	-	-0.1779
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	-0.3791	-	-0.2767
อื่นๆ	-0.6187	-	-1.3170
(baseline ไม่เคยศึกษา)	----	-	----
อาชีพการทำงานพ่อ			
ข้าราชการ	0.0712	-	-0.2335
พนักงานเอกชน	0.1599	-	-0.2860
ค้าขาย	0.2354	-	-0.1022
รับจ้าง	0.1699	-	-0.0042
เกษตรกร	0.2923	-	0.1210
อื่นๆ	-0.5105	-	-0.7934
(baseline ไม่ได้ทำงาน)	----	-	----
อายุแม่	-	0.0025	0.0064
ระดับการศึกษาสูงสุดแม่			
ประถมศึกษา	-	-0.5624	-0.5592
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	-	-0.4814	-0.3884
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	-	-0.3798	-0.1997
อื่นๆ	-	-0.2658	0.8274
(baseline ไม่เคยศึกษา)	-	----	----
อาชีพการทำงานแม่			
ข้าราชการ	-	0.6021	0.6570
พนักงานเอกชน	-	0.9251**(0.002)	1.0139**(0.006)

	แบบจำลองที่ 1	แบบจำลองที่ 2	แบบจำลองที่ 3
ค้าขาย	-	0.7941**(0.005)	0.7729*(0.021)
รับจ้าง	-	0.6171*(0.039)	0.5402
เกษตรกร	-	0.6965*(0.013)	0.5164
อื่นๆ	-	0.4827	0.6583
(baseline ไม่ได้ทำงาน)	-	----	----
ความรักความเข้าใจ	0.1370*** (0.000)	0.1332*** (0.000)	0.1352*** (0.000)
N	6,668	6,668	6,668
R ²	0.0322	0.0340	0.0357
Prob > F	0.0000	0.0000	0.0000

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, ***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก คือ อาชีพการทำงานของแม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะประชากรของพ่อแม่ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการควบคุมปัจจัยอื่นๆ และเน้นศึกษาเฉพาะลักษณะประชากรของแม่นั้นทำให้เห็นว่าอาชีพการทำงานของแม่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้นอีกด้วย ในขณะที่ อายุและการศึกษากลับเป็นลักษณะประชากรของทั้งพ่อและแม่ซึ่งไม่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กในแบบจำลองใดเลย

สำหรับอาชีพมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของลูก หากพ่อแม่มีงานประจำก็สามารถจัดสรรเวลาได้เหมาะสมและเป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ในครอบครัวที่ชัดเจนของพ่อแม่อีกด้วย (พัยชอลมะหะหมัด, ปราณิ ทองคำและมารุต ดำชะอม, 2551) ซึ่งโดยหลักการแล้วพ่อแม่มีความสำคัญในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก พ่อแม่ทำให้ลูกดู เคารพในตัวเด็กและถ่ายทอดอยู่เสมอจะทำให้เด็กได้แนวคิดด้านคุณธรรมที่ถูกต้อง แม้ว่าจะต้องเจอสถานการณ์ที่ล่อแหลมเพียงใดก็ตาม (Stepp, 2013) แต่จากการวิเคราะห์กลับพบว่าลักษณะประชากรของพ่อ ไม่ว่าจะเป็น อายุ การศึกษาและอาชีพกลับไม่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนเลย ซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะการใช้ชีวิตของผู้ชายมักมีการออกจากบ้าน ทำงาน เข้าสังคม จึงอาจไม่ได้ใช้เวลาทุ่มเทดูแลลูกได้อย่างเต็มที่หรือด้วยลักษณะการเป็นผู้ชายที่มองภาพรวมมากกว่าการลงรายละเอียดทั้งอารมณ์ความรู้สึกและเรื่องส่วนตัว จึงทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างออกไปจากแม่ โดยหากกล่าวเฉพาะแม่จะพบว่า มีความสำคัญยิ่งกว่าตามที่ Shore (2001) ได้เน้นว่า แม่น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กเพราะการเลี้ยงดูของแม่กระตุ้นประสาทสัมผัสและการรับรู้ของเด็ก ในขณะที่ Laible & Thomsom (2000) ก็ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการพัฒนาจิตสำนึก ในเด็กตั้งแต่อายุน้อยทำได้โดยแม่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก โดยผลการศึกษา ประเด็นอาชีพของแม่ มีข้อมูลสนับสนุน

จากสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (2560) ว่าปัจจุบันประเทศไทยบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวมีมากขึ้นโดยเฉพาะบทบาทในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัว ซึ่งถือเป็นการช่วยรับภาระในการทำงานหาเลี้ยงของครอบครัวมากขึ้น อีกทั้งยังแสดงถึงบทบาทความรับผิดชอบในหน้าที่ที่มี และแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำและเป็นต้นแบบให้แก่ลูกได้เป็นอย่างดี โดยแม่ที่ทำงานมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กส่วนหนึ่งอาจจากการมีสถานะทางการงานทำให้มีการเงินที่มั่นคงมากขึ้น สามารถจัดระบบการทำงานที่ชัดเจนเป็นเวลา การจัดระบบการเลี้ยงดูลูกจะมีความสะดวกและต่อเนื่อง แม้ว่าอาชีพการทำงานของแม่จะมีนัยสำคัญทางสถิติไม่ครบทุกอาชีพแต่การที่แม่เลือกประกอบอาชีพยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ลูกของตนเมื่อเปรียบเทียบกับแม่ที่ไม่ทำงาน อีกทั้งการตัดสินใจประกอบอาชีพ นอกจากจะมาจากความสามารถและความสนใจส่วนบุคคลแล้ว ยังหมายถึงการมีคุณธรรมพื้นฐานเพิ่มเติมด้วย ไม่ว่าจะเป็น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย อดทน และคุณธรรมต่างๆที่เหมาะสมกับแต่ละอาชีพ จึงสามารถสรุปได้ว่าหากแม่มีงานทำหรือประกอบอาชีพจะสามารถดูแลเลี้ยงดูเด็กได้ดีกว่าแม่ที่ไม่มีงานทำและมีผลต่อพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมที่ดีของเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้หากแม่เป็นผู้หญิงทำงานผลการทดสอบพบว่ามีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของลูก ซึ่งเป็นเพราะเมื่อแม่ทำงานไม่ว่าจะอาชีพใดแสดงให้เห็นว่าแม่นั้นมีการแบ่งเวลาและมีความรับผิดชอบสูงกว่าแม่ที่ไม่ได้ทำงานโดยมีการแสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรม อันจัดเป็นข้อคุณธรรมพื้นฐานชีวิตที่สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากกระทำของแม่ โดยผลการทดสอบพบว่าแม่ซึ่งเป็นเกษตรกรและข้าราชการจะทำให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ทั้งนี้เนื่องจากมีความมั่นคงในอาชีพการงาน มีระบบการทำงานที่มีช่วงเวลาชัดเจน จัดเวลาดูแลลูกได้ง่าย ต่างจากแม่ที่ไม่ทำงานที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมต่ำกว่าแม่ที่ประกอบอาชีพ เนื่องจากแม่ซึ่งเป็นแม่บ้านอย่างเดียวจะมีปัญหาการให้เวลากับลูกมากเกินไป ลูกขาดความเป็นส่วนตัว หรืออาจคิดแทนลูกไม่ปล่อยให้ตัดสินใจด้วยตนเอง จึงทำให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

จากการทำการวิเคราะห์วิจัยอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยทั้งในเบื้องต้นและเชิงลึกทำให้ผู้วิจัยได้พบผลการวิจัยที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์มากมายหลายประการ รวมถึงการวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมนั้นก็ทำให้ได้ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะเกี่ยวกับผู้ปกครองของเด็กจึงเป็นส่วนสำคัญในการวิจัยในบทต่อไป

บทที่ 6

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 5 ที่ต้องการทราบถึงมุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ และ/หรือผู้ปกครองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งยังเป็นการแสดงข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านมุมมองและประสบการณ์ของพ่อแม่ เนื่องจากตลอดทั้งการศึกษานี้ นำข้อมูลในเชิงปริมาณมาจากการตอบแบบสอบถามโดยเด็กและเยาวชน จึงมีเพียงข้อคิดเห็นจากเด็กและเยาวชนเท่านั้น การทำการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้จึงมุ่งนำเสนอแนวคิดและแนวทาง รวมถึงมุมมองในประเด็นคุณธรรมจริยธรรมและการเลี้ยงดู เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลในอีกแง่มุมหนึ่ง โดยจะกล่าวรวมถึงข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ด้วย ซึ่งแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

6.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

6.1.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

6.1.2 ลักษณะลูกของกลุ่มตัวอย่าง

6.2 คุณธรรมจริยธรรมในมุมมองของพ่อแม่

6.2.1 คุณธรรมจริยธรรมหลักที่จะปลูกฝังแก่ลูก

6.2.2 คุณธรรมจริยธรรมในสายตาของพ่อแม่

6.3 การเลี้ยงดูกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ลูก

6.3.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

6.3.2 ความรักความเข้าใจในครอบครัวส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรม

การเลี้ยงดูของพ่อแม่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักและความเข้าใจ เป็นหน้าที่สำคัญของครอบครัวที่พ่อแม่พึงมีต่อลูก การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูที่เหมาะสมให้กับเด็ก นำไปสู่การมีสุขภาพจิต ที่ดี และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม (ดุซนีย์ โยเหลา, งามตา วณิชานนท์, ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา และทัศนากิติ, 2545)

เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูที่ดี มีความอบอุ่น เต็มไปด้วยความรักความเข้าใจ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีกว่าเด็กทั่วไป มีทัศนคติในการมองโลกและชีวิตทางบวก สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เฉพาะหน้า สังคม และผู้อื่นได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของความรักระหว่างสมาชิกในครอบครัว (Amato & Fowler, 2002 ; Deslandes &

Bertrand, 2005 ; Sheldon & Epstein, 2005) นอกจากนั้นเด็กเหล่านี้ จะมีคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่า ตามแนวคิดของ Kohlberg (1964) ที่เห็นว่าพัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการทางปัญญา เมื่อวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น การพัฒนาคุณธรรมก็จะเพิ่มขึ้น โดยการอบรมสั่งสอนของครอบครัว ด้วยเหตุนี้วิธีการสำคัญที่จะให้ครอบครัวเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กได้อย่างดี จึงต้องมีการสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีในครอบครัว มีการอบรมสั่งสอน ตักเตือน ช่วยแก้ปัญหา โดยอยู่บนพื้นฐานของความรักความเข้าใจ (วิริยะ ดุสิตพงศ์ 2547)

6.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา กล่าวคือ พ่อแม่ และ/หรือ ผู้ปกครอง และของลูกของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พ่อแม่ และ/หรือผู้ปกครอง จำนวน 60 คน ใน 5 พื้นที่ของประเทศ เพื่อเป็นตัวแทน กรุงเทพมหานคร และ 4 ภูมิภาค คือ นครปฐม เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี และขอนแก่น โดยมีข้อมูลดังนี้

6.1.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

ตาราง 28 จะแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง พ่อแม่ และ/หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งกว่า 3 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ มีสถานภาพเป็นแม่ และประมาณ 2 ใน 3 มีอายุมากกว่า 38 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีเพียง 5 ราย และ 2 รายที่นับถือศาสนาคริสต์และอิสลามตามลำดับ และส่วนใหญ่ร้อยละ 70 มีลูกในครอบครัวจำนวน 2 คน

เนื่องด้วยช่วงวัยของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อมุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูก (Chivanon, & Wacharasin, 2012) เพื่อให้เห็นภาพดังกล่าวได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามรุ่นปี โดยอ้างอิงวิธีการแบ่งกลุ่มอายุตามรุ่นปีจากผลการศึกษาของธัญนันท์ วัชรินทร์รุ่งโรจน์ (2559) ดังนั้นในการศึกษารุ่นปีจะประกอบไปด้วยกลุ่มพ่อแม่จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม Babyboom หมายถึงพ่อแม่ที่มีอายุระหว่าง 54 – 72 ปี ซึ่งมีลักษณะทุ่มเททำงานหนัก เคารพกฎระเบียบ ขยันอดทน สุขุม และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง 2) กลุ่ม Generation X หมายถึงพ่อแม่อายุระหว่าง 38 – 53 ปี ที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง ชอบวางแผนชีวิต พึ่งพาตนเอง ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงได้ดี และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และ 3) กลุ่ม Generation Y หมายถึงพ่อแม่ที่มีอายุระหว่าง 24 – 37 ปี และมีความคิดเป็นของตัวเองค่อนข้างสูง มีเอกลักษณ์และโลกส่วนตัว ไม่อยู่ในกรอบ อิสระ ชอบท้าทายกฎระเบียบ จากการจัดแบ่งดังกล่าว พบว่าร้อยละ 60 ของพ่อแม่อยู่ในกลุ่ม Generation X และประมาณร้อยละ 27 อยู่ในกลุ่ม Generation Y ในขณะที่พ่อแม่ที่เกิดในช่วงเวลา Babyboom มีสัดส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 13

ตารางที่ 28 จำนวนและการกระจายร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

คุณลักษณะทั่วไป		จำนวน (N = 60)	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย	ในเขตเทศบาล	33	55.00
	นอกเขตเทศบาล	27	45.00
เพศ	ชาย	15	25.00
	หญิง	45	75.00
อายุ แบ่งตาม Generation	ต่ำกว่า 24	-	-
	24 - 37 ปี	16	26.67
	38 - 53 ปี	36	60.00
	54 - 72 ปี	8	13.33
สถานภาพ สมรส	สมรส	52	86.67
	หย่าร้าง	6	10.00
	แยกกันอยู่	1	1.67
	หม้าย	1	1.67
ศาสนา	พุทธ	53	88.33
	อิสลาม	2	3.33
	คริสต์	5	8.33
การศึกษา	ประถม	6	10.00
	มัธยม / ปวส.	26	43.33
	ปริญญาตรีและสูงกว่า	28	46.67
อาชีพ	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	14	23.33
	ธุรกิจส่วนตัว	9	15.00
	ค้าขาย	13	21.67
	เกษตรกร	3	5.00
	แม่บ้าน / พ่อบ้าน	4	6.67
	พนักงานบริษัท	4	6.67
	รับจ้าง	13	21.67
	ว่างงาน	0	0.00
จำนวนบุตร	1 คน	10	16.67
	2 คน	42	70.00
	3 คน	8	13.33
	มากกว่า 3 คนขึ้นไป	-	-

6.1.2 ลักษณะลูกของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 29 แสดงลักษณะลูกของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพ่อแม่ โดยมีการกล่าวถึงลูกในการเลี้ยงดูของพ่อแม่ด้วย ดังนั้นจึงได้นำเสนอข้อมูลลูกของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนไทย รวม 118 คน โดยเด็กเหล่านี้ มีพี่น้องในครอบครัวต่างวัยด้วย คือ มีพี่น้องรวมทั้งตัวเอง ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 12 ปี 22 คน อายุ 12 – 15 ปี 73 คน อายุ 16 – 25 ปี 21 คน และอายุมากกว่า 25 ปี 2 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.78 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 43.22 มีการศึกษาตั้งแต่ระดับต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จนถึงเรียนจบระดับปริญญา เด็กส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ คริสต์ และอิสลามตามลำดับ มีสถานภาพโสด ร้อยละ 99.15 และสมรสแล้ว ร้อยละ 0.85 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน ร้อยละ 94.92 ทำงานแล้วเพียงร้อยละ 5.08

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์เฉพาะเด็กที่อยู่ในช่วงวัยระหว่าง 12 – 15 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 4 ครอบครัวละ 1 คน รวมจำนวน 60 คน ซึ่งพบว่า เป็นเพศชายมากกว่าหญิงเล็กน้อย คือ เพศชาย ร้อยละ 57 เพศหญิง ร้อยละ 43 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาคริสต์ และอิสลาม โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เลือกเด็กและเยาวชนข้างต้น โดยให้พ่อแม่แสดงความคิดเห็นถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ โดยเป็นการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในปัจจุบัน พ่อแม่สามารถจดจำพฤติกรรมหรือความคิดของเด็กได้ง่ายกว่าลูกที่โตแล้ว หรือแยกออกไปจากครอบครัว รวมทั้งเพราะเป็นช่วงเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงระดับการศึกษาเป็นชั้นมัธยมศึกษา มักมีกลุ่มเพื่อนใหม่และได้รับการดูแลในลักษณะที่เปลี่ยนไปเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากกว่าช่วงวัยอื่น จนสามารถเป็นตัวอย่างของช่วงวัยที่จะเห็นมุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูของพ่อแม่ได้ชัดเจนกว่าช่วงวัยอื่น เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่มีพี่น้องในครอบครัว รวมตนเอง จำนวน 2 คน ร้อยละ 70 รองลงมาคือ เป็นลูกคนเดียว ร้อยละ 17 และมีจำนวนพี่น้องในครอบครัว รวมทั้งตนเอง 3 คน ร้อยละ 13 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละลักษณะทั่วไปของลูกของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะทั่วไป		จำนวนทุก กลุ่มอายุ (N = 118)	ร้อยละ	จำนวน เฉพาะอายุ 12 - 15 ปี (N = 60)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	67	56.78	34	56.67
	หญิง	51	43.22	26	43.33
อายุ	ต่ำกว่า 12 ปี	22	18.64	-	-
	12 ปี	11	9.32	7	11.67
	13 ปี	22	18.64	15	25.00
	14 ปี	12	10.17	10	16.67
	15 ปี	28	23.73	28	46.67
	16 - 25 ปี	21	17.80	-	-
	มากกว่า 25 ปี	2	1.69	-	-
ศาสนา	พุทธ	106	89.83	53	88.33
	อิสลาม	4	3.39	2	3.33
	คริสต์	8	6.78	5	8.33
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่า ป. 6	22	18.64	-	-
	ป. 6	11	9.32	3	5.00
	ม. 1	22	18.64	20	33.33
	ม. 2	12	10.17	9	15.00
	ม. 3	28	23.73	24	40.00
	ม. 4	5	4.24	4	6.67
	สูงกว่า ม. 4 - จบปริญญา	18	15.25	-	-
สถานภาพ	โสด	117	99.15	60	100.00
	สมรส	1	0.85	-	-
อาชีพ	นักเรียน	112	94.92	60	100.00
	ทำงาน	6	5.08	-	-

คุณลักษณะทั่วไป		จำนวนทุก กลุ่มอายุ (N = 118)	ร้อยละ	จำนวน เฉพาะอายุ 12 - 15 ปี (N = 60)	ร้อยละ
จำนวนพี่น้อง					
ในครอบครัว	1 คน	10	8.47	10	16.67
(รวมตัวเอง)	2 คน	84	71.19	42	70.00
	3 คน	24	20.34	8	13.33

6.2 คุณธรรมจริยธรรมในมุมมองของพ่อแม่

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอความสำคัญของการมีคุณธรรมจริยธรรมของลูกและคุณธรรมจริยธรรมที่พ่อแม่ตั้งใจจะปลูกฝังให้ลูก โดยข้อมูลจะแสดงให้ผู้อ่านเห็นถึงทัศนคติและมุมมองพ่อแม่ที่มีต่อคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการวิเคราะห์ในส่วนถัดไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูลูก กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

6.2.1 คุณธรรมจริยธรรมหลักที่จะปลูกฝังแก่ลูก

จากทฤษฎีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องของการทำความดี ละเว้นความชั่ว การที่บุคคลตัดสินใจเลือกคุณธรรมหรือค่านิยมตัวที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าที่เป็นประโยชน์แก่เฉพาะตนหรือพวกพ้อง มักเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมสูง (Piaget, 1929 Kohlberg, 1976) การแบ่งระดับของการมีคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดของ Kohlberg (1964) จะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย กฎหมายหรือศาสนา และระดับที่จะตัดสินใจตามความคิดของตนที่เห็นว่าเหมาะสม โดยทั้ง Piaget (1929) และ Kohlberg (1964) ต่างก็มองพัฒนาการทางจริยธรรมว่าเป็นผลผลิตของอิทธิพลร่วมระหว่างพัฒนาการของสติปัญญา (Cognitive development) กับประสบการณ์ทางสังคม (Social experience)

ทั้งนี้ประเด็นข้อคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมจากการประมวลแนวคิดที่ครอบคลุมพัฒนาการของมนุษย์ทุกช่วงวัย และมีลักษณะที่เป็นสากล คือ ไม่ว่าจะเน้นบุคคลที่อยู่ในสังคมใดประเทศใด เชื้อชาติศาสนาใด ต่างมีหลักคุณธรรมที่เป็นสากลทั้งสิ้น (Piaget 1964, Kohlberg 1964, Lennick & Kiel, 2005) รวมทั้งเมื่อประมวลเข้ากับพื้นฐานหลักธรรมทางศาสนา ทุกศาสนา ได้มีการนำเสนอเป็นบทสรุปไว้ โดย Kinnier et al (2000) ว่ามีหลักคุณธรรมใดบ้างที่มีความเป็นสากลที่คน

ทุกเชื้อชาติ ศาสนา และทุกสังคมควรปฏิบัติร่วมกัน โดยหลักการพื้นฐานได้จากการรวบรวมหลักธรรมทางศาสนาทุกศาสนา และแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปเป็นคุณธรรมสากลที่ทุกคนในสังคมควรมี 13 ประการ คือ 1) ความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ความซื่อสัตย์ 3) ความยุติธรรม 4) มีวินัย เคารพและรับผิดชอบต่อตนเอง 5) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจ 6) อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เห็นแก่ตัว 7) รู้จักผิดชอบชั่วดี 8) กตัญญู เอาใจใส่ ห่วงใยผู้มีพระคุณ 9) เรียนรู้ความเชื่อมโยงและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น 10) มีความเป็นมนุษย์ และขอช่วยเหลือ 11) ห่วงใย เคารพ รัก รู้จักอดทน ให้อภัย 12) ไม่ทำร้ายหรือรังแกผู้อื่น 13) ใส่ใจ ห่วงใยเพื่อนร่วมโลกและสิ่งแวดล้อม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พ่อแม่ทั้ง 60 คน ถึงคุณธรรมจริยธรรมหลักที่พ่อแม่ประสงค์ที่จะปลูกฝังให้กับลูก พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับคุณธรรมจริยธรรมสากล ซึ่งประมวลโดย Kinnier et al (2000) คุณธรรมจริยธรรมที่พ่อแม่กล่าวถึงเป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5 อันดับแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ รู้จักผิดชอบชั่วดี มีวินัย เคารพและรับผิดชอบต่อตนเอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจ กตัญญู เอาใจใส่ห่วงใยผู้มีพระคุณ

1) ความซื่อสัตย์ มากที่สุด ร้อยละ 25.25

พ่อแม่อยากให้ลูกมีความซื่อสัตย์ ดังคำกล่าวของ ปราณี (แม่ อายุ 51 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) ที่ว่า

“อยากให้ลูกมีคุณธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์ กตัญญู มีน้ำใจ มีวินัย โดยเฉพาะความซื่อสัตย์ อยากให้ติดตัวลูกไปตลอด”

รวมทั้ง วิไล (แม่อายุ 54 ปี ของลูกชาย 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่ตั้งใจจะสอนลูกในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมว่า

“ต้องไม่โกหก และมีความซื่อสัตย์ จะบอกเขาว่าคนเราถ้าเราไม่โกหกคนอื่นก็จะให้ความเคารพนับถือ เป็นการสร้างคุณค่าให้กับตัวเอง กับพ่อ แม่ เพื่อน เราจะต้องซื่อสัตย์ ถ้าเอาเงินไปซื้อของ ถ้ามีเงินทองเกินมาให้นำไปคืน ก็ต้องสอนว่าถ้าไม่คืนเหมือนเป็นการลักขโมยจะพุดกับลูกจริงๆ”

2) รู้จักผิดชอบชั่วดี ร้อยละ 20.20

วรรณภา (แม่ อายุ 43 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) มุ่งปลูกฝังลูกโดย

“เน้นความเป็นคนดี รู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดไม่ควร แม่จะย้ำอยู่เสมอว่าเราเป็นชาวพุทธ ศาสนาพุทธสอนให้ทำความดีละเว้นความชั่ว เราต้องยึดมั่นสิ่งเหล่านี้ตลอดไป”

และสมศรี (แม่ อายุ 44 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาคริสต์) ก็ได้กล่าวเช่นเดียวกันว่า

“คิดว่าลูกควรประพฤติตนเป็นคนดีตามหลักธรรมทางศาสนา ครอบครัวที่บ้านนับถือศาสนาคริสต์ทั้งครอบครัวจะไปโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ ลูกจะได้เรียนรู้ศาสนาที่สอดคล้องกับวัยของตนเองตลอดทั้งวัน”

ในขณะที่ สมศักดิ์ (พ่ออายุ 43 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“โดยปกติตนเองจะเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เพราะอยากให้ลูกเป็นเด็กดีมีศีลธรรม” โดยในครอบครัวส่วนใหญ่พ่อจะมีเวลาดูแลลูกน้อยกว่าแม่เพราะทำหน้าที่หลักในการหารายได้และเป็นผู้นำครอบครัว

รวมทั้งในส่วนของครอบครัวที่นับถือศาสนาอิสลามก็จะเน้นปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน การละหมาดทุกวันศุกร์ และการถือศีลอดในเดือนรอมดอนของศาสนาอิสลาม ดังเช่น วินัย (พ่อวัย 54 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาอิสลาม) ที่กล่าวว่า

“ที่บ้านจะให้ลูกปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม คือ ต้องครบถ้วนทั้งหลักศรัทธา คือความเชื่อในศาสนา หลักคุณธรรม คือ เรียนรู้และดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอน และหลักปฏิบัติคือ การประพฤติ เป็นหน้าที่หรือเป็นกิจวัตรที่จะขาดไม่ได้ เช่น การปฏิญาณตน การละหมาด การเซกาด การถือศีลอด เป็นต้น โดยพ่อแม่ หรือญาติๆ จะเป็นผู้นำในการปฏิบัติร่วมกัน”

3) มีวินัย เคารพและรับผิดชอบต่อตนเอง ร้อยละ 19.18

ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย เคารพและรับผิดชอบต่อตนเองเป็นเรื่องที่พ่อแม่ แทบทุกคนกล่าวถึงและอยากปลูกฝังให้แก่ลูก ดังที่ รัตนา (แม่ อายุ 49 ปี ของลูกชาย 2 คน หญิง 1 คน ศาสนาคริสต์) ได้กล่าวว่า

“คุณธรรมที่อยากปลูกฝังให้กับลูกคือเรื่องของ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร และรู้จักหน้าที่ของตนเอง ”

และ โสภา (แม่ อายุ 49 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) ก็ได้กล่าวเช่นเดียวกันว่า

“ส่งเสริมให้ลูกมีวินัย ขยัน มีความรับผิดชอบ รวมทั้งมีน้ำใจ และซื่อสัตย์ ผู้ปกครองเข้าใจดีว่าสภาพแวดล้อมปัจจุบัน มีสิ่งที่ไม่ดีให้ลูกเลียนแบบ แต่ได้พยายามปลูกฝังให้ลูกเป็นคนดี และมีคุณธรรมที่เหมาะสม”

รวมทั้ง เพ็ญ (แม่อายุ 50 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมของลูก ผ่านการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่

“อยากให้ลูกมีวินัย ตั้งแต่ตื่นนอนเช้า อาบน้ำไปโรงเรียน การดูแลห้องนอน ต้องรู้จักพับผ้าห่ม ต้องมีวินัยรู้จักรับผิดชอบที่บ้าน ให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง ไม่เอาเปรียบคนอื่น มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง”

4) เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีน้ำใจ ร้อยละ 15.16

ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และมีน้ำใจ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่พ่อแม่อยากให้ลูกมี เพราะจะสามารถทำให้ลูกอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณค่า โดย กรณีการ (แม่ อายุ 54 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า

“อยากเห็นลูกเป็นคนดีมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น จิตใจไม่โทดร้าย ผู้ปกครองได้ทำตัวเองให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกในด้านการมีจิตสาธารณะ และช่วยเหลือสังคม”

นอกจากนั้น ประภาศรี (แม่ อายุ 45 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) ก็กล่าวเช่นเดียวกันว่า “อยากเห็นลูกมีจิตสำนึกที่ดี มีน้ำใจ และช่วยเหลือเพื่อน”

รวมทั้ง เกรียงไกร (พ่อวัย 57 ปี ของลูกหญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่ได้อธิบายถึงการใช้ชีวิตของตนในฐานะที่เป็นข้าราชการ และต้องเดินทางไปทำงานต่างจังหวัด โดยฝากลูกไว้กับตายาย ให้ช่วยเลี้ยงดูกับแม่ โดยตนเอง จะได้พบลูกในช่วงวันหยุด ว่า

“ในครอบครัวจะมีตายายอยู่ด้วย เวลาพ่อไปทำงานต่างจังหวัด ตายายและแม่จะช่วยดูแลลูกสาวจะมีนิสัยคล้ายตา เพราะตาชอบช่วยเหลือผู้อื่น เป็นผู้นำชุมชน เขาน่าจะเลียนแบบมา โดยชอบช่วยเหลือผู้อื่นเช่นเดียวกัน”

5) กตัญญู เอาใจใส่ ห่วงใยผู้มีพระคุณ น้อยที่สุด ร้อยละ 8.08

ความกตัญญู เป็นคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งพบ ในเด็กและเยาวชน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าพ่อแม่ จะปลูกฝังลูกในเรื่องนี้ ดังคำกล่าวของ จินตนา (แม่ อายุ 45 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) ที่ให้ความเห็นว่า

“อยากให้ลูกมีความกตัญญูทวดเทวี โดยจะทำตัวเป็นแบบอย่างให้ลูกเห็น โดยเฉพาะในเรื่องของความกตัญญู โดยจะพาไปพบผู้ใหญ่ หรือไปเยี่ยมบรรพบุรุษ อย่างสม่ำเสมอ และสอนลูกว่าคนเราต้องรู้จักรักเหง้าของตนเอง”

ในขณะที่ครอบครัวของ สุภาพ (พ่อวัย 44 ปี ของลูกหญิง 2 คน ชาย 1 คน ศาสนาพุทธ) ก็จะมีวิธีการสอนโดยกล่าวว่า

“จะพาไปหาปู่ย่าตายายตลอด อยากให้เขามีคุณธรรมด้านกตัญญู เวลาไปพบปู่ย่าตายาย ก็สอนให้เขารู้จัก มีของไปฝากหรือคอยช่วยเหลือดูแล ให้บริการผู้ใหญ่ รวมทั้งย้ำเสมอว่า ถ้าเราโตขึ้นต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ และดูแลปู่ย่าตายายด้วย”

จากผลการศึกษาลักษณะของคุณธรรมจริยธรรม แม้หลายครอบครัวจะระบุประเด็นคุณธรรมจริยธรรมมาอย่างหลากหลาย แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คุณธรรมจริยธรรมที่พ่อแม่อยากให้ลูกมีมากที่สุดเป็นเรื่องของความซื่อสัตย์ รองลงมาคือ การรู้จักผิดชอบชั่วดี การมีวินัยเคารพและรับผิดชอบต่อตนเอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจ และกตัญญูเอาใจใส่ห่วงใยผู้มีพระคุณ ในขณะเดียวกัน ก็

ยังมีการเลือกข้อคุณธรรมอื่นๆ ตามแนวคิดของ Piaget (1964), Kohlberg (1964), Lennick & Kiel (2005), Kinnier et al (2000) อีกด้วย นับเป็นกลุ่มคุณธรรมซึ่งมีความเป็นสากล เป็นคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวม (ไกรยุทธ ธีรตยา คีนันท์, 2547) และตามแนวคิดของ Kohlberg (1964, 1976) จัดเป็นคุณธรรมซึ่งอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์และระดับตามเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์ มีผู้กล่าวถึงเป็นจำนวนมากที่สุด สอดคล้องกับการวัดระดับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ข้อคำถามทั้ง 7 ข้อ มุ่งสอบถามความเห็นทางคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เป็นหลัก (ตารางที่ 1) ซึ่งคำตอบแสดงให้เห็นว่าคะแนนด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

จึงอาจกล่าวได้ว่า มุมมองและความคาดหวังของพ่อแม่ต่อการเลี้ยงดูลูกในประเด็นนี้ สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และมีแนวโน้มที่ดีในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนต่อไป โดยแนวคิดดังกล่าว พ่อหรือแม่ ที่มีเพศชายและหญิงที่แตกต่างกัน รวมทั้งการมีอายุในรุ่นวัย หรือ Generation ที่ต่างกัน ซึ่งในที่นี้ได้แก่กลุ่ม Babyboom Generation X และ Generation Y ต่างมีมุมมองสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งอาจเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจเข้าร่วมให้สัมภาษณ์จึงมีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกอยู่แล้ว อีกทั้งประเด็นคุณธรรมจริยธรรมนั้นมีลักษณะเป็นคุณสมบัติเชิงบวกของบุคคลจึงทำให้พ่อแม่หรือไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งพ่อแม่ที่นับถือศาสนาต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ต่างมีมุมมองเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจคือ แม้ว่าทุกศาสนาจะมีแนวทางทางคุณธรรมจริยธรรมในทิศทางเดียวกัน แต่กลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์และอิสลามมีการปฏิบัติศาสนกิจที่ค่อนข้างเคร่งครัดและนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมสั่งสอนลูกของตน เช่น การร่วมกันละหมาดพร้อมกันในครอบครัว หรือการไปโบสถ์ด้วยกันทุกวันอาทิตย์ ซึ่งมีการกล่าวถึงระหว่างการสัมภาษณ์อย่างชัดเจน ในขณะที่พ่อแม่ส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธที่ไม่ได้กล่าวถึงมุมมองหรือแนวทางการเลี้ยงดูลูกร่วมกับการนับถือศาสนาและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนามากนัก

นอกจากนั้นประเด็นคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาตามหลักศาสนา พบว่ามีความสอดคล้องกันในมุมมองและแนวทางของศาสนาทั้ง 3 ศาสนา คือ พุทธ คริสต์ และอิสลาม กล่าวคือ ในเรื่องของความกตัญญู ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นสิ่งที่ศาสนาทุกศาสนามุ่งอบรมสั่งสอนผ่านหลักธรรมสำคัญ เช่น ศีล 5 ของศาสนาพุทธ และหลักปฏิบัติของศาสนาคริสต์ และอิสลาม ในขณะเดียวกัน การมีจิตสาธารณะ เช่น ช่วยเหลือผู้อื่น ก็จะเป็นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงการดูแลช่วยเหลือสังคม ในศาสนาพุทธ ผ่านการบริจาค หรือให้ทาน ศาสนาคริสต์จะมีแนวปฏิบัติในการบริจาคและร่วมทำบุญในโบสถ์วันอาทิตย์ และการบริจาคในกรณีภัยพิบัติต่างๆ

ศาสนาอิสลามจะมีแนวปฏิบัติเรื่องการ ชะกาด หรือการให้ทาน รวมทั้ง การถือศีลอด เพื่อตระหนักถึงความลำบากของผู้ทุกข์ยากและเป็นการลดการใช้จ่ายเพื่อการออม และนำไปสู่การช่วยเหลือผู้อื่น (เสฐียร พันธ์รังสี, 2555; พระคริสตธรรมคัมภีร์, 2011; พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน, 2545) โดยภาพรวมหลักธรรมและแนวปฏิบัติทางศาสนา จึงเป็นคุณธรรมที่ครอบคลุมเพื่อให้ประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

6.2.2 คุณธรรมจริยธรรมในสายตาของพ่อแม่

เมื่อมมองทางคุณธรรมจริยธรรมของพ่อแม่มีผลต่อการถ่ายทอดและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ลูกของตน (Savulescu & Kahane, 2009) อีกทั้งมีความคาดหวังที่จะให้ลูกมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในหลายๆ มิติ (Hayry, 2004) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพ่อแม่ทั้ง 60 คน พบชัดเจนว่าทุกคนต้องการให้ลูกของตนเองนั้นมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยความสำคัญของการมีคุณธรรมจริยธรรมของลูกส่วนใหญ่ได้ถูกกล่าวถึงในรูปแบบของผลลัพธ์เชิงคุณภาพของตัวลูกเอง ต่อพ่อแม่และครอบครัว รวมทั้งประโยชน์ต่อสังคม

ประโยชน์ต่อตัวลูก

ผลลัพธ์เชิงคุณภาพนี้ ได้แก่ การเข้ากับคนง่าย การเป็นที่รักของผู้อื่น และการเป็นคนดี ซึ่งผลลัพธ์ของความมีคุณธรรมจริยธรรมนี้จะเกิดกับตัวลูกเอง ดังเห็นได้จากกรณีของ สมหมาย (พ่อ อายุ 52 ปี ลูกชาย 1 ลูกหญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“อยากให้ลูกเป็นคนดี ทุกคนจะได้รัก” และ สมทรง (แม่ อายุ 32 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า “อยากเห็นลูกเข้ากับคนง่าย เป็นคนหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นมิตรกับคนอื่น และจะต้องเป็นคนดี”

และ ระเบียบ (แม่อายุ 49 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) ซึ่งกล่าวเช่นเดียวกันว่า

“อยากให้ขยันหมั่นเพียรเรียนสูงๆ มีวิชาติดตัว มีความรู้ เพราะเชื่อว่าการมีความรู้ติดตัวไป สำคัญกว่าทรัพย์สินเงินทอง ความรู้ไม่มีใครเอาไปจากเราได้”

ประโยชน์ต่อพ่อแม่และครอบครัว

แม้พ่อแม่เกือบทั้งหมดจะมองความสำคัญของการมีคุณธรรมจริยธรรมของลูกเชื่อมโยงกับตัวลูก เพราะคุณธรรมจริยธรรมที่ลูกมี ปฏิบัติ และแสดงออกนั้นถือเป็นผลที่บ่งบอกคุณภาพการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่เช่นกัน (Boukje & Inez, 2011) อีกทั้งการเลี้ยงลูกได้ดีแสดงถึงคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่พ่อแม่มีได้อย่างชัดเจน (Peterson, 1982) ซึ่งพบว่า มีพ่อแม่ ที่เห็นประโยชน์

ของการมีคุณธรรมของลูกต่อพ่อแม่ด้วย ดังเช่น อรทัย (แม่อายุ 52 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“อยากให้ลูกเป็นเด็กที่ไม่เกรง ไม่ทำให้เราทุกข์ใจ” ซึ่งในประเด็นนี้ ยังหมายรวมไปถึงการเกิดประโยชน์ต่อครอบครัวเช่น ปู่ย่าตายาย หรือญาติพี่น้อง

ตามที่ นิลวรรณ (แม่วัย 54 ปี ของลูกชาย 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่ได้กล่าวเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่า

“จะสอนเรื่องความกตัญญู รู้คุณ ให้ดูแลยาย มีการตัดสินใจเรื่องการแบ่งปันในระหว่างญาติพี่น้อง และหลานสาวมี 2 คน ต้องแบ่งอย่างเท่าเทียมกัน ให้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยจะพยายามบอกเขาว่า โตขึ้นไม่ใช่ทำงานเลี้ยงตัวเองอย่างเดียว แต่จะต้องกลับมาช่วยเหลือดูแลพ่อแม่หรือปู่ย่าตายายด้วย”

ประโยชน์ต่อสังคม

ในส่วนของผลลัพธ์ที่เกิดแก่สังคม จะเห็นได้ว่าความอยู่ดีมีสุขของสังคมขึ้นอยู่กับคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมด้วย (Stepp, 2013) พ่อแม่อยากให้ลูกทำตนเป็นคนดี และมีประโยชน์ต่อสังคม ตามที่ สมศรี (แม่อายุ 46 ปี ของลูกชาย 1 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“ความคาดหวังของพ่อแม่ในตัวลูกต้องมีแน่นอน หวังให้ลูกเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม และนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ตนเอง เลี้ยงดูตัวเองได้ ไม่เป็นปัญหาของสังคม”

และเฉลิมศรี (แม่อายุ 54 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“อยากให้ลูกเป็นคนดี มีทักษะการใช้ชีวิต อาจจะไม่ต้องเก่งมาก แต่เป็นคนดีของสังคม มีสัมมาชีพ เมื่อเขาโตขึ้นก็คาดหวังว่า เขาจะเป็นคนที่มีประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและสังคม”

ในขณะที่ เบญจา (แม่ อายุ 38 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“จะสนับสนุนให้ลูกเรียนสูงๆ ประพฤติตัวให้ดี จบมามีงานทำ นอกจากดูแลครอบครัวแล้ว เขายังจะทำประโยชน์ให้กับสังคมและส่วนรวมได้ด้วย”

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังทางคุณธรรมจริยธรรมในตัวลูกดังกล่าวข้างต้น พบว่าพ่อแม่ทุกคนมีความคาดหวังในตัวลูกของตนกันทุกครอบครัว โดยมีความคาดหวังหลักอยู่ 3 ประการ คือ การเป็นคนดี มีการศึกษา และสามารถทำงานเลี้ยงดูตนเองได้ โดยเป็นสิ่งที่พ่อแม่ทุกครอบครัวให้ความเห็นในระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกว่าการมีคุณธรรมจริยธรรมจะมีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมส่วนการขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่นในการศึกษานำไปสู่การมีสัมมาชีพ จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อลูก โดยสิ่งเหล่านี้จะติดตัวของลูกไปสู่อนาคตและจะสามารถช่วยให้ลูกมีชีวิตที่ดีต่อไปในสังคมได้

พ่อแม่ทุก Generation มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ในเรื่องคุณธรรมและความคาดหวัง ในขณะที่ พ่อและแม่ซึ่งมีเพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกัน โดยมีการให้ความสำคัญกับ

องค์ประกอบหรือประเภทของคุณธรรมที่แตกต่างกัน โดยแม่อยากให้ลูกเป็นคนดี มีน้ำใจ มีความซื่อสัตย์ กตัญญูกตเวที มีความรับผิดชอบ มีโอกาสเรียนสูงๆ มีวิชาติดตัว เพื่อประกอบสัมมาชีพ ในขณะที่พ่อส่วนใหญ่อยากเห็นลูกมีความเจริญก้าวหน้า มีอาชีพที่ดีและมีความสำเร็จในหน้าที่ จึงอาจกล่าวได้ว่า พ่อมีมุมมองต่อการให้เด็กอยู่รอดในสังคม มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยอาจไม่มุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง ในขณะที่แม่เน้นความเป็นคนดีหรือความมีคุณธรรมจริยธรรมประจำตนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับบทที่ 4 ที่พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีพ่อหรือแม่เป็นผู้ปกครองเพียงคนเดียว ก็อาจมีจุดเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพียงบางด้าน ไม่สมบูรณ์เท่ากับมีพ่อแม่ทั้งสองคน จึงทำให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กและเยาวชนที่มีผู้ปกครองเป็นกลุ่มอื่น สำหรับความแตกต่างกันด้านศาสนาของพ่อแม่ พบว่า ความคาดหวังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของลูกไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์มีหลักการมาจากแนวคิดทางศาสนาซึ่งมีความเป็นสากลที่คนทุกเชื้อชาติและศาสนาควรปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคม (Kinnier et al, 2000)

6.3 การเลี้ยงดูกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ลูก

6.3.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู นับเป็นประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาเป็นเรื่องแรกๆ เนื่องจากจะมีผลโดยตรงต่อบรรยากาศในครอบครัวและการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งตามแนวคิดของ Baumrind (1966) และพัฒนาเพิ่มเติมโดย Maccoby & Martin (1983) กำหนดให้แบ่งวิธีการเลี้ยงดูลูกออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ และ 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง

จากผลของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงลักษณะการเลี้ยงดูลูก พบว่า พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูลูกแบบกลางๆ ไม่เข้มงวด หรืออิสระจนเกินไป ร้อยละ 56.67 รองลงมา คือ ปล่อยป็นอิสระแบบมีขอบเขต ร้อยละ 31.66 และเข้มงวดกับบางเรื่องที่พ่อแม่เห็นว่าสำคัญ ร้อยละ 11.67

ซึ่งจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าว พบว่า การเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ส่วนใหญ่ค่อนข้างตรงกับลักษณะการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบการเลี้ยงดูลูกของ Baumrind (1966) เพียงแต่ระดับของความเอาใจใส่อาจแตกต่างกันในแต่ละครอบครัว โดยการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เป็นการเลี้ยงดูลูกด้วยความใกล้ชิด ให้อิสระอย่างเหมาะสม รวมถึงมีความเข้มงวดกับลูกในเรื่องที่จำเป็น ซึ่งแม้ผู้วิจัยจะกำหนดข้อคำถามและได้คำตอบมาใน 3 ระดับ คือ 1) แนวทางเข้มงวด 2) เอาใจใส่ระดับกลางๆ มีระเบียบกติกาเหมาะสม และ 3) แบบให้อิสระ แต่คำตอบที่ได้มาเมื่อเทียบเคียงกับลักษณะพฤติกรรมเลี้ยงดูของ Baumrind ข้างต้น พบว่า ไม่ถึงระดับที่จะจัดอยู่ในกลุ่มการเลี้ยง

ดูแบบควบคุม (Authoritarian) การเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive) หรือการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved) แต่จะอยู่ในกลุ่มการเลี้ยงดูลูกแบบเอาใจใส่ (Authoritative) ทั้งสิ้น

นอกจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ทำให้พบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองตามแนวการวิเคราะห์ของ Baumrind จะเป็นรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative) แล้ว เมื่อวิเคราะห์ลงลึกไปถึงรายละเอียดว่าจากลักษณะของการเลี้ยงดูดังกล่าว มีผลต่อเด็กอย่างไรบ้าง สอดคล้องกับทฤษฎีหรือไม่ โดยได้มีการอธิบายไว้ดังนี้ (Baumrind, 1966; Maccoby & Martin, 1983)

ลักษณะ ของการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ได้แก่ 1) อบอุ่นและตอบสนอง 2) กฎเกณฑ์ชัดเจน 3) ตั้งความหวังสูง 4) ให้กำลังใจและสนับสนุน 5) ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ

ผลที่เกิดต่อเด็ก ได้แก่ 1) รับผิดชอบทางการเรียนได้ 2) มีความมั่นใจในตัวเอง 3) เข้าสังคมได้ดี 4) มีสุขภาพจิตดี 5) ปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้

ลักษณะการเลี้ยงดูของพ่อแม่

ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าพ่อแม่ผู้ปกครองเลี้ยงดูลูกโดยใช้รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ในเกือบทุกครอบครัว ซึ่งมีลักษณะเป็นการเลี้ยงดูที่ อบอุ่นและตอบสนอง กฎเกณฑ์ชัดเจน ตั้งความหวังสูง ให้กำลังใจและสนับสนุน ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ

อบอุ่นและตอบสนอง ตามคำกล่าวของ นภา (แม่ อายุ 54 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) ที่ว่า

“มองเห็นว่า เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป พ่อแม่จะไม่เข้มงวดหรือตึงจนเกินไป แต่จะให้ลูกอยู่ในสายตา ให้อิสระไปไหน ให้มีการสื่อสารกันตลอด จะพยายามไปไหนมาไหนด้วยกัน ”

และ ประทีป (พ่อ อายุ 37 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“ในบ้านเรารักใคร่ผูกพันกันดี ลูกมีอะไรก็คุยกันได้ทุกเรื่อง ลูกชายจะคุยกับผม ไปไหนมาไหน ทำกิจกรรมร่วมกัน ลูกสาวจะคุยกับแม่ เหมือนกับเป็นเพื่อนกัน ทำให้ลูกกล้าที่จะพูดได้ทุกเรื่อง”

กฎเกณฑ์ชัดเจน โดย ทินกร (พ่อวัย 58 ของลูกชาย 2 คน ศาสนาอิสลาม) ที่กล่าวว่า

“ที่บ้านเป็นครอบครัวใหญ่ อยู่กันอย่างอบอุ่น มีปู่ย่าตายาย ลุงป้าหน้าอายุใกล้เคียงกัน นอกจากพี่น้องดูแลกันเองแล้ว ยังมีหลานๆ ด้วย สามารถทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันได้ เนื่องจากพี่น้องอายุห่างกันมากส่วนใหญ่อีกจะมีหลานๆมาเล่น หรือทำกิจกรรมร่วมกัน บ้านเราจะมีกฎเกณฑ์ชัดเจน แต่เรื่องใดปล่อยได้ก็จะให้อิสระ และสนับสนุนในทุกๆ เรื่องที่เหมาะสม ตอนนี้น้องช่วยทำธุรกิจร้านกาแฟของพี่ชาย ทำให้เด็กๆได้มีโอกาสฝึกงานด้วย”

รวมทั้ง จันทร์เพ็ญ (แม่วัย 50 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“เมื่อก่อนลูกชอบเล่นมือถือ คьюเพลส โน้ต ใช้เวลาหลายชั่วโมงก็เลยควบคุมค่าใช้จ่ายที่เกินมา พยายามหางานบ้านให้ทำ ตั้งกฎเกณฑ์ชัดเจนว่า ต้องทำการบ้านเสร็จก่อน ทำงานบ้านที่แม่กำหนด คือ ล้างถ้วย และกรอกน้ำ เสร็จแล้วนั่งเล่นได้ ภายในเวลาที่กำหนดไว้”

ตั้งความหวังสูง ตามที่นลินี (แม่อายุ 44 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“พ่อแม่อยากให้ลูกเรียนสายสามัญ เพราะเราก็อยากให้เขามีอาชีพดีๆ เขากลับอยากเรียนสายอาชีพ เพราะเคยสอบตก ก็เลยมาคุยกันว่า มีสาขาอะไรบ้าง เขาอยากเรียนเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่แม่ก็พูดถึงข้อเสียว่า เพื่อนสายอาชีพมาจากต่างครอบครัว ต่างอำเภอ ค่อนข้างเกรง ท่อง เป็นเด็กแว้น อธิบายให้ฟัง และให้อิสระเขาตัดสินใจ ตอนนีเหมือนอยากไปเรียนสายสามัญกับเพื่อนแล้ว”

และ พรรณี (แม่ อายุ 31 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“ในเรื่องของการเรียนแม่จะให้อิสระ ให้ลูกเรียนในสิ่งที่ชอบ หรือมีความถนัด เราก็ตั้งความหวังไว้ ว่าอยากให้ลูกได้เรียนสูงๆ มีงานดีๆ แต่ถ้าลูกจะไปเที่ยวหรือทำกิจกรรมบางอย่าง แม่ก็ต้องดูแล และเข้มงวด เพื่อความปลอดภัยของลูก”

ให้กำลังใจและสนับสนุน โดย มานะ (พ่อ อายุ 55 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“จะปล่อยลูกแบบมีขอบเขต ฝึกให้ทำเอง แต่จะสนับสนุนให้ข้อเสนอแนะ และจะพยายามไม่คิดแทนลูก แต่จะรับฟังความคิดเห็นเป็นหลัก”

ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ ตามที่ กชกร (แม่ อายุ 43 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่ว่า

“เข้มงวดกับลูกในเรื่องความสะอาด และการเรียน แต่จะให้อิสระในความเป็นส่วนตัวของเขา รวมทั้ง ถ้าเป็นเรื่องการเรียน ก็ให้เขาเลือกเรียนตามที่เขถนัดและพอใจ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เขาประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง”

ผลของการเลี้ยงดูที่เกิดต่อเด็กผ่านมุมมองของพ่อแม่

จากลักษณะของการเลี้ยงดูดังกล่าว พ่อแม่มีความเห็นว่าลูกมีแนวโน้มที่จะรับผิดชอบทางการเรียนได้ มีความมั่นใจในตัวเอง เข้าสังคมได้ดีขึ้น มีสุขภาพจิตดี และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ได้

รับผิดชอบทางการเรียนได้ ดังคำกล่าวของ ธาณินทร์ (พ่ออายุ 58 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่ว่า

“ลูก 2 คน คนโตจบมหาวิทยาลัยแล้ว เอาความรู้ที่เรียนมาใช้ประโยชน์ได้ พ่อแม่สอนลูกเสมอว่า ต้องรู้จักตนเองและตั้งความหวัง หรือเป้าหมายของชีวิต พ่อแม่สนับสนุนทุกอย่างไม่ว่าลูกจะเรียนอะไร ลูกมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง

เช่นเดียวกับ นลินี (แม่อายุ 44 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“ลูกเคยสอบตก ม. 1 เขาไม่พูดไป 1 วัน เขามาเล่าให้ฟังมากอด แม่ว่าถ้าเขาสอบไม่ได้แม่จะว่าอย่างไร แม่บอกว่าไม่เป็นไร แก้ไขได้ แม่พร้อมสนับสนุนเป็นกำลังใจ ถ้าเราสอบไม่ผ่านต้องขยันมากขึ้น ถ้าไม่ขยัน ไม่กระตือรือร้น แม่จะเสียใจกว่าเดิม บอกให้เขาพยายามมากขึ้น ตอนนี้เรียนชั้นสูงขึ้นคะแนนดีขึ้นมาก กลายเป็นคนเก่ง”

มีความมั่นใจในตัวเอง โดย วิไลวรรณ (แม่อายุ 37 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาคริสต์) ได้กล่าวว่า

“เมื่อก่อนลูกเรียนไม่เก่งเลย แต่เมื่อพ่อแม่พูดดีๆ กับเขา แนะนำให้กำลังใจ คอยดูแลใกล้ชิด เขามั่นใจขึ้น ตอนนี้น้องพีฟ้าเรียนได้เกรด 3.7”

ซึ่งในเรื่องนี้ อดิศักดิ์ (พ่อวัย 52 ปี ของลูกชาย 1 หญิง 1 ศาสนาพุทธ) เพิ่มเติมว่า

“ลูกโตขึ้นกว่าเดิม ดูแลตัวเองได้ จากที่เป็นคนไม่กล้าแสดงออก ก็มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น มีความเป็นผู้นำ และมั่นใจว่าในอนาคตจะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีได้”

เข้าสังคมได้ดีขึ้น โดย มาลี (แม่อายุ 34 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“ดีใจที่เห็นลูกเป็นคนดี มีทักษะการใช้ชีวิต เข้ากับคนอื่นได้ และมีเพื่อนๆแวะมาหาที่บ้านเสมอ”

ในขณะที่ อัจฉรา (แม่อายุ 32 ปี ของลูก หญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“วันหยุดเสาร์อาทิตย์จะพาลูกไปเยี่ยมตายายที่จังหวัดปทุมธานี ญาติๆมีลูกหลานเยอะ เด็กๆเขาเข้ากันได้ดี เล่นด้วยกันทำกิจกรรมด้วยกันสนุกสนาน ญาติๆพาไปพายเรือหรือเที่ยวสวน พี่น้องก็รักใคร่กันดีไม่เคยเห็นเขาทะเลาะกัน”

มีสุขภาพจิตดี ในเรื่องนี้ เกรียงไกร (พ่อวัย 57 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“ที่บ้านเรามีอะไรก็เล่าสู่กันฟัง วันหยุดไปเที่ยวด้วยกัน ลูกทั้ง 2 คน ร่าเริงแจ่มใส ไปไหนกลับมาจะมาเล่าเรื่องสนุกๆให้ฟัง พ่อแม่พูดจาหยอกล้อกันเขาก็สนุกด้วยแต่ก็เป็นคนสุภาพไม่เกินเลย อาจเป็นเพราะที่บ้านมีตายายอยู่ด้วยทำให้เขามีความสุขและเป็นเด็กที่มีมารยาท”

คล้ายกับ นลินทิพย์ (แม่วัย 37 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ได้เพิ่มเติมว่า

“ลูกสองคนร่าเริงสดใส แม้จะต่างเพศกันก็เล่นกันหยอ่กันได้ คุณครูบอกว่าตอนอยู่ที่โรงเรียนก็มีความสุขกับเพื่อนๆ ไม่มีปัญหากับใคร”

ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ได้ ตามที่ สมสมร (แม่อายุ 52 ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“ลูกไม่เคยทำผิดระเบียบของโรงเรียน จนผู้ปกครองโดนเรียกพบ และลูกเองก็สามารถปรับตัวและปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ทรงผม หรือกฎระเบียบต่างๆไป”

ในขณะที่ จันทรเพ็ญ (แม่อายุ 50 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของลูกเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองด้านการอยู่ในกฎระเบียบว่า

“ลูกเคยทำผิด เคยทะเลาะวิวาทกับเพื่อนต่างโรงเรียน เขาไปกันเป็นกลุ่ม เราก็บอกว่าลูกต้องรับโทษ พ่อแม่ก็ยอมรับผิด แต่หลังจากนั้นก็ต้องพิจารณาตนเอง ต้องแก้ไข บอกลูกว่าผิดไปแล้วไม่เป็นไร ตอนนีเขาก็สามารถทำตามกฎเกณฑ์ได้ เป็นเด็กดีแล้ว สามารถกลับตัวได้ เอาบทเรียนครั้งนี้มาสอนจะได้ไม่ผิดพลาดอีก”

จากประเด็นการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่นี้ นับว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุคนธ์ 2550 ที่พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ส่วนใหญ่เป็นแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต เนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการรับเอาการเลี้ยงดูแบบตะวันตกมาใช้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เด็กถูกสั่งสอนให้พึ่งพาตนเอง มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง และเคารพสิทธิส่วนบุคคล

สำหรับ **อายุของพ่อแม่** พ่อแม่ทุกช่วงวัยจะมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความพยายามให้เวลากับลูกอย่างเต็มที่ ส่วนใหญ่จะมีระดับที่เหมาะสม ไม่ตึงหรือหย่อนจนเกินไป คือปล่อยอิสระลูกอย่างมีขอบเขต แต่จะเข้มงวดกับบางเรื่องที่พ่อแม่เห็นว่าสำคัญ ทั้งกลุ่ม Babyboom, Generation X และ Generation Y พบว่าไม่มีผลต่อรูปแบบการเลี้ยงดูเด็ก กล่าวคือ มีทั้งค่อนข้างไปในทางเข้มงวด เป็นกลางไม่ตึงหรือหย่อนมากจนเกินไปและปล่อยแบบมีเหตุผล

แม่ มีความใกล้ชิดกับลูกมากกว่าพ่อ รวมทั้งในปัจจุบันหัวหน้าครอบครัวจะเป็นแม่หรือผู้หญิงจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัวเดี่ยว ลูกสามารถคุยได้ทุกเรื่องเพราะจะเป็นทั้งเพื่อนและแม่ ทำให้ลูกกล้าคุยปรึกษาปัญหา ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกส่วนใหญ่จะดีมากและแม่จะทุ่มเทเวลาให้กับลูก ถึงขั้นบางคนลาออกจากงานมาดูแลลูก ตามที่ นิรมล (แม่อายุ 45 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 2 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“มีเวลาให้ลูก 24 ชั่วโมงเพราะลาออกจากงานมาดูแลลูก” หรือแม่ที่เป็นข้าราชการมีช่วงเวลาการทำงานแน่นอนก็จะจัดสรรเวลาให้กับลูกได้ดี ส่วนคนที่อาจมีเวลาไม่เพียงพอ นั้นแม่จะมีบ้างแต่ก็เป็นจำนวนน้อย”

ซึ่งในประเด็นนี้นับว่าเป็นเรื่องที่ดี และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wacharasin, Barnard, & Spieker (2003) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กของแม่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก อาจเนื่องมาจากแม่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก มี

ความไวในการตอบสนองความต้องการของลูก ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างแม่กับเด็ก และสามารถทำให้เกิดการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ ซึ่งในการศึกษาของ Benasich AA & Brooks – Gunn J (1996) ก็มีข้อค้นพบเช่นเดียวกันว่า ความรู้ของแม่เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านต่อการส่งเสริมพัฒนาการและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนพัฒนาการเด็ก แม่ที่มีความรู้มากกว่ามีแนวโน้มที่จะจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านที่กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ในทางตรงกันข้ามแม่ที่มีความรู้น้อยเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมีความจำกัดในการปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพกับเด็ก

พ่อจะมีความเข้มงวดมากกว่าแม่แต่ก็ด้วยความประสงค์อยากให้ลูกเป็นเด็กดีมีคุณธรรมโดยเซาวลิต (พ่ออายุ 43 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“โดยปกติตนเองจะเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เพราะอยากให้ลูกเป็นเด็กดีมีศีลธรรม”

พ่อจะมีเวลาดูแลลูกน้อยกว่าแม่เพราะทำหน้าที่หลักในการหารายได้และเป็นผู้นำครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Shirani et al (2012) ที่พบว่าพ่อมีความตั้งใจที่จะปลูกฝังและถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ลูก เพียงแต่บางครั้งประสบปัญหาในการเลี้ยงดูลูกเนื่องจากความเป็นผู้ชายที่ต้องปรับตัวมากกว่าและมีสัญชาตญาณการเลี้ยงดูลูกที่น้อยกว่าแม่ แต่ไม่ได้สร้างปัญหาเพียงแต่ต้องใช้ความตั้งใจและความพยายามมากขึ้น

ศาสนา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนับถือแตกต่างกัน มีข้อค้นพบว่า ผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์จะมีการดูแลเอาใจใส่ให้ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา โดยเฉพาะการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การไปโบสถ์ในวันอาทิตย์ของครอบครัวที่นับถือศาสนาคริสต์ ดังคำกล่าวของ กฤษณา (แม่ อายุ 44 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาคริสต์) ที่ว่า

“ครอบครัวที่บ้านนับถือศาสนาคริสต์ ทั้งครอบครัวไปโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ ลูกเรียนรู้ศาสนาที่สอดคล้องตามวัยตลอดทั้งวัน”

รวมทั้งในส่วนของครอบครัวที่นับถือศาสนาอิสลามก็จะเน้นปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน การละหมาดทุกวันศุกร์ และการถือศีลอดในเดือนรอมดอนของศาสนาอิสลาม ดังเช่น วินัย (พ่อวัย 54 ปี ของลูกหญิง 2 คน ศาสนาอิสลาม) ที่กล่าวว่า

“ที่บ้านจะให้ลูกปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม คือ ต้องครบถ้วนทั้งหลักศรัทธา คือความเชื่อในศาสนา หลักคุณธรรม คือ เรียนรู้และดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอน และหลักปฏิบัติคือ การประพฤติ เป็นหน้าที่หรือเป็นกิจวัตรที่จะขาดไม่ได้ เช่น การปฏิญาณตน การละหมาด การชะกาด การถือศีลอด เป็นต้น โดยพ่อแม่ หรือญาติๆ จะเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติร่วมกัน”

ในขณะที่ครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธ พี่ระ (พ่อวัย 44 ปี ของลูกหญิง 2 คน ชาย 1 คน ศาสนาพุทธ) ก็จะมีวิธีการสอนโดยกล่าวว่า

“ช่วงแรกๆ จะพาไปวัดบ่อย แต่ช่วงหลังลูกมีเรียนพิเศษ อาจไม่ค่อยได้พาไปวัด แต่ถ้าเป็นวันสำคัญ ทางศาสนาก็ยังพาไป จะพยายามสอนให้ลูกไหว้พระสวดมนต์ทุกวัน และปฏิบัติตนเป็นคนดี”

ในประเด็นเรื่องของศาสนานี้ พบว่า เมื่อพ่อแม่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับลูก จะมีการนำเอาแนวปฏิบัติทางศาสนามาใช้เพื่อฝึกให้ลูกปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย ซึ่งจะเป็นผลดี อย่างยิ่ง ต่อ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และจะติดตัวเด็กไปจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

6.3.2 ความรักความเข้าใจในครอบครัวที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีลักษณะของความรักความเข้าใจในครอบครัวที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ความรักความเข้าใจในครอบครัว อันเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของบุคคลในครอบครัว จะมีผลดีต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก โดยพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันถึง 58 ครอบครัว หรือ ร้อยละ 96.67 คือ มีความรัก ความเข้าใจ มีความอบอุ่น อยู่ด้วยกัน พร้อมหน้าอย่างมีความสุข มีการพูดคุยติดต่อสื่อสารกันในครอบครัว บรรยากาศเป็นไปด้วยดี ไม่มีปัญหาร้ายแรง ช่วยกันทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนเสริมอันแสดงให้เห็นว่า พ่อแม่เลี้ยงดูลูกแบบเอาใจใส่ชัดเจน โดยพ่อแม่ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ ดังคำกล่าวของภรรยา (แม่ อายุ 44 ปี ของ ลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาคริสต์) ที่ว่า

“ครอบครัวเรายู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น มีกิจกรรมนั่งดูภาพยนตร์ด้วยกันทุกวันศุกร์ ไปโบสถ์ด้วยกันทุกวันอาทิตย์” และ ฉัตรชัย (พ่อ อายุ 37 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“ในบ้านเรารักใคร่ผูกพันกันดี ลูกมีอะไรก็คุยกันได้ทุกเรื่อง ลูกชายจะคุยกับผม ไปไหนมาไหนทำกิจกรรมร่วมกัน ลูกสาวจะคุยกับแม่เหมือนกับเป็นเพื่อนกัน ทำให้ลูกกล้าที่จะพูดได้ทุกเรื่อง”

แต่อย่างไรก็ตาม แม่ในภาพรวมพบว่าทุกครอบครัวเอาใจใส่ดูแลลูกด้วยความรักความห่วงใย แต่ก็ยังพบว่า มี 2 ครอบครัว หรือร้อยละ 3.33 ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่ามีการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่แต่ความรักความเข้าใจและความสัมพันธ์ในครอบครัวยังไม่ดีพอ โดย อรชร (แม่ อายุ 45 ปี ของลูกชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ได้กล่าวว่า

“ครอบครัวไม่ค่อยอบอุ่นเท่าที่ควร มีความสัมพันธ์และความใกล้ชิดกันน้อย เพราะครอบครัวมีอาชีพรับจ้าง ต้องไปทำฟาร์มร่วมกับสามี จึงทำให้มีเวลาให้กับลูกไม่เพียงพอ หน้าที่การทำงานที่ต้องรับผิดชอบเยอะมาก จึงไม่ค่อยได้แสดงความรักต่อกัน”

รวมทั้ง อนุช (แม่ อายุ 32 ปี ของลูกหญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ที่กล่าวว่า

“เข้ากับลูกไม่ค่อยได้ เพราะเมื่อก่อนเขาอยู่กับน้ำที่ราชบุรี เขาไม่ค่อยเชื่อฟัง ชอบต่อต้านในสิ่งที่บอก บอกให้ทำอย่างนี้ก็ไม่ค่อยทำ เหมือนไม่ได้ผูกพันกันมากนัก”

นั่นแสดงว่า หากพ่อแม่ต้องทำงานมีภาระมาก ไม่ได้มีเวลาเลี้ยงดูลูกหรืออาจต้องฝากให้คนอื่นเลี้ยง เมื่อโตขึ้นกลับมาอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ขาดความเคยชิน จำต้องมีการปรับตัวและใช้เวลาอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสนิทสนม เชื่อฟัง เพื่อนำไปสู่การอบรมสั่งสอนต่อไป

ในประเด็นนี้ก็แสดงให้เห็นว่าทุกครอบครัวรู้ว่าความรักความเข้าใจในครอบครัวเป็นเรื่องที่สำคัญ เพียงแต่ระดับหรือโอกาสในการแสดงออกถึงความรักความเข้าใจดังกล่าวอาจจะมีมากน้อยต่างกัน ตามสภาพและความจำเป็นของแต่ละครอบครัว แต่จากความคิดเห็นของพ่อแม่ก็แสดงว่าทุกคนต่างอยากที่จะสร้างความรักความเข้าใจและความสัมพันธ์ของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิม และเมื่อเห็นว่าการรักความเข้าใจในครอบครัวมีไม่เพียงพอหรือมีปัญหาที่รับรู้และพยายามที่จะหาทางแก้ไข

สำหรับ การให้เวลาและการใช้เวลา แม้บางครอบครัวจะมีเวลาน้อย แต่ก็พยายามให้เวลากับลูก รวมทั้งใช้เวลาอย่างเหมาะสม เช่น อาภรณ์ (แม่ อายุ 37 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“ปกติไม่ค่อยมีเวลา เข้าออกจากบ้าน 6 โมงเช้า กลับบ้าน 6 โมงเย็น นื่องต้องอยู่คนเดียว และไปโรงเรียนเอง ตอนเช้า่น้ำสาวไปส่ง ตอนเย็นมีจักรยานยนต์รับจ้างตรงข้ามบ้านไปรับ แต่แม่ก็พยายามติดตามโทรหาด้วยความเป็นห่วงอยู่ตลอด” แต่อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่พ่อแม่ก็จะให้เวลาอย่างเต็มที่และพยายามใช้เวลาอย่างเป็นประโยชน์สูงสุด

ดังเช่น บุญศรี (แม่ อายุ 50 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) กล่าวว่า

“ตอนลูกยังเล็กจะให้เวลาลูก 100% แต่ตอนหลังเมื่อลูกโตขึ้นก็ลดเวลาลงบ้าง ให้อิสระตามวัย เพราะทุกคนมีงานทำแต่ยังคงพยายามให้มีกิจกรรมต่างๆร่วมกัน เช่น พยายามมาทานข้าวเย็นพร้อมกัน ไปซื้อของด้วยกัน ไปเที่ยวด้วยกัน”

แต่อย่างไรก็ตาม สายธาร (แม่ อายุ 45 ปี ของลูก ชาย 1 คน หญิง 1 คน ศาสนาพุทธ) ตั้งใจลาออกจากงานมาดูแลลูก โดยกล่าวว่า

“มีเวลาให้ลูกอย่างเต็มที่เพราะตกลงกับสามีว่าหากมีลูก จะออกจากงานเพื่อมาดูแลลูกเพราะไม่ไว้ใจให้คนอื่นมาเลี้ยง”

แต่กลับไม่พบความแตกต่างหรือความโดดเด่นเกี่ยวกับตัวลูกเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่ยังคงทำงานและแบ่งเวลาในการเลี้ยงลูก ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับ Hsin & Felfe (2018) ที่พบว่า การที่แม่ทำงานนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก แต่เวลาที่ให้กับลูกอย่างมีค่าเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของลูกและยังส่งผลทางบวกต่อลูกมากกว่าปริมาณเวลาที่มอบให้ ดังนั้นสถานภาพการทำงานของพ่อแม่หรือครอบครัวนั้นจึงไม่ส่งผลให้ลูกมีความแตกต่างใดที่ชัดเจน

ในส่วนของการสื่อสารในครอบครัว ก็เป็นเรื่องที่สำคัญที่พ่อแม่กล่าวถึงเมื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูก โดย วิภาภรณ์ (แม่ อายุ 49 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) ได้พูดถึงเรื่องนี้ว่า

“จะพยายามสื่อสารกับลูก รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมและเข้าใจลักษณะของลูก ซึ่งแต่ละคนจะมีพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนกัน พยายามพูดคุยกับลูกเสมอ และเปิดโอกาสให้ลูกพูดคุยกับพ่อแม่อย่างเปิดเผย โดยพ่อแม่พยายามหาความรู้มาประกอบการอบรม รวมทั้งทำตัวเป็นแบบอย่างแก่ลูกเช่นกัน”

สำหรับบุคคลที่เด็กพูดคุยปรึกษา พ่อแม่อยากให้ลูก พูดคุยปรึกษากับคนในครอบครัวมากกว่าบุคคลภายนอก ดังเช่น เพ็ญพรรณ (แม่ อายุ 36 ปี ของลูกชาย 2 คน ศาสนาพุทธ) ได้กล่าวว่า

“ตอนประถมลูกจะบอกเราทุกเรื่อง แต่พอโตขึ้นเริ่มเชื่อเพื่อนมากกว่า เพื่อนให้ทำอะไรทำแม่อีกก็เข้าใจว่าเป็นไปตามวัย ซึ่งแม่อีกได้แนะนำว่า จะเชื่อใครต้องมีเหตุผล ตั้งอยู่บนความถูกต้อง แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม แม่หวังดีต่อลูกเสมอ”

สรุปได้ว่าพ่อแม่มีความตั้งใจจะให้ความรักความเข้าใจแก่ลูก ผ่านปัจจัยต่างๆ แม้ว่าจะมีข้อจำกัดหรือความแตกต่างในการตีความและการแสดงออกถึงความรักความเข้าใจ แต่พ่อแม่ก็มุ่งหวังจะมอบความรักความเข้าใจให้แก่ลูกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้และพร้อมจะแก้ไขหากมีปัญหาเกิดขึ้นในประเด็นนี้

6.4 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ที่ต้องการทราบมุมมองด้านคุณธรรมจริยธรรมและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ และ/หรือ ผู้ปกครอง ซึ่งแม้จะมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถกลับไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเดิม ซึ่งเป็นพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กที่เป็น

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย เรื่อง “โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2558 : ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (วิทยาลัยประชากรศาสตร์, 2558) ได้ แต่ก็ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรพ่อแม่ที่มีลูกซึ่งมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา การศึกษา อาชีพ ที่หลากหลาย รวมทั้งมีลูกอยู่ในช่วงวัยเดียวกัน มีที่อยู่อาศัยครอบคลุมพื้นที่ของประเทศ โดยมีผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปเป็นผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดังนี้

1. คุณธรรมจริยธรรมในมุมมองของพ่อแม่ พบว่า คุณธรรมจริยธรรมหลักที่พ่อแม่มุ่งปลูกฝังให้แก่ลูกสอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมสากล ตามแนวคิดของ Piaget (1964), Kohlberg (1964), Lennick & Kiel (2005), Kinnier et al (2000) รวมทั้งหลักธรรมทางศาสนาสำคัญของโลก ที่ประพฤติปฏิบัติโดยทั่วไป โดยคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าว ได้ประมวลเป็นคุณธรรมจริยธรรมสากลที่ทุกคนในสังคมควรปฏิบัติ 13 ประการ ผู้ให้สัมภาษณ์มีมุมมองเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมหลักที่จะปลูกฝังให้แก่ลูก 5 อันดับแรกได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) รู้จักความผิดชอบชั่วดี 3) มีวินัย เคารพ และรับผิดชอบต่อตนเอง 4) เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีน้ำใจ 5) กตัญญู เอาใจใส่ ห่วงใยผู้มีพระคุณ ทั้งนี้คุณธรรมจริยธรรมในสายตาของพ่อแม่ ดังกล่าว ถ้าลูกปฏิบัติจนเป็นนิสัย จะมีประโยชน์อย่างยิ่งทั้งต่อตัวลูกเอง ต่อพ่อแม่และครอบครัว และต่อสังคม

2. มุมมองของพ่อแม่ต่อรูปแบบการเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ลูก พบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่เลี้ยงดูลูกแบบเอาใจใส่ (Authoritative) ตามแนวคิดของ Baumrind (1966) ซึ่งพัฒนาโดย Maccoby & Martin (1983) ซึ่งลักษณะของการเลี้ยงดู ได้แก่ 1) อบอุ่นและตอบสนอง 2) กฎเกณฑ์ชัดเจน 3) ตั้งความหวังสูง 4) ให้กำลังใจและสนับสนุน 5) ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ โดยเมื่ออบรมเลี้ยงดูในลักษณะดังกล่าวแล้ว พ่อแม่มีมุมมองว่าผลที่เกิดต่อตัวลูกคือ 1) รับผิดชอบทางการเรียนได้ 2) มีความมั่นใจในตัวเอง 3) เข้าสังคมได้ดี 4) มีสุขภาพจิตดี 5) ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ได้ โดยพ่อแม่ตั้งใจจะมอบความรักความเข้าใจให้แก่ลูกอย่างเต็มที่และหากมีปัญหาที่พร้อมที่จะแก้ไขในทันที

3. Generation หรือรุ่นวัยของพ่อแม่ไม่มีผลกระทบต่อมุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากเป็นคุณสมบัติที่ติดากลูกมีติดตัวของตนไป ในขณะที่มุมมองผ่านปัจจัยการนับถือศาสนานั้นก็ไม่สร้างความแตกต่างในเชิงคุณภาพของการเลี้ยงดูและความมุ่งหวังที่จะให้ลูกมีคุณธรรมจริยธรรมอันเนื่องมาจากความเป็นสากลของคุณธรรมจริยธรรม โดยแม้ว่าความเคร่งครัดในการประกอบกิจทางศาสนาจะมีความแตกต่างกันออกไปตามหลักศาสนา แต่ก็ไม่ทำให้เกิดความแตกต่าง อีกทั้งทุกครอบครัวแม้มี Generation และศาสนาที่ต่างกัน แต่เมื่อกล่าวถึงการเลี้ยงดูลูก ทุกครอบครัวมีความมุ่งมั่นที่จะมอบความรักความเข้าใจในครอบครัวในแก่ลูกอย่างเต็มที่และเห็นว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลครอบครัว

จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งได้สรุปถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยความรักความเข้าใจในครอบครัวที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ในที่นี้พบว่ามุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูของพ่อแม่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของลูกนั้น สอดคล้องไปในทางเดียวกัน คือมีมุมมองและความมุ่งหวังให้ลูกมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม โดยมีความเห็นว่าแนวทางการเลี้ยงดูลูกแบบเอาใจใส่จะช่วยส่งเสริมให้ลูกมีคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวได้

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้นำเสนอไปแล้วในบทก่อนหน้า ในบทนี้จะกล่าวถึงบทสรุปของการวิจัยในครั้งนี้ โดยสามารถแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนคือ

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.2 อภิปรายผล

7.3 ข้อเสนอแนะ

7.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ได้ศึกษาเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างประชากรเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำนวน 7,938 คน และศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพ่อแม่ของเด็กและเยาวชน จำนวน 60 คน มีผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย พบว่ามีคุณลักษณะของความรักความเข้าใจในครอบครัว 7 ด้านที่เมื่อนำมาสร้างเป็นดัชนีและศึกษาร่วมกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 7 ด้าน ด้านแรก คือ ความสุข เป็นปัจจัยที่เด็กและเยาวชนรายงานว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความรัก ความเข้าใจ การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู การพูดคุยสื่อสาร เป็นปัจจัยที่เด็กและเยาวชนรายงานว่าภายในครอบครัวมีปัจจัยเหล่านี้อยู่ในระดับมาก ในส่วนของคุณลักษณะด้านที่ 8 การพูดคุยปรึกษาเป็นปัจจัยคุณลักษณะของความรักความเข้าใจในครอบครัวที่เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน โดยเด็กและเยาวชนจะปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ปกครองมากที่สุด (ร้อยละ 72.04)

2. สถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า จากคะแนนคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก 0 - 14 คะแนน มีเด็กและเยาวชนมีระดับคะแนนคุณธรรมจริยธรรม 14 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนสูงสุด มากที่สุดถึงร้อยละ 37.87 ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่มีคะแนนต่ำสุด คือ 0

คะแนน คิดเป็นร้อยละ 2.44 โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างประชากรเด็กและเยาวชนทั้งหมด อยู่ที่ 11 คะแนน

3. อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า ความรักความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมในทางบวก เมื่อมีความรักความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น 1 หน่วยจะทำให้คะแนนคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น 0.4555 คะแนน เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆแล้ว จึงแสดงให้เห็นว่า เมื่อความรักความเข้าใจในครอบครัวเพิ่มขึ้นจะมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนให้สูงขึ้น

เมื่อเด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษาเพื่อน มีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทำให้คุณธรรมจริยธรรมลดลง โดยพบว่าหากเด็กและเยาวชนเลือกที่จะพูดคุยปรึกษากับเพื่อนจะทำให้มีแนวโน้มที่จะมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับต่ำลง โดยเด็กและเยาวชนที่พูดคุยปรึกษาเพื่อนมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมต่ำกว่าเด็กและเยาวชนที่พูดคุยปรึกษาพ่อแม่ เท่ากับ 0.6292

4. ปัจจัยเพิ่มเติมที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า มีคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน 6 ประการและคุณลักษณะของครัวเรือน 2 ประการที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ

เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ มีคุณธรรมจริยธรรมสูงเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น

เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีคุณธรรมจริยธรรมสูงเมื่อเปรียบเทียบกับในเขตเทศบาล

เด็กและเยาวชนเพศหญิง มีคุณธรรมจริยธรรมสูงเมื่อเปรียบเทียบกับเพศชาย

เด็กและเยาวชนที่มีอายุมาก มีคุณธรรมจริยธรรมสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้มีอายุน้อยกว่า

เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาสูง มีคุณธรรมจริยธรรมสูง เมื่อเปรียบเทียบกับผู้มีการศึกษาน้อยกว่า

เด็กและเยาวชนที่อยู่ในครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส) มีคุณธรรมสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่อยู่ในครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบและพ่อแม่)

เด็กและเยาวชนที่อยู่ในครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อแม่ ปู่ย่าหรือตายาย) มีคุณธรรมต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่อยู่ในครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบและพ่อแม่)

5. สำหรับมุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่และผู้ปกครองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า คุณธรรมที่พ่อแม่และแม่ในทุก Generation ที่มีการนับถือศาสนาที่ต่างกัน มีความต้องการที่จะปลูกฝังให้แก่ลูกไปในทิศทางเดียวกันและมีข้อคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการจะปลูกฝังแก่ลูกมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ 1) ซื่อสัตย์ 2) รู้จักผิดชอบชั่วดี 3) มีวินัย เคารพและรับผิดชอบต่อตนเอง 4) เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีน้ำใจ

และ 5) กตัญญู เอาใจใส่ ห่วงใยผู้มีพระคุณ อีกทั้งยังสามารถแบ่งมุมมองถึงผลลัพธ์ของคุณธรรมจริยธรรมที่พ่อแม่ต้องการให้เกิดขึ้นได้ 3 ส่วน คือประโยชน์ต่อตัวลูก ประโยชน์ต่อพ่อแม่และครอบครัว รวมถึงประโยชน์ต่อสังคม ผ่านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบเอาใจใส่ ซึ่งจะส่งผลต่อลูกให้มีพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้น

7.2 อภิปรายผล

จากการทำวิทยานิพนธ์เรื่องอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบว่า ความรักความเข้าใจในครอบครัวคือสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งไม่ว่าลักษณะประชากรของเด็กและเยาวชนรวมถึงลักษณะประชากรของพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนจะเป็นอย่างไร ความรักความเข้าใจในครอบครัวที่พอดี เหมาะสมประกอบไปด้วยเหตุผลอยู่บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนให้เป็นไปในทางบวกเสมอ

เนื่องจากสังคมไทยในอนาคตจะมีประชากรสูงอายุมากกว่าประชากรวัยเด็ก ซึ่งการเปลี่ยนโครงสร้างประชากรดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อทุกคนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การเพิ่มจำนวนประชากรเด็กเป็นเรื่องสำคัญ แต่ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องเป็นประชากรที่มีคุณภาพด้วย เนื่องจากจะต้องเป็นแรงงานที่มีคุณภาพในอนาคตเพื่อดูแลสังคมแทนคนรุ่นปัจจุบัน ทั้งนี้ การสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัวเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงมีของเด็กและเยาวชนที่จะแสดงออกในอนาคตได้เป็นอย่างดี ตามที่ โปธิพันธุ์ พานิช (2544) กล่าวว่า หากเด็กได้รับความรักอย่างเหมาะสม ประกอบร่วมกับความเข้าใจจากครอบครัวจะทำให้เด็กเติบโตและพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานอันจะทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะพัฒนาและเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพในอนาคต

การวิจัยเรื่องอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สถานการณ์ความรักความเข้าใจในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งพบว่า ปัจจัยความรักความเข้าใจในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนทั้ง 8 ด้าน ซึ่งมีปัจจัยในบุคคลที่เด็กพูดคุยปรึกษารวมอยู่ด้วยนั้น ความสุขเป็นปัจจัยที่มีอยู่ในครอบครัวในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีอยู่ในครอบครัวระดับมาก คือ ความรัก ความเข้าใจ การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู และปริมาณการพูดคุยสื่อสาร นับว่าเป็นสัญญาณที่ดีของการเห็นแนวโน้มการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทยในอนาคต

สถานการณ์ความรักความเข้าใจที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ

ความสุข มีผลอย่างยิ่งต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก และเป็นสถานการณ์ที่เด็กและเยาวชนพบว่ามืออยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก บรรยากาศครอบครัวที่เต็มไปด้วยความสุขเด็กและเยาวชนจะมีสุขภาพจิตที่ดีอันส่งผลต่อ EQ ของเด็กให้พัฒนาได้ดีและสูงกว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตึงเครียด (Snyder & Shanre, 2007) ซึ่งสอดคล้องกับ Begun (1996) ที่ว่า ความสุขเป็นส่วนประกอบสำคัญของครอบครัว หากพ่อแม่สามารถสอนให้ลูกคิดในเชิงบวก จะทำให้ลูกรวมถึงสมาชิกในครอบครัวมีความสุข และมีจิตใจที่ดีพร้อมคุณธรรมเพียงพอที่จะนำพาตนเองผ่านปัญหา รวมถึงเลือกสรรสิ่งที่ดีและมีความสุขให้เข้ามาในชีวิตตนเองได้

สถานการณ์ของความรักความเข้าใจ ซึ่งอยู่ในระดับมาก คือ

ความรัก นับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานลำดับที่สามของมนุษย์ ตามลำดับขั้นความต้องการหรือ Hierarchy Need ของ Maslow (1970) โดยปริมาณของความรักที่เหมาะสมถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพัฒนาเด็ก (เกษม ตันติผลาชีวะ, 2540) ซึ่งสอดคล้องกับ Hurloch (1964) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ที่ยอมรับเด็ก ให้ความรักความสนใจเด็กและสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้านและเห็นความสำคัญของเด็ก ผลที่ตามมาคือทำให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความร่วมมือ เป็นมิตร ซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง ราบรื่น

ความเข้าใจ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกษม ตันติผลาชีวะ (2540) ที่พบว่าความเข้าใจในปริมาณที่เหมาะสมถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีต่อการพัฒนาเด็ก ซึ่ง Gray (1999) ก็มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการสร้างความเข้าใจในครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนประกอบในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวนั้นจะทำให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ และลดปัญหาต่างๆ ที่อาจประสบในช่วงวัยรุ่นได้

การให้เวลา สำหรับเด็กและเยาวชนนั้นไม่นับเป็นปัญหาเนื่องจากมีความคิดเห็นว่าพ่อแม่และครอบครัวของตนนั้นมีเวลาให้แก่ตนในฐานะลูกมากถึงมากที่สุด แตกต่างจากข้อมูลปัจจุบันที่พบว่าครอบครัวใช้เวลา 7-10 ชั่วโมงต่อวันกับลูก ซึ่งทำให้เกิดบรรยากาศที่ห่างเหินในครอบครัว (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554) ซึ่งข้อมูลนี้กลับไปสอดคล้องกับมุมมองของพ่อแม่ที่มีความคิดเห็นในทิศทางที่ต่างออกไปบ้างบางครอบครัวที่รู้สึกว่าการให้เวลาน้อยกว่าที่ได้วางแผนหรือตั้งใจไว้ว่าจะทำ เนื่องจากภารกิจด้านการงาน แต่อย่างไรก็ตามพ่อแม่ที่รู้สึกถึงปัญหานี้ก็มีความพยายามแก้ไขในจุดบกพร่องของตนเพราะทราบว่าการให้เวลานับว่าสำคัญมาก การไม่มีเวลาจากครอบครัวนำไปสู่พฤติกรรมที่มีแนวโน้มจะผิดคุณธรรมจริยธรรมของเด็กได้ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับข้อค้นพบของกัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ (2554) และสุนันทา พลับแดง (2558) ที่พบว่าพ่อแม่

ที่มีเวลาน้อยจะมีโอกาสที่จะสังเกตเห็นพฤติกรรมเสี่ยงของลูกได้ช้าลง ทำให้ลูกมีข้อบกพร่องทางคุณธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตามการให้เวลาจะต้องเชื่อมโยงกับการใช้เวลาที่มีคุณภาพด้วย

การใช้เวลา เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับการให้เวลา โดยความคิดของเด็กและเยาวชนในฐานะลูกนั้น แตกต่างกับความคิดเห็นของพ่อแม่ในฐานะครอบครัว โดยเด็กและเยาวชนนั้นมองว่าการให้และใช้เวลานั้นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ แตกต่างจากมุมมองของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกที่มองว่าการใช้เวลาก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญและสอดคล้องกับการใช้เวลา เนื่องจากหากมีเวลามากก็จะส่งเสริมให้สามารถใช้เวลาอันเป็นประโยชน์และมีคุณภาพกับลูกได้มากยิ่งขึ้น แต่มักจะเน้นเรื่องปริมาณการให้เวลามากกว่าการให้เวลา ซึ่งถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจและน่าเป็นห่วงหากพ่อแม่คิดถึงแต่ปริมาณของเวลาแต่ยังไม่สามารถใช้เวลาที่มีอย่างมีคุณภาพได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะแม้จะให้เวลามาก แต่การใช้เวลาไม่มีคุณภาพก็ไม่มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมของเด็กสูงขึ้น โดยการใช้เวลาที่ดีต้องส่งเสริมแรงจูงใจให้ทุกวันเป็นวันครอบครัว ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (2560) และสุนันทา พลับแดง (2558) เสนอว่าต้องใช้เวลาทำกิจกรรมในครอบครัวร่วมกันและการทำกิจกรรมระหว่างกันนั้นจะต้องมีความสร้างสรรค์ประกอบอยู่ด้วย การใช้เวลาที่ดีจะสัมพันธ์กับการสื่อสารด้วย ดังที่ Stepp (2013) กล่าวว่า การสื่อสารที่ดีและใช้เวลาร่วมกันอย่างเป็นประโยชน์ จะนำไปสู่การให้คำปรึกษา เพื่อลดพฤติกรรมเชิงลบและเสริมพฤติกรรมเชิงบวก โดยสุนันทา พลับแดง (2558) ได้เน้นย้ำว่า การสื่อสารที่พ่อแม่แสดงออกอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความรู้สึกต่างๆ เช่น ชมเชย ว่ากล่าวตักเตือน แสดงความยินดี หากการสื่อสารมีความจริงใจตรงตามที่ต้องการ เด็กจะสนใจและรับฟัง จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การใช้เวลาแต่ละคน มีคุณภาพนั่นเอง (Bindah & Othman , 2012) และหากให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น การให้เวลาที่ดีครอบครัวจะต้องร่วมลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังจะทำให้เด็กเรียนรู้คุณธรรมได้มากขึ้น (สุนันทา พลับแดง, 2558)

การเลี้ยงดูที่ดี Dunton (1989) กล่าวว่า การเลี้ยงดูแบบให้ความรักและความอบอุ่นจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Green (สมคิด อิศระวัฒน์, 2542) ที่กล่าวว่า การเลี้ยงดูเป็นการอบรมให้ความรู้ระเบียบสังคมเป็นกระบวนการที่เด็กจะได้รับวัฒนธรรมและสร้างบุคลิกภาพกับความเป็นตัวของตัวเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการอย่างองค์รวม การอบรมเลี้ยงดูครอบคลุมถึงการแนะนำสั่งสอน ฝึกฝน ที่มุ่งให้เด็กประพฤติดี มีระเบียบวินัย รู้จักควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ และการดูแล เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กทั้งกายและใจ โดยมุ่งให้เด็กมีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรงไม่มีโรค ไม่พิการ อารมณ์แจ่มใส สติปัญญาดี มีความเฉลียว

ฉลาด และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การที่เด็กจะเจริญเติบโตและมีพัฒนาการอย่างองค์รวมได้นั้น ขึ้นกับปัจจัยหลักสำคัญ 2 ประการ คือ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูนับเป็น สิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเด็ก

การพูดคุยสื่อสาร การวิจัยในครั้งนีพบว่าเด็กและเยาวชน รวมถึงพ่อแม่มีความคิดเห็นไปใน ทิศทางเดียวกันว่าปริมาณการพูดคุยสื่อสารในครอบครัวนั้นมีมากและยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสในการถ่ายทอด สั่งสอนและเล่าเรื่องราวต่างๆแก่กัน โดยพ่อแม่ให้ ความสำคัญกับประเด็นนี้เป็นอย่างมาก และการพูดคุยสื่อสารยังได้พัฒนาจากการสื่อสารต่อหน้า ไปสู่ การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ซึ่งทั้งเด็กและเยาวชนรวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองคิดว่าเป็นเครื่องมือที่ดี ที่ทำให้ทุกคนยังคงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน และไม่ได้นึกว่าการสื่อสารออนไลน์หรือระยะไกลนั้น สร้างความห่างเหินในครอบครัวมากขึ้นและยังสนับสนุนว่า การสื่อสารโดยผ่านสื่อออนไลน์ โทรศัพท์ หรืออินเทอร์เน็ตก็สามารถทดแทนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นภัสกร กรวยสวัสดิ์ (2553) ที่ พบว่า ระบบไร้สายนั้นทำให้การสื่อสารไม่จำกัดเรื่องเวลา ขอบเขต ความเร็วและสถานที่ใน งบประมาณที่น้อยลง ถ้าครอบครัวสามารถปรับตัวเข้ากับการสื่อสารรูปแบบใหม่นี้ได้จะสามารถใช้ ประโยชน์จากการสื่อสารกับลูกอย่างมีประสิทธิภาพได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจุฬาลักษณ์ ประ จะเนย์ และคณะ (2558) ที่สนับสนุนว่าการใช้วิธีการที่ทันสมัยนี้สามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์และ สั่งสอนผ่านสื่อใหม่นี้ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่บกพร่อง ซึ่งวนิดา วงษาพรหม (2551) ก็มีข้อ ค้นพบที่สอดคล้องกันว่าการสื่อสารที่ดีและมีคุณภาพซึ่งมุ่งเพื่อการสั่งสอนนั้นอย่างน้อยก็ให้ผลดีกว่า การไม่สื่อสารระหว่างกันเลย นอกจากนี้พ่อแม่ยังเห็นพ้องต้องกันว่า การสื่อสารสามารถช่วยสร้าง คุณลักษณะที่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนได้ ซึ่ง Popenoe (1988) ได้สนับสนุนแนวคิดนี้ โดยเฉพาะเมื่อมีปัญหาขัดข้องใจ หากพ่อแม่แนะนำให้คำปรึกษาก็จะนำไปสู่การใช้ชีวิตที่เหมาะสม ยิ่ง มีปฏิสัมพันธ์และพูดคุยสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูกมากเพียงใด จะส่งผลต่อชีวิตลูกทั้งหมด

คนที่เด็กและเยาวชนพูดคุยคำปรึกษา ซึ่งผลการศึกษาไม่ได้วิเคราะห์ในมิติของการมีจำนวน คนที่เด็กและเยาวชนพูดคุยปรึกษามากหรือน้อยในครอบครัว แต่หมายถึงบุคคลที่ให้คำปรึกษาอันเป็น ปัจจัยที่ 8 พบว่าพ่อแม่ผู้ปกครองที่รับฟังและให้คำปรึกษาที่ดีจะมีผลเชิงบวกต่อคุณธรรมจริยธรรม ของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกัญญนันท์ ภัทรธรรมสิริ (2554) ได้สนับสนุน ความคิดนี้กล่าวคือ หากพ่อแม่ พร้อมที่จะรับฟังและเป็นที่ปรึกษาเพื่อร่วมเผชิญปัญหาไปพร้อมกันใน ยามที่ลูกมีปัญหา เช่นลูกเพื่อนที่โรงเรียนล้อเลียน มีปัญหาด้านความรัก ฯลฯ จะช่วยสร้างความรู้สึก ปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับให้แก่เด็กได้ ทำให้สามารถเปิดใจและไม่เปิดโอกาสให้เรื่องร้ายหรือความคิดที่

ไม่ดีเข้าสู่เด็ก นอกจากนี้สุรนันทา พลับแดง (2558) ได้เน้นย้ำว่าการปรึกษาหารือกับพ่อแม่ควรตั้งใจรับฟังไม่ตอกย้ำหรือพูดเชิงลบระหว่างกันสามารถช่วยความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ดีขึ้นได้

2. สถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งพบว่าคะแนนคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนมีคะแนน 14 คะแนนซึ่งเป็นระดับสูงสุด โดยมีสัดส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 37.87 อีกทั้งเด็กและเยาวชนยังมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 11 คะแนน และมีค่าการกระจายของข้อมูล 0.0387 นอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชนที่มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมอยู่ระหว่าง 0-10 คะแนนเพียง 2,458 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 30.97 เท่านั้น จึงแสดงให้เห็นว่าสำหรับสถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยนั้นอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากเด็กและเยาวชนไทยมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงและมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมเต็ม 14 คะแนนถึง 3,006 คน

3. อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย พบว่ามีอิทธิพลในทางบวก กล่าวคือ ความรักความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ดังจะเห็นได้ว่า หากระดับความรักความเข้าใจในครอบครัวสูง คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยจะอยู่ในระดับสูง ในขณะที่หากระดับความรักความเข้าใจในครอบครัวต่ำ คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยก็จะต่ำเช่นเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยของ Dunton (1989) ก็มีข้อค้นพบสอดคล้องกันว่า พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กจะถูกต้องเหมาะสมเมื่อร่วมกันเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่น ซึ่งจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง แต่หากพ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวดก็จะมีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำ ซึ่งยังพบอีกว่าเด็กที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงจะมีภูมิปัญญาความสามารถในระดับสูงด้วย

ส่วนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ให้คำปรึกษาซึ่งพบว่า การที่เด็กและเยาวชนปรึกษาเพื่อนมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กลับมีผลให้ระดับคุณธรรมจริยธรรมลดลง อาจเป็นเพราะเพื่อนมีระดับวุฒิภาวะและประสบการณ์ไม่ต่างกันมากนัก การปรึกษาพ่อแม่จึงเป็นประโยชน์มากกว่า แต่อย่างไรก็ตามกลับสะท้อนให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมว่า เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ที่เลือกพูดคุยปรึกษาเพื่อนเมื่อมีปัญหาหรือต้องการคำปรึกษานั้นอาจไม่สนิทสนมหรือใกล้ชิดกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองมากเท่าที่ควร

นับเป็นตัวบ่งชี้ว่าการเลี้ยงดูเด็กด้วยความรักความเข้าใจของครอบครัวในสังคมไทยยังสามารถถ่ายทอดคุณลักษณะที่ดีให้กับเด็ก และประทับประคองให้รู้จักผิดชอบชั่วดี สามารถตัดสินใจในแนวทางที่ถูกที่ควร โดยจากสถานการณ์สมมุติที่การวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการวัดระดับคุณธรรมจริยธรรม เด็กและเยาวชนไทยมีค่าตอบในเชิงบวก และมีคะแนนสูงโดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยถึง 11 คะแนน ฉะนั้นจึงมั่นใจได้ว่าแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมนี้น่าจะได้รับการส่งเสริมมาจาก

ครอบครัว การพัฒนาครอบครัวจึงมีผลเป็นอย่างยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McBride (2013) ที่กล่าวว่า ครอบครัวที่เลี้ยงดูลูกด้วยความรักความเข้าใจนั้นจะสามารถถ่ายทอดแนวคิดทางคุณธรรมที่ถูกต้องผ่านไปยังตัวเด็กได้ง่าย โดยเด็กจะมีคุณธรรมที่เหมาะสมหรือมีความเสี่ยงที่จะขาดคุณธรรมน้อยลง นับว่าเรื่องนี้สามารถเป็นความหวังของสังคมไทยได้ ในการสร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเพื่อแบกรับการพัฒนาประเทศแทนคนรุ่นเก่าหรือผู้สูงวัยได้ในอนาคต

4. ปัจจัยเพิ่มเติมที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจหลายประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพศของเด็กและเยาวชน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า เพศหญิงจะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549) และ ชลวิทย์ เจียรจิตต์ (2553) ที่พบว่าเพศหญิงมีความตระหนักทางจริยธรรมและมีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมสูงกว่าเพศชายเช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Lee (2002) ที่พบว่านักเรียนนักศึกษาเพศชายในสหรัฐอเมริกาจะทุจริตการสอบมากกว่าเพศหญิง

ในด้านการศึกษา ซึ่งทางทฤษฎีสันับสนุนผลการวิจัยนี้ว่าผู้มีการศึกษา จะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมที่สูงกว่า แม้คุณธรรมจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่เรียนรู้ผ่านตัวอักษรหรือหนังสือ แต่เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และเรื่องราวของชีวิต ทำให้การที่เด็กได้รับการศึกษาหรือเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาจะทำให้เด็กมีประสบการณ์และสามารถเรียนรู้ด้านคุณธรรมได้หลากหลาย (Killen & Smetana, 2005) เพราะในสถานศึกษามีบุคคลที่หลากหลาย เช่น ครูอาจารย์ เพื่อน เจ้าหน้าที่ พ่อแม่ของเพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้อง ฯลฯ ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมหลากหลายรูปแบบ รวมถึงเรียนรู้คุณธรรมในระดับของสังคมได้มากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือเด็กที่อยู่ในสังคมแคบๆมีเพียงครอบครัวเป็นผู้สั่งสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมเท่านั้น (Narvaez, 2010) รวมทั้งผลการวิจัยของอรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549) ก็สนับสนุนแนวทางนี้นั่นคือ การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นโดยในส่วนของระบบการศึกษาพบว่านักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา มีระดับคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในส่วนของความมีวินัยและรับผิดชอบ

5. มุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่และผู้ปกครอง ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ตามทฤษฎีของ Baumrind (1996) และพัฒนาโดย Maccoby & Martin (1983) ซึ่งมี 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ 2) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม 3) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ 4) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับครอบครัวไทยมากที่สุด กล่าวคือ จะเน้นการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ด้วยความใกล้ชิด ให้อิสระอย่าง

เหมาะสม เข้มงวดกับลูกในเรื่องที่จำเป็น แม้ว่าจะมีวิธีการหรือการตัดสินใจในแต่ละครอบครัวที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้มุมมองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ที่อยู่ในกลุ่มเอาใจใส่ก็ยังเป็นไปในแนวทางเดียวกับ Baumrind (1972) ได้เสนอแนวคิดสำคัญเพิ่มเติมว่า การอบรมเลี้ยงดูนั้นต้องให้การเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่น ให้การอบรมที่ชัดเจน แสดงความต้องการสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของเด็ก และต้องมีการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และเด็ก โดยการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวต้องมีความรักความเข้าใจในครอบครัวเป็นปัจจัยสนับสนุนด้วย อีกทั้งพ่อแม่ยังมีคุณธรรมจริยธรรมที่มีความคิดเห็นว่าเป็นเหมาะสมกับลูกของตนและเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่พ่อแม่เล็งเห็นว่าเป็นคุณธรรมจริยธรรมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งตัวลูก ครอบครัวและสังคม เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่มีพื้นฐานมาจากคำสอนของศาสนาอันมีความเป็นสากลซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ การซื่อสัตย์สุจริต การรู้จักผิดชอบชั่วดี การมีวินัย ความเอื้อเฟื้อมีน้ำใจ และการกตัญญูรู้คุณ ดังนั้นหากมุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกเป็นไปตามที่กล่าวไปในข้างต้น คือ พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบเอาใจใส่ ประกอบกับการให้ความรักความเข้าใจอย่างเหมาะสม พร้อมกับมุมมองและการให้ค่าคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกควรจากพ่อแม่ จะทำให้ลูกสามารถเรียนรู้และรับเอาคุณธรรมจริยธรรมอันดีและมีความเป็นสากลนั้นไปปรับใช้ในชีวิตได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมพ่อแม่ทุกรุ่นวัย ทั้งกลุ่ม Baby Boom Gen X Gen Y ทุกศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม ก็อยากให้ลูกมีคุณธรรมจริยธรรมครบถ้วนทุกด้าน รวมทั้งอยากให้ลูกเรียนจบการศึกษา เป็นคนดี มีงานทำ สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ในส่วนของการให้คำปรึกษาเมื่อลูกมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเรื่องละเอียดอ่อน เช่น ปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศหรือเพศสภาพ และปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย สำหรับในเรื่องเกี่ยวกับเพศสภาพ เด็กส่วนมากจะมีรูปแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นรูปแบบที่เขาใช้เลียนแบบพฤติกรรมและพัฒนาบทบาทในการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการสังเกตโลกรอบๆตัวหรือจากการกระทำของพ่อแม่ที่มีต่อลูกโดยตรง เช่น การเลี้ยงดูที่แตกต่างกันระหว่างลูกสาวกับลูกชาย ลักษณะรูปแบบการเล่นที่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ เช่น เด็กชายเล่นฟุตบอลจะดูเหมาะสมกับความเป็นชาย ในขณะที่เด็กหญิงเล่นตุ๊กตา (Kaplan & Sedney, 1980) อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่พ่อแม่ก็จะพยายามหาทางป้องกันและแนะนำในทางที่ถูกต้อง หากแก้ไขไม่ได้ก็พร้อมจะยอมรับ ซึ่งพ่อแม่กลุ่ม Gen X และ Gen Y จะยอมรับได้ง่ายกว่าเพราะอยู่ในสภาพสังคมที่มีลักษณะเปิดกว้างแบบปัจจุบัน แต่หากมีปัญหารุนแรงเกี่ยวกับการทำผิดพ่อแม่จะสอบถามเหตุผลเพื่อหาความจริงและหาทางช่วยเหลือ โดยพ่อแม่กลุ่ม Generation Baby Boom จะสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ดีกว่าอาจเนื่องจากมีวิวุฒิและประสบการณ์สูง

สำหรับประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือ การให้คำปรึกษาหารือและพูดคุยกันในกลุ่มครอบครัวว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจในยุคของเทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยเฉพาะพ่อแม่ใน Generation X และ Y ซึ่งมีความคุ้นเคยอยู่แล้วกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เวลาในการพูดคุยอาจสำคัญน้อยกว่าคุณภาพของการพูดคุยปรึกษาหารือจึงควรใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์

ปัจจุบันการพูดคุยสื่อสารกันโดยตรงอาจมีเวลาน้อย ซึ่งในบางครอบครัวอาจใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันเพียง 2 ชั่วโมงต่อวันเท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) การสื่อสารโดยผ่านสื่อออนไลน์ โทรศัพท์ หรืออินเทอร์เน็ตก็สามารถทดแทนกันได้ ซึ่ง นภัสกร กรวยสวัสดิ์ (2553) พบว่าระบบไร้สายนั้นทำให้การสื่อสารไม่จำกัดเรื่องเวลา ขอบเขต ความเร็วและสถานที่ในงบประมาณที่น้อยลง ถ้าครอบครัวสามารถปรับตัวเข้ากับการสื่อสารรูปแบบใหม่นี้ได้จะสามารถใช้ประโยชน์จากการสื่อสารกับบุตรอย่างมีประสิทธิภาพได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจุฬาลักษณ์ ประจจะเนย์ และคณะ (2558) ที่สนับสนุนว่าการใช้วิธีการที่ทันสมัยสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์และสั่งสอนผ่านสื่อใหม่ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่บกพร่องซึ่งวินิตา วงษาพรหม (2551) ก็มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกันว่าการสื่อสารที่ดีและมีคุณภาพซึ่งมุ่งเพื่อการสั่งสอนนั้นอย่างน้อยก็ให้ผลดีกว่าการไม่สื่อสารระหว่างกันเลย

7.3 ข้อเสนอแนะ

7.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. **ระดับนโยบายโดยหน่วยงานภาครัฐ** ควรกำหนดให้มีนโยบายด้านการพัฒนาและเสริมสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัวเพื่อเป็นส่วนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนไทย โดยมีเป้าหมายยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงาน ที่มีระยะเวลาชัดเจนต่อเนื่องโดยกำหนดกิจกรรมและงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพในทุกด้าน อาทิ ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมส่งเสริมให้มีหลักคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การเป็นกำลังแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสามารถนำพาสังคมไทยซึ่งกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุไปสู่การเป็นสังคมที่มีความสมดุลและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในทุกช่วงวัย อีกทั้งสนับสนุนนโยบายจากกระทรวงศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาภายในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนในวัยเดียวกันซึ่งเป็นคนที่เด็กและเยาวชนเลือกที่จะปรึกษามากที่สุด นั้นเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีอันจะช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนรุ่นเดียวกันให้อยู่ในระดับดี นอกจากนี้ควร

ส่งเสริมนโยบายเกี่ยวกับการทำงานของพ่อแม่ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนพ่อแม่ให้สามารถจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสม เช่น การทำงานนอกที่ทำงาน หรือการไม่ตรวจสอบเวลาการเข้าออกงาน

2. ระดับปฏิบัติโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ต้องมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพครอบครัวทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับพื้นที่ โดยเน้นส่งเสริมการสร้างงานในพื้นที่เพื่อให้พ่อแม่ซึ่งอยู่ในวัยแรงงานได้มีโอกาสทำงานสร้างรายได้ในพื้นที่ของตนเองซึ่งจะช่วยให้ครอบครัวได้มีเวลาอยู่กันพร้อมหน้าเป็นครอบครัวมากขึ้นและยังได้ใช้เวลาและใช้เวลาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีปริมาณมากขึ้น อันเป็นมิติหนึ่งอันจะนำไปสู่ความรักความเข้าใจในครอบครัวที่มากขึ้นได้ และนอกจากการสร้างโอกาสให้แก่พ่อแม่ในการทำงานในพื้นที่ การมีสถานศึกษาที่มีคุณภาพภายในแต่ละพื้นที่หรือภูมิภาคนั้นก็ช่วยให้เด็กและเยาวชนไม่ต้องเดินทางออกนอกพื้นที่ ได้อยู่กับครอบครัวมากขึ้นซึ่งจะส่งเสริมความรักความเข้าใจในครอบครัวไปในทิศทางเดียวกันกับที่กล่าวไปในข้างต้น นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัวจัดทำโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และประชาชนจัดทำข้อมูลเพื่อกำหนดทิศทางแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสม ยกย่องหน่วยงาน ครอบครัว บุคคลที่เป็นแบบอย่างของการประพฤติดีมีหลักคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต รัฐสนับสนุนการให้และเผยแพร่ความรู้ด้านการเลี้ยงดูลูกที่เหมาะสม ผ่านรูปแบบการเอาใจใส่และความรัก เพื่อให้พ่อแม่ที่มีอายุในช่วงวัยต่างกันได้เรียนรู้บทบาทพ่อแม่และทำความเข้าใจ โดยอาจส่งเสริมผ่านสื่อออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ที่พ่อแม่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

3. สังคม โดยทุกภาคส่วน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรมจริยธรรมและความดีงาม โดยมีความรักความเข้าใจในครอบครัวในทุกมิติเพื่อเป็นหลักในครอบครัวเพื่อช่วยส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวผ่านหน่วยงานทางการแพทย์ เพื่อส่งเสริมมิติของความรักความเข้าใจในครอบครัวควบคู่ไปกับสุขภาพกาย มีการสร้างพื้นที่สาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้ครอบครัวได้มีโอกาสใช้เวลาทำกิจกรรมกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ของจังหวัด อำเภอ ตำบล และชุมชนต่างๆ สร้างความผูกพันและความรักความเข้าใจระหว่างสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งส่งเสริมการใช้สื่ออย่างเหมาะสมเพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสื่อสารทางเลือกเพิ่มเติมหากสมาชิกในครอบครัวมีเวลาพบเจอกันน้อย อีกทั้งสนับสนุนสื่อมวลชนต้องผลิตสื่อคุณภาพที่ส่งเสริมความรักความเข้าใจในครอบครัวและการเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม มีการจัด

กิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคี กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงาน รวมทั้งสถานประกอบการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

4. ครอบครัว ต้องมีความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูโดยรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่และผู้ปกครองจะต้องเน้นการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative) ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้อิสระอย่างเหมาะสม เข้มงวดในเรื่องที่จำเป็นและมีการพูดคุยรับฟังเหตุผลเพื่อหาแนวทางที่ถูกต้องร่วมกัน เป็นการเลี้ยงดูที่เน้นสายกลางไม่ตึงหรือหย่อนเกินไป รวมทั้งครอบครัวต้องดูแลกันด้วยการให้ความรักความเข้าใจที่ครบถ้วนทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ความรัก ความเข้าใจ การให้เวลา การใช้เวลา การพูดคุยสื่อสาร ความสุข รวมถึงเป็นบุคคลคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนที่จะพูดคุยปรึกษา มีการมอบบทบาทให้สมาชิกในครอบครัวเป็นตัวแบบหรือแนะนำหลักคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้หากเด็กและเยาวชนอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกหลายคน เช่น ตนเอง พ่อแม่ และปู่ย่าตายาย ควรมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการเลี้ยงดูสั่งสอนคุณธรรม โดยมีลักษณะการเลี้ยงดูที่ตรงกันไม่ซับซ้อนเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้คุณธรรมได้สะดวกมากขึ้น

5. พ่อแม่และเด็ก ต้องเรียนรู้บทบาทของตนเองทั้งในมิติของการสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัวผ่านสถานการณ์ความรักความเข้าใจทั้ง 8 ด้าน คือ ความรัก ความเข้าใจ การให้เวลา การใช้เวลา การเลี้ยงดู ความสุข ปริมาณการพูดคุยสื่อสาร การให้คำปรึกษาโดยบุคคลที่เหมาะสม รวมทั้งเด็กต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านวิชาการ เพื่อให้มีโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น มีสมรรถนะทางอาชีพเพื่อประกอบหน้าที่การงานเลี้ยงดูตนเองได้ตามที่พ่อแม่มุ่งหวัง และเสริมสร้างความมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงชีวิตและเป็นคนดีของสังคมในอนาคต ยิ่งไปกว่านั้นควรสนับสนุนให้พ่อตระหนักถึงหน้าที่ภายในครอบครัวของตนให้มากกว่าการเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว เนื่องจากพ่อเองก็เป็นหนึ่งในตัวอย่างและสามารถมีส่วนในการถ่ายทอดความรักความเข้าใจแก่ลูกได้ ซึ่งพ่ออาจมีแนวทางการให้ความรักความเข้าใจรวมถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่แตกต่างออกไปจากสมาชิกคนอื่นในครอบครัว ซึ่งทำให้เด็กได้รับหลักการและแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่หลากหลายและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และยังเป็นแรงกำลังหลักที่ช่วยสนับสนุนแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกอีกด้วย

7.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดให้มีการวิจัยเชิงคุณภาพกับพ่อแม่ผู้ปกครองและเด็ก ในแต่ละครอบครัว เพื่อศึกษาความคิดเห็นหรือมุมมองเกี่ยวกับความรักความเข้าใจในครอบครัวและเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพ่อแม่และลูกในครอบครัวเดียวกัน เพื่อให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับความรักความเข้าใจใน

ครอบครัวได้ครบทุกมิติ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความรักความเข้าใจและแสวงหาแนวทางการพัฒนาวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของทุกฝ่าย

2. ควรศึกษารูปแบบการใช้สื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้ในการสื่อสารและเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ให้การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน

3. ควรศึกษารูปแบบการใช้เวลาและการใช้เวลาในครอบครัวอย่างลึกซึ้งเพื่อเป็นแนวทางสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดสรรเวลาอยู่และทำกิจกรรมร่วมกันให้เกิดประโยชน์ทั้งทางคุณธรรมจริยธรรมและส่งเสริมศักยภาพด้านอื่นๆอย่างเหมาะสม

4. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายของครอบครัวหรือครัวเรือนที่เป็นส่วนหลักในการดำเนินชีวิตของครอบครัวและเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ดังนั้นหากมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเงินและการใช้จ่ายในครอบครัวอาจทำให้ทราบแนวทางและการจัดสรรเงินของพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนพัฒนาการของลูกเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมได้

5. ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมในระดับชุมชนหรือถอดบทเรียนชุมชนต้นแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม หรือศึกษารูปแบบของครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูลูก รวมทั้ง สร้างโปรแกรมการฝึกอบรมและสื่อพัฒนาความรักความเข้าใจในครอบครัว เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับชุมชนหรือครอบครัวอื่นได้เรียนรู้ต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมกิจการเด็กและเยาวชนไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, วิทยาลัย
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2558). *โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและ
เยาวชน พ.ศ. 2558 : ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์*. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัย
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรมสุขภาพจิต. (2542). *คู่มือการฝึกอบรมหลักสูตรพื้นฐานการให้การปรึกษาครอบครัว*.

กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย คณะอนุกรรมการพัฒนาครอบครัวและแก้ไขความ
รุนแรงต่อเด็กและสตรี ในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรี แห่งชาติ (กสส.)
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2541). *นโยบายและแผนงาน ในการพัฒนาสถาบัน
ครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา
สถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564* กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการสตรีและสถาบัน
ครอบครัว

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.
2555 – 2559*. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ.

กระทรวงแรงงาน. (2559). *บทบาทของกระทรวงแรงงานในการทำงานในสังคมสูงอายุ*.

กรุงเทพมหานคร. : กองเศรษฐกิจการแรงงาน

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558). *รายงานสถานการณ์ประชากรไทย พ.ศ. 2558 โฉมหน้า
ครอบครัวไทยยุคเกิดน้อย อายุยืน*. กรุงเทพมหานคร : ไทยพับลิก้า

กัญจนคหฺหุ ปิยะกาญจน์. (2553). *วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน*. กรุงเทพมหานคร
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

กัญญนันท์ ภัทร์สรณ์สิริ. (2554). *บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมดูแลบุตรธิดาให้เป็นเยาวชนที่ดีของ
สังคม*. นำมาจาก <http://km.moi.go.th/km/gender/gender9.pdf>.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร*. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร.

เกษม ต้นติผลลาชีวะ (2540) *การพัฒนาครอบครัว* กรุงเทพมหานคร, กองฝึกอบรมกรุงเทพมหานคร

เกศรินทร์ ทาริ (2556) *อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชาย*

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

เกื้อ วงศ์บุญสิน, พัชรารัตน์ วงศ์บุญสิน และ ปิยชาติ ภิรมย์สวัสดิ์. (2557). *ประเทศไทยไม่ใช่แค่ก้าวเข้าสู่
สู่สังคมสูงอายุแต่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างรวดเร็วมาก*. กรุงเทพฯ. สถาบันบัณฑิต
บริหารธุรกิจศศินทร์

ไกรยุทธ์ ธีรตยาศินันท์ (2547) *แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2542). *หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะกรรมการด้านครอบครัวในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2537)

การสื่อสารในครอบครัว กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ. (2556). *สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น*

ประเทศไทย 2556. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

จรรยา สุวรรณทัต. (2524). ครอบครัวสัมพันธ์. *คู่มือปริทัศน์*, 6(2), 52-57.

จรรยาพร สุภาพ (มปป.) *ครอบครัวไทย ความสุข ความเข้มแข็ง* การประชุมวิชาการอนามัยครอบครัว
แห่งชาติ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

จรรยา ทองถาวร (2540) *จิตวิทยาพัฒนาการ* กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนอักษรบัณฑิต

จักริน จุลพรหม. (2554). การขอโทษในสถานการณ์ทางธุรกิจ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้า
ไทย*, 31.

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณและคณะ. (2541). *เด็ก เยาวชน และครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.

จินตนา วัชรสินธุ์ และคณะ. (2556) *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก
และแนวโน้มการใช้ความรุนแรงต่อเด็กของครอบครัวที่มีเด็กเล็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา คณะพยาบาลศาสตร์)

จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2547). *มนุษย์ในระบบครอบครัวและชุมชน เอกสารการสอนชุดวิชามนุษย์กับ
ระบบนิเวศ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จุฬาลักษณ์ ประจะเนย์, พัชรารัตน์ เกษะประกกร, ธนวุฒิ นัยโกวิท, และวัฒนา สุนทรธัย. (2558).

*รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว รูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบความผูกพันภายใน
ครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และการติตเกมของวัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 21.*

- จำลอง สิงห์คำ (มปป.) *ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมครอบครัวกับผลการเรียนของนักเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา* กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ
- เฉลียว บุญยงค์. (2538). *การศึกษาชีวิตครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ชลวิทย์ เจียรจิตต์. (2553). *การตระหนักด้านจริยธรรมของนิสิตระดับอุดมศึกษา กรณีนิสิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะสังคมศาสตร์)
- ชาย โพลิตา. (2555). *ครัวเรือนไทยสองทศวรรษแห่งการพัฒนา. วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 27(3),
234-255.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย
ฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2544). *ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ: บริษัทส่งเสริม
การศึกษาและจริยธรรม.
- ดุขฎิ โยหลา, งามตา วนินทานนท์, ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา, และทัศนาก ทอภักดี. (2545). *ความเข้มแข็งของ
ครอบครัว: ครอบครัวสุขภาพดี. วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 8,(1), 1-10.
- ทรงเกียรติ ปิยะกะ. (2544). *เวชศาสตร์โรคติดยา คู่มือสำหรับบุคลากรทางการแพทย์*. กรุงเทพฯ.
- ธัญนันท์ วีรภัทรรุ่งโรจน์ (2559) *ลักษณะความแตกต่างระหว่าง Generation X, Y และ Z ใน
กรุงเทพมหานครและพฤติกรรมในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์* กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น)
- ธีระชน พลโยธา. (2556). *รูปแบบการดำเนินชีวิต การอบรมเลี้ยงดูบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่
ครู และนักเรียน กรณีศึกษา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่พ่อแม่ทำงานในโรงงาน
อุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสงคราม*. กรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์บริหารศาสตร์* (114-
127)
- นภัสกร กรวยสวัสดิ์. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์. วารสาร
สารสนเทศศาสตร์*, 28(3), 81-88.
- นันทพร เชื้อคา และคณะ (2555) *บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปทุมธานี
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์)*
- นายิกา จันทร์ยิวา. (2560). *รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. กรุงเทพฯ (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นุรมาน จินตารา และคณะ (มปป). *การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมใน*

พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาฏอนี)

ประทุม แป้นสุวรรณ. (2545). การให้คำปรึกษากลุ่มด้านเพศศึกษาวัยรุ่นในกลุ่มเลี้ยง. กรุงเทพฯ: ก้อปปีแอนด์พริ้นท์.

ปวิณภัทร นิธิตันติวัฒน์, &ขวัญใจ เพทหายประกายเพชร. (2016). การตั้งครุภัณฑ์ไม่พึงประสงค์และการทำ
แท่ง : แนวทางป้องกันสำหรับวัยรุ่น. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ, 32(2).

ปฎิมา โพธิ์วงษ์ และสุภาณี สนธิรัตน์. (2555). การทำหน้าที่ของเครือข่ายสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง
และความซื่อสัตย์ของเยาวชนในตำบลหินตั้ง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. วารสาร
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 38(2), 152-165.

ประภาวดี แสนลีลา (2543) การพัฒนาโปรแกรมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

ปิยะธิดา ขจรชัยกุล. (2551) ความฉลาดทางสังคม: มิติหนึ่งของความอยู่รอดในสังคมไทย. วารสารสุข
ศึกษา, 31(108): 1-6. 17.

พงษ์เทพ มั่นสตรง. (2527). บทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเอง ในการปลูกฝังค่านิยม อันพึง
ประสงค์ ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุตร. (2545). จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเท็กซ์ แอนด์เจอร์นัล
พับลิเคชัน จำกัด.

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2524). แบบจำลองการคาดคะเนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดกฎหมาย
ของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล).

พรพรรณ มากบุญ และสมทรัพย์ สุขอนันต์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและ
เยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี. วารสารวิทยบริการ, 24.

พระคริสตธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิมและใหม่ ฉบับมาตรฐาน 2011 สงวนลิขสิทธิ์ (2011) โดย
สมาคมพระคริสตธรรมไทย The Holy Bible – Thai Standard Version 2011 Copyright
© 2011 Thailand Bible Society

พระชูชาติ คงสีดา (2544) ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพในครอบครัว ความใกล้ชิด
ทางศาสนากับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาผู้ใหญ่ วิธีการเรียนทางไกลในจังหวัด
ราชบุรี นครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร:
แอ๊ปเปิ้ล พริ้นติ้ง กรุ๊ป.

- พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน (2545) พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย ,การกุศลตามพระราชดำริของกษัตริย์
พะยัค บิน อับดุลอาซิซ คอดีมุลอัลฮารอมัย แห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย, กระทรวงกิจการ
อิสลาม ศาสนาสมบัติ ,เมืองมาดีนะห์ อัลมูนาเราะาะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ,ศ.ศ. 1423
พัชชา เจิงกลีนจันท์ และฐาศุภร์ จันประเสริฐ (2557) *กระบวนการปรับตัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตร
ของแม่วัยรุ่นที่ต้องดูแลบุตรเพียงลำพัง กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)*
- พิรุณรัตน์ ตัญญูรัตน์ (2552) *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสารในครอบครัวกับพฤติกรรมการมีวินัย
ของเด็กไทย กรุงเทพฯ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)*
- โพธิพันธ์ พานิช (2544) *การศึกษาพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์
นครปฐม(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนาศิลป์)*
- พียชอล มะหะหมัด, ปราณี ทองคำ, และมารุต คำชะอม. (2551). บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝัง
จริยธรรมแก่เยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. *วารสารคณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 14(1).
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. (2547). *ประมวลสาระชุดวิชา
จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา หน่วยที่1 – 15*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เมธินันท์ ภิญโญชน. (2539). *การให้คำปรึกษาครอบครัวเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- รัชติการ์ สุขเกษม. (2528). *การศึกษาการกระทำผิดวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 12.
กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน (2557) *พจนานุกรมศัพท์ประชากรศาสตร์* กรุงเทพฯ : กองธรรมศาสตร์และ
การเมือง สำนักงานพิมพ์ราชบัณฑิตยสถาน
- รุจา ภูไพบูลย์. (2542). ครอบครัว. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 22(6): 89-91.
- ลือชัย ศรีเงินยวง และคณะ (2558) *ความรัก ความเข้าใจ และโอกาส : เลี้ยงจากเด็กและเยาวชน ชาย
ขอบ โครงการการศึกษาความต้องการต่อการบริการสุขภาพใจและกายสำหรับวัยรุ่นกลุ่มเข้าถึง
บริการได้ยาก เพื่อพัฒนารูปแบบบริการสุขภาพจิตที่เหมาะสม, สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น*
- ลือรัตน์ อนุรัตน์พานิช. (2558). *เจนเอ็กซ์ เจนวาย เจนแซด คืออะไร* .กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยมหิดล
- วรรณภรณ์ โภคภิรมย์ (2545) *การศึกษาการดำรงชีวิตสมรสที่ยั่งยืน* กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- วชิราภรณ์ ศรีเบญจกุล (2543) *ปัจจัยของครอบครัวต่อการเสพยาบ้าในทัศนะของวัยรุ่น : ศึกษาเฉพาะ*

- กรณีโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จ.นนทบุรี กรุงเทพฯ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- วนิดา วงษาพรหม. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับระดับ
ความเครียดของวัยรุ่น: กรณีศึกษาโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี).
- วันทนี วาสิกะสิน และคณะ. (2540). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพศศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักและแบบ
ควบคุมความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์. (2558).โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตาม
กรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย เทียนถาวร และทัศนารถณ์ ขำปัญญา (2542) การพัฒนาครอบครัว กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย
- วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2552). จริยธรรมในเด็กและเยาวชน.วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 15.
- วิริยะ ดุสิตพงศ์. (2547). สอนสิ่งอย่างไรให้เมืองไทยได้ผู้นำที่ดีภาคที่ 1 การเตรียมตัวเป็นพ่อแม่ที่ดีของ
ลูก. กรุงเทพมหานคร: นฤมิตรโซลเพรส.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2544) เซอร์อาร์มอนด์ (EQ) กรุงเทพฯ วารสารจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- ศรีภัทรา จาริยวงศ์. (2539). ปัจจัยบางประการที่ผลต่อพฤติกรรมทางเพศของเยาวชนที่ทำงานใน
โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล)
- ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2540) การสร้างพลังให้ครอบครัวไทย วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพฯ :
(10)1 : 57-66
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์ , และปราณี สุทธิสุขคนธ์. (2550). การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. วารสารสาธารณสุขและการ
พัฒนา,5(1), 105-118.
- ศิริรัตน์ แอดสกล (2542) ทำอย่างไรดีเมื่อลูกต้องไปเข้าโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศุภาศิริ การิกาญจน์ (2541) บทบาทของพ่อแม่ในการสอนเพศศึกษาแก่ลูกสาววัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)
- สงวน ธาณี, อารณ ดินาน, สุภาภรณ์ ดั่งแพง. (2554). การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างความรักใน

- ครอบครัววัยรุ่น. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 19(2).
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล (2560) *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559*
นครปฐม มหาวิทยาลัยมหิดล
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542). *รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูเด็กของคนไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง* หน้า 1 – 298. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล ;
- สมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทยและสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2555). *การศึกษาและสำรวจสถานการณ์สุขภาพครอบครัวไทย ปี พ.ศ. 2552-2554*.
- สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย.(2524). *ครอบครัวสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์.
- สมิธ วุฒิสวัสดิ์ (2552) *การศึกษาสัมพันธ์ภาพในครอบครัวของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)*
- สาวิตรี ทยานศิลป์ และคณะ. (2552). *โครงการสร้างดัชนีชีวิตสุขภาพครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.
- สิริพรรณ มิ่งวานิช (2537) *ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวกับการปรับตัวของผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุการจราจรรับการรักษาในโรงพยาบาล กรุงเทพฯ :*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- สุนันทา พลับแดง. (2558). *การพัฒนาพลังปัญญาของเยาวชนไทย โดยผ่านสถาบันครอบครัว*. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 16.
- สุพัตรา สุภาพ. (2534). *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรศักดิ์ โตประสี. (2558). *ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. *วารสารสารสนเทศ*, 14(1).
- สุริยเดว ทรีปาตี (2552) *ต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย กรุงเทพฯ :* แผนงานสุขภาพเด็กและเยาวชน สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2556). *โลกเปลี่ยนไทยปรับ*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพธุรกิจ.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2554). *รายงานสถานการณ์ครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558) *การจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ใน นโยบายและจุดเน้นการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558*. กรุงเทพมหานคร : สำนัก

นโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *สำนักงานเด็กปฐมวัยของสหรัฐอเมริกา: รายงานการพัฒนาและการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวาน กราฟฟิก จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550) *คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นักศึกษาระดับปวช. และปวส.* กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583*. กรุงเทพมหานคร. คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงวัย*. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาผู้สูงวัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานทะเบียนราษฎร (2557) *จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย*. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. (2560). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบครอบครัว พ.ศ. 2560-2564*. นำมาจาก <http://www.moj.go.th/view/7762>.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). *การสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2552*. นำมาจาก <http://service.nso.go.th/nso/web/survey/surpop2-1-6.html>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2545). *โครงการรายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ.2545 ระดับจังหวัด*. นำมาจาก <http://service.nso.go.th/nso/knowledge/knowledge09/revenue.html>.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2553) *สำมะโนประชากรและเคหะ* กรุงเทพมหานคร

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2553). *ล้อมรั้วให้ครอบครัวล้อมรั้วป้องกันยาเสพติด*. นำมาจาก http://www.kaiwaisai.com/v2/files/news/ebook_033.pdf.

สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ (2541) *การศึกษามรรถภาพทางกายของนักเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ส่วนส่งเสริมการศึกษา สุขภาพและนันทนาการ

สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. (2553). *จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ จำแนกตามเพศ ปีพ.ศ.2553*. นำมาจาก https://www.m-society.go.th/article_attach/9879/14364.pdf.

เสฐียร พันธรังสี (2555). *ศาสนาเปรียบเทียบ* กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดบุ๊ค

โสภา ขปิลมันท์ (2547) ครอบครัว : *ปัจจัยปกป้องหรือผลักดันปัญหายาเสพติดของวัยรุ่นในเขต*

- กรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
 อณินทร์ อารีรัตน์นุกูล. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว
 ที่คนคิดและพฤติกรรมต่อยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมติดยาเสพติดและวัยรุ่นที่ไม่มี
 พฤติกรรมติดยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- อมรวิรัช นาคทรพร. (2548). เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหาร
 ผ่านศึก.
- อมรา สุนทรธาดา สุพัตรา เลิศชัยเพชร (2552) การลดลงของครอบครัวสามช่วงวัยในสังคมไทย :
 นัยเชิงนโยบาย ประชากรและสังคม 2552 : ครอบครัวไทยในสถานการณ์เปลี่ยนแปลงผ่านทางสังคม
 และประชากร นครปฐม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- อมราวดี ณ อุบล. (2544). สุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูและ
 สัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549). การศึกษาคูณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา
 ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- อรัญญา บุญธรรม, และ เชษฐา แก้วพรม. (2557). ภูมิหลังด้านครอบครัวที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาล
 มีคุณลักษณะบัณฑิตอุดมคติ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, 25.
- อัญชัน สันติไชยกุล. (2547). รูปแบบการดำเนินชีวิตการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและการรับนวัตกรรมสินค้า
 แพชั่นของวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2539) วิทยาศาสตร์ของการฝึกจิต กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์
 พรินติ้งกรุ๊ป
- อารี พันธมณี (2546) พ่อแม่ที่ลูกอยากได้ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไยใหม่
- อุทัย ดุลยเกษม. (2559). ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูและการให้การศึกษาเรียนรู้แก่เด็กเล็ก. วารสาร
 เทคโนโลยีภาคใต้, 9(1).
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2540). ครอบครัวบำบัด : ทางเลือกใหม่ในการแก้ไขปัญหาของเด็ก.
 กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2541). จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพมหานคร. [มปท.]

- Amato, P.R., & Fowler, F. (2002). Parenting practices, child adjustment, and family diversity. *Journal of Marriage and Family*, 64, 703-716.
- Aunola K, Nurmi JE, Onatsu – Arvilommi T, Pulkkinen L. (1999) The role of parent' self – esteem, mastery – orientation and social background in their parenting styles. *Scandinavian Journal of Psychology* . 307 – 17.
- Baier, A.C. (1986) Trust and antitrust. *Ethics*, 96. P. 231-260
- Baumrind, D. (1966) Effects of Autoritative Parental Control on Child Behavior, *Child Development*, 37(4) 877-907
- Baumrind, D. (1971) Current Patterns of Parental Authority. *Developmental Psychology Monographs* 4: 1-103.
- Beavers, WR., (1977). *Psychotherapy and growth: A family systems perspective*. Brunner, Routledge.
- Bee H. (1995) *The growing child*. New York : HarpaCollin Publishing . P.244, 37335.
- Begun, A. L. (1996) .*Family systems and family-centred care*.In P. Rosen, A. D. Whitehead,L. I. Tuchman, G. S. Gesien, A. L. Begun & L. Irwin (Eds), *Partnerships in family-centredcare : a guide to collaborative early intervention* (pp.33-63). Baltimore : Paul H Brookes.
- Begun, R.W.(1996). *Social skills lessons & activities*. New York: The Center for Applied Research in Education.
- Benasich AA & Brooks – Gunn J (1996) Maternal attitudes and knowledge of child – rearing Association with family and child outcomes. *Child Development* (67) 3:1186-1205
- Berger, J. (1998) Future prey : some consequences of the loss and restoration of large carnivores. Page 80-100 in T.M. Caro, editor. *Behavioral ecology and conservation*. Oxford University Press, New York, New York, USA.
- Berk, L. E. (2003). *Child development* (6th ed.)> Boston: Pearson Education.
- Best SR (2003) Violence and risk of PTSD : Major Depression substance abuse / Dependence and community : results from the National Servey of Adolescents *Journal of consulting*. psycnet. Apa. Org.
- Bindah, E.V., & Othman, M.N. (2012). An empirical study of the Relationship between young Adult consumers characterized by a Religiously-oriented

- family communication Environment and Materialism. *Cross-cultural Communication*, 8(1), 7-18. DOI : 10.3968/j.ccc.1923670020120801.355
- Bradshaw (1996) The family : A New way of Creating Solid Self – esteem. *Health Communication*. Inc, Florida
- Broom L and Selznick P (1971) *Principles of sociology*. Harper & Row, New York
- Blasi, A. (2005). Moral Character : A Psychological approach. In D.K. Lapsley & F.C. Powes (Eds). *Character Psychology and Character education*. Notre Dame. .IN : University of notre Dame Press.
- Bloom, B. S., Krathwohl, D. R., & Masia, B. B. (1984). *Bloom taxonomy of Educational objectives.*, Boston: Allyn and Bacon.
- Boukje V.D.Z., Inez D.B. (2011) Preconception care : A parenting Protocol. A Moral inquiry into the responsibilities of future parents towards their future children. *Bioethics*. 25(8) p.451-457
- Calasanti, T., & Jebo, J. (2004). Book Review: Competing Devotions: Career and Family among Women Executives, Flat Broke with Children: Women in the Age of Welfare Reform. *Gender & Society*, 18(6), 798-800.
- Cline, E.M. (2015). *Families of Virtue: Confucian and Western Views on Childhood development*. New York: Columbia University Press.
- Coles, R. (1998). The moral intelligence of children. *Family Court Review*, 36(1), 90-95.
- Damon William (1988) *The moral Child Nurturing Children's Natural Moral Growth*. University of Michigan, Free Press.
- Davis, J.B. (1966). *Ideal family size among white Americans: A quarter of a century's evidence*. *Demography*. 3: 154-173.
- Deslanted R and Bertrand R (2005). Motivation of parent involvement in secondary-level schooling. *The Journal of Educational Research* 98 (3) 164-175
- Devore, J.L., & Peck, R. (1993). *Statistics : The exploration and analysis of data*. New York : Duxbury Press.
- Dishion T.J., Duncan, T.E., Eddy, J.M., Fagot, B.I. & Fetrow, R. (1994) The world of parents and peers : Coercive exchanges and Children's social adaptation. *Social Development*, 3 p.255-268

- Dunton, K.J. (1989) *Parenting practices associated with their children's moral reasoning Development, Dissertation Abstracts International*, 49, p. 3306A (University Micro@lms no.8826133)
- Duvall, E. M. (1977). *Marriage and Family Development* 5th edn J B. Lippincott, Philadelphia
- Eggen, P. D., & Kauchak, D. (1999). *Educational Psychology : Windows on classroom*. New Jersey : Prentice Hall.
- Eisenberg, N., (1992). The caring child. In A. Kamiloff-Smith, & M. Cole (Eds). *The developing child*. Cambridge, Ma : Harvard University Press.
- Encyclopedia* (2000) Microsoft Encarta Online 15 Jan 2001 R Descartes
- Engster, D. (2005). Rethinking care theory : The practice of caring and the obligation to care. *Hypatia*. 20, p.50-74
- Frias-Amenta M, McCloskey S (1998) Determinants of harsh parenting in Mexico. *Journal of Abnormal Child Psychology* ; 26(2) : 129-39
- Ginther, D.K., & Pollak, R.A. (2004). *Family Structure and Children's Educational Outcomes: Blended Families, Stylized Facts, and Descriptive Regressions. Demography*, 41(4), 671-696.
- Grandall (1980) Relations between Measures of Social Interstand Psychological well-Being, *Journal of Individual Psychology*, Vol.20 156-168
- Glodenberg, I. & Glodernberg, H. (1980). *Family therapy* (2thed). Monterey, CA : Brooks/Cole.
- Good, T. & Brophy, J. (1995). *Contemporary educational psychology*. New York, NY: Longmans.
- Goodnow, J. J. (1988). Children's household work: Its nature and functions. *Psychological Bulletin*, 103(1), 5.
- Gray (1977) *The Inclusive Society : Social Exclusion and New Labour* London : IEA Health and Welfare Unit
- Halstead, J.M. (1999). Moral Education in Family Life: the effects of diversity. *Journal of Moral Education*, 28(3).
- Gunnar, M.R. (2000). Early adversity and the development, In C.A. Melson (Ed.), *The effects of early adversity on neurobehavioral development*. The Minnesota Symposia on Child Development. London. UK Erlbaum.
- Halstead, J.M. (1999). Moral Education in Family Life: the effects of diversity. *Journal of*

Moral Education, 28(3).

- Halstead Sam., (1999). Educational Discipline using the Principles of Restorative Justice. Halstead, D. (1999), "The use of comparison standards in customer satisfaction research and management : a review and proposed typology", *Journal of Marketing Theory and Practice*, Halstead, T. (1999). Apolitics for Generation X. *The Atlantic Monthly*, 284 (2), 33-42.
- Hardy, S.A., & Carlo, G. (2011). Moral identity : What is it, how does it develop and is it linked to maral action? *Child Development Perspectives*. 5 p 212 - 218
- Hartup, w.w. (1989). *Behavioral manifestations of children's frendships*. In T.j. Berndt & G.W. Ladd (Eds.), *Peer relationship in child development*. NewYork : Wiley.
- Hayry M. (2004) If You Must Make Babies, That at least Make the Best Babies You Can? *Hum Fertil* (7) p.105-112
- Holy Bible New International Version, NIV* (2011). Proverb 22:6, Colorado Springs: Biblica.
- Hsin, A. & Felfe, C. (2014). When Does Time Matter? Maternal Employment, Children's Time With Parents, and Child Development. *Demography*. 51(5). 1867-1894.
- Hurlock, E.B. (1956). *Adolescent Development*. (2nd ed.) New York: Mcgraw Hill Book Company.
- Hurlock, E.B. (1964) *Child Development*. 4then. New York : McGraw – Hill Book Company
- Iruonagbe, T.C., Chiazor, I.A., & Ajayi, F. (2013). Revisiting Family Values: A Pathway towards Societal Stability. *Gender & Behavior*, 11(2), 5635-5642.
- Jaffee, S., & Hyde, J. S. (2000). Gender differences in moral orientation: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 126(5), 703.
- Johnson, D.W. (2003). *Reaching out: Interpersonal effectiveness and self-actualization*. Boston: Pearson Education.
- Kaplan AG & Sedney MA (1980) *Psychology and Sex roles : An androgynous perspective*. Scott Foresman & Co
- Karmakar, R. (2015). Does Parenting Style Influence the Internalization of moral Values in Children and Adolescents? *Psychological Studies*. 60(4) p.438-446

- Kendler, K.S. (1996). Parenting : A Genetic – epideological Perspective. *American Journal of Psychiatry*, 2 ,p. 11-20
- Kierkus, C. & Baer, D. (2007). A Social Control Explanation of the Living in Low-Income, Urban Areas. *Journal of Family*, 28,882-909.
- Killen, M., & Smetana, J. (Eds.).(2005). *Handbook of moral development*. Psychology Press.
- Kinnier, Richard T., Kernes, Jerry L. Dautheribes, Therese M. (2000) A Short List of Universal Moral Values. *Counseling & Values* 45(1)
- Kohlberg, L. (1964). Development of moral character and moral ideology. *Review of child development research*, 1, 381-431.
- Kohlberg, L. (1964). *The Development of Modes of Thinking and Choices in Year 10 to 16*.(Ph.D. dissertation, University of Chicago).
- Kohlberg, L. (1978). *Revision in the Theory and Practice of moral development New Directions for Child and Adolescent*. Wiley Online Library
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., & Masia, B. B. (1984). *Taxonomy of Educational Objectives : Book 2 Affective Domain*. New York : Longman.
- Kuchuk, A., Vibbert, M., and Bornstein, M. H. (1986). The perception of smiling and its experimental correlates in three – month - old infants. *Child Development*, 57: 1054–61. 12.
- Laible, D.J. and Thompson, R.A. (2000). Mother-Child Discourage, Attachment Security, Shared Positive Affect, and Early Conscience Development. *Child Development*, 71(5), 1424-1440.
- Lee, Catherine (2002) “Why Students Cheat” INSIDECUA Online. Retrieved May 27,2006.
- Leedy, P.D.,& Ormrod, J.E. (2005). *Practical research: Planning and design* US: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Lennick D. & Kiel F. (2005) *Moral Intelligence : Enhancing Bussiness performance and Leadership success*. Pearson Education
- Maccoby. EE., and Martin, J (1983) “Socialization in the context of Family : Parent – Child Interaction” In P.H. Museen (ed) *Handbook of Child Psychology, Vol 4 Socialization, Personality, and Social Developent*, pp. 1-101. New York ; Wiley
- Madden-Derdich, D.A., Leonard, S.A.,&Gunnell, G.A. (2002). Parents’ and

- children's perceptions of family process in inner-city families with delinquent youths: A qualitative investigation. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28(3), 355-369.
- Mattessich, P. & Hill, R. (1987). *Hand Book of Marriage and the Family*. New York: Plenum Press.
- Martinez, Jr., Charles, R., Forgatch, M.S. (2002). Adjusting to Change: Linking Family Structure transitions with parenting and boys' adjustment. *Journal of Family Psychology*, 16(2), 107-117.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row.
- Maslow, A. H. (1962). *Towards a psychology of being*. Princeton: D. Van Nostrand Company.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- McBride, D.F. (2012). *Uplifting the Family: African American Parents' Idea, of How To Integrate Religion into Family Helth Programming*. Springer Science Business Media, LLC 2012.
- McBride, Lee A., (2013). Wlnsurrectionist Ethics and Thoreau. *Transactions of the Charles S. Peirce Society* 79(1) : 29-45
- McBride, D.F. (2013). *Uplifting the Family: African American Parents' Ideas of How to Integrate* [n.p.]
- McDowell, I. (2010). Measures of self-perceived well-being. *Journal of Psychosomatic Research*, 69, 69-79
- McLanahan, S., & Sandefur, g. (1994). *Growing up with an single parent : What hurts, what helps*. Cambridge, MA : Harvard University Press.
- Mowen, John C. and Michael Monor.(1998). *Consumer Behavior*. 5 th en. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall.
- Mowen and Minors.(1998).Religion into Family Health Programming.*Journal of Child & Family Studies*, 22: 161-173.
- Mullin A. (2012) The Ethical and Social Significance of Parenting : A Philosophical Approach. *Parenting : Science and Practice*. 12 p.134-143
- Narvaez, D. (2010). The emotional foundations of high moral intelligence,

Children's Moral Emotions and Moral Cognition: Developmental and Educational Perspectives, 129.

- Nunner – Winkler, G. (2007). Development of Moral motivation from Childhood to early adulthood. *Journal of Moral Education*, 36 p.399-414
- Patterson G.R. (1982) A Social Learning approach : *Coercive family process* (3)
- Payne R L, Cooper C L. (2001).*Emotions at work: Theory, research and applications in management*. West Sussex: John Wiley & Sons. Ltd.
- New International Version (NIV) Holy Bible, New International Version ,NIV
Copyright 1973, 1978, 1984, 2011 by Biblica, inc.® Used by permission. All rights reserved worldwide.
- Peterson., R. (2009). *Families First-Keys to Successful Family Functioning: Communication*.Virginia Cooperative Extension Publication. Retrieved From <https://www.pubs.ext.vt.edu/350/350-092/350-092.html>.
- Piaget, J., (1929). *The Child's conception of Physical Causality*. London: Routledge&Kegan Paul.
- Piaget, J., (1964). Cognitive development in children : Piaget development and Learning *Journal of research in Science Teaching*. Wiley online Library
- Piaget, J., (1970). *Piaget's Theory*. trenlu. ca
- Ponzetti, J.J.Jr. (2005). The Family as Moral Center: An Evolutionary Hermeneutic of Virtue in Family Studies. *Journal of Research in Character Education*, 3(1), 61-70.*The Challenge of Ethics*.(n.d.).Georgia: A Center For Continuing Education.
- Popenoe,D.(1988). *Disturbing the Nest : Family change and Decline in Moderns Societies*. New York : Aldine de Gruyter
- Popenoe,D.(1996). *Life without father*. New York, NY : Mark Kessler Books.
- Popenoe,D.(1998). *Teen pregnancy : An American dilemma*; Testimony beforethe House of Representatives, Committee on Small Business, Subcommittee on Empowerment; Washington,
- Ram, B.H. &Hou, F. (2003). Changes in Family structure and Child Outcomes: Roles of Economic and Family Resources.*Policy Studies Journal*, 31(3), 309-330.

- Revisiting family values : A pathway towards societal stability Tunde Charles Iruonagbe, Iduwu Aigbovu Chiazor, Foluke Ajayi (2013/1/1) *Gender and Behaviour* 11/2 pp 5635-5642 IFE Centre for Psychological Studies (ICPS)
- Rodgers (1964) Toward the analysis of close relationships. *Journal of experimental Social psychology*. Elsevier
- Rogers J (1972) *An individual communication system : an experimental environmental education Program* NSPI Newsletter – wiley online Library
- Savulescu, J. & Kahane, G. (2009) The Moral obligation to Create Children with the Best Chance of the Best Life. *Bioeth.* 23 p.274-290
- Sengsavang. S., Krettenquer, T. (2015) *Children's Moral Self. Concept : The Role of Aggression and Parent – Child Relationships*. Merrill – Palmer Quarterly. 61(2)
- Sheldon, S. B., & Epstein, J. L. (2005a). School programs of family and community involvement to support children's reading and literacy development. In J. Flood and P. Anders (Eds.), *Literacy Development of Students in Urban Schools : Research and Policy* (pp. 107-138). Newark, DE : International Reading Association (IRA).
- Sheldon, S. B., & Epstein, J. L. (2005b). Involvement counts: Family and Community Partnerships and math achievement. *Journal of Educational Research*, 98, 196-206
- Shirani, F., Henwood, K., Coltart, C. (2012). Meeting the Challenges of Intensive Parenting Culture : Gender, Risk Management and Moral Parent, *Sociology*. 46(1) p.25-40
- Shore, A.N. (2001). *Effect of a Secure Attachment Relationship on Right Brain Development and Infant Mental Health*. Los Angeles: Department of Psychiatry and Biobehavioral Sciences.
- Shweder, R. A. (1982). On savages and other children. *American Anthropologist*, 84(2), 354-366.
- Siegel, Daniel & Bryson, Tina Payne (2011). *The Whole-Brain Child : 12 Revolutionary Strategies to Nurture your Child's Developing Mind*. Bantam Books : New York
- Snyder CR, Shane J L.(2007) *The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*. Positive Psychology. California: Sage publications, Inc.

- Stepp, G. (2013). *Raising A Moral Child. Family and Relationship*,
<http://www.vision.org/visionmedia/child-development-core-competencies-moral-system/67422.aspx>
- Stets, J.E., Carter, M.,J. (2011). The Moral Self – applying Identity theory. *Social Psychology Quarterly*, 74, P.19
- Sternberg, R.J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Stinnett, T. A, Fuqua, D.R., & Coombs, W. T. (1999). Construct Validity of the AAMR Adaptive Behavior Scale-School : 2. *School Psychology Review*, 28, 31-43.
- Symonds, P. W. (1939). *The psychology of parent-child relationships*. [n.p.]
- Tanabe, Jennifer P. (1997) Stages Of Moral Development And The Family. *Journal of Unification Studies*. Vol, 109-126, 1997
- Taxonomy of Educational Objectives Book 2/Affective Domain* David R. Krathwohl, [n.d.] Syracuse University Benjamin S. Bloom, University of Chicago and Northwestern University
- The World Health Organization [n.d] *Quality of Life (WHOQOL)*
- UrieBronfenbrenner. (1979). *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press.
- Van der Graaff, J., Branje, S., De wied, M. & Meevs, W. (2012). The moderating role of empathy in the association between parental support and adolescent aggressive and delinquent behavior. *Aggressive Behavior*. 38 p.368-377
- Varcarolis, E.M., & Halter, M.J. (2010). *Foundations of psychiatric mental health nursing: A clinical approach*. (6th ed.). Missouri: Saunders.
- Wachrasin C, Barnard Ke. & Spieker SJ (2003) *Factors affecting toddler cognitive development in low – income families Implications for practitioners. Infant and young children* 16(2) : 175-181
- Williams PD, William AR, Lopez M, Tayko NP. (2000) Mother’s developmental expectation for young. *International Journal of Nursing Studies*. ; 37 (4) L: 291-301
- Wong, P. T. P. (1999). A brief overview of the meaning of love. *International*

Network on Personal Meaning. Retrieved

from http://www.meaning.ca/archives/archive/art_meaning-love1_P_Wong.htm.

Wooldridge, J.M. (2013). *Introductory econometrics: A modern approach* (5th ed.).

Mason, OH: South – Western, Congage Learning.

Yi Sun & Na Jiang. (2017). The Effect of Grandparents' Co-parenting on Young Children's

Personality and Adaptation: Chinese Three-generation-families. *Asian Social*

Science. 13(5), 7-15.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2558

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ใช้ Tablet ในการสำรวจ

แบบสอบถาม

การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2558

(ถามผู้ที่มีอายุ 12 – 25 ปี)

1. ภาค..... จังหวัด..... Reg Cwt Area
2. อำเภอ/เขต..... ตำบล/แขวง.....
3. ในเขตเทศบาล (1) EA..... ลำดับที่ EA ตัวอย่าง..... Psu-no
- นอกเขตเทศบาล (2) EA หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน.....
4. Psu-no..... ลำดับที่แบบสอบถาม..... Ques-no

ข้อชี้แจง: การเก็บรวบรวมข้อมูล ต้องให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ตอบสัมภาษณ์เอง
ให้กาเครื่องหมาย ✓ ใน และบันทึกข้อความ หรือตัวเลขลงบน “.....”

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

- 1.1 เพศ 1) ชาย 2) หญิง A1
- 1.2 อายุ ปี (บันทึกเต็มปี เมื่อวันเกิดครั้งสุดท้าย) A2
- 1.3 สถานภาพสมรส A3
- 1) โสด (ข้ามไปถามข้อ 1.7) 2) สมรส 3) หม้าย
- 4) หย่า 5) แยกกันอยู่ 6) อยู่กินกันเฉยๆ/อยู่ก่อนแต่ง
- 7) อื่นๆ (ระบุ)
- 1.4 ปัจจุบันท่านมีบุตรที่มีชีวิตทั้งหมดกี่คน (บุตรของผู้ตอบสัมภาษณ์) A4 A5
- 1) มี จำนวน.....คน 2) ไม่มี
- 1.5 ท่าน/คู่สมรสของท่าน กำลังตั้งครรภ์หรือไม่ A6
- 1) ใช่ 2) ไม่ใช่
- 1.6 ท่านคาดหวังว่าจะมีบุตรทั้งหมด.....คน (ข้ามไปถามข้อ 1.8) A7
- 1.7 ท่านคาดหวังว่าจะสมรส และหรือมีบุตรทั้งหมดกี่คน (บุตรของผู้ตอบสัมภาษณ์) A8 A9
- 1) สมรสแต่ไม่มีบุตร 2) สมรสและมีบุตร.....คน
- 3) ไม่สมรสและไม่มีบุตร 4) ไม่สมรสแต่มีบุตร.....คน
- 5) ไม่แน่ใจ/ยังไม่ได้คิด

- 2 -

1.8 ท่านนับถือศาสนา

- 1) พุทธ 2) อิสลาม 3) คริสต์
 4) ไม่มีศาสนา 5) อื่นๆ(ระบุ).....

A10

1.9 ท่านเคยเรียนหนังสือ หรือกำลังเรียนหนังสือหรือไม่

- 1) กำลังเรียน อยู่ระดับ..... 2) เคยเรียน จบการศึกษาสูงสุด.....
 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา 2) ประถมศึกษา 3) มัธยมศึกษาตอนต้น
 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย 5) ปวช. 6) ปวส./ปวท./อนุปริญญา
 7)ปริญญาตรี 8)ปริญญาโท หรือสูงกว่า 9) อื่นๆ (ระบุ).....
 3) ไม่เคยเรียน ระบุเหตุผล
 1) โรงเรียนอยู่ไกลบ้าน 2) ไม่มีสติบัตร/ใบแจ้งเกิด 3) ไม่มีสัญชาติ
 4) ไม่มีเงินเรียน 5) มีปัญหาเรื่องภาษา 6) ป่วย/พิการ
 7) คนในครัวเรือนป่วย 8) อื่นๆ (ระบุ).....

A11 A12

1.10 ระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ท่านทำงานหรือไม่

- 1) ไม่ทำงาน (ข้ามไปถามข้อ1.12)
 2) ทำงาน ระบุสถานภาพการทำงาน
 1) ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2) พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน
 3) ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว 4) ช่วยธุรกิจในครัวเรือน (ทั้งได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับ)
 5) เกษตรกร 6) รับจ้างทั่วไป/กรรมกร
 7) ขับรถรับจ้าง (เช่น มอเตอร์ไซด์รับจ้าง รถแท็กซี่ ฯลฯ) 8) อื่นๆ ระบุ.....

A13 A14

1.11 ท่านมีรายได้จากการทำงานเฉลี่ยเดือนละ.....บาท (รายได้ที่เป็นตัวเงิน)

A15

1.12 ท่านมีรายได้ที่ไม่ใช่จากการทำงานเฉลี่ยต่อเดือน(รายได้ที่เป็นตัวเงิน) (ถ้าไม่มีรายได้ บันทึก "0")

1.12.1 เงินที่ได้จากครอบครัว (เช่น ค่าใช้จ่ายรายเดือน) เฉลี่ย.....บาท/เดือน

A16

1.12.2 เงินที่ได้จากแหล่งอื่นๆ (เช่น ทุนการศึกษา, ดอกเบี้ย, ช่วยเหลือหรือสงเคราะห์)

เฉลี่ย.....บาท/เดือน

A17

1.13 ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ท่านใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่อไปนี้โดยเฉลี่ยเท่าไร (ถ้าไม่ทำกิจกรรม ให้บันทึก "0")

- 1.13.1 เรียนหนังสือ/เรียน กคนเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.2 ทำการบ้านเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.3 กวดวิชา/เรียนพิเศษเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.4 ทำงาน (รวม OT) เฉลี่ย..... ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.5 ทำงานพิเศษ/งานเสริมเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.6 ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.7 เล่นเกมส์เฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.8 สื่อออนไลน์เฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.9 ทำงานบ้านเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.13.10 อื่นๆ (ระบุ)..... ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน

A18		A18_1	
A19		A19_1	
A20		A20_1	
A21		A21_1	
A22		A22_1	
A23		A23_1	
A24		A24_1	
A25		A25_1	
A26		A26_1	
A27		A27_1	

1.14 ในวันเสาร์-อาทิตย์ ท่านใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่อไปนี้โดยเฉลี่ยเท่าไร (การบันทึกเวลาเช่นเดียวกับข้อ 1.13)

- 1.14.1 เรียนหนังสือ/เรียน กคน เฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.2 ทำการบ้านเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.3 กวดวิชา/เรียนพิเศษเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.4 ทำงาน (รวม OT) เฉลี่ย..... ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.5 ทำงานพิเศษ/งานเสริมเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.6 ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนเฉลี่ย..... ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.7 เล่นเกมส์เฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.8 สื่อออนไลน์เฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.9 ทำงานบ้านเฉลี่ย ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน
- 1.14.10 อื่นๆ (ระบุ)..... ชั่วโมง.....นาที่ต่อวัน

A28		A28_1	
A29		A29_1	
A30		A30_1	
A31		A31_1	
A32		A32_1	
A33		A33_1	
A34		A34_1	
A35		A35_1	
A36		A36_1	
A37		A37_1	

คำอธิบาย : การใช้เวลาอยู่กับเพื่อน หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กันทางตรง หรือทำกิจกรรมร่วมกันโดยไม่ผ่านสื่อออนไลน์

1.15 ท่านมีการออมเงินหรือไม่

- 1) มี
- 2) ไม่มี

A38	
-----	--

1.16 จำนวนสมาชิกทั้งหมดที่อยู่ด้วยกันในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบสัมภาษณ์)

- 1.16.1 อายุ 0 - 14 ปี จำนวน.....คน
- 1.16.2 อายุ 15 - 59 ปี จำนวน.....คน
- 1.16.3 อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน.....คน

A39	
A40	
A41	
A42	

1.17 สมาชิกที่อยู่ในครัวเรือนประกอบด้วยใครบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- 1) ผู้ตอบสัมภาษณ์
- 2) บิดา
- 3) มารดา
- 4) พี่ - น้อง
- 5) บุตร
- 6) ญาติ
- 7) คู่สมรส
- 8) เพื่อน
- 9) ปู่ย่า
- 10) ตายาย
- 11) บุคคลอื่น..... (ระบุ เช่น คนรับใช้)

A43		A44		A45	
A46		A47		A48	
A49		A50		A51	
A52		A53			

1.18 สถานภาพสมรสของบิดา มารดา

- 1) สมรสอยู่ด้วยกัน
 2) สมรสไม่ได้อยู่ด้วยกัน
 3) หย่า
 4) แยกกันอยู่
 5) บิดาเสียชีวิต
 6) มารดาเสียชีวิต
 7) เสียชีวิตทั้งคู่

A54

1.19 ในกรณีที่บิดามารดาเสียชีวิตทั้งคู่ หรือผู้ตอบไม่ได้อยู่กับบิดาและมารดา ท่านมีผู้ปกครองหรือไม่

- 1) มี
 2) ไม่มี

A55

คำอธิบาย : ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ดูแล หรือสงเคราะห์ผู้ที่ไม่ใช่บิดาและมารดา ซึ่งอาจจะอาศัยอยู่ด้วยกันหรืออยู่ที่อื่นก็ได้

ถ้าข้อ 1.18 บันทึกรหัส 7) เสียชีวิตทั้งคู่ และข้อ 1.19 บันทึกรหัส 2) ไม่มี ให้ข้ามไปถามข้อ 2.2

1.20 ข้อมูลส่วนบุคคลของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

รายละเอียด	กรณีบิดา มารดา มีชีวิตอยู่		กรณีบิดา มารดา เสียชีวิตทั้งคู่ หรือไม่ได้อยู่กับบิดาและมารดา
	บิดา (ข้อ 1.18 ไม่บันทึก รหัส 5 หรือ 7)	มารดา (ข้อ 1.18 ไม่บันทึก รหัส 6 หรือ 7)	ผู้ปกครอง (ข้อ 1.19 ไม่บันทึก รหัส 2)
อายุ (ปี)	A56 <input type="text"/>	A59 <input type="text"/>	A62 <input type="text"/>
เพศ			A63 <input type="text"/>
1) ชาย			☐
2) หญิง			☐
ระดับการศึกษาสูงสุดที่จบ	A57 <input type="text"/>	A60 <input type="text"/>	A64 <input type="text"/>
1) ต่ำกว่าประถมศึกษา	☐	☐	☐
2) ประถมศึกษา	☐	☐	☐
3) มัธยมศึกษาตอนต้น	☐	☐	☐
4) มัธยมศึกษาตอนปลาย	☐	☐	☐
5) ปวช.	☐	☐	☐
6) ปวส./ปวท./อนุปริญญา	☐	☐	☐
7)ปริญญาตรี	☐	☐	☐
8)ปริญญาโท หรือสูงกว่า	☐	☐	☐
9) อื่นๆ (ระบุ).....	☐	☐	☐
สถานภาพการทำงาน	A58 <input type="text"/>	A61 <input type="text"/>	A65 <input type="text"/>
1) ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐	☐	☐
2) พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	☐	☐	☐
3) ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	☐	☐	☐
4) ช่วยธุรกิจในครัวเรือน (ทั้งได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับ)	☐	☐	☐
5) เกษตรกร	☐	☐	☐
6) รับจ้างทั่วไป/กรรมกร	☐	☐	☐
7) ขับรถรับจ้าง (เช่น มอเตอร์ไซด์รับจ้าง รถแท็กซี่ ฯลฯ)	☐	☐	☐
8) อื่นๆ (ระบุ).....	☐	☐	☐

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบสัมภาษณ์ด้านต่างๆ

ก. ด้านความผูกพันต่อครอบครัว

ถ้าข้อ 1.20 มีการบันทึกสดมภ์ใดสดมภ์หนึ่ง จะต้องบันทึกข้อ 2.1

2.1 ท่านมีความคิดเห็นต่อครอบครัวในประเด็นต่างๆต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่มีเลย (1)
1) ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาท่านคิดว่า บิดามารดา/ผู้ปกครอง มีเวลาให้ท่าน	☐	☐	☐	☐	☐
2) ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาท่านรู้สึกว่ บิดามารดา/ผู้ปกครอง ปกครองลูก อย่างมีเหตุผล มีเมตตา กรุณา	☐	☐	☐	☐	☐
3) ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาท่านสามารถคุย กับบิดามารดา/ผู้ปกครองได้เสมอ เมื่อต้องการ	☐	☐	☐	☐	☐
4) ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้ทำ กิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว (เช่น รับประทานอาหาร ไปเที่ยว ช็อของ)	☐	☐	☐	☐	☐
5) ท่านคิดว่าบิดามารดา/ผู้ปกครอง เข้าใจในตัวท่าน	☐	☐	☐	☐	☐
6) ท่านรู้สึกว่ ท่านเป็นที่รักของบิดามารดา/ ผู้ปกครอง	☐	☐	☐	☐	☐
7) ท่านมีความสุขเมื่ออยู่กับครอบครัว	☐	☐	☐	☐	☐

B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8

2.2 เมื่อท่านมีปัญหาสำคัญในชีวิต คนที่ท่านปรึกษาด้วยเป็นประจำ/มากที่สุด คือ

- 1) บิดามารดา/ผู้ปกครอง 2) ปู่ย่าตายาย 3) พี่น้อง
 4) ญาติ 5) สามเษภรรยา 6) เพื่อน
 7) ครู 8) แฟน/คู่รัก/กิ๊ก 9) อื่นๆ (ระบุ).....

2.3 ท่านคิดว่าท่านมีความสัมพันธ์กับบิดามารดา/ผู้ปกครองมากน้อยเพียงใด (ให้เลือกตัวเลขที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ถ้า 0 = ไม่มีเลย 10 = ดีที่สุด)

ไม่มีเลย										ดีที่สุด
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

B9

2.4 หากบิดามารดา/ผู้ปกครองของท่านแก่ตัวลง ท่านคิดว่าจะดูแล/เกื้อหนุนหรือไม่

- 1) ดูแล 2) ไม่ดูแล 3) ไม่แน่ใจ

B10

ข. ด้านความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

2.5 ท่านมีความภูมิใจในความเป็นไทยในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่มีเลย (1)	
1) ท่านมีความภูมิใจในท้องถิ่น/ชุมชนที่อยู่	☐	☐	☐	☐	☐	B11 ☐
2) ท่านมีความภูมิใจในภาษาไทย	☐	☐	☐	☐	☐	B12 ☐
3) ท่านมีความภูมิใจในสินค้าไทย (เช่น ผ้าไหม สินค้า OTOP)	☐	☐	☐	☐	☐	B13 ☐
4) ท่านมีความภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย (เช่น การไหว้)	☐	☐	☐	☐	☐	B14 ☐
5) ท่านมีความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย (เช่น รำไทย ดนตรีไทยเดิม)	☐	☐	☐	☐	☐	B15 ☐
6) ท่านมีความภูมิใจในสถาปัตยกรรมไทย (เช่น บ้านเรือนไทย วัดไทย พระบรมมหาราชวัง)	☐	☐	☐	☐	☐	B16 ☐
7) ท่านมีความภูมิใจในค่านิยมของคนไทย เช่น ความกตัญญูต่อบิดามารดา หรือผู้มีพระคุณ	☐	☐	☐	☐	☐	B17 ☐

2.6 ท่านเลือกใช้สินค้าไทย เช่น สินค้า OTOP หรือไม่

- 1) ใช่ 2) ไม่ใช่

B18 2.7 ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาท่านได้ดู/ชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมหรือไม่ (เช่น โขน ลิเก ลูกทุ่ง หมอลำ ฟ้อนรำ หนังตะลุง
มโนราห์ เป็นต้น)

- 1) ดู/ชม 2) ไม่ดู/ไม่ชม

B19 2.8 ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาท่านได้ร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมหรือไม่ (เช่น ร่วมกิจกรรมตามประเพณี เรียนศิลปวัฒนธรรม
 เป็นต้น)

- 1) ร่วมกิจกรรม 2) ไม่ร่วมกิจกรรม

B20 **ค. ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย**

2.9 ประเทศไทยเปลี่ยนมาปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในรัชกาลใด

- 1) รัชกาลที่ 5 2) รัชกาลที่ 6 3) รัชกาลที่ 7 4) รัชกาลที่ 8 5) รัชกาลที่ 9 6) ไม่ทราบ

B21

2.10 ท่านเห็นด้วยกับเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

เรื่อง	ความคิดเห็น			
	ใช่ (3)	ไม่ใช่ (2)	ไม่แน่ใจ (1)	
1) ประชาธิปไตยคือการที่ผู้นำมาจากเลือกตั้งเท่านั้น	☐	☐	☐	B22 ☐
2) ระบอบประชาธิปไตย ต้องคำนึงถึงแต่เสียงข้างมากโดยไม่คำนึงถึงเสียงข้างน้อย ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ	☐	☐	☐	B23 ☐

- 7 -

2.11 ในรอบเดือนที่ผ่านมา ท่านยอมรับทั้งความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างไปจากท่านหรือไม่

- 1) ไม่รับฟัง 2) บางกรณี (ถ้ามีเหตุผลที่ดี) 3) รับฟังเสมอ

B24

2.12 ถ้าท่านมีสิทธิเลือกตั้ง ท่านจะไปเลือกตั้งหรือไม่

- 1) ไป 2) ไม่ไป 3) ไม่แน่ใจ

B25 **ง. ด้านการปกกณณ์ และสิทธิของผู้อื่น**

2.13 ในรอบเดือนที่ผ่านมา ท่านได้ปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

เรื่อง	การปฏิบัติตน		
	ทำเป็นประจำ (3)	ทำบ้าง เป็นบางครั้ง (2)	ไม่ทำเลย (1)
1) ท่านรอคิว เมื่อไปซื้อของ	☐	☐	☐
2) ท่านข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือทางข้ามสะพานลอย	☐	☐	☐
3) ท่านทิ้งขยะลงในถัง/บริเวณที่จัดไว้ให้	☐	☐	☐
4) ท่าน <u>ไม่</u> นั่งที่ที่จัดไว้เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ สตรีมีครรภ์ คนพิการ และพระภิกษุในสถานที่สาธารณะ (เช่น ที่โรงพยาบาล บนรถโดยสาร เป็นต้น)	☐	☐	☐
5) ท่านขออนุญาตก่อนหยิบ/ยืมของใช้ของผู้อื่น	☐	☐	☐

B26 B27 B28 B29 B30 **จ. ด้านสุขภาพพลานามัยแข็งแรง****1) สุขภาพกาย**

2.14 ระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ท่านคิดว่าสุขภาพของท่านเป็นอย่างไรบ้าง

- 1) ดีมาก 2) ดี 3) ปานกลาง 4) แย่ 5) แย่มาก/ไม่ดีเลย

B31

2.15 ในรอบปีที่ผ่านมามี ท่านเจ็บป่วยจนต้องหยุดเรียน/หยุดงาน/ไม่สามารถทำกิจกรรมอื่นได้ใช่หรือไม่

- 1) ไม่ใช่ 2) ใช้น้อยกว่า 1 สัปดาห์
 3) ไข้ตั้งแต่ 1-3 สัปดาห์ 4) ไข้ตั้งแต่ 4 สัปดาห์ขึ้นไป

B32

2.16 เมื่อท่านเจ็บป่วย ท่านได้ใช้สิทธิอะไรในการรักษาพยาบาล (ตอบได้ไม่เกิน 3 ข้อ)

- 1) จ่ายเอง/บิดามารดาจ่ายให้ 2) ประกันสุขภาพกับบริษัทเอกชน
 3) บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า 4) ใช้สิทธิข้าราชการของบิดามารดา
 5) บัตรประกันสังคม/กองทุนเงินทดแทน 6) ไม่เคยป่วย
 7) ไม่ทราบ 8) อื่นๆ (ระบุ).....

B33 B34 B35

- 8 -

2) สุขภาพจิต

2.17 ในรอบเดือนที่ผ่านมา ท่านมีความรู้สึกต่อไปนี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

เรื่อง	ความรู้สึก				
	เป็นประจำ (4)	ค่อนข้างบ่อย (3)	เป็นบางครั้ง (2)	ไม่เคยเลย (1)	
1) ท่านรู้สึกพอใจในชีวิต	☐	☐	☐	☐	B36 ☐
2) ท่านรู้สึกเบื่อเซ็ง	☐	☐	☐	☐	B37 ☐
3) ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวเอง	☐	☐	☐	☐	B38 ☐
4) ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านมีแต่ความทุกข์	☐	☐	☐	☐	B39 ☐
5) ท่านรู้สึกภูมิใจในตัวเอง	☐	☐	☐	☐	B40 ☐
6) ท่านมั่นใจว่าจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น	☐	☐	☐	☐	B41 ☐
7) ท่านรู้สึกเหงา/ว้าเหว่	☐	☐	☐	☐	B42 ☐
8) ท่านรู้สึกว่าท่านไม่มีคุณค่า	☐	☐	☐	☐	B43 ☐
9) ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว	☐	☐	☐	☐	B44 ☐
10) ท่านมั่นใจที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรง	☐	☐	☐	☐	B45 ☐
11) ท่านมีสมาธิน้อยลง	☐	☐	☐	☐	B46 ☐
12) ท่านมีปัญหาเรื่องการนอน เช่น นอนไม่หลับ นอนน้อยไป นอนมากเกินไป	☐	☐	☐	☐	B47 ☐
13) ท่านรู้สึกหงุดหงิด กระวนกระวาย ว้าวุ่นใจ	☐	☐	☐	☐	B48 ☐
14) ท่านไม่อยากพบปะผู้คน	☐	☐	☐	☐	B49 ☐

2.18 ระหว่าง 7 วันก่อนสัมภาษณ์ ท่านรู้สึกว่าคุณภาพจิตของท่านเป็นอย่างไร

- 1) ดีมาก 2) ดี 3) ปานกลาง 4) แย่ 5) แย่มาก/ไม่ดีเลย

B50

3) พฤติกรรมสุขภาพและความรู้เรื่องการป้องกันตัวเองจากโรคเอดส์

2.19 ระหว่าง 7 วันก่อนสัมภาษณ์ ท่านรับประทานผักหรือผลไม้หรือไม่

- 1) รับประทานเป็นประจำ 2) รับประทานเป็นบางครั้ง 3) ไม่รับประทานเลย

B51

2.20 ระหว่าง 7 วันก่อนสัมภาษณ์ ท่านออกกำลังกายต่อเนื่องเป็นเวลาอย่างน้อย 30 นาทีหรือไม่

- 1) ออกกำลังกายเป็นประจำ 2) ออกกำลังกายเป็นบางครั้ง 3) ไม่ออกกำลังกายเลย

B52

2.21 ท่านรู้และเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ในประเด็นต่อไปนี้อย่างไร

ประเด็น	ความรู้/ความเข้าใจ		
	ใช่ (3)	ไม่ใช่ (2)	ไม่ทราบ/ ไม่แน่ใจ (1)
1) ท่านคิดว่ากรณีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนเพียงคนเดียวจะลดโอกาสเสี่ยงการติดโรคเอดส์	☐	☐	☐
2) คนสามารถติดเชื้อเอดส์จากยุงกัด	☐	☐	☐
3) คนที่เป็นสิ่วจะได้รับเชื้อเอดส์ได้ง่าย	☐	☐	☐
4) เอดส์สามารถติดต่อผ่านการรับประทานอาหารร่วมกับคนที่ติดเชื้อ	☐	☐	☐
5) การสวมถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์สามารถลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อเอดส์ได้	☐	☐	☐

B53

B54

B55

B56

B57

2.22 ท่านเคยดื่มสุรา (รวมเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์) หรือไม่

- 1) ไม่เคยเลย (ข้ามไปถามข้อ 2.24) 2) เคย ครั้งแรกเมื่ออายุ.....ปี

B58 B59

2.23 ในรอบเดือนที่ผ่านมา ท่านดื่มสุรา (รวมเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์) หรือไม่ บ่อยครั้งแค่ไหน

- 1) ไม่ดื่ม 2) ดื่ม จำนวนวัน/สัปดาห์

B60 B61

2.24 ท่านเคยสูบบุหรี่หรือไม่

- 1) ไม่เคยเลย (ข้ามไปถามข้อ 2.26) 2) เคย ครั้งแรกเมื่ออายุ.....ปี

B62 B63

2.25 ในรอบเดือนที่ผ่านมา ท่านสูบบุหรี่หรือไม่ บ่อยครั้งแค่ไหน

- 1) ไม่สูบ 2) สูบ จำนวนวัน/สัปดาห์
วันละ.....มวน/วัน

B64 B65

B66

ฉ. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.26 ท่านยอมรับได้หรือไม่กับเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง	การยอมรับ		
	รับได้ (3)	รับไม่ได้ (2)	ไม่แน่ใจ/ ตัดสินใจไม่ได้ (1)
1) นักเรียนกลัวว่าสอบตกแล้วบิดามารดาจะเสียใจจึงแอบนำคำตอบเข้าห้องสอบ	☐	☐	☐
2) นักเรียนเห็นว่าเพื่อนหยิบมือถือของคนอื่นไปแต่ไม่บอกครู	☐	☐	☐
3) เจ้าหน้าที่การเงินต้องการเงินเพื่อรักษามารดาที่ป่วยหนัก จึงนำเงินของหน่วยงานไปใช้ก่อนแล้วตั้งใจนำมาคืนทีหลัง	☐	☐	☐
4) นักการเมืองโกงได้ ถ้าแบ่งเงินให้ชาวบ้าน	☐	☐	☐
5) ชาวบ้านตอบแทนนักการเมืองที่ให้เงิน ด้วยการไปลงคะแนนเสียงให้	☐	☐	☐
6) ข้าราชการรู้ว่ามีการตัดถนนจึงไปบอกญาติพี่น้องให้ไปซื้อที่ดินเก็งกำไร	☐	☐	☐
7) ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะเกรงว่าจะมีผลต่อหน้าที่การงาน	☐	☐	☐

B67

B68

B69

B70

B71

B72

B73

ข. ด้านทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

2.27 ถ้าเลือกได้ ท่านอยากทำงานหรือไม่

B74 B75 1) อยากทำ **ระบุเหตุผลหลักเพียงข้อเดียว**

- 1) ให้รายได้สูง 2) เป็นอาชีพที่มีเกียรติ 3) เป็นอาชีพที่ท่านถนัด
 4) เป็นอาชีพที่สุจริต 5) สืบทอดงานของครอบครัว 6) เป็นอาชีพที่ปิดมาตาต้องการให้ทำ
 7) การทำงานเปิดโอกาสให้ท่านได้แสดงความสามารถ 8) อื่นๆ (ระบุ).....

 2) ไม่อยากทำ **ระบุเหตุผลหลักเพียงข้อเดียว**

- 1) ไม่ต้องการรับผิดชอบ 2) ชี้แจง/อยากสบาย 3) สุขภาพไม่แข็งแรง
 4) ครอบครัวมีเงินอยู่แล้ว 5) อื่นๆ (ระบุ).....

2.28 ถ้าเลือกได้ ท่านเลือกที่จะทำงานที่ได้เงินเดือนสูงๆ แม้ไม่ใช่งานที่สุจริต ใช่หรือไม่

B76

- 1) ใช่ 2) ไม่ใช่

ข. ด้านคิคล้ายมีเหตุผล

2.29 ท่านเชื่อในเรื่องต่อไปนี้ หรือไม่

เรื่อง	ความเชื่อ		
	เชื่อ (3)	ไม่เชื่อ (2)	ไม่แน่ใจ/ ต้องการ ข้อมูลเพิ่มเติม ก่อนจึงจะ ตัดสินใจ (1)
1) ท่านสามารถกำหนดอนาคตของท่านได้ ด้วยความพยายามทำ วันนี้ให้ดีที่สุด	☐	☐	☐
2) ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น	☐	☐	☐
3) โชคชะตากำหนดชีวิต คนเราไม่สามารถผืนดวงชะตาได้	☐	☐	☐
4) ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว	☐	☐	☐
5) ท่านเชื่อข้อมูลที่ได้รับจากสื่อโดยทันที	☐	☐	☐
6) ท่านเชื่อข้อมูลข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มเพื่อนโดยทันที	☐	☐	☐

B77 B78 B79 B80 B81 B82 **ณ. ด้านพัฒนาตนเอง**

2.30 ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านได้มีการแสวงหาความรู้ หรือเข้ารับการอบรมต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถใช่หรือไม่

B83

- 1) ใช่ 2) ไม่ใช่ (ข้ามไปถามข้อ 2.32)

2.31 ท่านแสวงหาความรู้/รับการอบรมจากแหล่งใด **ระบุแหล่งหลักเพียงแหล่งเดียว**B84

- 1) ห้องสมุด 2) อินเทอร์เน็ต 3) เรียนพิเศษ/กวดวิชา
 4) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร/หนังสือพิมพ์ 5) วิทยุ 6) โทรทัศน์
 7) อื่นๆ (ระบุ).....

2.32 ในรอบเดือนที่ผ่านมา ท่านรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองมากน้อยเพียงใด

- 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง
 4) น้อย 5) ไม่รู้เลย (ข้ามไปถามข้อ 2.34)

B85

2.33 ท่านได้รับข้อมูลและข่าวสารบ้านเมืองจากแหล่งใด **ระบุแหล่งหลักเพียงแหล่งเดียว**

- 1) โทรทัศน์ 2) สื่อออนไลน์ 3) วิทยุ
 4) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์/นิตยสาร 5) บิดามารดา/ผู้ปกครอง 6) เพื่อน
 7) อื่นๆ (ระบุ).....

B86

ญ. ด้านความรับผิดชอบตนเองและส่วนรวม

2.34 ท่านมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

เรื่อง	การปฏิบัติตน		
	ทำเป็นประจำ (3)	ทำเป็นบางครั้ง (2)	ไม่เคยทำเลย (1)
ความรับผิดชอบตนเอง			
1) ท่านเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย	☐	☐	☐
2) ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองให้เสร็จด้วยดี	☐	☐	☐
3) ท่านดูแลรักษาสัมบัติตัวของตนเอง	☐	☐	☐
4) ท่านออกกำลังกายเพื่อให้สุขภาพแข็งแรง	☐	☐	☐
5) ท่านยอมรับผลจากการกระทำของท่าน	☐	☐	☐
6) ท่านไม่พึ่งพื่อบตามกระแสวัตถุนิยม	☐	☐	☐
7) ท่านสามารถดูแลตัวเองได้ในการใช้ชีวิตประจำวัน	☐	☐	☐
ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม			
1) ท่านใช้สมบัติสาธารณะด้วยความระมัดระวัง (เช่น สวนสาธารณะ ลานกีฬา หรือห้องน้ำสาธารณะ ฯลฯ)	☐	☐	☐
2) ท่านเปิดไฟเมื่อไม่ใช้	☐	☐	☐
3) ท่านปฏิบัติตามระเบียบของสังคม (เช่น เข้าคิวเมื่อซื้อของ)	☐	☐	☐
4) ท่านช่วยเหลือผู้อื่น	☐	☐	☐
5) ท่านให้อภัยผู้อื่น	☐	☐	☐
6) ท่านเคารพสิทธิผู้อื่น (เช่น ไม่บังคับให้เพื่อนทำตามที่ท่านต้องการ)	☐	☐	☐
7) ท่านสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	☐	☐	☐
8) ท่านไม่เอาเปรียบผู้อื่น	☐	☐	☐

B87
B88
B89
B90
B91
B92
B93

B94
B95
B96
B97
B98
B99
B100
B101

2.35 ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้ทำกิจกรรมจิตอาสา/บำเพ็ญประโยชน์/กิจกรรมเพื่อสังคม มากน้อยเพียงใด

- 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง
 4) น้อย 5) ไม่ได้ทำเลย

B102

ฎ. ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์

2.36 ท่านเห็นด้วยกับการอยู่กินกันก่อนแต่งงานหรือไม่

- 1) เห็นด้วย 2) ไม่เห็นด้วย

B103

2.37 สมมติว่า ท่าน/คู่ของท่าน มีการตั้งครรภ์แต่ไม่พร้อมที่จะมีบุตร ท่านจะตัดสินใจอย่างไร

- 1) ยุติการตั้งครรภ์/ทำแท้ง 2) ตั้งครรภ์ต่อไป 3) ไม่แน่ใจ 4) ไม่ทราบ

B104

ข้อ 2.38 และ 2.39 ตามเฉพาะผู้มีสถานภาพโสด (ข้อ 1.3 บันทึก รหัส 1)

2.38 ท่านมีหรือเคยมี แฟน/คู่รัก/กิ๊ก หรือไม่

- 1) มี 2) ไม่มี (ข้ามไปถามข้อ 2.44)

B105

2.39 ท่านเคยมีเพศสัมพันธ์กับ แฟน/คู่รัก/กิ๊ก หรือไม่

- 1) เคย 2) ไม่เคย (ข้ามไปถามข้อ 2.44)

B106

2.40 ท่านมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุปี (บันทึกอายุเต็มปี)

B107

2.41 ท่านหรือสามี/ภรรยา/แฟน/คู่รัก/กิ๊ก เคยใช้วิธีคุมกำเนิดหรือไม่

- 1) เคยใช้ 2) ไม่เคยใช้ เพราะ.....(ข้ามไปถามข้อ 2.44)

B108

B109

2.42 ท่านหรือสามี/ภรรยา/แฟน/คู่รัก/กิ๊ก ใช้วิธีคุมกำเนิดเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้ายวิธีใด (ตอบได้ไม่เกิน 3 ข้อ)

- 1) ยาเม็ดคุมกำเนิด 2) ยาคุมฉุกเฉิน 3) ยาฉีดคุมกำเนิด
 4) ยาฝังคุมกำเนิด 5) ถุงยางอนามัย 6) ทำหมันหญิง
 7) ทำหมันชาย 8) นับระยะปลอดภัย
 9) หลังภายนอก 10) อื่นๆ (ระบุ).....

B110

B111

B112

ถ้าข้อ 2.42 บันทึกรหัส 8) และ/หรือรหัส 9) และไม่มีกรบันทึกรหัสอื่นเลย ให้ข้ามไปถามข้อ 2.44

2.43 วิธีคุมกำเนิดที่ใช้เมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้ายนี้ ท่านหรือสามี/ภรรยา/แฟน/คู่รัก/กิ๊ก ไปรับบริการคุมกำเนิด/ซื้อยา/เวชภัณฑ์ ฯลฯ จากที่ใด (ตอบได้ไม่เกิน 3 ข้อ)

- 1) โรงพยาบาลของรัฐ 2) สถานอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน
 3) หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ 4) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
 5) โรงพยาบาลเอกชน/คลินิกเอกชน 6) ร้านขายยา
 7) ร้านค้า/ร้านสะดวกซื้อ 8) อื่นๆ (ระบุ).....

B113

B114

B115

2.44 เมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา ท่านปรึกษาหรือพูดคุยกับใครมากที่สุด **ระบุเพียงคำตอบเดียว**

- 1) ไม่ต้องปรึกษาใคร รู้หมดแล้ว 2) ไม่สนใจ/ไม่เคยคิดเรื่องนี้
 3) ไม่รู้จะปรึกษาใคร 4) แพทย์ พยาบาล
 5) ครู อาจารย์ 6) บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ใหญ่ในครอบครัว
 7) เพื่อน พี่น้อง 8) หน่วยให้บริการทางสายด่วน ออนไลน์ อินเทอร์เน็ต
 9) คลินิกนิรนาม 10) อื่นๆ (ระบุ)

B116

ชื่อ - สกุล พนักงานบันทึกข้อมูล (ตัวบรรจง)

ID1

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2558

ชื่อ - สกุล ผู้ตรวจสอบข้อมูล (ตัวบรรจง)

ID2

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2558

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรม
ของเด็กและเยาวชนไทย

รหัส

--	--

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลสำหรับวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแนะนำ : หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อคำถามใดสามารถสอบถามเพิ่มเติมจากผู้สัมภาษณ์ได้ทันที

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่อยู่ปัจจุบัน

1. อำเภอ/เขต..... 2. จังหวัด.....
3. เขตที่อยู่อาศัย ในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	ข้อมูลของคู่สมรส (ถ้ามี)
เพศ	เพศ
อายุ.....ปี (บันทึกอายุเต็มปี เมื่อวันเกิดครั้งสุดท้าย)	อายุ.....ปี (บันทึกอายุเต็มปี เมื่อวันเกิดครั้งสุดท้าย)
สถานภาพสมรส	สถานภาพสมรส
ศาสนา	ศาสนา
ระดับการศึกษาสูงสุด	ระดับการศึกษาสูงสุด
อาชีพหลัก	อาชีพหลัก

ส่วนที่ 2 ข้อมูลบุตรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลบุตรคนที่ 1	ข้อมูลบุตรคนที่ 2	ข้อมูลบุตรคนที่ 3
ชื่อ (โปรดระบุเพียงชื่อเล่นหรือนามสมมติเพื่อความสะดวกในการกล่าวถึงเมื่อตอบสัมภาษณ์)	ชื่อ (โปรดระบุเพียงชื่อเล่นหรือนามสมมติเพื่อความสะดวกในการกล่าวถึงเมื่อตอบสัมภาษณ์)	ชื่อ (โปรดระบุเพียงชื่อเล่นหรือนามสมมติเพื่อความสะดวกในการกล่าวถึงเมื่อตอบสัมภาษณ์)
เพศ	เพศ	เพศ
อายุ.....ปี (บันทึกอายุเต็มปี เมื่อวันเกิดครั้งสุดท้าย)	อายุ.....ปี (บันทึกอายุเต็มปี เมื่อวันเกิดครั้งสุดท้าย)	อายุ.....ปี (บันทึกอายุเต็มปี เมื่อวันเกิดครั้งสุดท้าย)
สถานภาพสมรส	สถานภาพสมรส	สถานภาพสมรส
ศาสนา	ศาสนา	ศาสนา
ระดับการศึกษาสูงสุด	ระดับการศึกษาสูงสุด	ระดับการศึกษาสูงสุด
อาชีพ	อาชีพ	อาชีพ

รหัส

ส่วนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูบุตรในปกครองของผู้ตอบแบบสอบถามจากสถานการณ์สมมติ (*ในกรณีที่มีผู้ตอบสัมภาษณ์มีบุตรหลายคน ผู้สัมภาษณ์จะต้องสอบถามผู้ตอบสัมภาษณ์ว่ากำลังกล่าวถึงหรือตอบคำถามเกี่ยวกับลูกคนไหนเป็นหลักและอยู่ในช่วงอายุใด)

1. ในขณะที่ลูกอยู่ในช่วงวัยเด็กหรือปฐมวัย ผู้ปกครองมีแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ลูกอย่างไร	
2. หากลูกชอบตกผู้ปกครองจะทำอย่างไร	
3. หากลูกมีปัญหาทะเลาะกับเพื่อนที่โรงเรียนจน ถูกเรียกพบผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะทำอย่างไร	
4. หากลูกมีความคิดเห็นไม่ตรงกับผู้ปกครองในการเลือกสายการเรียน ผู้ปกครองจะทำอย่างไร	
5. หากมีการออกความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในครอบครัวเกิดขึ้น ผู้ปกครองจะตัดสินใจอย่างไร	
6. หากลูกมีความสับสนเกี่ยวกับเพศสภาพของตน ผู้ปกครองจะทำอย่างไร	
7. หากลูกเริ่มคบเพื่อนต่างเพศ (หรือมีแฟน) ผู้ปกครองจะทำอย่างไร (*สอบถามช่วงอายุและเพศของลูกที่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์นี้กำลัง)	
8. หากลูกขออนุญาตไปเที่ยวต่างจังหวัด(แบบค้างคืน)กับกลุ่มเพื่อนโดยไม่มีผู้ใหญ่ไปด้วย ผู้ปกครองจะมีความคิดเห็นอย่างไร (*สอบถามช่วงอายุและเพศของลูกที่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์นี้กำลัง)	

รหัส

9. หากลูกมีความต้องการทำกิจกรรมอื่น เช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬา ฯลฯ ที่นอกเหนือจากการเรียน ผู้ปกครองมีความคิดเห็นอย่างไร	
10. หากลูกมีความต้องการเงินเพื่อใช้จ่ายมากขึ้น ผู้ปกครองจะมีความคิดเห็นอย่างไร (*สอบถามถึงปริมาณและความคิดเห็นในการใช้สื่อกายในครอบครัวเพิ่มเติม)	
11. หากลูกให้ความสนใจกับสื่อออนไลน์มากเกินไป ผู้ปกครองจะอย่างไร (*สอบถามถึงปริมาณและความคิดเห็นในการใช้สื่อกายในครอบครัวเพิ่มเติม)	
12. หากลูกเริ่มมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น พูดจาไม่สุภาพ ไม่มีหางเสียง หรือชักสั่นหน้า ปิดประตูเสียงดังใส่ผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะอย่างไร	
13. หากลูกเชื่อฟังผู้อื่นมากกว่าผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะอย่างไร	
14. หากท่านทราบว่าลูกทำความผิดทางอาญา เช่น ขโมยของ ทำลายทรัพย์สิน ฯลฯ ในฐานะผู้ปกครองท่านจะอย่างไร	

รหัส

ส่วนที่ 4 สอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการเลี้ยงดูบุตรในปกครอง

1. ในความคิดเห็นของท่านคิดว่าคุณธรรมข้อใดเป็นข้อคุณธรรมสำคัญที่จะปลูกฝังให้ลูกเป็นหลัก

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีความคาดหวังในตัวลูกของท่านหรือไม่ หากมีความคาดหวังนั้นคืออะไร

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าท่านมีเวลาให้ลูกเพียงพอหรือไม่

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าความสัมพันธ์ระหว่างท่านและลูกเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าท่านมีลักษณะการเลี้ยงดูบุตรอย่างไร เช่น เข้มงวด อิสระ ฯลฯ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
ผลการทดสอบด้วยโปรแกรมทางสถิติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผลการทดสอบด้วยโปรแกรมทางสถิติแสดงให้เห็นว่า คริวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 ด้วยการแยกเป็น 2 ตัวแปร 4 แสดงถึง ผู้ตอบ พ่อแม่ และปู่ย่า 5 แสดงถึง ผู้ตอบ พ่อแม่ และตายาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่ 4 นั้นมีแนวโน้มมากกว่า

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์
	คุณธรรมจริยธรรม
ปัจจัยความรักความเข้าใจในครอบครัว	
ความรักความเข้าใจในครอบครัว	0.4532***(0.000)
บุคคลที่เด็กพูดคุยปรึกษา	
ญาติพี่น้อง	-0.2421
คู่อรัก	-0.2570
เพื่อน	-0.6242***(0.000)
อื่นๆ	0.0222
(baseline พ่อ แม่หรือผู้ปกครอง)	----
ปัจจัยลักษณะเด็กและเยาวชน	
ภาคกลาง	0.1180
ภาคเหนือ	0.0447
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.2228
ภาคใต้	0.4964**(0.003)
(baseline กรุงเทพมหานคร)	----
นอกเขตเทศบาล	0.3250***(0.000)
(baseline ในเขตเทศบาล)	----
เพศหญิง	0.3460***(0.000)
(baseline เพศชาย)	----
อายุ	0.0896***(0.000)
สมรส	-0.1836
หม้าย/หย่า/แยก	-0.3555
อื่นๆ	-0.2995
(baseline โสด)	----
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	-0.0446
อิสลาม	-0.0322
คริสต์	-0.4794
(baseline พุทธ)	----
ประถมศึกษา	1.9061*(0.023)

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์
	คุณธรรมจริยธรรม
มัธยมศึกษาและเทียบเท่า	2.4510**(0.003)
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า อื่นๆ	2.4266**(0.004)
(baseline ไม่เคยได้รับการศึกษา)	2.3208
ทำงาน	----
(baseline ไม่ทำงาน)	-0.1950
ปัจจัยลักษณะครัวเรือน	
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบอยู่คนเดียว)	0.2746
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและคู่สมรส)	0.6340*(0.050)
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบและพ่อหรือแม่)	0.0551
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ คู่สมรสและลูก)	0.4488
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบและลูก)	0.9096
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ และลูก)	-0.0254
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ และปู่ย่า)	-0.3111(0.062)
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ และตายาย)	-0.2066(0.139)
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และลูก)	-0.1487
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และปู่ย่าหรือตายาย)	0.0635
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ลูก และปู่ย่าหรือตายาย)	-0.1068
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูกและปู่ย่าหรือตายาย)	0.9098
ครัวเรือนข้ามรุ่น (ผู้ตอบและปู่ย่าหรือตายาย)	0.3266
ครัวเรือนอื่นๆ (ผู้ตอบและผู้อื่น)	0.2997
(Baseline ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่))	
ปัจจัยลักษณะผู้ปกครอง	
พ่อหย่าหรือแยกกันอยู่	0.1323
แม่หย่าหรือแยกกันอยู่	-0.1459
พ่อหม้าย	-0.0153
แม่หม้าย	0.1062
ผู้อื่น (ที่ไม่ใช่พ่อแม่เป็นผู้ปกครอง)	-0.4854
(baseline พ่อและแม่สมรส)	----
อายุของผู้ปกครอง	-0.0067
ประถมศึกษา	0.9435
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	1.0278

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์
	คุณธรรมจริยธรรม
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่า	1.1296
อื่นๆ	1.5577
(baseline ไม่เคยได้รับการศึกษา)	----
ข้าราชการ	0.0068
พนักงานเอกชน	0.4273
ค้าขาย	0.2861
รับจ้าง	0.2698
เกษตรกร	0.2586
อื่นๆ	0.1582
(baseline ไม่ได้ทำงาน)	----
N	7,938
R ²	0.0337
Prob > F	0.0000

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ภาคผนวก ง

จำนวนร้อยละภาคที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จำนวนร้อยละภาคที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยเปรียบเทียบกับศาสนา

ภาค ศาสนา	ภาค กรุงเทพมหานคร	ภาค ภาคกลาง	ภาค ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาค ภาคใต้	รวม
พุทธ	14.62	29.37	16.84	28.01	11.16	100 (7,450)
อิสลาม	7.63	7.45	0.36	0.00	84.56	100 (425)
คริสต์	6.84	41.43	47.63	0.00	4.10	100 (63)
รวม	14.49 (1,126)	28.29 (2,246)	16.20 (1,286)	26.29 (2,087)	15.04 (1,193)	100 (7,938)

จำนวนร้อยละภาคที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ภาค จำนวน สมาชิกใน ครอบครัว	ภาค					
	กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้	รวม
1	23.91	37.92	16.81	13.63	7.74	100 (209)
2	25.23	33.70	11.66	14.13	15.27	100 (585)
3	16.40	31.85	19.13	19.08	13.53	100 (1,559)
4	13.74	26.85	16.70	27.55	15.15	100 (2,522)
5	10.54	26.30	16.82	31.13	15.22	100 (1,622)
6	10.38	24.44	13.66	34.85	16.67	100 (855)
7	10.04	25.75	15.58	30.30	18.33	100 (326)
8	11.81	27.86	8.04	32.78	19.51	100 (163)
9	15.76	24.76	12.62	31.06	15.80	100 (64)
10	18.56	53.48	6.08	21.88	0.00	100 (25)
11	0.00	20.26	0.00	30.73	49.02	100 (9)
รวม	14.19 (1,126)	28.29 (2,246)	16.20 (1,286)	26.29 (2,087)	15.04 (1,194)	100 (7,938)

จำนวนร้อยละภาคที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยเปรียบเทียบกับลักษณะครัวเรือน

ภาค ครัวเรือน	ภาค กรุงเทพมหานคร	ภาค ภาคกลาง	ภาค ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาค ตะวันออก	ภาค ภาคใต้	รวม
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ อยู่คนเดียว)	25.84	36.64	14.97	14.72	7.82	100 (193)	
ครัวเรือน 1 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ และคู่ สมรส)	32.05	37.91	6.45	9.33	14.26	100 (210)	
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่)	14.20	27.51	16.55	25.09	16.66	100 (3,925)	
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ และพ่อหรือ แม่)	16.27	28.61	18.50	19.35	17.27	100 (732)	
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ คู่ สมรสและ ลูก)	17.89	30.65	16.30	15.12	20.04	100 (246)	
ครัวเรือน 2 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบ	5.31	51.80	9.38	9.80	23.71	100 (19)	

ภาค ครัวเรือน และลูก)	กรุงเทพ มหานคร	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	ภาคใต้	รวม
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ และลูก)	9.72	25.59	14.78	33.71	16.20	100 (353)
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ปู่ย่าหรือตา ยาย)	9.06	24.92	17.18	38.05	10.78	100 (1,399)
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 3 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และลูก)	11.60	31.72	22.65	19.75	14.28	100 (111)
ครัวเรือน 3 รุ่น แบบที่ 4 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ และปู่ย่า หรือตายาย)	10.21	36.36	16.61	26.52	10.29	100 (367)
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 1 (ผู้ตอบ พ่อและแม่ ลูก และ ปู่ย่าหรือตา	2.93	33.29	15.83	40.86	7.09	100 (68)

ภาค ครัวเรือน	ภาค กรุงเทพมหานคร	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	ภาคใต้	รวม
ยาย)						
ครัวเรือน 4 รุ่น แบบที่ 2 (ผู้ตอบ พ่อหรือแม่ ลูกและปู่ย่า หรือตายาย)	13.94	45.35	22.74	4.29	13.68	100 (22)
ครัวเรือน ข้ามรุ่น (ผู้ตอบและ ปู่ย่าหรือตา ยาย)	10.21	26.30	20.78	30.15	12.56	100 (66)
ครัวเรือน อื่นๆ (ผู้ตอบและ ผู้อื่น)	28.35	28.04	3.70	23.75	16.16	100 (227)
รวม	14.19 (1,126)	28.29 (2,246)	16.20 (1,286)	26.29 (2,087)	15.04 (1,194)	100 (7,938)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	มนทกานต์ รอดคล้าย
วัน เดือน ปี เกิด	5 พฤษภาคม 2533
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	- อักษรศาสตรบัณฑิต เอกวิชาภาษาอังกฤษ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - Master of Science in Human Resources Management & Consulting, University of Bath, United Kingdom
ที่อยู่ปัจจุบัน	61/109 ซ.ลาดพร้าว 23 ถ.ลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กทม.10900
ผลงานตีพิมพ์	ปัจจัยในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษาความรักความเข้าใจในครอบครัว ลักษณะประชากรของพ่อแม่ และเวลา